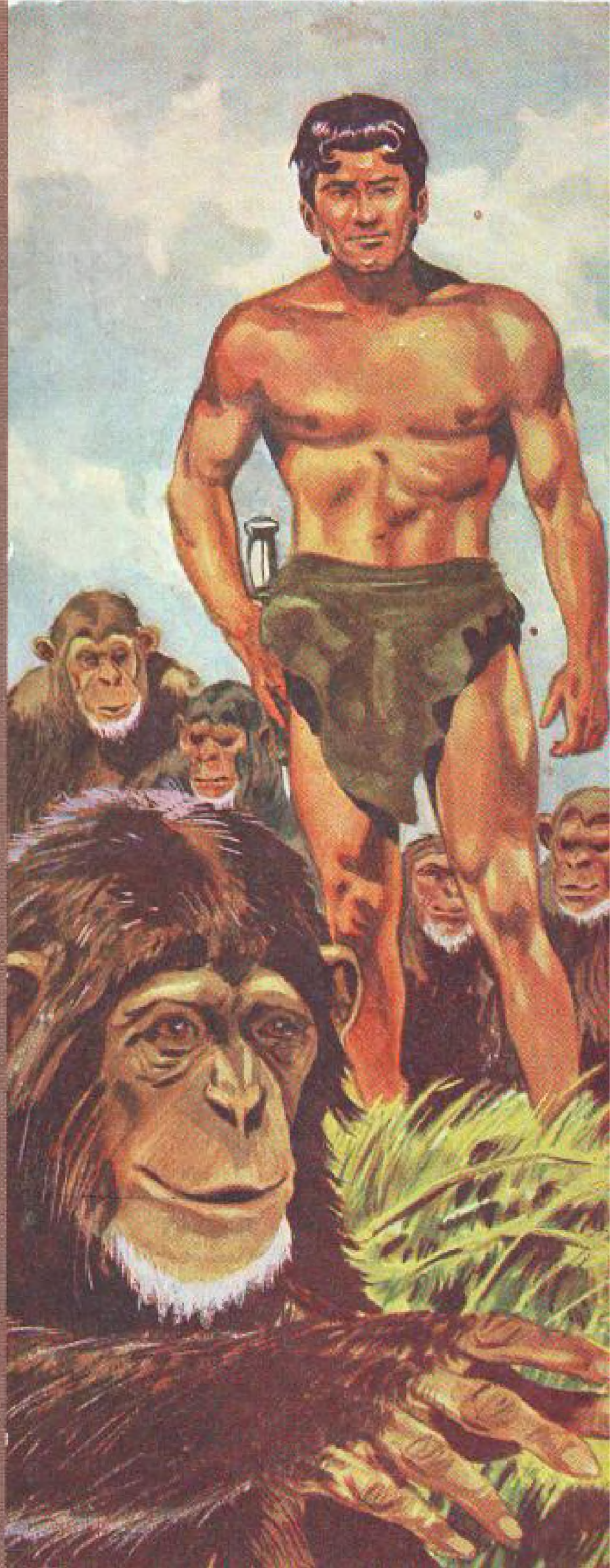
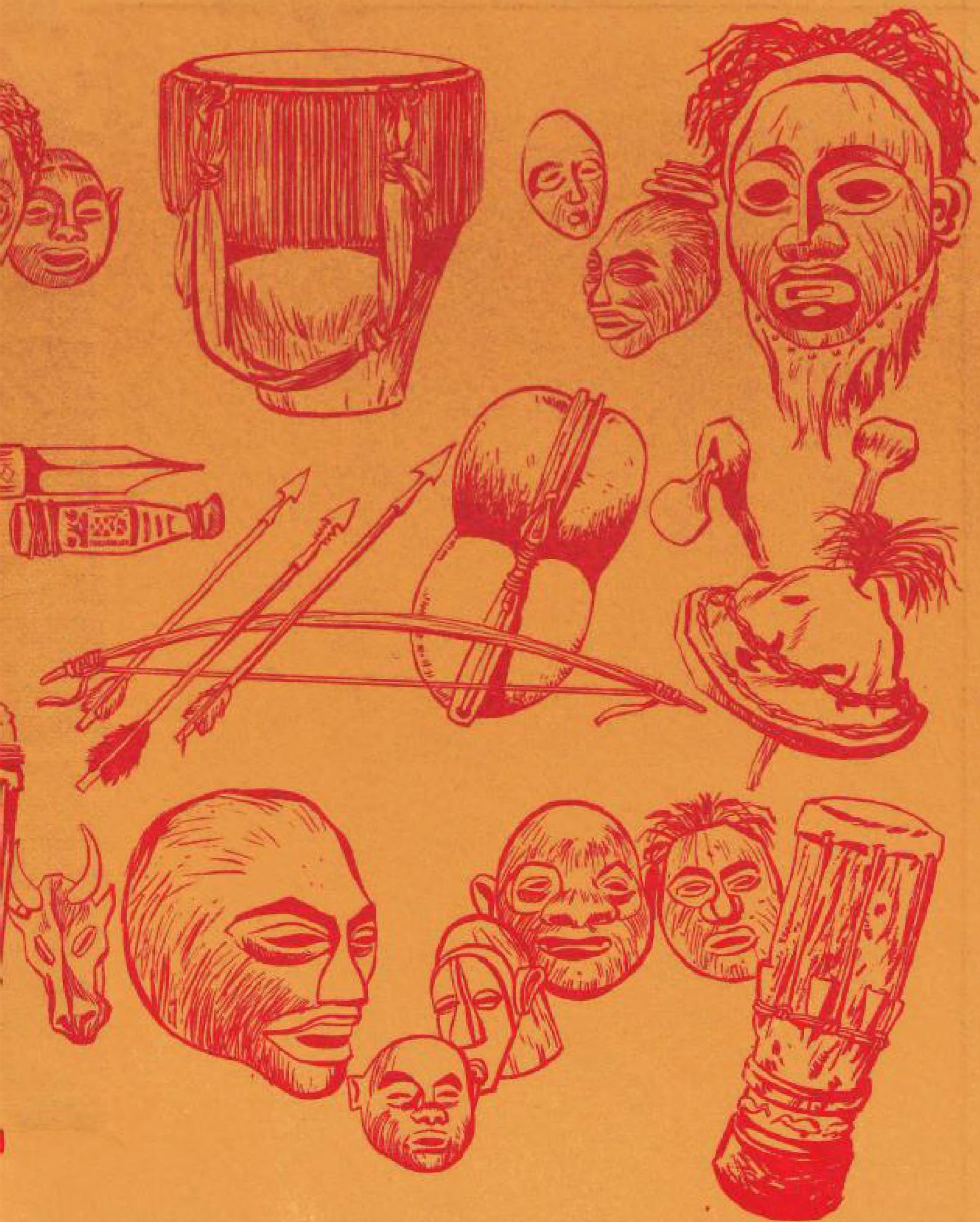
Tarzan
se vraća

EDGAR RICE
BURROUGHS

Naslov originala
THE RETURN OF TARZAN

S engleskog prevela
BRANKO BRUSAR

Urednik
ĐURO ŠNAJDER

Oprema i ilustracije
JULIO RADILOVIĆ

EDGAR RICE BURROUGHS

TARZAN

SE VRAĆA

Drugo izdanje

EPOHA
ZAGREB, 1964

upadica na brodu

Divno! — tiho usklikne grofica de Coude.

— Ha? — upita grof okrećući se svojoj mladoj ženi. — Šta je to tako divno? — Grof se ogledavao ne bi li spazio predmet njezina divljenja.

— O, ništa, ništa, dragi — odgovorila je grofica, a rumeno lice još se jače zarumenjelo. — Samo sam se sad sjetila i zadivila onim golemim takozvanim neboderima u New Yorku — i lijepa se grofica udobno namjesti na stolicu i ponovo uze u ruke časopis koji joj je zbog »ništa, ništa« bio pao na krilo.

Njezin suprug ponovo se udubi u knjigu, ali se ipak nije mogao posve oteti čuđenju što se njegova grofica tri dana poslije odlaska iz New Yorka divi onim zgradama koje je još nedavno smatrala groznima.

Uskoro grof odloži knjigu. — Vrlo je dosadno, Olgo — rekao je. — Idem pogledati nije li još kome dosadno, pa ćemo se možda moći kartati.

— Baš nisi osobito pažljiv, dragi — reče mlada žena smiješeći se — ali budući da je i meni dosadno opraštam ti. Idi pa se samo kartaj ako hoćeš.

Kad je on otišao, ona je oprezno pogledala u smjeru vitka mladića koji se dokono ispružio nedaleko na stolici.

— Divno! — uzdahnula je još jednom.

Grofici Olgi bilo je dvadeset godina a njezinu suprugu četrdeset. Ona je bila vrlo vjerna i odana žena, ali budući da nije nikako sudjelovala u izboru supruga, po svoj prilici nije divlje i strastveno ni ljubila čovjeka kojega su joj sudbina i njezin otac, plemić, izabrali. Osim toga, naprosto zato što se zaboravila i tiho i udivljeno uskliknula kad je ugledala lijepa mladoga stranca, ne

smije se zaključivati da su joj misli bile iole nevjerne prema mužu. Ona se samo divila, kao što bi se divila i naročito lijepu primjerku bilo koje vrste. Nadalje, taj je mladić svakako bio naočit.

Dok joj je pogled potajno počivao na mladićevu profilu, on se digao da ode s palube. Grofica de Coude domahnu konobaru koji je upravo tada prolazio.

— Tko je ovaj gospodin? — pitala je.

— Upisao se kao monsieur Tarzan iz Afrike — odgovori konobar.

»Prilično veliki posjed«, mislila je mlada žena, ali sad se zanimala još više.

Dok je Tarzan hodao polako prema pušionici, odjednom je naišao na dva čovjeka koja su uzbuđeno šaptala. On ih ne bi bio ni pogledao da ga jedan nije premjerio s nekakvim čudnim izrazom krivnje u očima. Podsjećali su Tarzana na one lopove u melodramama pariških kazališta. Tu usporedbu potkrepljivala je činjenica da su bili crnomanjasti, da su slijegali ramenima i potajnim pogledima pratili svoje spletkarenje.

Tarzan je ušao u pušionicu i potražio stolicu malko podalje od drugih gostiju. Nije mu se htjelo razgovarati. Dok je pijuckao apsint, nujno je prebirao po nekoliko prošlih tjedana svog života. Neprestano se pitao je li uradio pametno što se odrekao svog prava nasljedstva u korist čovjeka kojemu zapravo ništa ne duguje. Istina, on voli Claytona, ali — ah, ali o tom se uopće ne radi. On se svog porijekla nije odrekao radi Williama Cecila Claytona, lorda Greystokea. Odrekao ga se zbog žene koju i on i Clayton ljube, i koja je čudnom igrom sudbine pripala Claytonu.

To što ga ona ljubi samo je još udvostručavalo muku. Znao je da one noći na maloj željezničkoj postaji u dalekim viskonsinskim šumama nije mogao manje učiniti nego što je učinio. Prva mu je briga bila njezina sreća, a u ono kratko vrijeme što ga je proveo u civilizaciji i među civiliziranim ljudima stekao je iskustvo da je život bez novaca i položaja nepodnošljiv.

Jane Porter rodila se i za jedno i za drugo, a da je Tarzan to oduzeo njezinu budućem suprugu, time bi je sigurno bio uvalio u bijedan i mučan život. Da bi ona odbila Claytona kad bi mu se oduzela čast i imanje, Tarzanu nije ni palo na pamet, jer je drugima pripisivao ono isto poštenje i vjernost koju je po prirodi

imao sam. I u tom slučaju nije pogriješio. Ako bi išta moglo još više utvrditi Jane Porter u obećanju, što ga je dala Claytonu, onda bi to bila upravo takva njegova nesreća.

Tarzanove misli odlutaše od prošlosti u budućnost. Nastojao je vedro gledati na povratak u džunglu svoga rođenja i dječaštva; u okrutnu, divlju džunglu u kojoj je proveo dvadeset od svoje dvadeset i dvije godine. Ali tko će ili što, od onog neizmjernog života u džungli pozdraviti njegov povratak? Nitko! Samo slona Tantora mogao je nazvati prijateljem. Drugi će ga loviti ili ga izbjegavati kao i u prošlosti.

Niti majmuni njegova plemena neće mu pružiti prijateljsku ruku.

Ako civilizacija i nije više djelovala na Tarzana- majmuna, donekle je u njem razvila potrebu za društvom ljudi, među kojima je osjećao pravu radost i toplu srodnost, pa mu je svaki drugi život omrznuo. Bilo je teško zamisliti život bez prijatelja — bez bića koje govori nove jezike što ih je Tarzan toliko zavolio. I tako je Tarzan gledao s malo radosti u budućnost koju je sebi zacrtao.

Dok je tako pušio i razmišljao, oči mu padoše na ogledalo: odražavao se stol za kojim su četiri čovjeka kartala. Jedan od četvorice upravo se digao a drugi je pristupio. Tarzan je vidio da je taj uljudno ponudio da zauzme praznu stolicu, tako da se ne prekida igra. Pridošlica je bio onaj manji od one dvojice što ih je Tarzan vidio šaptati izvan pušionice.

Upravo zbog te činjenice počeo se Tarzan pomalo zanimati za ono što se odvija za susjednim stolom. Dok je razmišljao o budućnosti, promatrao je u ogledalu kartaše. Ako izuzmemo čovjeka koji se upravo uključio u igru, Tarzan je poznavao po imenu samo jednog kartaša, onoga koji je sjedio nasuprot novom igraču, grofa Raoula de Coudea, jer je grofa previše susretljiv konobar pokazivao kao slavnog putnika, čovjeka koji je važan član u obitelji francuskog ministra rata.

Odjednom slika u ogledalu zaokupi svu Tarzanovu pažnju. Drugi crnomanjasti spletkar uđe i stade iza grofove stolice. Tarzan ga je vidio kako se krišom ogledava prostorom, ali se ne zaustavlja na ogledalu toliko da bi zamijetio budne Tarzanove oči. Zatim taj čovjek izvadi nešto kradomice iz džepa. Tarzan nije razabrao što, jer je bilo skriveno u čovjekovoj ruci.

Ruka se polako približavala grofu, a onda se vrlo spretno predmet što je bio u ruci nađe u grofovu džepu. Čovjek je i dalje ostajao na mjestu odakle je mogao promatrati grofove karte. Tarzan je bio iznenađen, te je budno pazio da mu ne izbjegne ni jedna pojedinost.

Poslije toga igrali su još deset minuta, a grof je dobio priličnu svotu baš od igrača koji se posljednji pridružio. Tada je Tarzan vidio kako čovjek iza grofove stolice svom savezniku kima glavom. Taj se odmah podiže i upre prst u grofa.

— Da sam znao da je ovaj gospodin profesionalna kartaška varalica, ne bih bio tako spremno ušao u igru — rekao je.

Grof i dva ostala igrača odmah skočiše na noge.

De Coudeovo lice bilo je blijedo.

— Što to mislite, gospodine? — poviče. — Znate li s kim govorite?

— Znam da posljednji put govorim s jednom kartaškom varalicom — odgovori čovjek.

Grof se nagnu preko stola i pljusnu ga po licu. Drugi skočiše između njih.

— Mora da se radi o zabuni, gospodine poviče jedan igrač. — Ta ovo je grof de Coude iz Francuske.

— Ako se varam — rekao je tužitelj — rado ću se ispričati. Ali prije nego se ispričam neka monsieur le comte objasni što će mu one karte što ih je, kako sam vidio, spustio u džep.

I tada se čovjek kojega je Tarzan vidio kako je grofu spustio karte u džep okrenu i poče šuljati iz sobe, ali je na svoju nepriliku vidio da mu se visok stranac ispriječio na izlazu.

— Oprostite! — otresao se čovjek na Tarzana nastojeći ga zaobići.

— Stanite! odgovori Tarzan.

— Čemu, gospodine? — izdere se čovjek razdraženo. — Dopustite mi da prođem.

— Stanite! — ponovio je Tarzan. — Mislim da se tu radi o nečemu što ćete vi bez sumnje moći protumačiti.

Ovaj je izgubio strpljenje, pa je uz gadnu kletvu zgrabio Tarzana u želji da ga odgurne u stranu. Majmun-čovjek samo se nasmiješio te je tog krupnog čovjeka zgrabio za vrat, okrenuo ga i, dok se on uzaludno koprcao, psovao i lamatao rukama, dopremio natrag do stola. Tako je Nikolas Rokoff prvi put okusio

one mišiće kojima je njihov divlji vlasnik pobijedio lava Numu i velikog majmuna Terkoza.

Čovjek koji je optužio De Couda i ona dvojica igrača stajali su i gledali grofa s očekivanjem. Taj spor privukao je nekoliko putnika, i sve je zanimalo kako će se stvar završiti.

— Taj čovjek je lud — rekao je grof. — Gospodo, molim vas da me jedan od vas pretraži.

— Optužba je smiješna — rekao je jedan igrač.

— Samo turite ruku u džep grofova kaputa, pa ćete vidjeti da je optužba osnovana — navaljivao je tužitelj. A kad je vidio da drugi oklijevaju, rekao je: — Pa dobro, ja ću to sam učiniti ako neće nitko drugi — i zakoračio je prema grofu.

— Ne! — usprotivi se grof. — Mene će pretraživati samo gospodin.

— Nije potrebno grofa pretraživati. Karte su u njegovu džepu. Ja sam vidio kako su spuštene u džep.

Svi su se iznenađeno okrenuli tom novom govorniku, da ugledaju vrlo dobro građena mladića koji je držao za šiju bijednog zarobljenika i gurao ga naprijed.

— Ovo je spletka — povikao je De Coude ljutito. — Nema karata u mom džepu. — i na to je turio ruku u džep. Dok je to činio, napeta tišina zavladala je među prisutnima. Grof je smrtno problijedio, i vrlo polako vadio ruku: u njoj su bile tri karte.

Gledao ih je nijemo, zaprepašteno, a zatim mu se polako lice zacrvenje od jada. Samilost i prezir odražavao se na licima onih koji su promatrali kako umire čast tog čovjeka.

— Ovo je prevara, gospodine — govorio je visoki stranac.

— Gospodo — nastavio je — monsieur le conte nije znao da su mu te karte u džepu. Stavljene su mu u džep dok je sjedio i kartao se, a da on to nije znao. S mjesta gdje sam sjedio, ondje na onoj stolici, vidio sam sve u ogledalu. Ovaj čovjek ovdje, kojega sam spriječio da pobjegne iz sobe, stavio je grofu karte u džep.

De Coude je pogledao od Tarzana ka čovjeku u Tarzanovoj ruci.

— Zaboga, Nikolas! — povikao je. — Zar ti?

Zatim se okrenuo tužitelju i trenutak ga pažljivo motrio.

— Vi, monsieur, nisam vas prepoznao bez brade. Posve ste drukčiji, Paulvitchu. Sad znam sve. Posve je jasno, gospodo.

— Što da učinimo s njima? — upitao je Tarzan — Da ih predamo kapetanu?

— Ne, moj prijatelju — odgovori grof užurbano. — Ovo je lična stvar, pa vas molim da je zaboravite. Dovoljno je da sam oslobođen optužbe. Što manje posla s ovima to bolje. Ali, kako da vam se zahvalim za veliku dobrotu koju ste mi iskazali? Dopustite mi da vam dam posjetnicu, pa mogu li vam ikad poslužiti, sjetite se da sam vam na raspolaganju.

Tarzan ispusti Rokoffa, koji se sa svojim saveznikom Paulvitchem požurio iz pušionice. Dok je odlazio, Rokoff se obratio Tarzanu ovim riječima: — Gospodin će imati mnogo prilike da požali što se miješao u tuđe poslove.

Tarzan se samo nasmiješi a zatim, naklonivši se, preda grofu svoju posjetnicu.

Grof je pročitao:

M. JEAN C. TARZAN

— Gospodin Tarzan — rekao je — možda će doista poželjeti da se nije nikad sa mnom sprijateljio, jer ga uvjeravam da je stekao neprijateljstvo dvojice najgorih lopova u cijeloj Evropi. Izbjegavajte ih, gospodine, na sve moguće načine.

— Ja sam imao i strašnijih neprijatelja, moj dragi grofe — odgovori Tarzan s mirnim smiješkom — a ipak sam još živ i bezbrižan. Mislim da mi ova dvojica neće nikad moći nauditi.

— Nadajmo se da neće — prihvati De Coude. — A ipak neće biti na odmet da budete na oprezu, i da znate da ste danas stekli barem jednog neprijatelja koji nikad ne zaboravlja niti oprašta, i u čijem se opakom mozgu uvijek pripremaju nove okrutnosti za one koji su ga u nečem omeli ili uvrijedili. Reći da je Nikolas Rokoff samo vrag značilo bi obijesno uvrijediti njegovo sotonsko veličanstvo.

Kad je te večeri Tarzan ušao u kabinu, našao je na podu presavijeno pismo, koje je očito bilo gurnuto ispod vrata. Otvorio ga je i pročitao:

M. TARZAN:

Bez sumnje niste shvatili ozbiljnost svoje uvrede, ili ne biste danas bili učinili ono što ste učinili. Spreman sam vjerovati da

ste postupali u neznanju i bez nakane da uvrijedite stranca. Zato ću vam rado dopustiti da se ispričate. Kad primim vaše obećanje da se više nećete upletati, zaboravit ću sve.

Inače — ali uvjeren sam da ćete shvatiti da je mudro mene poslušati.

S poštovanjem

NIKOLAS ROKOFF

Tarzan se na trenutak ljutito osmjehnuo a onda ubrzo zaboravio stvar i legao spavati.

U obližnjoj kabini grofica de Coude razgovarala je sa svojim mužem.

— Zašto si tako ozbiljan, moj dragi Raoule? — pitala ga je. — Tako si tužan cijelu večer! Što te tišti?

— Olgo, Nikolas je na brodu. Jesi li to znala?

— Nikolas! — uskliknula je. — Ta to je nemoguće, Raoule! — To ne može biti! Nikolas je zatvoren u Njemačkoj.

— Tako sam mislio i ja, dok ga danas nisam ugledao — njega i onog drugog arcilopova, Paulvitcha. Olgo, ja više ne mogu izdržati njihovo proganjanje. Ne mogu, čak ni radi tebe. Prije ili kasnije predat ću ga vlastima. Zapravo sam napola spreman da prije nego se iskrcamo sve protumačim kapetanu. Na francuskom brodu, Olgo, bilo bi se lako napokon riješiti tih osvetnika.

— O, ne, Raoule! — poviče grofica spustivši se na koljena pred grofom koji je sjedio na divanu pognute glave. — Ne čini to! Sjeti se što si mi obećao. Reci mi, Raoule, da to nećeš učiniti. Nemoj mu se čak ni prijetiti, Raoule.

De Coude primio je ženine ruke u svoje i neko je vrijeme gledao u blijedo i uznemireno lice kao da iz onih lijepih očiju hoće dokučiti pravi razlog zbog kojega ona štiti tog čovjeka.

— Neka ti bude kako želiš, Olgo — napokon je progovorio. — Ja to ne mogu shvatiti. On je proigrao sve pravo na tvoju ljubav, vjernost ili poštovanje. Prijeti tvom životu i časti, i životu i časti tvog muža. Nadam se samo da nećeš nikad požaliti što ga braniš.

— Ne branim ga, Raoule — prekinula ga je žestoko. — Vjeruj mi da ga mrzim koliko i ti, ali... O, Raoule, krv nije voda.

— Htio sam da vidim kakva mu je — protisnuo je De Coude kroz zube. — Ta su dvojica namjerno pokušali da me obeščaste, Olgo — i zatim joj je ispripovjedio sve što se dogodilo u pušionici. — Da nije bilo onog stranca, bili bi i uspjeli, jer tko bi povjerovao pukoj mojoj riječi protiv poraznog svjedočanstva karata pronađenih u džepu? Gotovo sam i sam počeo u sebe sumnjati, ali je onda onaj monsieur Tarzan dovukao tvoga vrijednog Nikolasa pred nas i protumačio cijelu tu prljavu spletku.

— Monsieur Tarzan? — pitala je grofica očigledno iznenađena.

— Da. Poznaješ li ga, Olgo?

— Vidjela sam ga. Pokazao mi ga je konobar.

Olga de Coude promijeni predmet razgovora. Odjednom joj je postalo jasno da bi joj bilo teško protumačiti zašto je baš njoj konobar pokazao lijepog monsieura Tarzana. Možda se i malko zacrvenjela, jer nije li je grof, njezin suprug, nekako čudno pogledao? »Ah«, mislila je, »nečista savjest najviše pobuđuje sumnju.«

kovanje okova mržnje i . . . ?

Tek sutradan predvečer ugledao je Tarzan ponovo suputnike s kojima ga je splela ljubav za pravdu. Naišao je na Rokoffa i Paulvitcha baš u trenutku kad su ga ova dvojica najmanje željela vidjeti.

Stajali su na palubi gdje u to vrijeme nije bilo nikoga, i žestoko se prepirali s nekom ženom. Tarzan je zamijetio da je žena bogato obučena i da je, sudeći po vitkom, pravilno građenom tijelu mlada. Ali budući da je nosila tešku koprenu nije joj mogao razabrati crte lica.

Muškarci su joj stajali s obje strane, a leđima su svi bili okrenuti Tarzanu, tako da im se on posve približio, a da ga oni nisu primijetili. Tarzanu se činilo da se Rokoff prijeti a žena zaklinje. Budući da su govorili nekim stranim jezikom, Tarzan je samo iz ženina držanja zaključivao da se ona boji.

Rokoffovo držanje tako je očigledno prijetilo okrutnošću da se majmun-čovjek na trenutak zaustavio tik iza to troje nagonski osjećajući atmosferu opasnosti. Dok je još oklijevao što da čini, čovjek je ščepao ženu za zapešće te joj ga zakretao kao da hoće mučenjem ishoditi kakvo priznanje. Što bi se bilo kasnije dogodilo da je Rokoffu ostalo na volju, možemo samo nagađati, ali mu nije ostalo na volju, čelični prsti zgrabiše ga za rame te ga grubo okrenuše tako da se suočio s hladnim sivim očima stranca koji mu je i dan prije pomrsio račune.

— K vragu! — vrisnuo je razbješnjeli Rokoff. — Zar ste sišli s uma, te ponovo vrijeđate Nikolasa Rokoffa?

— Ovo je odgovor na vaše pismo — odgovori Tarzan tiho i odbaci Rokoffa takvom snagom da se ispružio po ogradi palube.

— Prokletstvo nad prokletstvima! — zarežao je Rokoff. — Svinjo, umrijet ćeš za to. — Skočivši na noge, navali na Tarzana nastojeći u isto vrijeme iz stražnjeg džepa na hlačama izvući revolver. Žena je uzmakla od straha.

— Nikolas! — povikala je. — Nemoj! O, ne čini to! Brzo, monsieur, bježite, ili će vas sigurno ubiti! — Ali umjesto da bježi Tarzan je prilazio čovjeku. — Ne pravite iz sebe budalu, gospodine! — rekao je.

Rokoff, koji se razbjesnio do ludila zbog poniženja koje mu je nanio taj stranac, napokon uspije izvaditi revolver. Stajao je i mirno ciljao u Tarzanove prsi te povukao otponac. Udarni klin šuplje škljocnu po praznoj čahuri — ruka majmuna čovjeka sunu poput glave bijesna udava. Brzim trzajem revolver odleti daleko preko brodske ograde i pade u Atlantik.

Na časak su dva čovjeka stajala jedan nasuprot drugome. Rokoff se smirio i prvi progovorio.

— Dvaput se monsieur umiješao u stvari koje ga se ne tiču. Dvaput je ponizio Nikolasa Rokoffa. Prvu uvredu smo zaboravili jer smo smatrali da ste postupili u neznanju, ali ovo se neće zaboraviti. Ako ne znate tko je Nikolas Rokoff, ovaj će bezobrazluk pridonijeti da ćete ga se sjećati.

— Ja samo znam — odgovorio je Tarzan — da ste kukavica i lopov, — te se okrenuo da upita mladu ženu je li ranjena, ali ta je već nestala. A zatim, a da više nije ni pogledao Rokoffa i njegova druga, nastavio šetati palubom.

Tarzan nije mogao znati kakva se to urota kuje i što namjeravaju ova dva čovjeka. Nešto neobično poznato bilo je u pojavi one zastrte žene kojoj je upravo bio pohrlio u pomoć, ali budući da joj nije vidio lica nije mogao biti siguran da li ju je ikad prije vidio. Jedino je bio opazio naročito izrađen prsten na ruci koju je bio zgrabio Rokoff, pa je zato odlučio da promatra prste putnica, tako da otkrije onu koju Rokoff progoni i da sazna muči li je i nadalje.

Tarzan je sjedio na svojoj palubnoj stolici razmišljajući o brojnim primjerima ljudske okrutnosti, sebičnosti i zlobe kojima je bio svjedokom od onog dana prije četiri godine kad je prvi put ugledao ljudsko biće — vitkog crnog Kulongu, čije je brzo koplje taj dan probolo Kali, onoj velikoj majmunici, trbuh, i tako mladom Tarzanu oduzelo jedinu majku koju je poznavao.

Sjećao se kako je Kinga ubio onaj Snipes štakorova lica; kako su profesora Portera i njegovo društvo prisilno iskrcali pobunjenici s *Arrowa;* sjećao se okrutnosti crnih Mbonginih ratnika i žena prema zarobljenicima; onih sitnih zavisti građanskog i vojnog osoblja kolonije Zapadna Obala, gdje se prvi put susreo sa civilizacijom.

»Zašto je to tako?« govorio je u sebi. »Ta svi su jednaki. Varaju, ubijaju, lažu, tuku se, i to sve za ono što se prašumske životinje ne bi ni udostojile posjedovati — za novac kojim slabići kupuju mekušaste radosti. K tomu ih sapinju i glupi običaji što ih pretvaraju u nesretne robove, a oni vjeruju da su gospodari svijeta koji jedini uživaju pravu radost života. U džungli jedva da bi itko prekrižio ruke dok bi mu netko otimao družicu. Ovo je glup svijet, blesav svijet, i Tarzan-majmun bio je budala što se odrekao slobode i sreće u džungli i došao u taj svijet!«

Dok je tako sjedio, odjednom osjeti da ga straga promatraju nečije oči, pa je kroz tanki sloj civilizacije navro onaj stari nagon divlje zvijeri, te se Tarzan okrenuo tako brzo da oči mlade žene koje su ga potajno promatrale nisu imale vremena da poniknu. Kad su poniknule, nježan val rumenila osu se sad napola okrenutim licem.

Smiješio se na ishod svog vrlo neuljudnog i nepristojnog djela, što nije oborio oči kad su mu se srele s očima mlade žene. Bila je vrlo mlada i naočita. Nadalje, u njoj je bilo nešto poznato, tako da se Tarzan pitao gdje ju je prije vidio. On je ponovo zauzeo stari položaj te je odmah opazio da se žena diže i odlazi s palube. Dok je prolazila, Tarzan se okrenuo za njom nadajući se da će opaziti nešto po čemu bi je mogao prepoznati.

I nije se baš potpuno razočarao, jer dok je odlazila podigla je na crnu, bujnu i valovitu kosu ruku — a to je kretnja kojom žena obično potvrđuje da je svjesna da je promatraju nečije oči — pa je Tarzan na prstu te ruke ugledao onaj neobični prsten koji je prije vidio na prstu zastrte žene.

To Rokoff progoni ovu lijepu ženu. Tarzan se dokono pitao tko bi ona mogla biti i u kakvu je odnosu ova lijepa žena s osornim, bradatim Rokoffom.

Poslije večere Tarzan se odšetao na pramac, gdje je s drugim oficirom razgovarao sve do mraka, a kad su tog čovjeka dužnosti odvele drugamo, Tarzan je uz ogradu promatrao igru mjesečine

na blago uzbibanom moru. Napola ga je skrivala soha, tako da ga dva čovjeka koja su mu se približavala palubom nisu vidjela, a kad su prolazila mimo Tarzana, ovaj je načuo nešto što ga je zanimalo, pa ih je počeo slijediti ne bi li saznao koju to vragoliju spremaju. Prepoznao je Rokoffov glas i vidio da ga prati Paulvitch.

Tarzan je načuo samo nekoliko riječi: — ... a ako vrišti guši je dok... — no to je bilo dovoljno da u njemu probudi pustolovni duh, pa zato ovu dvojicu nije ispuštao iz vida. Oni su sad ubrzali korak. Tarzan ih je slijedio u smjeru pušionice, ali oni su se zaustavili na vratima te dvorane samo toliko, kako se čini, da se uvjere da je čovjek koga imaju na umu u pušionici.

Zatim su odmah proslijedili na palubu do kabina prvog razreda. Ovdje se Tarzanu bilo teže skrivati, ali ga ipak nisu otkrili. Kad su se zaustavili na lakiranim vratima od tvrda drveta, Tarzan je kliznuo u sjenu, i bio je tek desetak stopa daleko.

Na kucanje ženski glas upita francuski: — Tko je?

— Ja sam, Olgo, Nikolas — glasio je odgovor u poznatom Rokoffovu grlenom govoru. — Smijem li ući?

— Zašto me neprestano progoniš, Nikolas — čuo se ženski glas kroz tanki zid od drvenih ploča. — Nisam ti nikad ništa skrivila.

— Ajde, ajde, Olgo — molio ju je čovjek. — Htio bih s tobom progovoriti samo nekoliko riječi. Neću ti ništa učiniti, neću ni ući u kabinu. Ali ti ne mogu govoriti kroz zatvorena vrata

Tarzan je čuo kako škljoca ključ u bravi: vrata su se iznutra otključavala. Stupio je iz svog skrovišta toliko da vidi što će se zbiti kad se odškrinu vrata. Nije mogao a da se ne sjeti onih opakih riječi koje je maločas čuo na palubi: — ... a ako vrišti guši je dok ...

Rokoff je stajao pred samim vratima a Paulvitch se prilijepio uz drveni zid na drugoj strani. Vrata su se otvorila Rokoff je napola ušao u sobu i stajao okrenut leđima prema vratima, šapćući nešto ženi, koju Tarzan nije mogao vidjeti. Tada je Tarzan začuo ženu. Govorila je jednoličnim, mirnim glasom, ali ipak toliko glasno da ju je mogao razumjeti.

— Ne, Nikolas — govorila je — to je uzalud. Prijeti koliko hoćeš, ali ja na takvo što neću nikad pristati. Iziđi, molim te. Ovdje nemaš što tražiti. Obećao si da nećeš ući.

— Dobro, Olgo, neću ulaziti, ali prije nego s tobom završim požalit ćeš tisuću puta što nisi učinila ono što sam tražio. Na kraju ću i tako pobijediti, pa bi bilo pametnije da mi uštediš trud i vrijeme, a sramotu sebi i svomu...

— Nikada, Nikolas! — prekide ga žena, i tada je Tarzan vidio kako se Rokoff okreće i kima Paulvitchu, na što se ovaj, mimo Rokoffa koji mu je držao otvorena vrata, zaletio u kabinu. Rokoff brzo iziđe a vrata se zatvoriše. Tarzan je čuo kako škljoca brava: Paulvitch ju je zaključao iznutra. Rokoff je ostao stajati pred vratima pognute glave, kao da hoće čuti riječi onih koji su u kabini razgovarali. Bradata usna iskrivila mu se opakim cerenjem.

Tarzan je čuo kako ženski glas traži da muškarac iziđe iz kabine. Poslat ću po supruga — prijetila se. — On vas neće poštedjeti.

Paulvitchev podrugljiv smijeh prodirao je kroza zid od drvenih ploča.

Blagajnik će ići po vašeg supruga, madame — govorio je muškarac. — Taj službenik već zapravo i zna.da se iza zatvorenih vrata ove kabine zabavljate s drugim čovjekom, a ne sa svojim mužem.

– Pi! — povikala je žena. — Moj suprug će znati!

– Svakako da će znati, ali blagajnik neće; niti će novinari koji će na tajanstveni način saznati kad se iskrcamo. Ali oni će ovo držati dobrom vijesti, a tako će i svi vaši prijatelji kad je budu čitali za doručka — da vidim, ovo je utorak — da, kad budu čitali za doručka idući petak ujutro. I neće ih ništa manje zanimati kad saznaju da je čovjek s kojim se madame zabavljala sluga — da budem tačan, sluga njezina brata.

— Alexise Paulvitchu — čuo se ženin glas, hladan i neustrašiv — vi ste kukavica, a kad vam u uho šapnem izvjesno ime malo ćete više promisliti o svojini zahtjevima i svojim prijetnjama, i onda ćete brzo izići iz kabine, i mislim da mi nećete nikad više dodijavati, ako drugima i hoćete — i nasta časak šutnje, u kojem se, kako je to Tarzan zamišljao, žena naginjala lopovu i šaptala mu u uho ono što je nagovijestila.

Samo trenutak tišine, a onda muškarac iznenađeno opsova — začu se bat nogu, ženin krik i — ponovo šutnja.

Ali taj krik jedva da je zamro, a majmun-čovjek već je iskočio iz skrovišta. Rokoff se dao u bijeg, ali Tarzan ga je zgrabio za ovratnik i dovukao natrag. Ništa nisu govorili jer su obojica osjećali da će u toj kabini doći do umorstva, a Tarzan je bio siguran da Rokoffu nije odgovaralo da njegov saveznik ide tako daleko — osjećao je da su ciljevi tog čovjeka još dublji — dublji, i čak strašniji nego što je grubo, hladnokrvno umorstvo.

Ne zaustavljajući se ni toliko da one unutra nešto pita, majmun-čovjek upre golemo rame o slabu drvenu ploču, te je uz pljusak drvenih trijeska ušao u kabinu vukući za sobom Rokoffa. Pred njim na kauču ležala je žena, a na njoj je bio Paulvitch stišćući joj prstima lijepi vrat. Žena je bespomoćno mlatila rukama po njegovu licu nastojeći očajno da strgne s vrata prste koji su iz nje istiskivali život.

Na buku na vratima Paulvitch skoči na noge i prijeteći se zabulji u Tarzana. Žena se s teškom mukom digla u sjedeći stav. Jednu ruku držala je na vratu. Sopila je za zrakom. Iako je bila razbarušena i vrlo blijeda, Tarzan je prepoznao mladu ženu koju je maloprije na palubi zatekao kako ga promatra.

— Što to znači? — pitao je Tarzan okrenuvši se Rokoffu, jer je odmah pogodio da je ovaj pokretač tog izgreda. Rokoff je šutio, smrknut. — Pritisnite dugme, molim vas — nastavio je majmun-čovjek. — Neka ovamo dođe koji brodski oficir — ovo je već doista previše.

— Ne, ne — usprotivila se žena podižući se odjednom na noge. — Molim vas nemojte to činiti. — Sigurna sam da nije bilo prave nakane da mi se naudi. Razljutila sam tog čovjeka, pa se zaboravio, i to je sve. Ne bih željela tjerati mak na konac, molim vas, monsieur. — Takva molba osjećala joj se u glasu da je Tarzan popustio, iako je smatrao da se tu radi o nečemu što bi nadležne vlasti trebalo da saznaju.

— To vi želite da ne učinim ništa? — pitao je.

— Ništa, molim vas — odgovorila je ona.

— Hoćete li da vas ta dva lopova i nadalje progone?

Kao da nije znala što da odgovori; činila se vrlo umorna i nesretna. Tarzan je vidio kako se Rokoff slavodobitno nacerio.

Mlada žena očigledno se bojala ove dvojice, pa se nije ni usudila izreći svoje prave želje.

— Onda ću ja — rekao je Tarzan — djelovati na svoju vlastitu odgovornost. Vama — okrenuo se Rokoffu, a to vrijedi i za vašeg sukrivca, hoću reći da ću od sada pa do kraja putovanja na sebe preuzeti odgovornost da pazim na vas. Ako opazim da i jedan od vas hoće ma samo izdaleka nauditi ovoj mladoj ženi, taj će odgovarati izravno meni, a pozivanje na odgovornost i polaganje računa neće biti nimalo ugodno ni jednome od vas.

— A sad se mičite odavde — rekao je i zgrabio Rokoffa i Paulvitcha za šiju i izgurao ih iz kabine udarivši jednog i drugog nogom u tur. Zatim se vratio u kabinu, gdje ga je žena gledala razrogačenih očiju od začuđenja.

— A vi ćete mi, madame, učiniti veliku uslugu ako mi javite da vas ijedan od ovih ništarija ponovo smeta.

— Ah, monsieur — odgovorila je — nadam se da nećete ništa pretrpjeti zbog svojeg dobrog djela. Stekli ste vrlo opaka i lukava neprijatelja, koji se neće zaustaviti ni pred čim da iskali svoju mržnju. Morate zaista vrlo paziti, gospodine...

— Oprostite, madame, zovem se Tarzan.

— Monsieur Tarzan. A zato što ja ne pristajem da se obavijeste oficiri nemojte misliti da vam nisam iskreno zahvalna za hrabru i vitešku zaštitu koju ste mi pružih. Laku noć, monsieur Tarzan. Neću nikad zaboraviti što vam dugujem — i s vrlo dražesnim smiješkom, koji je otkrio red savršenih zuba, mlada žena nakloni se Tarzanu, koji joj je zaželio laku noć i otišao na palubu.

Tarzan se prilično čudio što to dvoje ljudi na brodu — mlada žena i grof de Coude — dopuštaju da ih vrijeđaju Rokoff i njegov drug, a ne dopuštaju da se ti izgrednici predaju pravdi. Prije nego što je te noći legao misli su mu se mnogo puta vraćale lijepoj ženi u koje ga je očigledno zamršeni život sudbina tako čudno uplela. Sjetio se da joj nije saznao ime. Da je bila udata, bilo je jasno zbog uskog zlatnog prstena koji je nosila na prstenjaku lijeve ruke. Samo od sebe nametnulo se pitanje tko bi taj sretnik mogao biti.

Sve do kasno popodne posljednjeg dana putovanja Tarzan nije vidio ni jednog sudionika male drame kojoj je na trenutak bio svjedokom. Tada se odjednom našao licem u lice s mladom

ženom, dok su se oboje iz suprotnih pravaca približavali palubnim stolicama. Ona ga je pozdravila ljubaznim smiješkom i gotovo odmah počela govoriti o događaju što se prije dvije noći odigrao u njezinoj kabini. Činilo se da je muči uvjerenje da njezino poznanstvo s ljudima kao što su Rokoff i Paulvitch baca loše svjetlo i na nju samu.

— Nadam se da me niste osudili — rekla je — zbog onog nesretnog događaja od utorka. Mnogo sam zbog toga pretrpjela. Ovo se prvi put usuđujem izići iz kabine. Stidim se — zaključila je jednostavno.

— Ne sudi se gazela po lavovima koji je napadaju — odgovori Tarzan. — I prije sam onu dvojicu vidio na djelu — u pušionici dan prije nego su vas napali, ako se pravo sjećam, pa sam zato, budući da im znam metode, uvjeren da je njihovo neprijateljstvo dovoljno jamstvo za poštenje njihove žrtve. Ljudi kao što su oni drže se samo zla, a mrze sve što je plemenito i dobro.

— Vrlo je lijepo od vas što ste to tako shvatili — odgovorila je ona smiješeći se. — Već sam čula za ono u vezi s kartanjem. Moj mi je suprug sve ispričao. Govorio je napose o snazi i hrabrosti monsieura Tarzana, kojemu misli da duguje golemu zahvalnost.

— Vaš suprug? — upitao je Tarzan.

— Da. Ja sam grofica de Coude.

— Već sam obilno naplaćen, madame, time što znam da sam učinio uslugu supruzi grofa de Coudea.

— Jao, monsieur, već vam toliko dugujem da se ne mogu nikako nadati da ću se moći odužiti, pa vas zato molim da više ne dodajete mojim obavezama — i smiješila mu se tako ljubazno da je Tarzan osjećao da bi čovjek lako mogao pokušati i nešto veće nego što je on sam izvršio, samo zato da doživi tu radost da ga obasja njezin smiješak.

Tog dana više je nije vidio, a u žurbi iskrcavanja sutradan ujutro potpuno ju je izgubio s vida, ali joj je bilo nešto u izrazu očiju kad su se dan prije rastajali na palubi što on nije mogao zaboraviti. Sjetno su govorile o iznenadnim poznanstvima na putovanju preko oceana, i o lakoći kojom se ona zauvijek prekidaju.

Tarzan je mislio hoće li je ikad vidjeti.

što se zbilo u rue maule

Čim je stigao u Pariz, Tarzan je otišao u stan svog starog prijatelja D'Arnota, gdje ga je taj mornarički poručnik dobro izgrdio što se odrekao časti i imanja koji su mu pripadali po ocu Johnu CIaytonu, pokojnom lordu Greystokeu.

– Mora da si lud, moj prijatelju — psovao ga je D'Arnot — što si tako lakomisleno ne samo pustio iz ruke bogatstvo i položaj, nego se lišio i prilike da cijelom svijetu nedvojbeno dokažeš da u tvojim žilama teče plemenita krv dviju najčasnijih engleskih kuća — a ne krv divlje majmunice. Kako su ti samo mogli vjerovati — osobito gospođica Porter? Ja nisam vjerovao čak ni ondje u divljini afričke džungle, kad si jakim čeljustima trgao sirovo meso životinja koje si ubio, kao da si i sam divlja zvijer, i brisao masne ruke o stegna. Čak sam i onda, prije nego je bilo i najmanjeg dokaza o protivnom, znao da imaš krivo kad misliš da ti je Kala majka. A sad, s dnevnikom tvog oca o strašnom životu koji su on i tvoja majka vodili na onoj divljoj afričkoj obali; s izvještajem o tvom rođenju, i s konačnim i najuvjerljivijim dokazom, s otiscima tvojih djetinjih prstiju na njegovim stranicama sad mi se čini nevjerojatnim da želiš ostati bez imena, siromašna skitnica.

— Meni ne treba boljega imena nego što je Tarzan — odgovori majmun-čovjek. — A što se tiče toga da ostanem siromašna skitnica to ne bih htio. Zapravo će idući, a nadam se i posljednji teret koji ću morati staviti na tvoje nesebično prijateljstvo biti da mi nađeš posao.

— Pi, pi! — negodovao je D'Arnot. — Ti znaš da ja to nisam mislio. Nisam li ti tuce puta rekao da imam dovoljno za dvadeset ljudi, i da je polovica onoga što imam tvoje? A da ti dam i sve bi

li to iznosilo i desetinu one vrijednosti kojom ja cijenim tvoje prijateljstvo, moj Tarzane? Bi li to naplatilo one usluge koje si mi iskazao u Africi? Ja ne zaboravljam, moj prijatelju, da nije bilo tebe i tvoje divne hrabrosti, da bih bio umro na stupu u selu Mbonginih ljudoždera. Niti zaboravljam da tvojoj samoprijegornoj odanosti dugujem što sam se oporavio od strašnih rana koje su mi oni zadali — otkrio sam kasnije što je tebi značilo ostati sa mnom u majmunskom amfiteatru dok te je srce vuklo na obalu. Kad smo napokon onamo stigli i vidjeli da je gospođica Porter otišla sa svojom skupinom, počeo sam shvaćati što si učinio za potpuna stranca. I ne pokušavam da ti to naplatim novcem, Tarzane. Radi se samo o tom da ti upravo sad treba novac. Da ti mogu ponuditi koju žrtvu, bilo bi isto — moram ti uvijek ostati prijatelj, jer su nam ukusi slični, i ja ti se divim. Tim ne mogu ravnati, ali novcem mogu i hoću.

— No dobro — nasmijao se Tarzan — nećemo se svađati o novcu. Moram živjeti, i moram imati novac. Ali ću biti zadovoljniji ako budem imao nešto da radim. Ni sa čime me ne možeš toliko uvjeriti u svoje prijateljstvo koliko da mi nađeš namještenje — ubrzo ću umrijeti od nerada. Što se tiče mojega rođenja — ono je u dobrim rukama. Clayton mi ga nije oteo. On doista vjeruje da je pravi lord Greystoke, i vjerojatno je da će biti bolji engleski lord nego bi bio čovjek koji se rodio i podigao na noge u afričkoj džungli. Ti znaš da sam ja samo napola civiliziran, čak i sad. Pokaži mi samo na trenutak crveno kad sam ljut, pa će nagoni divlje zvijeri, kakva ja zapravo i jesam, potisnuti ono malo moje kulture i profinjenosti. A osim toga, da sam se izjasnio, bio bih ženi koju ljubim oteo bogatstvo i položaj koji će joj sad, udajom za Claytona, biti osigurani. To nisam mogao učiniti, ili misliš li da sam mogao, Paule? A rođenje mi nije toliko važno — nastavljao je a da nije počekao odgovor. — U skladu s mojim odgojem, ja u čovjeku ili životinji gledam samo onu vrijednost, koja proizlazi iz duševnog ili tjelesnog junaštva. I zato sam jednako sretan što zamišljam svojom majkom Kalu kao što bih bio kad bih zamišljao da mi je majka jadna, nesretna mala Engleskinja koja je preminula godinu dana pošto me rodila. Kala mi je na svoj divlji način, bila uvijek dobra. Mora da sam se dojio njezinim kosmatim grudima otkad mi je umrla majka. Ona me branila od divljih stanovnika šume, i od

okrutnih članova našeg plemena, i to s oštrinom prave majčinske ljubavi. A ja sam joj vraćao ljubavlju, Paule. Nisam ni znao koliko sam je ljubio dok mi je nije okrutno koplje i otrovna strelica Mbongina crnog ratnika otela. Kad se to dogodilo, bio sam još dijete, pa sam se bacio na njezino mrtvo tijelo i gorko plakao kao što bi plakalo i svako drugo dijete za svojom majkom. Tebi bi se, moj prijatelju, ona bila učinila ružnom i gadnom životinjom, ali meni je bila lijepa — toliko divno zna ljubav preobražavati. Zato sam savršeno zadovoljan da zauvijek ostanem sin majmunice Kale.

— Ja te zbog tvoje vjernosti ne cijenim ništa manje — napomenuo je D'Arnot — ali doći će vrijeme kad ćeš tražiti ono što ti pripada. Sjeti se što ti govorim, a nadajmo se da će ti onda biti lako kao i sad. Moraš imati na pameti da su profesor Porter i Philander jedini ljudi na svijetu koji se mogu zakleti da je mali kostur koji je u kolibi bio pronađen s kosturima tvog oca i majke pripadao majmunskom mladunčetu, a ne potomku lorda i lady Greystoke. To je svjedočanstvo vrlo važno. Oni su obojica starci. Možda neće još dugo poživjeti. A osim toga, nije li ti palo na um da će gospođica Porter, kad jednom sazna istinu, prekinuti zaruke s Claytonom? Bilo bi ti lako steći čast, imanje i ženu koju ljubiš, Tarzane. Nisi li na to mislio?

Tarzan strese glavom. — Ti je ne poznaješ — odgovorio je. — Ništa je ne bi moglo više privezati uz njezinu riječ nego nesreća Claytonova. Ona je iz stare južne obitelji u Americi, a južnjaci se ponose vjernošću.

Tarzan je iduća dva tjedna obnavljao svoje prijašnje kratko poznanstvo s Parizom. Danju je pohađao knjižnice i galerije slika. Čitao je sve do čega je došao, pa se prilično zaprepastio zbog bezbroja mogućnosti koje su mu se u tom kulturnom i znanstvenom središtu otvarale. Shvaćao je kako tek neizmjerno malu mrvicu cjelokupnog ljudskog znanja jedan sam čovjek može steći, makar cijeli život učio i proučavao. Ali danju on je naučio koliko je mogao, a noću se odmarao i zabavljao. I uvidio je da Pariz nije ništa manje plodno tlo i za njegove noćne podvige.

Ako je pušio previše cigareta i pio previše apsinta, to je bilo zato što je primao civilizaciju onako kakva je bila. Činio je ono što je vidio da čine njegova civilizirana braća. Taj mu je život bio

nov i privlačljiv, a osim toga boljelo ga je u grudima, i težio je za onim što je znao da neće nikad postići, te je tako nastojao da u učenju i razonodi — tim dvijema krajnostima — zaboravi prošlost i posveti se budućnosti.

Jedne je večeri sjedio u muzičkom varieteu srčući apsint i diveći se umjetnosti neke slavne ruske plesačice, kad je opazio kako ga prolazno promatraju dva zla crna oka. Čovjek se okrenuo i izgubio u gomili na izlazu prije no što ga je Tarzan mogao dobro pogledati, ali bio je siguran da je već prije vidio te oči i da se one večeri nisu na njem zaustavile samo slučajno. Čudno je neko vrijeme bio osjećao da ga netko promatra, pa se, potaknut svojim jakim životinjskim nagonom, odjednom okrenuo i iznenadio te oči u samom trenutku kad su ga promatrale.

Zaboravio je na to prije nego je otišao iz dvorane, a nije opazio ni crnomanjasta čovjeka koji je zašao dublje u sjenu suprotne veže kad se Tarzan pomolio iz sjajno osvijetljenog varijetea.

Tarzan nije znao da ga slijede s ove i drugih priredaba, samo što je rijetko bio sam. Noćas je D'Arnot bio drugdje, pa je Tarzan došao sam.

Kad se okrenuo u smjeru u kojem bi se obično iz ovog dijela Pariza vraćao kući, promatrač s one strane ceste potrči iz svog skrovišta u istom pravcu, ispred Tarzana.

Tarzan bi noću na putu kući prolazio Ulicom Maule. Budući da je bila vrlo mirna i vrlo tamna, podsjećala ga je na njegovu dragu afričku džunglu više nego bučne i blještave ulice. Ako poznajete Pariz, sjetit ćete se uske, opasne Rue Maule. Ako ne poznajete dovoljno je da se o njoj raspitate na policiji, pa da saznate da u čitavom Parizu nema ulice koju biste morali više izbjegavati kad padne mrak.

Te noći Tarzan ja tom zloglasnom ulicom, tamnom sjenom od prljavih starih kuća, prošao stotinjak-dva metara, kad mu pažnju privuče vrisak i zov u pomoć s trećeg kata suprotne zgrade. Glas je bio ženski. Prije nego što je zamro njezin prvi povik, već je Tarzan skakao stepeništem i tamnim hodnicima da joj pomogne.

Na kraju hodnika, na trećem katu, bila su malko odškrinuta vrata. Tarzan je ponovo začuo isti onaj poziv koji ga je doveo s

ulice. Za trenutak našao se usred slabo osvijetljene sobe. Petrolejka gorjela je na visoku, starinskom okviru kamina i bacala slabe zrake na desetak gladnih lica. Svi su bili muškarci, osim žene, kojoj je moglo biti oko trideset godina. Njezino lice, na kojem su se sad odražavale strasti i razvrat, možda je jednom bilo lijepo. Držala je jednu ruku na svom vratu, čučeći uza zid na onoj strani sobe.

— Pomozite, gospodine! — povikala je slabim glasom kad je Tarzan ušao u sobu. — Htjeli su me ubiti!

Kad se Tarzan ogledao oko sebe vidio je prepredena, opaka lica pravih zločinaca. Čudio se što ne bježe. Začu šum iza sebe, te se okrenu. Dvije stvari je vidio, i jedna ga je prilično začudila. Jedan se čovjek krao iz sobe, a Tarzan je odmah prepoznao Rokoffa.

Ali ono drugo ovog trenutka bilo je važnije. Ogromna Ijudeskara navaljivala je na nožnim prstima na nj, s golemom toljagom u ruci, a onda, kad su taj čovjek i njegovi saveznici vidjeli da ih je Tarzan prozreo, navališe svi odjednom i sa svih strana. Neki su izvukli i noževe. Drugi su pobrali stolice, dok je onaj s toljagom podigao toljagu visoko iznad glave i njom zamahnuo tako snažno da bi Tarzanu, da ga je samo pogodio, bio razbio glavu.

Ali mozak i spretnost i mišići koji su se hvatali u koštac s golemom snagom i okrutnom prepredenošću Terkozovom ili Numinom u dubini divlje džungle, nisu se dali svladati tako lako kako su ti pariški apaši mislili

Izabravši najgolemijeg protivnika, čovjeka s toljagom, Tarzan navali ravno na nj izmakavši se oružju što je već padalo i udari čovjeka tako snažno u bradu da ga je na mjestu oborio.

Zatim se okrenuo protiv drugih. To ti je bio sportl Uživao je u toj krvavoj bici. Kao da se radi samo o krhkoj ljusci, tanki furnir njegove civilizacije otpao je, pa se desetak krupnih lopova našlo zatvoreno u sobici s divljom zvijeri čeličnih mišica protiv kojih njihova slaba snaga nije mogla gotovo ništa.

Napolju, na kraju hodnika, stajao je Rokoff čekajući da vidi kako će se završiti. Želio se uvjeriti da je Tarzan mrtav prije nego on ode, ali nije želio da bude u sobi kad ubiju Tarzana.

Žena je još stajala ondje gdje je bila kad je ušao Tarzan, ali joj se izraz lica u ono nekoliko minuta više puta promijenio. Onaj

Izabravši najvećeg protivnika, Tarzan navali na nj i udari
ga tako snažno u bradu da ga je na mjestu oborio.

bolni izraz koji je Tarzan vidio prije sad se, kad se Tarzan okrenuo da dočeka napad s leđa, pretvorio u nešto prepredeno. Ali Tarzan to nije vidio.

Na prepredenost slijedilo je iznenađenje a zatim užas. A nije ni čudo! Ta onaj besprijekorno obučeni gospodin kojega su njezini povici bili mamili u smrt, sad se odjednom pretvorio u demona-osvetnika. Umjesto slabih mišića i mlitava otpora sad je gledala pravog razbješnjelog Herkula.

– Zaboga! — povikala je. — Ta ovo je zvijer! — Jaki, bijeli zubi majmuna-čovjeka zagrizli su vrat jednog napadača, jer se Tarzan borio kako se znao boriti s velikim majmunima Kerčakova plemena.

Bio je odjednom na desetak mjesta, skačući ovamo-onamo po sobi zavojitim skokovima koji su tu ženu podsjećali na panteru što ju je vidjela u zoološkom vrtu. Sad je u njegovom željeznom stisku pukla kost zapešća, sad se iščašilo rame dok je on žrtvinu ruku vijao natrag i prema gore.

Vrišteći od boli, ljudi su pobjegli u hodnik koliko su brzo mogli. Ali je čak i prije nego što je prvi, krvav i slomljen, oteturao iz sobe, Rokoff uvidio da Tarzan noćas u toj kući neće poginuti, pa se zato požurio do najbliže telefonske govornice i javio policiji da neki čovjek na trećem katu Rue Maule 27 počinja umorstvo.

Kad su policajci stigli, vidjeli su kako tri muškarca stenju na podu a prestrašena žena leži na prljavoj postelji lica prekrivena rukama, dok dobro obučeni mladić stoji usred sobe i čeka pojačanja, jer je čuo korake policajaca koji su se žurili stepenicama — ali ovi su se grdno prevarili. Kroz one sužene kapke i željeznosive oči gledala ih je divlja zvijer. Pomirisavši krv, Tarzan je ostao i bez posljednjeg traga civilizacije, pa je sad stajao poput lava kojega okružuju lovci, spreman da navali i na najmanji znak neprijateljstva.

— Što se to dogodilo? — zapitao je jedan policajac.

Tarzan je ukratko protumačio, ali kad se okrenuo k ženi da mu ona to potvrdi zaprepastio ga njezin odgovor.

– On laže! — vrisnula je ona resko obraćajući se policajcu. — Došao je u moju sobu dok sam bila sama, i nije imao dobre namjere. Kad sam ga odbila, htio me ubiti, ali je moja vriska privukla ovu gospodu koji su slučajno u to vrijeme prolazili

mimo kuće. On je vrag, gospodo; ovako sam, gotovo je poubijao deset ljudi golim rukama i zubima.

Tarzana je toliko zaprepastila njezina nezahvalnost da je načas zanijemio. Policajci su bili skloni da malko sumnjaju, jer su već prije imali posla s tom istom ženom i njezinim dražesnim prijateljima. Oni su, međutim, bili policajci, a ne suci, pa su odlučili da sve one koji se nalaze u sobi zatvore i da drugima prepuste da odijele nedužne od krivih.

Ali ubrzo su vidjeli da je jedno ovom dobro obučenom mladiću reći da je uhapšen, a posve drugo to i ostvariti.

— Ja nisam kriv ni za kakav izgred — rekao je Tarzan mirno. — Samo sam se branio. Ne znam zašto vam je žena ovako odgovorila. Ona me ne može mrziti, jer je prije no što sam na njezine povike došao u sobu uopće nisam ni vidio.

— Hajde, hajde — odgovorio je jedan policajac — suci će sve to slušati pa je pristupio da na Tarzanovo rame metne ruke. Časak kasnije ležao je smotan u kutu sobe, a zatim, kad su njegovi drugovi navalili na majmuna-čovjeka, kušali su ono što su malo prije iskusili apaši. Tako je brzo i grubo s njima obračunao da čak nisu imali vremena da izvuku revolvere.

Za te kratke borbe Tarzan je opazio otvoreni prozor i neko stablo ili telegrafski stup — nije znao što. Kad se posljednji policajac našao na podu, jedan je uspio izvući revolver pa je odanle gdje je ležao zapucao na Tarzana. Hitac je promašio, a prije nego što je taj čovjek mogao ponovo pucati, Tarzan je srušio svjetiljku s okvira kamina, i tako je u sobi — nastala tama.

Zatim su vidjeli kako vitko tijelo skače na podvoj otvorenog prozora, poput pantere, pa potom na stup s one strane pločnika. Kad su se policajci skupili i doprli na ulicu, njihova uhapšenika nije bilo nigdje.

Sa ženom i muškarcima, koji nisu pobjegli, nisu postupali previše blago kad su ih vodili na policijsku stanicu. Bili su vrlo žalostan i ponižen policijski odred. Boljelo ih je što će morati prijaviti da je sam nenaoružan čovjek sa svima njima pobrisao pod a onda im utekao tako lako kao da njih nije ni bilo.

Policajac koji je ostao na ulici zaklinjao se da nitko nije skočio kroz prozor ili otišao iz zgrade od vremena kad su oni ušli

pa dok nisu izišli. Njegovi drugovi mislili su da laže, ali nisu mogli ništa dokazati.

Kad se Tarzan našao na stupu izvan prozora, slušao je svoj nagon iz džungle te je, prije nego se usudio spustiti, pogledao što je dolje. I dobro je bilo što je pogledao, jer je upravo pod njim stajao policajac. Gore nije Tarzan vidio nikoga, pa je pošao radije gore nego dolje.

Vrh stupa bio je nasuprot krova zgrade, te je trebalo samo časak da se mišićima kojima se godinama bacao krošnjama prašumskog drveća prebaci preko ono malo prostora između stupa i krova. S jedne zgrade prelazio je na drugu, i tako nastavljao, mnogo se penjući, dok na jednoj poprečnoj ulici nije otkrio još jedan stup niz koji se spustio na tlo.

Jedan blok kuća ili dva brzo je trčao. Zatim je navratio u noćnu kavanicu pa je u zahodu uklonio s ruku i odjeće sve znakove svoje šetnje po krovovima. Kad je poslije nekoliko trenutaka izišao, uputio se polako prema svom stanu.

Nedaleko stana došao je do dobro osvijetljena bulevara preko kojega je morao proći. Dok je stajao upravo ispod sjajna lučnog svjetla, čekajući da prođe limuzina koja se upravo približavala, čuo je kako mu ime izgovara ugodan ženski glas. Digavši glavu, susreo se s nasmiješenim očima Olge de Coude koja se naginjala naprijed na stražnjem sjedalu kola. On se naklonio vrlo duboko na njezin prijateljski pozdrav. Kad se uspravio, kola su je odvela dalje.

»Rokoff i grofica de Coude u isto veče«, govorio je sam sebi, »Pariz napokon i nije toliko velik.«

grofica objašnjava

Pariz ti je opasniji nego moja divlja prašuma, Paule — zaključio je Tarzan pošto je ujutro poslije susreta s apašima i policijom u ulici Maule prijatelju ispričao svoje pustolovine. — Zašto su me onamo namamili? Jesu li bili gladni?

D'Arnot je bio hinio kao da dršće od užasa, ali na to čudno pitanje morao se nasmijati.

— Teško je dići se iznad mjerila džungle i razmišljati uz svjetlo civilizacije, je li, moj prijatelju? — pitao ga je u šali.

— Da, civilizacija — rugao se Tarzan. — Mjerila džungle ne poznaju obijesne okrutnosti. Ondje ubijamo radi hrane i samoodržanja, ili da steknemo ženke ili zaštitimo mlade. Uvijek, kako vidiš, u skladu sa zapovijedima nekog velikog prirodnog zakona. Ali ovdje! Fuj, tvoj civilizirani čovjek grublji je od životinja. On ubija iz obijesti, a što je još gore, koristi se plemenitim osjećajem, bratstvom ljudi, kao mamcem da nesmotrenu žrtvu namami u propast. Ja sam se, odgovarajući na poziv bližnjega, požurio u onu sobu gdje su me čekale ubojice. Nisam shvaćao, nisam još dugo poslije mogao shvatiti da bi ikoja žena mogla pasti tako duboko da onoga koji je hoće spasiti poziva u smrt. Ali mora da je bilo tako — kad sam ondje vidio Rokoffa i kad je kasnije pred policijom ta žena govorila protiv mene, njezine čine nisam mogao protumačiti drukčije. Rokoff mora da je znao da ja često prolazim kroz Ulicu Maule. Čekao me u zasjedi — cijela njegova osnova proradila je do posljednje pojedinosti, čak i u izjavi žene, za slučaj da se u programu dogodi nešto neočekivano, kao što se stvarno i dogodilo. To mi je sve savršeno jasno.

— No — odgovorio je D'Arnot — to te, među drugim stvarima, poučilo o onom što ti ja nisam mogao utuviti u glavu — da je Ulicu Maule dobro izbjegavati pošto padne mrak.

— Naprotiv — odvratio je Tarzan sa smiješkom — to me uvjerilo da je ona jedina vrijedna ulica u Parizu. Nikad više neću propustiti priliku da je prođem, jer sam se, otkako sam otišao iz Afrike, u njoj prvi put pravo pozabavio.

— Ona će ti pružiti i više nego želiš, čak ako je i više ne posjetiš — uvjeravao ga je D'Arnot. — Sjeti se da još nisi gotov ni s policijom. Poznam parišku policiju toliko da ti mogu reći da ona neće tako skoro zaboraviti ono što si joj učinio. Dobit će te prije ili kasnije, moj dragi Tarzane, a onda će divljeg šumskog čovjeka zatvoriti iza željeznih rešetaka. Kako će ti se to sviđati?

— Neće Tarzana-majmuna nikad zatvoriti iza željeznih rešetaka — odvrati mrko.

U Tarzanovu glasu, dok je to izgovarao, bilo je nešto što je D'Arnota natjeralo da se oštro zagleda u prijatelja. Zbog onoga što je taj mladi Francuz vidio u stisnutim čeljustima i hladnim, sivim očima, bojao se za ovo veliko dijete koje ne priznaje da je ikoji zakon jači od velike tjelesne spretnosti i odvažnosti. Vidio je da se nešto mora učiniti kako bi se Tarzanova stvar s policijom uredila prije nego dođe do idućeg susreta.

— Još moraš mnogo naučiti, Tarzane — rekao je ozbiljno. — Ljudski zakon mora se poštivati, želio to ti ili ne. Možeš samo neprilike nanijeti sebi i prijateljima ako i dalje izazivaš policiju. Jednom ja im to mogu protumačiti, i to ću učiniti još danas, ali se odsad ti moraš pokoravati zakonu. Ako njegovi predstavnici kažu »dođi«, moraš doći; ako oni kažu »idi«, moraš ići. Sad ćemo poći mojem velikom prijatelju, policajcu, pa ćemo urediti što se tiče Ulice Maule. Hajdemo!

Pola sata kasnije ušli su zajedno u ured tog policijskog službenika. On je bio vrlo srdačan. Sjećao se Tarzana još od prije nekoliko mjeseci, kad su ga ova dvojica posjetila radi otisaka prstiju.

Kad je D'Arnot ispričao što se sinoć dogodilo, na usnama policajca zaigra ozbiljan osmijeh. Dodirnuo je dugme kraj svoje ruke a dok je čekao da mu se na njegov poziv javi službenik, tražio je, i napokon našao spis koji je imao na umu.

— Evo, Joubon — rekao je službeniku kad je ušao. — Pozovi ove policajce — neka odmah dođu k meni — te je čovjeku predao spis. Zatim se okrenuo Tarzanu.

— Vi ste počinili vrlo ozbiljan prekršaj — rekao je, ali ne neljubazno — i da naš dobri prijatelj ovdje nije protumačio bio bih sklon da vas oštro osudim. Ali ću sad učiniti nešto prilično nečuveno. Pozvao sam policajce koje ste sinoć zlostavljali. Oni će poslušati ono što priča poručnik D'Arnot, a onda ću njima prepustiti da kažu treba li vas progoniti ih ne. Morate još mnogo naučiti o odnosima u civilizaciji. Morate se naviknuti da ono, što se vama čini čudno i nepotrebno, prihvaćate, dok ne budete u stanju prosuditi i pobude koje se iza sveg tog kriju. Policajci koje ste napali vršili su samo svoju dužnost. Oni nisu radili ništa na svoju ruku. Svaki dan stavljaju na kocku svoje živote da zaštite živote i vlasništvo drugih. Oni bi isto učinili i za vas. Vrlo su hrabri, te ih duboko boli što ih je jedan nenaoružani čovjek nadvladao i izmlatio. Olakšajte im da prijeđu preko onoga što ste učinili. Ako se ne varam, i vi ste vrlo hrabar čovjek, a hrabri ljudi su poslovično velikodušni.

Dalji razgovor prekinuo je dolazak četiriju policajaca. Kad su ugledali Tarzana, iznenađenje čitalo se jasno na svakom licu.

— Moja djeco — nagovorio ih je službenik — evo gospodina s kojim ste se sinoć sreli u Ulici Maule. Došao je da se dobrovoljno preda. Želio bih da pažljivo poslušate poručnika D'Arnota koji će vam ispričati dio gospodinova života. Tako će se možda protumačiti njegovo sinoćnje držanje. Izvolite pričati, moj dragi poručniče.

D'Arnot pričao je policajcima pola sata. Ispričao im je nešto iz Tarzanova divljeg života u džungli. Protumačio je onaj divlji odgoj koji ga je naučio da se bori za samoodržanje poput divlje zvijeri, pa im je postalo jasno da se taj čovjek, napadajući ih, vodio prije nagonom nego razumom. On nije shvatio njihove nakane. U njegovim očima oni su se malo razlikovali od različitih oblika života na koje je bio navikao u rodnoj prašumi, gdje su mu, zapravo, svi bili neprijatelji.

— Vama je povrijeđen ponos — zaključio je D'Arnot. — Činjenica da vas je ovaj čovjek nadvladao najviše peče. Ali ne treba da osjećate stid. Da ste se u onoj sobici našli zatvoreni s afričkim lavom ili s velikim gorilom iz džungle, ne biste se

ispričavali zbog poraza. A ipak ste se borili protiv mišića koji su se mnogo puta, i uvijek pobjednički, hvatali u koštac s tim užasnim zvijerima tamnoga kontinenta. Nije nikakva sramota pasti pod nadljudskom snagom Tarzana-majmuna.

A onda, dok su ti ljudi stajali gledajući najprije Tarzana a onda svog starješinu, majmun-čovjek učini ono što je još trebalo da se izbriše posljednji ostatak neprijateljstva koje su oni mogli osjećati. Pošao im je raširenih ruku.

– Oprostite mi pogrešku koju sam počinio — rekao je jednostavno. — Budimo prijatelji. — Tim se stvar završila samo što je Tarzan postao čest predmet razgovora u policijskim stanicama, te je stekao najmanje još četiri hrabra prijatelja.

Kad su se vratili u D'Arnotov stan, poručnik je našao list engleskog prijatelja, Williama Cecila Claytona, lorda Greystokea. Ta dvojica dopisivali su se otkako se njihovo prijateljstvo rodilo u vrijeme one kobne potrage za Janom Porter, pošto ju je oteo majmun Terkoz.

— Treba da se ožene u Londonu za koja dva mjeseca — rekao je D'Arnot kad je pročitao pismo. Tarzanu nije trebalo objasniti o kom se radi. On nije odgovorio, ali je preostali dio dana bio vrlo miran i zamišljen.

Te su večeri bili u operi. Tarzana su još zaokupljale turobne misli. Jedva da je išta pratio što se odvijalo na pozornici. Samo je pred sobom gledao lijepu Amerikanku i slušao žalostan, ugodan glas koji mu priznaje da mu se ljubav uzvraća. A ona je trebalo da se uda za drugoga!

Stresao se da se oslobodi tih neugodnih misli, i u isti čas osjetio je na sebi nečije oči. Digao je pogled ravno u one oči koje su ga gledale, da otkrije da se svijetle iz nasmiješena lica Olge, grofice de Coude. Kad joj je Tarzan uzvratio naklon, bio je siguran da je u njezinu pogledu bio poziv, gotovo molba.

U idućoj pauzi našao se u njezinoj loži.

— Toliko sam vas željela vidjeti — govorila je ona. — Mnogo sam sebi predbacivala što vam, poslije svih onih usluga što ste ih učinili i mojem suprugu i meni, nismo pravo protumačili ono što se vama moralo činiti našom nezahvalnosti: zato što nismo poduzimali potrebne korake da spriječimo da nas ona dva čovjeka neprestano napadaju.

— Vi da meni učinite krivo! — odgovorio je Tarzan. — Moje misli o vama bile su samo ugodne. Ne smijete misliti da mi je potrebno ikakvo tumačenje. Jesu li vam i dalje dosađivali?

— Nikad ne prestaju — odgovorila je žalosno. — Osjećam da nekomu moram kazati, a ne znam tko bi zaslužio objašnjenje više nego vi. Morate mi dopustiti da vam objasnim. Možda će vam dobro poslužiti, jer ja poznajem Nikolasa Rokoffa toliko da mogu biti sigurna da ga niste vidjeli posljednji put. On će vam se već nekako osvetiti. Ono što vam želim kazati može vam pomoći da se odupretete kakvoj osveti koju on snuje. Ne mogu vam reći ovdje, ali sutra u pet bit ću kod kuće za gospodina Tarzana.

— Bit će cijela vječnost do sutra u pet — odgovorio je on i zaželio joj laku noć.

Iz kuta kazališta Rokoff i Paulvitch vidjeli su Tarzana u loži grofice de Coude, pa su se obojica nasmiješila.

U četiri i trideset iduće poslije podne crnomanjast, bradat čovjek pozvonio je na služinjskom ulazu u palaču grofa de Coudea. Lakaj koji je otvorio vrata podigao je obrve prepoznavajući onoga tko je stajao napolju. Ta su dvojica potiho razgovarali.

Isprva se lakaj skanjivao da prihvati prijedlog bradatog čovjeka, ali trenutak kasnije nešto je prešlo iz ruke posjetnika u ruku sluge. Zatim se ovaj posljednji okrenuo i odveo posjetioca zaobilaznim putem do alkovena sa zastorima, uz odaju gdje je grofica obično popodne servirala čaj.

Pola sata kasnije doveli su Tarzana u tu sobu, pa je odmah ušla i domaćica smiješeći se i raširenih ruku.

— Toliko se radujem što ste došli — rekla je.

— Ništa me ne bi moglo spriječiti — odgovorio je on.

Nekoliko trenutaka govorili su o operi, o pojavama koje su onda zaokupljale pažnju Pariza, o radosti što obnavljaju svoje kratko poznanstvo koje je započelo u tako čudnim prilikama, pa ih je to dovelo do predmeta koji ih je oboje najviše zaokupljao.

— Mora da ste razmišljali — progovorila je napokon grofica — koji je cilj Rokoffova proganjanja. To je vrlo jednostavno. Grofu su povjerene mnoge prevažne tajne ministarstva rata. On često ima u ruci spise za koje bi strane sile dale čitava bogatstva — državne tajne za koje bi njihovi agenti počinjali umorstvo, i gore nego umorstvo samo da ih saznaju. Sad ima u ruci takvu

stvar koja bi proslavila i obogatila svakog stranog agenta koji bi je saopćio svojoj vladi. Rokoff i Paulvitch su špijuni jedne strane sile. Oni ne prezaju ni pred čim da dođu do te obavijesti. Ona upadica na brodu — mislim stvar s kartama — imala je cilj da od mog muža izmame tu tajnu. Da je moj suprug osuđen kao kartaški varalica, njegova bi karijera bila zapečaćena. Morao bi otići iz ministarstva rata. Bio bi društveno degradiran. Namjeravali su tu toljagu držati nad njim — cijena za njihovo priznanje da je grof bio naprosto žrtva neprijateljske zavjere, kako bi mu se uprljalo ime, bila bi oni spisi što su ih tražili. Vi ste ih u tom omeli. Zatim su se urotili da umjesto grofove časti ucijene moju. Kad je Paulvitch ušao u moju kabinu, to mi je i objasnio. Rekao je, ako im pribavim obavijest, da neće ići dalje, a inače će Rokoff, koji je stajao napolju, obavijestiti blagajnika da se iza zaključanih vrata kabine zabavljam s muškarcem koji mi nije suprug. Trebalo je da to kaže svakomu na brodu koga sretne, a kad pristanemo da sve isprića novinarima. Nije li to bilo strašno? Ali ja sam slučajno znala nešto o Paulvitchu što bi ga u njegovoj zemlji, da to zna policija, poslalo na vješala. Prkosila sam njemu i njegovim osnovama, zatim sam se nagnula k njemu i prišapnula mu u uho jedno ime. Ovako je — i ona je pucnula prstima — poletio na moj vrat, kao lud. Bio bi me ubio da se niste vi umiješali.

— Zvijeri! — promucao je Tarzan.

— Još su gori, moj prijatelju — nastavljala je ona. — Oni su vragovi. Bojim se za vas zato što su vas zamrzili. Želim da neprestano budete na oprezu. Recite mi da hoćete, radi mene, jer ja sebi ne bih nikada oprostila kad biste morali trpjeti zbog ljubaznosti koju ste mi iskazali.

— Ja ih se ne bojim — odgovori on. — Nadživio sam i gadnije neprijatelje nego što su Rokoff i Paulvitch. — Vidio je da ona ne zna ništa o događaju u Ulici Maule, a on toga nije ni spomenuo, jer se bojao da bi je to oneraspoložilo. Zašto radi sigurnosti — nastavljao je — ne predate te lopove vlastima? One bi s njima brzo završile?

Ona je, prije nego je odgovorila, malko oklijevala.

— Dva su razloga — napokon je odgovorila. — Jedan sprečava i samog grofa da baš to učini. Drugi, moj pravi razlog zašto ih se bojim prokazati, nisam nikada rekla — samo ga

Rokoff i ja znamo. Pitam sama sebe... — a zatim je ušutjela gledajući ga napeto i dugo.

— Što se pitate? — smiješio se on.

— Pitam se zašto vam želim reći ono što se nisam usudila reći čak ni svom suprugu. Vjerujem da biste vi shvatili i da biste mi mogli reći što da učinim. Vjerujem da me nećete suditi previše strogo.

— Bojim se da ću se pokazati vrlo jadnim sucem, — odgovori Tarzan — jer da ste nekoga i umorili ja bih rekao da žrtva mora biti sretna zbog tako ugodne sudbine.

— O, zaboga, ne — protivila se ona. — Nije tako užasno. Ali želim vam najprije reći razlog zašto grof ne progoni te ljude. A onda ću vam, ako budem mogla, reći pravi razlog zašto se ne usuđujem da ih progonim. Prvi je razlog što je Nikolas moj brat. Nikolas je bio zao otkako se sjećam. Bio je otpušten iz vojske gdje je bio kapetan. Neko vrijeme to je bila prava sablazan, ali se kasnije zaboravilo, pa ga je moj otac namjestio u tajnoj službi. Mnogi se užasni zločini pripisuju Nikolasu, ali je on uspio izbjeći kazni. U posljednje vrijeme to mu je uspjelo jer je protiv svojih žrtava iznosio kriva svjedočanstva o izdaji protiv države, a policija, koja je uvijek previše spremna da prihvati takvu krivnju, prihvaćala je i njegova svjedočanstva i njega uzdizala.

— Ta zar nisu njegovi zločinački pokušaji protiv vas i vašeg supruga proigrali ona prava koja mu pružaju rodbinske veze? — upitao je Tarzan. — Činjenica da ste mu vi sestra nije ga odvratila od nastojanja da vam uprlja čast. Vi mu ne dugujete nikakvu vjernost.

— Ah, ali postoji onaj drugi razlog. Ako mu ne dugujem vjernost iako je moj brat, ne mogu se tako lako osloboditi straha zbog jednog događaja u mom životu koji je njemu poznat. — Najbolje je da vam kažem sve — nastavila je govoriti poslije stanke — jer vidim da ću vam prije ili kasnije i tako reći. Odgojena sam u samostanu. Dok sam bila ondje, srela sam se s čovjekom o kojemu sam mislila da je plemić. Nisam znala gotovo ništa o muškarcima, a još manje o ljubavi. Zabila sam u svoju ludu glavu da tog čovjeka ljubim, pa sam na njegovo žestoko navaljivanje s njim pobjegla. Trebalo je da se vjenčamo. Bila sam s njim samo tri sata. Sve to vrijeme po danu i na javnim mjestima — na željezničkim postajama i u vlaku. Kad smo došli

na odredište gdje je trebalo da se vjenčamo, dva oficira počela su da nas prate kad smo sišli s vlaka te su njega uhapsili. Uhapsili su i mene, ali kad sam im sve ispričala nisu me zadržali, samo što su me poslali s jednom uglednom ženom natrag u samostan. Čini se da čovjek koji me predobio nije bio uopće nikakav plemić, nego vojni bjegunac kao i bjegunac od građanske pravde. Imao je svoj karton u gotovo svakoj evropskoj zemlji. Samostanska uprava zataškala je tu stvar. Ni moji roditelji nisu saznali. Ali se Nikolas poslije sreo s tim čovjekom i sve saznao. Sad mi prijeti da će ispričati grofu ako ne učinim upravo ono što on želi.

Tarzan se nasmije. — Vi ste još mala djevojčica. Ono što ste mi ispričali ne može nikako nauditi vašem ugledu, a vi biste to i znali da u srcu niste mala djevojčica. Otiđite noćas svojem suprugu i ispričajte mu sve, upravo ovako kao što ste i meni ispričali. Ako se ne varam, on će vam se nasmijati zbog vašeg straha, i odmah će poduzeti korake da tog vašeg brata strpa u zatvor, kamo i spada.

— Toliko se radujem da ste došli — rekla je grofica de Coude.
— Ništa me ne bi moglo spriječiti — odgovorio je Tarzan.

— Kad bih se samo usudila — rekla je. — Ali bojim se. Odavna se bojim muškaraca. Najprije svog oca, zatim Nikolasa, a i otaca u samostanu. Gotovo sve moje prijateljice boje se svojih supruga — zašto da se ja ne bojim svojega?

— Nije pravo da se žene boje muževa — govorio je Tarzan sa čuđenjem na licu. — Ja bolje poznajem stanovnike džungle, i ondje je često obratno. Ne, ja ne mogu shvatiti zašto da se civilizirane žene boje muževa, bića koja su stvorena da ih štite. Meni bi bilo gadno i pomisliti da bi me se ikoja žena bojala.

— Ja i ne mislim da bi se ikoja žena bojala vas, moj prijatelju — napomenula je Olga de Coude nježno. — Poznajem vas samo kratko vrijeme, a ipak ste vi, iako se to čini ludo, jedini muškarac kojega sam ikad u životu upoznala, a kojega se, mislim, ne bih nikada bojala — to je i čudno, jer vi ste vrlo jak. Divila sam se lakoći kojom ste postupali s Nikolasom i Paulvitchem one noći u mojoj kabini, To je bilo zaista divno!

Kad se Tarzan kratko vrijeme poslije toga s njom opraštao, malko se čudio što mu ona tako dugo stišće ruku i što toliko navaljuje da se sutradan opet vrati.

Sjećanje na njezine napola zastrte oči i na savršene usne, dok je stajala i smiješila mu se u lice i od njeg se opraštala, nije ga ostavljalo tog cijelog dana. Olga de Coude bila je vrlo lijepa žena, a Tarzan-majmun vrlo samotan mladić, sa srcem u grudima kojemu je bio potreban lijek što ga je mogla dati samo žena.

Kad se grofica vratila u sobu pošto je Tarzan otišao, našla se licem u lice s Nikolasom Rokoffom.

— Kako si dugo ovdje? — povikala je ustuknuvši.

— Od prije nego što ti je došao ljubavnik — odgovorio je on gadno se nacerivši.

— Prestani! — zapovjedila je. — Kako se usuđuješ to reći meni — svojoj sestri!

— No, moja draga Olgo, ako ti nije ljubavnik, molim te oprosti mi. Ali nije tvoja pogreška što ti nije. Da zna samo desetinu onoga o ženama što znam ja, ti bi mu bila u rukama ovaj trenutak. On je budala, Olgo. Ta svaka tvoja riječ i čin bili su mu otvoreni poziv, a on to nije opažao.

Žena sebi začepi uši.

— Neću slušati. Ti si zao kad govoriš tako što. Ma čime mi se ti prijetio, ti znaš da sam ja dobra žena. Odsad me nećeš mučiti,

jer ću sve reći Raoulu. On će shvatiti, a onda, monsieur Nikolas, čuvaj se!

— Nećeš mu ništa reći — odvrati Rokoff. — Sad znam za tu aferu, a uz pomoć jednog od tvojih slugu, u kojega se mogu pouzdati, pojedinosti o njoj, kad za to dođe vrijeme, sasut će se u uši tvog supruga, i neće im nedostajati vjerojatnosti. Ona druga afera dobro je poslužila — sad imamo nešto stvarno, Olgo. Pravu *aferu* — a ti si pouzdana žena. Sramota, Olgo — i životinja se smijala.

I tako grofica nije svom grofu ispričala ništa, i sve se još pogoršalo. Nejasan strah ustupio je mjesto vrlo stvarnu strahu. Možda je i savjest sve to neizmjerno povećavala.

propala osnova

Mjesec dana Tarzan je redovito hodočastio lijepoj grofici de Coude, koja ga je vrlo rado primala. Često bi se susretao s drugim članovima izabranog društvanca koje bi dolazilo na popodnevni čaj. Još češće bi se Olga našla da jedan sat posveti samo Tarzanu.

Neko vrijeme bojala se zbog onoga što je napomenuo Nikolas. Ona je u tom velikom mladiću gledala samo prijatelja, ali je zbog onih zlih riječi koje je u nju usadio njezin brat sve više razmišljala o čudnoj snazi koja kao da ju je privlačila prema tom sivookom strancu. Nije ga željela ljubiti, niti je željela da je on ljubi.

Bila je mnogo mlađa od svog Supruga, pa je, a da to nije shvaćala, težila za prijateljstvom s nekim bližim njezinoj dobi. Onaj kojemu je dvadeset godina nerado se povjerava onomu kojemu je četrdeset, i obratno. Tarzan je bio od nje stariji samo dvije godine. Ona je osjećala da je on shvaća. A on je bio dobar i častan i hrabar. Njega se nije bojala. Instinktivno je osjećala od samog početka da se u nj može pouzdati.

Držeći se udaljenosti, Rokoff je tu sve veću prisutnost zlurado promatrao. Otkako je saznao da Tarzan zna da je on strani špijun, njegovoj mržnji pridruživao se i strah da će ga Tarzan izdati. Sad je naprosto čekao prikladni čas da zada majstorski udarac. Želio se zauvijek riješiti Tarzana i u isto vrijeme valjalo se osvetiti za sva ona poniženja i poraze što ih je doživio od tog čovjeka.

A Tarzan je bio tako zadovoljan još samo onda kad je silom iskrcana Porterova skupina prekinula mir i spokojstvo njegove džungle.

Uživao je u ugodnom društvenom ophođenju s Olginim prijateljima, dok je prijateljstvo što se razvilo između lijepe grofice i njega bilo izvor beskrajnog ushita. Ono je prekinulo i raspršilo njegove tmurne misli i postalo melem njegovom bolnom srcu.

Katkad ga je D'Arnot pratio na pohodima de Coudeovu domu, jer je on već dugo poznavao i Olgu i grofa. Katkad se navratio i de Coude, ali su ga mnogobrojni poslovi i neprestani politički zadaci obično zadržavali izvan kuće do kasno u noć.

Rokoff je gotovo neprekidno uhodario Tarzana čekajući vrijeme da pohodi de Coudeovu palaču noću, ali u tom se razočarao, Nekoliko puta Tarzan je groficu pratio kući s opere, ali uvijek bi je ostavljao na vratima — na što je odani brat te gospođe vrlo negodovao.

Uvjerivši se da je Tarzana nemoguće uhvatiti na djelu, Rokoff i Paulvitch počeše snovati kako da majmuna-čovjeka obijede za sramotan čin.

Dane i dane čitali su novine i pratili kretanje de Coudea i Tarzana. Napokon dobili su ono što su tražili. Neki jutarnji list nakratko je spomenuo muško društvo koji je trebalo da se iduću večer sastane kod njemačkog poslanika. De Coudeovo ime bilo je među uzvanicima. Ako se odazove, znači da će izbivati do poslije ponoći.

Te noći Paulvitch je čekao pred stanom njemačkog poslanika, uz rub pločnika gdje je mogao vidjeti lice svakog pristiglog gosta. Nije potrajalo dugo, pa je de Coude izišao iz kola i prošao mimo. To je bilo dovoljno. Paulvitch se požurio u svoj stan, gdje ga je čekao Rokoff. Ondje su čekah do poslije jedanaest, a zatim je Paulvitch primio u ruku slušalicu telefona. Nazvao je neki broj.

– Stan poručnika D'Arnota? — pitao je kad je dobio spoj.

– Poruka za monsieur Tarzana, ako je toliko ljubazan da dođe na telefon.

Jedan časak nije se čulo ništa.

— Monsieur Tarzan? O, da, monsieur, ovo je Francois — u službi grofice de Coude. Možda jadni Francois ima tu čast da ga se monsieur sjeća? Da, monsieur. Imam poruku, hitnu poruku od grofice. Moli vas da se odmah požurite k njoj — u neprilici je.

Ne, ne, jadni Francois ne zna. Hoću li reći madame da ćete odmah doći? Hvala vam, monsieur.

Paulvitch je objesio slušalicu i uzvratio Rokoffu smiješak.

— Trebat će mu trideset minuta da onamo dođe. Ako ti dospiješ do njemačkog poslanika za petnaest, de Coude treba da stigne kući za oko četrdeset i pet minuta. Sve zavisi od činjenice hoće li ta budala ostati petnaest minuta pošto vidi da je nasamaren. Ali ako se ja ne varam, Olga ga neće htjeti tako brzo pustiti. Ovdje je bilješka za de Coudea. Požuri!

Paulvitch je pohitao do stana njemačkog poslanika. Na vratima je bilješku predao lakaju. — Ovo je za grofa de Coudea. Vrlo je hitno. Moraš se pobrinuti da mu se odmah preda — pa je spustio srebrenjak u već pripremljenu sluginu ruku. Zatim se vratio u svoj stan.

Časak kasnije de Coude se ispričavao svom domaćinu zato što otvara omotnicu. Kad je pročitao, lice mu problijedi a ruka zadrhta.

MONSIEUR LE COMTE DE COUDE

Onaj koji želi da spasi čast vašeg imena ovime vas opominje da je svetost vašeg doma ovaj trenutak u opasnosti.

Izvjestan čovjek koji je mjesece bio stalan posjetilac vaše kuće, kad vas nije bilo, sad je s vašom ženom. Ako pođete odmah u odaju svoje grofice, naći ćete ih zajedno.

PRIJATELJ

Dvadeset minuta pošto je Paulvitch nazvao Tarzana, Rokoff je dobio spoj s Olginom privatnom linijom. Njezina djevojka odgovorila je na telefon koji je bio u grofičinoj odaji.

— Ali madame je otišla spavati — odgovorila je djevojka na Rokoffov zahtjev da s njom govori.

— Ovo je vrlo hitna poruka koju mora čuti sama grofica — odgovori Rokoff. — Recite joj da mora ustati i navući nešto na sebe i doći k telefonu. Nazvat ću ponovo za pet minuta. Zatim je objesio slušalicu. Trenutak kasnije ušao je Paulvitch,

— Ima li grof poruku? — upitao je Rokoff.

— Mora da je sad na putu kući — odgovori Paulvitch.

— Dobro! Dama će sjediti u svojoj odaji, sigurno u kućnoj haljini. Za trenutak će vjerni Jacques otpratiti Tarzana do nje, a da ga neće najavljivati. Trebat će nekoliko trenutaka da se

objasne. Olga će biti vrlo privlačljiva u prozirnoj noćnoj haljini i u ogrtaču koji će tek napola skrivati one čari koje noćna haljina uopće neće skrivati. Olga će se iznenaditi, ali neće negodovati. Ako u tom čovjeku ima kap crvene krvi, grof će za petnaestak minuta naići na vrlo lijep ljubavni prizor. Mislim da smo izvrsno zasnovali, moj dragi Alexise. Iziđimo da u zdravlje monsieur Tarzana popijemo neusporedivi apsint staroga Plancona. I da ne zaboravimo da je grof de Coude jedan od najboljih mačevalaca u Parizu, i sigurno najbolji strijelac u cijeloj Francuskoj.

Kad je Tarzan dospio do Olgine kuće, Jacques ga je čekao na ulazu. — Ovuda, — rekao je i odveo ga širokim mramornim stepeništem. Idući trenutak otvorio je vrata pa se, povukavši u stranu tešku zavjesu, pretjerano naklonio Tarzanu, koji se našao u slabo osvijetljenoj sobi.

Na drugoj strani sobe Tarzan je vidio kako Olga sjedi pred pisaćim stolićem na kojem je bio telefon. Nestrpljivo je lupala po lakiranoj površini stolića. Nije ga čula ući.

— Olgo — rekao je on — ta što je?

Ona se okrenula prema njemu kriknuvši uzbuđeno.

— Jean! — povikala je. — Šta radiš tu? Tko te je pustio? Što to znači?

Tarzan je bio kao gromom ošinut, ali odmah je shvatio dio istine.

— To me nisi ti pozvala, Olgo?

— Da te zovem u ovo doba noći? Jeane, zar misliš da sam posve poludjela?

— François mi je telefonirao da odmah dođem, da si u neprilici i da me čekaš.

— François? Ta tko je François?

— Rekao je da je u tvojoj službi. Govorio je kao da se ja sjećam te činjenice.

— Nema nikog u mojoj službi tko bi se tako zvao. Netko se s nama našalio, Jeane — nasmijala se Olga.

— Bojim se da je to vrlo kobna »šala«, Olgo — odgovorio je on. — Ima u njoj nešto više nego je humor.

— Što to misliš? Ne misliš valjda ...

— Gdje je grof? — prekinuo ju je.

— U njemačkom poslanstvu.

— To ti je još jedan potez tvog cijenjenog brata. Sutra će grof za to čuti. On će pitati sluge. Sve će pokazivati... pokazivati ono što Rokoff želi da grof misli.

— Hulja! — povikala je Olga. Ustala je i pristupila Tarzanu, gledajući ga u lice. Vrlo se bojala. U očima bio joj je izraz kakav lovac vidi u očima jadne, uplašene srne — zabezeknut — pun pitanja. Drhtala je a da se umiri stavila je ruke na njegova široka ramena. — Što da učinimo, Jeane? — šaptala je. Ovo je strašno. Sutra će cijeli Pariz o tom čitati — on će se za to pobrinuti.

Njezin pogled, njezino držanje, njezine riječi govorile su o stoljetnom pozivu nezaštićene žene upravljenom prirodnom zaštitniku — muškarcu. — Tarzan je jednu od onih toplih ručica koje su ležale na njegovim ramenima primio u svoju jaku ruku. Taj je čin bio posve nehotičan, a takav je bio i nagon da zaštitnički baci ruku oko ženinih ramena.

Rezultat je bio električan. Nikad prije nije joj bio tako blizu. Osjećajući se zaprepašteni i krivi, odjednom pogledaše jedno drugomu u oči, a onda, kad je Olga de Coude trebalo da bude jaka, bila je slaba, jer se podavala muškarčevim rukama i zagrlila ga oko vrata. A Tarzan-majmun? On je stisnuo to zadihano tijelo svojim jakim rukama i prekrio vruće usne poljupcima.

Raoul de Coude se užurbano ispričao svom domaćinu pošto je pročitao bilješku koju mu je predao poslanikov glavni sluga. Poslije se uopće nije mogao sjetiti kako se ispričao. Sve dok nije stajao na pragu svoje kuće maglilo mu se pred očima. Onda je postao vrlo hladan, kretao se mirno i oprezno. Iz neprotumačiva razloga Jacques se pobrinuo da se vrata otvore prije nego što je grof bio na pola puta do stepenica. To mu se onda nije činilo neobično, iako je poslije to zamijetio.

Vrlo tiho, na nožnim prstima, ulazio je stepenicama i po galeriji prema odaji svoje žene. U ruci nosio je težak štap — u srcu umorstvo.

Olga ga je prva ugledala. S užasnim krikom istrgla se iz Tarzanovih ruku, a majmun-čovjek okrenuo se upravo na vrijeme da rukom odbije strašan udarac koji je de Coude namjerio njegovoj glavi. Jednom, dva put, tri put teški štap pao je

strelovitom brzinom, a svaki je udarac bacao majmuna-čovjeka dublje u primitivnost.

Zarežavši tiho i grleno, poput majmuna, skočio je na Francuza. Istrgnuo mu je veliki štap iz ruku i prepolovio ga kao da je žigica a zatim ga bacio u stranu. Razbješnjela zvijer navaljivala je na protivnikov vrat.

Olga de Coude prestravljeno je jedan trenutak gledala onaj strašni prizor koji je slijedio, a onda je skočila onamo gdje je Tarzan morio njezina supruga gušio ga — tresući ga kao što jazavčar trese štakora.

Bjesomučno zgrabila je njegove velike ruke. — Ubijaš ga, ubijaš ga! O, Jeane, ubijaš mi supruga! — povikala je.

Tarzan je bio gluh od bijesa. Odjednom bacio je tijelo na tlo, pa je, stavivši stopalo na grudi, podigao glavu. Zatim je kroz palaču grofa de Coudea zaorio strašni zov majmuna koji je ubio. Od podruma do tavana taj strašni zov zaprepastio je sluge i ostavio ih blijede i drhtave. Žena je u sobi kleklа do tijela svog supruga i molila.

Polako je crvena magla iščezla ispred Tarzanovih očiju. Stvari su počele poprimati oblike — ponovo je sticao perspektivu civilizirana čovjeka. Oči su mu pale na klečeću ženu. — Olgo — šapnuo je. Ona je digla pogled očekujući da će u očima nad sobom vidjeti luđačko krvožedno svjetlo. Ali vidjela je žalost i skrušenost.

— O, Jeane! povikala je. — Vidiš što si učinio. Bio je moj suprug. Ljubila sam ga, a ti si ga ubio.

Tarzan je vrlo nježno podigao mlohavo tijelo grofa de Coudea i odnio ga do kauča. Zatim je stavio uho na čovjekove grudi.

— Rakije, Olgo — rekao je.

Ona ju je donijela pa su je silom nalivali između usana. Odmah se s bijelih usana oteo uzdah. Glava se okrenula pa je de Coude zastenjao.

— Zašto si to učinio, Jeane? — pitala je.

— Ne znam. Udario me, pa sam pobjesnio. Vidio sam da tako isto rade majmuni moga plemena. Nisam ti nikad ispričao o sebi, Olgo. Bilo bi bolje da si to znala — ovo se možda ne bi dogodilo. Nisam nikad vidio oca. Jedina majka za koju znam je divlja majmunica. Do petnaeste nisam nikad vidio ljudskog bića. Bilo mi je dvadeset prije nego sam vidio bijela čovjeka. Do

prije nešto više od godinu dana bio sam gola grabežljiva životinja u afričkoj džungli. Nemoj me previše strogo suditi. Dvije godine prekratko je vrijeme da se u čovjeku izvrši ona promjena za koju je bijeloj rasi trebalo bezbroj stoljeća.

— Ja te uopće ne osuđujem, Jeane. Kriva sam ja. Sad moraš ići — ne smije te naći ovdje kad se osvijesti.

Tarzan je žalostan i pognute glave odlazio iz palače grofa de Coudea.

Kad se našao napolju, misli su mu postale određenije, tako da je poslije dvadeset minuta ušao u policijsku postaju nedaleko ulice Maule. Tu je naskoro pronašao jednog od policajaca s kojima se bio sreo prije nekoliko tjedana. Policajac se doista radovao što ponovo vidi čovjeka koji je s njim bio postupao onako grubo. Poslije časka razgovora Tarzan ga je upitao je li ikada čuo za Nikolasa Rokoffa ili Alexisa Paulvitcha.

— Mnogo puta, prijatelju. Svaki ima svoj karton na policiji, ali iako sad nemamo ništa protiv njih, važno je da znamo prilično dobro gdje se mogu naći ako ustreba. Tako smo oprezni sa svakim poznatim zločincem. Zašto pitate?

— Poznajem ih — odgovori Tarzan. — Želim poslovno vidjeti Rokoffa. Ako me možete uputiti u njegov stan, bit ću vam zahvalan.

Nekoliko trenutaka kasnije on se oprostio od policajca pa je s komadićem papira u džepu, na kojem je bila neka adresa u polupoštovanom predjelu Pariza, žustro zakoračio prema najbližem stajalištu taksija.

Rokoff i Paulvitch vratili su se u svoj stan pa su sjedili razgovarajući o vjerojatnom ishodu događaja te večeri. Telefonirali su uredništvima dvaju jutarnjih listova, pa su svaki čas očekivali dopisnike kako bi im dali izvještaj o skandalu što će sutradan uzbuniti pariško društvo.

Težak korak začu se na stepeništu. — Ah, ti su novinari brzi — uskliknuo je Rokoff i, kad je začuo kucanje na vratima doda: — Naprijed.

Smiješak dobrodošlice smrznuo se na Rokoffovu licu kad je ugledao tvrde, sive oči svog posjetioca.

— Zaboga! — povikao je skočivši na noge. — Što ćete vi ovdje?

— Sjednite! — reče Tarzan tako tiho da su ljudi jedva čuli tu riječ, ali glasom koji je Rokoffa prikovao za stolicu a Paulvitcha u njoj zadržao. — Vi znate što me dovelo ovamo — nastavio je istim tihim glasom. — Trebalo bi da vas ubijem, ali budući da ste brat Olge de Coude to neću učiniti — ovaj put. Dat ću vam priliku da spasite živote. Paulvitch nije mnogo važan — on je samo glupo, ludo oruđe, pa ga neću ubiti dok god dopuštam i vama da živite. Prije nego vas ovdje ostavim žive, morat ćete učiniti dvoje. Najprije ćete napisati ispovijest u vezi s noćašnjom spletkom — i potpisati je. Zatim ćete mi obećati pod prijetnjom smrti da nećete dopustiti da i jedna riječ o toj aferi ode u novine. Ako to dvoje ne učinite, nijedan neće živjeti kad idući put prođem kroz ova vrata. Razumijete li? — Onda je dodao ne čekajući odgovor: — Požurite se! Pred vama je tinta i papir i pero.

Rokoff se držao surovo, nastojeći razmetanjem pokazati kako se malo boji Tarzanovih prijetnja. Trenutak kasnije osjetio je na svom vratu čelične prste majmuna-čovjeka, a Paulvitch, koji je pokušao da im izbjegne i dopre do vrata, našao se posve u zraku a zatim onesviješten u kutu. Kad je Rokoff počeo crnjeti po licu, Tarzan popusti stisak i gurnu tog čovjeka na stolicu. Pošto je časak kašljao, Rokoff je sjedio mrzovoljno zureči u čovjeka koji je stajao nasuprot. Uto se osvijestio Paulvitch te nevoljko na Tarzanovu zapovijed došepao do svoje stolice.

— Sad pišite — govorio je majmun-čovjek. — Ako bude potrebno da vas ponovo zgrabim, neću biti tako blag.

Rokoff je uzeo pero i počeo pisati.

— Pazite da ne izostavite ni jednu pojedinost, i da spomenete svako ime — upozoravao ih je Tarzan.

Tada se začu kucanje na vratima. — Naprijed — rekao je Tarzan.

Dotjeran mladić uđe. Ja sam od *Matina* — predstavio se. — Čujem da mi monsieur Rokoff ima nešto ispričati.

— Onda imate krivo, — odgovori Tarzan. — Vi nemate ništa za štampu, je li, moj dragi Nikolas?

Rokoff je digao glavu s papira gadno se namrštivši.

— Nemam — zarežao je. — Nemam ništa za štampu — ovaj put.

— Niti ikada, moj dragi Nikolas — a novinar nije vidio opasno svjetlo u oku majmuna-čovjeka. Ali je Nikolas Rokoff vidio.

— Niti ikada — ponovio je žurno.

— Šteta što ste se potrudili — rekao je Tarzan okrenuvši se novinaru. — Želim vam laku noć — pa se naklonio dotjeranom mladiću i istisnuo ga iz sobe te mu pred nosom zatvorio vrata.

Sat kasnije Tarzan se, s prilično debelim rukopisom u džepu, okrenuo izlazeći na vrata Rokoffove sobe.

— Da sam na vašem mjestu, otišao bih iz Francuske — izrekao je — jer ja ću prije ili kasnije naći izliku da vas ubijem, ali tako da to neće ništa ugroziti vašu sestru.

dvoboj

D'Arnot je spavao kad je Tarzan, pošto je otišao od Rokoffa, ušao u stan. Tarzan ga nije smetao, ali mu je iduće jutro ispričao ono što se prijašnju večer dogodilo, a da nije ispustio ni jednu pojedinost.

— Kakva sam bio budala — zaključio je. — De Coude i njegova supruga bili su mi prijatelji. Kako sam im vratio prijateljstvo? Umalo da nisam grofa umorio. Uprljao sam ime dobre žene. Vjerojatno sam razorio sretan dom.

— Ljubiš li Olgu Jeane? — upitao ga je D'Arnot.

— Da nisam siguran da ona mene ne ljubi, ne bih ti mogao odgovoriti na to pitanje, Paule. Ah, a da joj zato nisam nevjeran, kažem ti da je ne ljubim, niti ona mene ljubi. Na trenutak bih smo žrtve iznenadna ludila — to nije bila ljubav — i ono nas je moglo ostaviti, bez ikakve štete, isto tako odjednom kao što nas je i zgrabilo, čak da se de Coude i nije vratio. Kao što znaš, imam malo iskustva sa ženama. Olga de Coude vrlo je lijepa. To, i slabo svjetlo, i zavodljiva okolina, i poziv nemoćnog da ga zaštitiš — svemu tome civiliziraniji čovjek mogao je odoljeti, ali moja civilizacija nije dublja ni od kože — ona čak ne ide dublje od moga odijela. Pariz nije mjesto za mene. Naprosto ću i dalje upadati u sve ozbiljnije stupice. Ograničenja koja je učinio čovjek mene razdražuju. Neprestano se osjećam kao zatvorenik. Ne mogu to podnijeti, moj prijatelju, pa zato mislim da ću se vratiti u svoju džunglu, te ću provoditi život po prirodnim zakonima.

— Nemoj to sebi toliko uzimati k srcu, Jeane — odgovori D'Arnot. — Izvukao si se mnogo bolje nešto što bi se u takvim prilikama izvukla većina »civiliziranih« ljudi. A što se tiče tvoje

želje da sad odeš iz Pariza, rekao bih da će Raoul de Coude naskoro imati nešto da kaže o tom predmetu.

I D'Arnot se nije varao. Tjedan dana kasnije, oko jedanaest ujutro, najavljen je neki Flaubert, upravo kad su D'Arnot i Tarzan doručkovali. Taj Flaubert doimao se kao uglađen građanin. S mnogo dubokih poklona predao je Tarzanu izazov grofa de Coudea. Hoće li monsieur Tarzan biti toliko ljubazan da pošalje prijatelja na sastanak s monsieur Flaubertom, i to što ranije, kako bi se dogovorile pojedinosti na uzajamno zadovoljstvo svih kojih se tiče?

Dakako. Tarzan će vrlo rado, bez ikakva ustručavanja, položiti sve svoje interese u ruke svog prijatelja poručnika D'Arnota. I tako je ugovoreno da će D'Arnot posjetiti Flauberta u dva to isto poslije; podne, pa je zatim uljudni Flaubert izišao s mnogo naklona.

Kad su ponovo ostali sami D'Arnot je pogledao Tarzana s pitanjem u očima.

— No? — rekao je.

— Sad svojim grijesima moram dodati i umorstvo, ili inače dopustiti da sam budem ubijen — odgovorio je Tarzan. — Brzo napredujem u usvajanju postupaka civilizirane braće.

— Koje ćeš oružje izabrati? — pitao jei D'Arnot. — Govori se da je de Coude majstorski mačevalac i sjajan strijelac.

— Onda mogu izabrati otrovne strelice na dvadeset koraka ili koplja na istu udaljenost — nasmija se Tarzan. — Neka budu pištolji, Paule.

— Ubit će te, Jeane.

— U to ne sumnjam — odgovori Tarzan. — Jednom moram umrijeti.

— Bolje bi bilo da su mačevi — predloži D'Arnot. — On će biti zadovoljan tim da te rani, i ima manje opasnosti od smrtne rane.

— Pištolji — reče Tarzan odlučno.

— D'Arnot se odmah poslije četiri vratio sa sastanka sa Flaubertom.

— Sve je uređeno — rekao je. — Sve zadovoljava. Sutra ujutro u osvit — postoji jedno osamljeno mjesto na cesti nedaleko Etampsa. Iz nekog osobnog razloga to se mjesto sviđalo Flaubertu. Ja se nisam protivio.

— Dobro! — bio je Tarzanov jedini odgovor. Više nije to spominjao čak i neizravno. Te noći napisao je više pisama prije nego je legao. Pošto ih je zapečatio i adresirao, stavio ih je sve u omotnicu naslovljenu na D'Arnota. Dok se svlačio, D'Arnot ga je čuo kako pjevucka nekakvu pjesmicu iz varijetea.

Francuz je tiho psovao. Bio je vrlo nesretan, jer je bio siguran da će sunce, kad se ujutro bude dizalo, naći Tarzana mrtva. Dražilo ga je što vidi Tarzana tako nezabrinuta.

— Ovo je vrlo necivilizirn sat da se ljudi ubijaju — napomenuo je majmun-čovjek kad su ga digli iz udobne postelje u tami ranog jutra. Spavao je dobro, pa se činilo kao da je jedva dodirnuo jastuk prije nego što ga je njegov čovjek pažljivo probudio. Njegova napomena bila je upućena D'Arnotu koji je stajao na vratima spavaonice potpuno odjeven.

D'Arnot jedva da je išta spavao te noći. Bio je uzrujan, pa zato lako razdražljiv.

— Čini se da si spavao cijelu noć kao nevino dijete — rekao je.

Tarzan se nasmija. — Po tvom glasu, Paule, sudim da to govoriš protiv mene. Nisam sebi zapravo mogao pomoći.

— Ne, Jeane. Ne radi se o tom — odgovori D'Arnot, i sam se nasmiješivši. — Ali ti sve to primaš s takvom paklenskom nehajnošću — to je očajno. Čovjek bi mislio da izlaziš na sportsko gađanje, a ne na dvoboj s jednim od najboljih strijelaca u Francuskoj.

Tarzan je slegnuo ramenima. — Idem da ispaštam svoju veliku krivnju, Paule. Vrlo potreban vid tog ispaštanja jest i streljačka vještina mog protivnika. Zašto da onda budem nezadovoljan? Nisi li mi i ti rekao da je grof de Coude sjajan strijelac?

— Misliš reći da se nadaš da ćeš biti ubijen — uskliknuo je D'Arnot pun užasa.

— Ne mogu reći da se nadam. Ali moraš priznati da ima malo razloga da se vjeruje da neću biti ubijen.

Da je D'Arnot znao ono što je naumio majmun-čovjek — što mu je bilo na pameti gotovo otkako je naslutio da će ga de Coude pozvati da položi račun na polju časti — njegov užas bio bi još i veći.

Tiho su ušli u D'Arnotova velika kola i tiho su se vozili tamnom cestom koja je vodila u Etamps. Svaki se bavio svojim mislima. D'Arnotove misli bile su turobne, jer je on doista volio Tarzana. Ono veliko prijateljstvo, što se rodilo između ta dva muškarca tako različitih života i odgoja, samo se ojačalo druženjem, jer su obojica jednako cijenila visoke ideale muževnosti, lične hrabrosti i časti. Razumjeli su se i ponosili svojim prijateljstvom.

Tarzan se zabavio mislima o prošlosti: ugodnim sjećanjima na sretnije okolnosti njegova života u džungli. Sjećao se bezbrojnih sati koje je kao dječak proveo prekriženih nogu na stolu u kućici svog mrtvog oca, nagnutog malog smeđeg tijela nad jednom od onih zanimljivih slikovnica, iz kojih je, bez ičije pomoći, popabirčio tajnu štampanog jezika mnogo prije nego što su mu zvukovi ljudskog govora doprli do ušiju. Zadovoljan smiješak ublaži mu odlučno lice dok je mislio na onaj izvanredni dan kad je bio sam sa Janom Porter u srcu prašume.

Tada mu ta sjećanja prekinu kola koja su se zaustavila — bili su na odredištu. Tarzanove misli vratiše se poslovima tog trenutka. Znao je da će umrijeti, ali u njem nije bilo straha od smrti. Stanovniku okrutne džungle smrt je nešto obično. Prvi zakon prirode sili ih da tvrdoglavo prianjaju uz život — da se za nj bore — ali to ih ne uči da se boje smrti.

D'Arnot i Tarzan došli su prvi na polje časti. Trenutak kasnije stigli su de Coude, Flaubert i još jedan čovjek. Ovaj posljednji predstavljen je D'Arnotu i Tarzanu kao liječnik.

D'Arnot i Flaubert kratko su vrijeme nešto šaptali. Grof de Coude i Tarzan stajali su na suprotnim stranama polja. Tada ih sekundanti pozvaše. D'Arnot i Flaubert ispitaše oba pištolja. Dva su čovjeka, koji će za trenutak kasnije pucati jedan u drugoga, stajali šuteći dok je Flaubert nabrajao uvjete kojih se moraju držati.

Trebalo je da jedan drugomu okrenu leđa. Na znak Flauberta poći će u suprotnim pravcima, a pištolji će im visjeti uz bok. Kad svaki prijeđe deset koraka, D'Arnot će dati konačni znak — onda će se okrenuti i pucati kako budu htjeli, dok jedan ne padne, ili dok svaki nije potrošio tri metka koja su mu dopuštena.

Mora da nešto nije bilo u redu s vašim pištoljem. Uzmite moj i
pokušajte ponovo – reče Tarzan i ponudi svoj pištolj
s kundakom sprijeda začuđenom de Coudeu.

Dok je Flaubert govorio, Tarzan je izvadio iz kutije cigaretu i zapalio je. De Coude je bio utjelovljena hladnoća — ta nije li on najbolji strijelac u Francuskoj?

Tada Flaubert kimnu D'Arnotu, pa svaki postavi svog borca na mjesto.

— Jeste li potpuno spremni? — upitao je Flaubert.

— Potpuno — odgovori de Coude.

Tarzan kimnu. Flaubert dade znak. On i D'Arnot stupiše nekoliko koraka izvan prostora gdje će pucati ljudi koji su se sad polako jedan od drugoga udaljivali. Šest! Sedam! Osam! U

D'Arnotovim očima bile su suze. Jako je volio Tarzana. Devet! Još jedan korak, pa je jadni poručnik morao dati znak koji je toliko mrzio. Njemu je on značio propast najboljeg prijatelja.

De Coude se brzo okrenuo i pucao. Tarzan se malko trgnuo. Njemu je pištolj još visio uz bok. De Coude je oklijevao, kao da čeka da vidi kako će protivnik pasti na tlo. Francuz je bio previše iskusan strijelac a da ne zna da je pogodio. A Tarzan se nije micao da podigne pištolj. De Coude pucao je još jednom, ali držanje majmuna-čovjeka — krajnji nehaj koji se opažao u divovskoj pojavi, dok je mimo, neuzrujano pušio cigaretu — uznemirio je najboljeg strijelca u Francuskoj. Ovaj put Tarzan se nije ni trgnuo, ali je de Coude opet znao da je pogodio.

Odjednom mu postade jasno — njegov protivnik hladno preuzima na sebe strašni rizik nadajući se da neće zadobiti smrtnu ranu od tri hica. Zatim će on moći mirno i hladnokrvno strijeljati de Coudea. Trnci prođoše Francuzovom hrptenjačom. To je bilo đavolski. Kakvo je to stvorenje koje zadovoljno stoji sa dvije kugle u sebi, čekajući treću?

I tako je opet de Coude pažljivo naciljao, ali je već izgubio živce, i ovaj put sigurno promašio. Ni jednom nije Tarzan podigao pištolj s mjesta gdje mu je visio uz bok.

Jedan trenutak obojica su stajali gledajući ravno jedan drugome u oči. Na Tarzanovu licu bio je očit izraz razočaranja. Na de Coudeovu brzo se pojačavao izraz straha — da, užasa.

Više nije mogao izdržati.

— Zaboga! — pucajte! — vrisnuo je.

Ali Tarzan nije podigao pištolj. Umjesto toga pošao je prema de Coudeu, a kad su D'Arnot i Flaubert, krivo protumačeći njegovu nakanu, htjeli skočiti između njih, podigao je lijevu ruku u znak protesta.

— Ne bojte se — rekao im je — neću mu nauditi.

To je bilo vrlo neobično, ali su se zaustavili. Tarzan je napredovao dok se nije posve približio de Coudeu.

— Mora da nešto nije bilo u redu s vašim pištoljem — rekao je. — Ili ste možda uzrujani. Uzmite moj i pokušajte nanovo — i Tarzan ponudi svoj pištolj, s kundakom sprijeda, začuđenom de Coudeu.

— Zaboga, gospodine! — kriknuo je ovaj. — Ta jeste li ludi.

— Ne, moj prijatelju — odgovori majmun-čovjek. — Ali zaslužujem da umrem. Jedino tako mogu okajati uvredu koju sam nanio vrlo dobroj ženi. Uzmite moj pištolj i učinite kako vam kažem.

— To bi bilo ubojstvo — odgovori de Coude. — Ali kakvu nepravdu ste nanijeli mojoj ženi? Ona mi se zaklela da...

— Ne mislim to — odgovori Tarzan brzo. — Vi ste vidjeli sve ono zlo što je prošlo između nas. Ali to je bilo dovoljno da baci sjenu na njeno ime i da upropasti sreću čovjeka protiv kojega ne gajim nikakvo neprijateljstvo. Krivac sam samo ja, pa se nadam da ću jutros zato umrijeti. Razočaran sam što vi niste tako dobar strijelac kako sam mislio.

— Vi mislite da ste samo vi krivac? — upitao je de Coude požudno.

— Jest, grofe. Vaša žena je vrlo čista. Ona voli samo vas. Ono zlo koje ste vidjeli samo sam ja prouzrokovao. Ono što me onamo dovelo nije bila želja ni grofice de Coude ni moja. Evo spis koji će sve to sigurno dokazati — i Tarzan izvuče iz džepa izjavu koju je Rokoff napisao i potpisao.

De Coude ju je uzeo i pročitao. D'Arnot i Flaubert stupili su bliže. Bili su zainteresirani gledaoci ovog čudnog završetka još čudnijeg dvoboja. Nitko nije progovorio dok de Coude nije sve pročitao, a onda je pogledao Tarzana.

— Vi ste vrlo hrabar i vrlo častan — rekao je. — I dobro je da vas nisam ubio.

De Coude bio je Francuz. Francuzi su impulzivni. Zagrlio je Tarzana i poljubio ga. Flaubert je zagrlio D'Arnota. Nije bilo nikoga da zagrli liječnika. Zato se valjda naljutio, pa se umiješao i zatražio da može previti Tarzanove rane.

— Ovaj gospodin bio je najmanje jednom pogođen — rekao je. — Možda i tri puta.

— Dvaput — odgovorio je Tarzan. — Jednom u lijevo rame, a zatim u lijevi bok — mislim da su rane samo u mesu.

— Ali liječnik je navaljivao da se ispruži na nosila te mu je rane očistio i zaustavio krv.

Ishod svega bio je da su se svi zajedno vozili u Pariz, u D'Arnotovim kolima, kao najbolji prijatelji. De Coudeu je toliko odlanulo što je imao dvostruko svjedočanstvo o vjernosti svoje žene da prema Tarzanu nije osjećao nikakve mržnje. Istina, ovaj

posljednji preuzeo je na se mnogo više nego što ga je išlo, ali ako je malko i lagao, nek mu se oprosti, jer je lagao u službi žene, i lagao je kao častan čovjek.

Majmun-čovjek odležao je nekoliko dana u postelji. Osjećao je da je to glupo i nepotrebno, ali su liječnik i D'Arnot toliko navaljivali da je, njima za volju popustio, iako se tomu smijao.

— To je smiješno — rekao je D'Arnotu. Ležati u postelji zbog uboda iglom! Ta kad me je kraljevski gorila Bolgani rastrgao gotovo na komade, dok sam još bio dječak, jesam li ležao na lijepom mekanom krevetu? Nisam, samo na vlažnom, trulom raslinstvu džungle. Dok sam bio skriven iza nekog povoljnog grma, ležao sam dane i tjedne, a njegovala me Kala — jadna, vjerna Kala, koja je branila moje rane od insekata i tjerala divlje zvijeri. Kad sam tražio vode, ona mi ju je donosila u ustima — jedino je tako znala nositi. Nije bilo nikakve sterilizirane gaze, nije bilo antiseptičkog ovoja — sve bi to našeg dragog doktora, da je vidio, bilo razbjesnilo. A ipak sam se oporavio — oporavio da sad ležim u postelji zbog male ogrebotine kakvu stanovnik džungle ne bi po svoj prilici ni primijetio, osim ako mu možda ne bi bila na vrhu nosa.

Ali vrijeme je brzo prošlo, pa se Tarzan, a da još pravo toga nije bio ni svjestan, već našao na ulici. Nekoliko puta posjetio ga je de Coude, a kad je saznao da bi se Tarzan htio negdje namjestiti, obećao je da će vidjeti što se za nj može učiniti.

Prvi dan kad je Tarzan smio izići primio je poruku u kojoj ga de Coude moli da ga to popodne pohodi u uredu.

De Coude ga je dočekao vrlo ljubazno i iskreno mu je čestitao što je ponovo na nogama. Ni jedan nije spominjao dvoboj ili njegov uzrok.

— Mislim da sam pronašao nešto upravo za vas, — počeo je grof. — To je vrlo povjerljiv i odgovoran položaj, koji također zahtijeva veliku fizičku hrabrost i spretnost. Ne mogu zamisliti nikoga sposobnijeg od vas, moj dragi Tarzane. Trebat će putovati, a kasnije biste mogli doći do mnogo boljeg položaja — po svoj prilici u diplomatskoj službi. Isprva, samo za kratko vrijeme, bit ćete u službi ministarstva rata. Dođite, odvest ću vas čovjeku koji će vam biti šef. On će vam protumačiti dužnosti bolje nego ja, a onda ćete sami moći prosuditi hoćete li prihvatiti ili ne.

Sam je de Coude otpratio Tarzana do ureda generala Rocherea, glavara biroa kojem će pripadati Tarzan ako prihvati položaj. Tu ga je grof ostavio pošto je sa žarom generalu opisao sva ona svojstva koja posjeduje majmun-čovjek, a koja ga čine sposobnim da radi u takvoj službi.

Pola sata kasnije Tarzan je izišao iz ureda kao posjednik svog prvog posla. Sutradan ujutro trebalo je da se vrati po dalje upute, iako je general Rochere sasvim jasno rekao da bi se Tarzan mogao spremiti da ode iz Pariza možda već i sutra, i to na neodređeno vrijeme.

S najvećim oduševljenjem požurio se kući da tu dobru vijest priopći D'Arnotu. Napokon će nešto koristiti na svijetu. On će zarađivati novac, a što je najvažnije, putovat će i vidjeti svijeta.

Jedva je dočekao da uđe u D'Arnotovu dnevnu sobu, pa da mu izlane tu veselu vijest. D'Arnotu se ona nije svidjela.

— Kao da se veseliš što ćeš otići iz Pariza te se možda mjesece nećemo vidjeti. Tarzane, ti si vrlo nezahvalna zvijer! — i D'Arnot se nasmijao.

— Ne, Paule. Ja sam malo dijete. Imam novu igračku, te se strašno veselim.

I tako je sutra Tarzan otišao iz Pariza na putu u Marseilles i Oran.

plesačica iz sidi aisse

Tarzanov prvi zadatak kao da nije bio niti uzbudljiv niti napose važan. Bao je neki spahijski poručnik u kojega je država s razlogom sumnjala da ima nepoštene veze s izvjesnom velikom evropskom silom. Taj je poručnik Gernois, sada smješten u Sidi-bel-Abbesu, nedavno bio pridružen glavnom štabu, gdje mu je, po prirodi posla, došla u ruke neka obavijest od velike vojne važnosti. Država je sumnjala da ta velika sila s tim oficirom pregovara upravo zbog te obavijesti.

Na tog poručnika pala je sumnja samo na temelju onoga što je neka poznata Parižanka izlanula u ljubomornu raspoloženju. Ali glavni štabovi ljubomorno čuvaju svoje tajne, a izdaja je nešto toliko ozbiljno da se čak ni riječi Parižanke ne mogu zanemariti. I tako je Tarzan došao u Alžir kao američki lovac i putnik, da pazi na poručnika Gernoisa.

S velikom radošću očekivao je da ponovo vidi svoju dragu Afriku, ali je ovaj sjeverni dio bio toliko različit od njegova doma u tropskoj džungli da je naprosto mogao ostati u Parizu što se tiče sveg onog uzbuđenja što ga je osjetio misleći da se vraća kući. U Oranu proveo je jedan dan šećući po uskim, krivim ulicama arapske četvrti i uživajući u novim, neobičnim prizorima. Sutradan našao se u Sidi-bel-Abbesu, gdje se svojim pismima predstavio i građanskim i vojnim vlastima — pismima koja nisu ništa govorila o pravom značenju njegova zadatka.

Tarzan je dovoljno poznavao engleski a da ga Arapi i Francuzi mogu držati Amerikancem, a samo se to i tražilo. Kad bi se sastao s Englezom, govorio bi francuski, da se ne bi izdao, ali bi od vremena do vremena govorio engleski sa strancima koji su taj

jezik razumjeli, ali nisu mogli zamijetiti one sitne nesavršenosti naglaska i izgovora.

Tu se upoznao s mnogim francuskim oficirima, pa su ga ti naskoro zavoljeli. Sreo se sa Gernoisom, šutljivim čovjekom od oko četrdeset, koji je, kako se činilo, trpio od slabe probave a malo se ili nikako družio sa svojim drugovima.

Mjesec dana ništa se važno nije dogodilo. Gernois kao da nije imao posjetilaca, niti se za svojih povremenih pohoda gradu družio bilo s kim o komu bi se iole moglo reći da je tajni agent koje strane sile. Tarzan se počeo nadati da su glasine naposljetku krive, kad se odjednom Gernoisu naložilo da ode u Bou Saadu u Maloj Sahari daleko na jugu.

Četa spahija i tri oficira trebalo je da zamijene četu koja je već ondje bila na položaju. Na sreću, jedan je od tih oficira, kapetan Gerard, postao izvrstan Tarzanov prijatelj, pa kad je majmun-čovjek spomenuo da bi ga volio pratiti u Bou Saadu, gdje bi se mogao baviti lovom, to nije izazvalo ni najmanju sumnju.

U Bouiri taj je odred sišao s vlaka te se ostatak putovanja obavio na sedlu. Dok se Tarzan u Bouiri pogađao za konja, vidio je na trenutak kako ga s vrata urođeničke kavane promatra neki muškarac u evropskoj odjeći, ali kad je Tarzan bolje pogledao, taj se čovjek okrenuo i ušao u tu nisku kolibicu od blata. Tarzan je samo pomislio da u licu i pojavi tog čovjeka ima nešto poznato, ali dalje o tom nije razmišljao.

Jahanje do Aumalea bilo je Tarzanu zamorno, jer što se tiče jahanja završio je samo jahaći tečaj u nekoj pariškoj školi, i zato je on brzo pošao da udobno legne u hotelu *Grossat,* dok su se oficiri i vojnici smjestili u kasarni.

Iako su sutradan ujutro Tarzana pozvali rano, četa spahija već je bila krenula prije nego što je on doručkovao. Žurio se pojesti, da vojnici ne bi predaleko odmakli, i uz put je pogledao kroz vrata što su povezivala blagovaonicu s točionicom.

Na svoje iznenađenje vidio je kako Gernois razgovara upravo s onim strancem kojega je dan prije vidio u kavani u Bouiri. Nije se varao, jer je čovjek imao ono isto poznato držanje i pojavu, iako je Tarzanu bio okrenut leđima.

Dok su njegove oči počivale na toj dvojici, Gernois je spazio napet izražaj na Tarzanovu licu. Stranac je u to vrijeme govorio

tiho, ali ga je francuski oficir odmah prekinuo, te su se smjesta okrenuli i makli Tarzanu s vida.

To je bio prvi sumnjivi događaj kojemu je Tarzan bio svjedokom u vezi s Gernoisovim djelima, ali Tarzan je bio siguran da su ti ljudi izišli iz točionice samo zato što je Gernois ugledao Tarzanove oči. A radilo se i o onom neprestanom dojmu da u strancu ima nešto poznato, tako da se pojačalo uvjerenje majmuna-čovjeka da se tu napokon radi o nečemu što valja promatrati.

Trenutak kasnije Tarzan je ušao u točionicu, ali su oni ljudi već bili otišli, a nije ih vidio ni na ulici, iako je iz ovoga ili onoga razloga jahao do različitih prodavaonica prije nego što se uputio za kolonom koja je sad već bila prilično odmakla. Dostigao ih je tek u Sidi Aissi, odmah poslijepodne, jer su vojnici imali jedan sat odmora. Tu je našao Gernoisa s kolonom, ali strancu nije bilo ni traga ni glasa.

U Sidi Aissi bio je sajmeni dan, pa su bezbrojne karavane deva dolazile iz pustinje a gomile Arapa pogađale se na trgu, te je Tarzan žarko zaželio da tu ostane jedan dan kako bi mogao promatrati ove sinove pustinje. Tako se dogodilo da je četa spahija to popodne pošla u Bou Saadu bez Tarzana. On se do mraka šetao po trgu u društvu s mladim Arapinom, nekim Abdulom, kojega mu je krčmar preporučio kao pouzdana slugu i tumača.

Tu je Tarzan kupio boljeg konja nego što je bio onaj što ga je izabrao u Bouiri. Kad se upustio u razgovor s naočitim Arapinom kojemu je ta životinja bila pripadala, saznao je da je prodavalac Kadovu: ben Saden, šeik pustinjskog plemena daleko na jugu Đelfe. Pomoću Abdula Tarzan je novog znanca pozvao na večeru. Dok su se ova trojica probijala kroz gomile ljudi, deva, magaraca i konja koji su ispunjali trg zbrkanim babelom zvukova, Abdul je Tarzana povukao za rukav.

— Pogledajte, gospodaru, iza nas pa se okrenuo i pokazao lik koji je nestao iza neke deve kad se Tarzan okrenuo. — On nas slijedi skoro cijelo popodne — nastavljao je Abdul.

— Ja sam vidio Arapina u tamnomodru burnusu i bijelu turbanu — odgovori Tarzan. — Misliš li njega?

— Da. Sumnjiv mi je jer se ovdje čini stranac, a kao da nema drugog posla nego da slijedi nas, što pošten Arapin ne bi činio, a

i zato što donji dio lica skriva, tako da mu se vide samo oči. On mora da je zao, ili bi se pozabavio nekim poštenim poslom.

— Onda je na krivu tragu, Abdule — odgovori Tarzan — jer ovdje nitko ne može imati ništa protiv mene. Došao sam prvi put u vašu zemlju, i niko me ne poznaje. On će doskora uvidjeti svoju pogrešku, te nas prestati slijediti.

— Osim ako ne kani krasti — odvrati Abdul.

— Onda možemo samo čekati da vidimo kad će biti spreman da to pokuša — nasmija se Tarzan — ja ti kažem da će mu, sad kad za nj znamo, dodijati krađa. — I tako je Tarzan zaboravio tu stvar, iako je trebalo da je se ponovo sjeti za nekoliko sati i u nepredviđenoj okolnosti.

Kadour ben Saden, pošto je dobro večerao, opraštao se od svog domaćina. Izražavajući na dostojanstven način svoje prijateljstvo, pozvao je Tarzana da ga pohodi u njegovoj divljoj zemlji, gdje se antilopa, jelen, vepar, pantera i lav mogu još naći u dovoljnu broju da privuku žarka lovca.

Pošto je šeik otišao, majmun-čovjek ponovo je s Abdulom šetao ulicama Sidi Aise, gdje ga je doskora privukao divlji urnebes koji je izlazio na otvorena vrata jedne od brojnih *cafés maures*. Bilo je poslije osam, pa se plesanje potpuno razmahalo onda kad je Tarzan ušao. Soba je bila krcata Arapima. Svi su pušili i pili gustu, vruću kavu.

Tarzan i Abdul sjeli su gotovo u sredinu sobe, iako je strašna buka koju su glazbenici proizvodili na arapskim bubnjevima i sviralama Tarzanu bila neugodna, te bi on bio više volio sjedalo malko dalje od orkestra. Plesala je prilično zgodna ouled-nail1. Kad jer opazila Tarzana u evropskoj odjeći, a očekivala je velikodušan dar, bacila je svoj svileni rubac oko njegovih ramena, a on ju je nagradio frankom.

Kad je nju na pozornici zamijenila druga plesačica, Abdul ju je vidio kako razgovara sjajnih očiju sa dva Arapina na drugom kraju sobe, kraj pokrajnjih vrata koja su vodila u unutrašnje dvorište, gdje su oko galerije bile sobe djevojaka što su plesale u kavani.

---

1 Ouled-nail (uldnel) — arapska plesačica u afričkim gradovima u šarenoj, sjajnoj haljini, s pokrivalom na glavi često ukrašenim perjem. Op prev.

Isprva je mislio da to nije ništa važno, ali je zatim, dok je gledao ispod oka, zamijetio kako je jedan od te dvojice kimnuo u njihovu smjeru, a djevojka se okrenula i kradomice pogledala Tarzana. Zatim su Arapi otišli kroz vrata u tamu dvorišta.

Kad je ponovo došao red na tu djevojku da pleše, ona se zadržavala uz Tarzana i majmunu-čovjeku najljepše smiješila. Crnomanjasti tamnooki sinovi pustinje mnogo puta bacali su gadne, smrknute poglede na visokog Evropljanina, ali niti smiješak niti namrštenost nije na nj izvršila nikakav vidljivi učinak. Ponovo je djevojka bacila svoj rubac oko njegovih ramena, a on ju je ponovo nagradio frankom. Dok je ona taj franak pritiskala na čelo, kakav je bio običaj, naklonila se duboko Tarzanu i brzo mu nešto šapnula u uho.

— Dvojica su vani na dvorištu — rekla je brzo, isprekidanim francuskim — koji vam hoće nauditi. Najprije sam obećala da ću vas dovabiti k njima, ali ste bili dobri, pa to ne mogu učiniti. Pođite brzo, prije nego uvide da sam ih prevarila. Mislim da su vrlo zli.

Tarzan se zahvalio djevojci, uvjeravajući je da će biti oprezan, a ona je poslije plesa pošla prema malim vratima i izišla na dvorište. Ali Tarzan nije otišao iz kavane kako ga je ona nagovarala.

Još pola sata ništa se neobično nije dogodilo, a onda je mrk Arapin ušao u kavanu s ulice. Stao je blizu Tarzana te je namjerno vrijeđao Evropljanina, ali kako je to govorio svojim materinjim jezikom Tarzan ga uopće nije razumio, dok mu Abdul nije protumačio.

— Ovaj momak traži kavgu — opomenu ga Abdul. — On nije sam. Zapravo, u slučaju meteža gotovo bi svaki čovjek bio protiv nas. Bilo bi bolje mirno otići, gospodaru.

— Pitajte toga svata što hoće — rekao je Tarzan.

— Govori da je »taj kršćanski pas« uvrijedio ouled-nail koja pripada njemu. On traži kavgu.

— Recite mu da ja nisam uvrijedio ni njegovu ni bilo koju drugu ouled-nail, da želim da otiđe i ostavi me na miru. Da se s njim nemam zašto svađati, niti se on ima sa mnom.

— Kaže — odgovorio je Abdul pošto je Arapinu prenio poruku — da ste, osim što ste pas, i pasji sin i da vam je baka bila hijena. Uz to da ste i lažac.

Ta je prepirka sad privukla pažnju onih koji su sjedili u neposrednoj blizini, a po podrugljivom smijehu koji je pratio tu bujicu psovki bilo je lako zaključiti na čijoj su strani simpatije većeg dijela prisutnih.

Tarzanu se nije sviđalo što mu se smiju, a nije uživao ni u izrazima koje mu je upravljao Arapin, ali nije pokazivao nikakva znaka srdžbe kad se digao sa sjedala na klupi. Smiješak mu je zaigrao oko usana, ali je odjednom jaka šaka lupila po mrkom Arapinovu licu.

Kad se taj čovjek pod udarcem strašnih mišića majmuna-čovjeka srušio, pola tuceta divljih stanovnika pustinje skoči u sobu odande gdje su očito na ulici pred kavanom čekali na svoj red. S poklicima »Smrt nevjerniku!« i »Dolje kršćanski pas!« navalili su ravno na Tarzana.

Izvjestan broj mlađih Arapa, koji su bili u kavani, skočio je također na noge da se pridruži napadaju na nenaoružanog bijelog čovjeka. Tarzana i Abdula odgurali su sve do suprotnog kraja sobe samim svojim brojem. Mladi Arapin ostao je vjeran svom gospodaru pa se s izvučenim nožem borio.

Užasnim udarcima majmun-čovjek obarao je snažnim šakama sve one koji su mu se pribhžili. Borio se mirno i bez riječi, na usnama bio mu je isti smiješak kao i onda kad je oborio čovjeka što ga je vrijeđao. Činilo se nemoguće da bi ili on ili Abdul mogao preživjeti ono more strašnih mačeva i noževa što su ih okruživali, ali sam broj njihovih napadača pokazao se najboljim bedemom njihovoj sigurnosti. Ta svjetina koja je zavijala i psovala bila je tako zbita da se nije moglo pravo baratati ni jednim oružjem, a ni jedan Arapin nije se usudio potegnuti vatreno oružje jer se bojao da će raniti svog sunarodnjaka.

Napokon je Tarzan uspio uhvatiti jednog od najupornijih napadača. Brzim trzajem razoružao je tog momka te je, držeći ga pred sobom kao štit, polako uzmicao uz Abdula prema vratašcima koja su vodila u unutrašnje dvorište. Na pragu se načasak zaustavio pa je Arapina, digavši ga onako uskoprcana u zrak iznad svoje glave, bacio kao iz topa u lica njegovih drugova koji su se natiskivali naprijed.

Zatim su Tarzan i Abdul stupili u polutamu dvorišta. Prestrašene ouled-naile čučale su na vrhu stepenica koje su vodile

u njihove sobe, a jedino svjetlo u dvorištu dolazilo je od slabih svijeća koje su djevojke posadile na vrata, da bolje pokažu svoje čari onima koji bi slučajno prolazili tamnim dvorištem.

Jedva su Tarzan i Abdul izronili iz sobe, kad je revolver puknuo blizu njihovih leđa, iz sjene ispod jednih stepenica, a kad su se oni okrenuli protiv tog novog protivnika, dva zakrabuljena lika skoče na njih pucajući. Tarzan je skočio protiv ta dva nova napadača. Prvi je trenutak kasnije ležao, razoružan i stenjući zbog slomljena zapešća, u izgaženomu blatu dvorišta. Abdulov nož zabi se u trbuh drugoga u trenutku kad je taj čovjek metnuo cijev revolvera na čelo vjernoga Arapina i promašio.

Razbješnjeni čopor sad je iz kavane još žešće pojurio za svojom lovinom. Ouled-naile na povik jedne ugasile su svijeće, pa je jedino svjetlo u dvorištu slabo probijalo iz otvorenih i napola začepljenih vrata kavane. Tarzan je uzeo mač od čovjeka koji je pao od Abdulova noža, pa je sad čekao navalu ljudi koji su tragali u tami.

Odjednom osjeti odostrag ruku na svom ramenu, pa je ženski glas prošaptao: — Brzo, m'sieur, ovuda. Slijedite me.

— Hajdemo, Abdule — rekao je Tarzan tiho mladiću. — Ne može nam biti lošije drugdje nego ovdje.

Žena se okrenula i vodila ih uskim stepeništem koje se završavalo na vratima njezina stana. Tarzan je bio odmah iza nje. Vidio je zlatne i srebrne narukvice na njezinim golim rukama, nize od zlatnika koje su joj visjele s ukrasa na kosi, i šarene boje njezine haljine. Vidio je da je ona ouled-nail, pa je nagonski osjećao da je ona ista koja ga je malo prije bila opomenula.

Kad su se popeli do vrha stepenica, čuli su kako ih dolje po dvorištu traži bijesna gomila.

— Doskora će tražiti i ovdje — šapnula je djevojka. — Ne smiju vas pronaći, jer će vas, makar se vi borite snagom mnogo ljudi, napokon ubiti. Požurite se. Možete skočiti s onog prozora moje sobe na ulicu. Prije nego što oni otkriju da vas više nema u dvorištu bit ćete sigurni u hotelu.

Ali dok je još govorila nekoliko se ljudi počelo penjati stepeništem na kraju kojega su se oni nalazili. Jedan od tragača odjednom je povikao. Otkrili su ih. Brzo je gomila navalila na

stepenište. Prvi napadač skakao je brzo naprijed, ali se na vrhu odjednom sreo s mačem koji nije očekivao — lovina je prije bila nenaoružana.

Povikavši, čovjek je pao natrag na one iza sebe. Svi su se poput kuglaških čunjeva valjali niz stepenice. Ta stara i klimava građevina nije mogla odoljeti velikoj težini i pokretu. Drvo je zaškripalo i počelo se lomiti, a onda se sve zajedno srušilo pod Arapima, dok su Tarzan, Abdul i djevojka jedini ostali na slaboj terasi na vrhu.

— Hajdemo — povikala je ouled-nail. — Oni će doći drugim stepeništem iz susjedne sobe. Nemamo što čekati.

Upravo kad su ulazili u sobu, Abdul je čuo i preveo povik iz dvorišta, da ih se nekoliko požuri na ulicu i presiječe im put s te strane.

— Sad smo izgubljeni — rekla je djevojka jednostavno.

— Mi? — pitao je Tarzan.

— Da, m'sieur — odgovorila je ona. — Oni će i mene ubiti. Nisam li vam pomogla?

Tim se čitava stvar promijenila. Tarzan bi bio radije uživao u uzbuđenju i opasnosti tog susreta. Nije ni časka pretpostavljao da bi ili Abdul ili djevojka morali što pretrpjeti, osim nesretnim slučajem, i samo je toliko uzmicao da ne bude ubijen. Nije kanio pobjeći dok ne bi vidio da mu više nema nikakva smisla ostati.

Da je bio sam, bio bi skočio usred te guste svjetine i obarao oko sebe poput lava Nume, tako da bi se Arapi prestravili, i njemu bi bilo lako pobjeći. Sad je morao misliti samo na ovo dvoje prijatelja.

Prišao je k prozoru iznad ulice. Za trenutak dolje će biti neprijatelji. Već je čuo kako gomila galami na stepeništu do susjedne sobe — bit će na vratima za časak. Stavio je stopalo na podvoj i nagnuo se napolje, ali nije gledao dolje. Iznad njega, na dohvatu ruke, bio je niski krov zgrade. Pozvao je djevojku. Ona je došla i stala uz njega. Obavio ju je velikom rukom i podigao na rame.

— Čekajte ovdje dok odozgo ne posegnem za vama — rekao je Abdulu. — Međutim stavite sve što je u sobi na vrata — to ih može zadržati dovoljno dugo. — Zatim je stupio na podvoj uskog prozora s djevojkom na ramenima. — Držite se čvrsto — opomenuo ju je. Časak kasnije popeo se na krov s lakoćom i

spretnošću majmuna. Odloživši djevojku, nagnuo se daleko preko ruba krova pozivajući tiho Abdula. Mladić je potrčao do prozora.

— Dajte mi ruku — šaptao je Tarzan. Ljudi u susjednoj sobi tukli su po vratima. Ona su odjednom popustila i urušila se, a u isti trenutak Abdul je osjetio kako se diže poput pera na krov. Nisu ni časka uranili, jer kad su ljudi provalili u sobu koju je njih troje bilo upravo napustilo, tuce drugih zaobišlo je ugao ulice i dotrčalo ispod djevojčina prozora.

borba u pustinji

Čučeći na krovu iznad stanova ouled-naila, to troje čulo je kako Arapi u sobi ljutito psuju. Abdul je od vremena do vremena prevodio Tarzanu.

— Sad grde one dolje na ulici — govorio je Abdul — zato što su dopustili da tako lako pobjegnemo. Oni na ulici odgovaraju da onuda nismo prošli — da smo još u zgradi i da ih oni gore, budući da su prevelike kukavice da nas napadnu, nastoje nasamariti. Ako se nastave svađati, za čas će se početi boriti između sebe.

Uskoro su oni u zgradi prestali tragati te su se vratili u kavanu. Nekoliko ih je ostalo dolje na ulici pušeći i razgovarajući.

Tarzan se zahvalio djevojci što se toliko žrtvovala za njega, potpunog stranca.

— Dopali ste mi se — odgovorila je djevojka jednostavno. — Niste bili kao drugi što dolaze u tu kavanu. Niste sa mnom razgovarali grubo — način na koji ste mi dali novac nije bio uvredljiv.

— Što ćete odsad raditi? — upitao je on. — Ne možete se vratiti u kavanu. Možete li ostati u Sidi Aissi?

— Sutra će se to zaboraviti — odgovorila je ona. — Ali radovala bih se kad ne bi trebalo da se ikad vratim u ovu ili koju drugu kavanu. Nisam ostala zato što sam željela. Bila sam zarobljenica.

— Zarobljenica! — uzviknuo je Tarzan ne vjerujući.

— Ropkinja bila bi bolja riječ — odgovorila je ona. — Četa pljačkaša ukrala me noću s imanja mog oca. Doveli su me ovamo i prodali vlasniku ove kavane. Prošle su dvije godine

otkako sam posljednji put vidjela svoje ljude. Oni su vrlo daleko na jugu. Nikad ne dolaze u Sidi Aissi.

— Biste li se željeli vratiti svom narodu? — upitao je Tarzan. — Onda vam obećajem da ću vas odvesti barem do Bou Saade. Ondje ćete sigurno moći urediti sa zapovjednikom da vas pošalje dalje.

— O m'sieur — povikala je — kako vam mogu naplatiti? Ta valjda nećete toliko učiniti za jadnu ouled-nail? Ali moj vas otac može nagraditi, a i hoće, ta nije li on velik šeik? On je Kadour ben Saden.

— Kadour ben Saden! — uskliknuo je Tarzan. — Ta Kadour ben Saden bio je noćas u Sidi Aissi! Večerao je sa mnom prije nekoliko sati.

— Moj otac u Sidi Aissi? — začudila se djevojka. Onda hvala Alahu, jer ja sam spasena.

— Ššš! — upozoravao ih je Abdul. — Slušajte.

Odozdo dopirali su glasovi, posve jasni u tihoj noći. Tarzan nije shvaćao riječi, ali su Abdul i djevojka prevodili.

— Sad su otišli — rekla je djevojka. — Žele vas, m'sieur. Jedan je rekao da stranac koji je ponudio novac da vas ubiju leži sa slomljenim zapešćem u kući Akmeda din Soulefa, ali da je ponudio još veću nagradu ako bi vas tko počekao na putu u Bou Saadu i ubio.

— On je danas slijedio m'sieura po trgu — povikao je Abdul. — Ja sam ga ponovo vidio u kavani — njega i jednog drugog. I ta dvojica izišli su u unutrašnje dvorište pošto su razgovarali s ovom djevojkom. Napali su nas i pucali kad smo izišli iz kavane. Zašto vas žele ubiti, m'sieur?

— Ne znam — odgovorio je Tarzan a onda dodao: — Osim ako... — Ali nije završio, jer se misao koja se činila jedinim razumnim rješenjem te tajne učinila ujedno i posve nevjerojatna.

Tada su ljudi otišli s ulice. Dvorište i kavana ostali su prazni. Tarzan se oprezno spustio na podvoj djevojčina prozora. Soba je bila prazna. Vratio se na krov i spustio Abdula a zatim i djevojku u Arapinove ruke.

S prozora Abdul je skočio na ulicu, jer prozor nije bio previše visoko, dok je Tarzan primio djevojku u ruke i skočio dolje kao što je toliko puta s teretom u rukama skočio u svojoj šumi.

Djevojka je malko zavrisnula, ali Tarzan je dospio na ulicu s jedva primjetljivim trzajem i nju osovio na noge.

Ona je načasak prianjala uz njega.

Kako je m'sieur jak, i kako spretan — povikala je. — Ni sam *el adrea,* crni lav, nije toliko.

— Želio bih se sresti s tim vašim *el adreom* — rekao je on. — Čuo sam mnogo o njemu.

— Ako dođete u kuću mog oca, vidjet ćete ga — rekla je djevojka. — On živi na gorskom lancu sjeverno od nas i noću silazi iz svog brloga da pljačka imanje mog oca. Jednim jedinim udarcem svoje moćne šape razbija lubanju bika, a jao si ga zakašnjelom putniku koji se noću napolju stretne s *el adreom.*

Bez ikakvih neprilika stigli su do hotela. Pospani gostioničar uporno je odbijao da do idućeg jutra pronađe Kadoura ben Sadena, ali je zlatnik promijenio njegovo raspoloženje, tako je za nekoliko trenutaka kasnije jedan sluga počeo obilaziti manje domaće ugostiteljske ustanove gdje se moglo očekivati da bi pustinjski šeik mogao naći prikladno društvo. Tarzan je osjećao da je potrebno djevojčina oca pronaći te noći, jer se bojao da bi sutradan ujutro on mogao krenuti kući prerano a da se uhvati.

Možda su čekali pola sata, kad se glasnik vratio s Kadourom ben Sadenom. Stari je šeik ušao u sobu a pitanje mu se odražavalo na ponosnom licu.

— Moniseur mi je učinio čast da... — počeo je, a onda mu oči padoše na djevojku. Raširenih ruku prešao je sobu da je zagrli. — Moja kći! — povikao je. — Alah je milostiv! — i suze su navrle na starčeve ratničke oči.

Kad su Kadouru ben Sadenu ispričali kako su je odveli i kako se napokon spasila, on je pružio ruku Tarzanu.

— Sve što pripada Kadouru ben Sadenu pripada i tebi, moj prijatelju, čak i njegov život — rekao je vrlo jednostavno, ali Tarzan je znao da to nisu puke riječi.

Odlučili su da je najbolje, iako neće zapravo ništa spavati, da krenu rano ujutro i put do Bou Saade prevale u jednom danu. To će biti razmjerno lako za muškarce, ali za djevojku bit će sigurno zamorno.

Ali ona je najviše željela poći na put, jer je težila da što prije stigne do obitelji i prijatelja od kojih je bila odijeljena dvije godine.

Tarzanu se činilo da nije ni oči zatvorio, kad su ga već probudili, pa je već idući sat ta skupina krenula na jug prema Bou Saadi. Nekoliko milja cesta je bila dobra, te su brzo napredovali, ali se ubrzo pretvorila u sam pijesak, u koji su konji propadali do putišta gotovo na svakom koraku. Uz Tarzana, Abdula, šeika i njegovu kćer jahala su i četiri divlja pripadnika šeikova plemena, koji su ga pratili na putu u Sidi Aissu. Zato su se, sa sedam pušaka, malo bojali napadaja danju, a ako bi sve išlo dobro dospjeli bi do Bou Saade još prije noći.

Oštar vjetar obavijao ih je pustinjskim pijeskom, dok se Tarzanove usne nisu osušile i ispucale. Ono malo što je od okolice mogao vidjeti nije bilo nimalo privlačljivo — prostrana gruba zemlja zatalasana golim brežuljcima, s tu i tamo po kojim čuperkom jadna grmlja. Daleko prema jugu dizali su se nejasni obrisi saharskog Atlaskog gorja. Koliko je to drugačije, mislio je Tarzan, od divne Afrike njegova djetinjstva!

Abdul, koji je uvijek bio na oprezu, gledao je natrag koliko i naprijed. Na vrhu svakog brežuljka na koji su se popeli on bi zaustavio konja i, okrenuvši se, pregledao zemljište s najvećom pažnjom. Napokon mu se njegov oprez isplatio.

— Gledajte! — povikao je. — Iza nas dolazi šest jahača.

— Sigurno vaši sinoćnji prijatelji — napomenuo je Kadour ben Saderi suho Tarzanu.

— Sigurno — odgovori majmun-čovjek. — Žao mi je što vam moje društvo ugrožava putovanje. U idućem selu zaostat ću i ispitati ovu gospodu, a vi jašite dalje. Ne treba da noćas stignem u Bou Saadu, a nema ni smisla da vi ne jašete u miru.

— Ako se vi zaustavite, i mi ćemo se zaustaviti — odvrati Kadour ben Saden. — Dok ne stignete do svojih prijatelja, ili vam se neprijatelji ne maknu s traga, mi ćemo ostati s vama. Ništa više ne treba reći.

Tarzan samo kimnu glavom. On je bio šutljiv čovjek, i po svoj ga je prilici upravo zato Kadour ben Saden zavolio, jer Arapin ništa toliko ne prezire koliko brbljavca.

Cijeli dan Abdul je viđao straga konjanike. Uvijek su ostajali na istoj udaljenosti. Kad bi počivali, ili se u podne dulje zaustavljali, oni se ne bi približavali.

— Čekaju mrak — napomenuo je Kadour ben Saden.

I mrak je došao prije nego što su oni stigli u Bou Saadu. Abdul je posljednji put ugledao te sablasne, u bijelo zavijene likove koji su ih slijedili, upravo prije no što je mrak onemogućio da ih dalje razabire. Činilo se da brzo umanjuju udaljenost koja je postojala između njih i njihove lovine. On je tu činjenicu šapnuo Tarzanu, jer nije želio zbunjivati djevojku. Majmun-čovjek povukao se k njemu natrag.

— Vi ćete jahati naprijed s drugima, Abdule — rekao mu je Tarzan. — Ovo je moja kavga. Ja ću pričekati na idućem prikladnom mjestu i zaustaviti te ljude.

— Onda će Abdul čekati uz tebe — odvrati mladi Arapin, i niti prijetnje niti zapovijedi nisu ga sklonile da promijeni odluku.

— No dobro — odgovori Tarzan. — Ovo je mjesto kakvo samo možemo željeti. Na vrhu ovog brežuljka nalaze se stijene. Ovdje ćemo se sakriti i pojaviti pred tim ljudima kad se približe.

Zaustavili su konje i sjahali. Drugi, koji su jahali naprijed, već su u mraku nestali s vida. S one strane svijetlila su svjetla Bou Saade. Tarzan skinu s puške navlaku i oslobodi revolver u kesi. Naložio je Abdulu da se povuče s konjima iza stijena, tako da budu zaštićeni od neprijateljskih kugala ako bi ovi pucali. Mladi Arapin hinio je da čini kako mu se zapovjedilo, ali kad je dvije životinje privezao čvrsto za nizak grm dopuzao je natrag i ostao ležati na trbuhu nekoliko koraka iza Tarzana.

Majmun-čovjek čekao je uspravan nasred ceste. I nije trebalo dugo da čeka. Topot konja u galopu začu se odjednom iz tame ispod njega, pa je on trenutak kasnije razabrao kako se mrlje svjetlije boje kreću na potpunoj tami noći.

— Stoj — povikao je — ili pucamo!

Bijeli likovi odjednom se zaustaviše, i časak je vladala tišina. Onda se začu kako se šapatom dogovaraju, pa su se ti sablasni jahači raspršili u svim pravcima poput duhova. Ponovo je pustinja ležala mirna oko njih, a ipak je taj mir bio zlokoban.

Abdul se podiže na jedno koljeno. Tarzan naćuli svoje u džungli izvježbane uši, te odmah začu kako konji mirno hodaju pijeskom istočno od njega, zapadno, sjeverno i južno. Bili su opkoljeni. Onda se začu hitac iz smjera u kojem je on gledao, kugla zazuji u zraku iznad njegove glave, te i on opali na bljesak neprijateljeve puške.

Odmah tihom pustinjom zaori brzi staccato pušaka sa svih strana. Tarzan i Abdul pucali su samo na bljeskove — još nisu mogli vidjeti neprijatelje. Uskoro se pokazalo da napadači opkoljuju njihov položaj privlačeći im se sve bliže, jer su počeli shvaćati da im se suprotstavlja malen broj ljudi.

Ali jedan se previše približio, jer Tarzan je bio navikao da se služi očima u tami džungle, u tami kakve nema s ove strane groba, pa se s bolnim krikom sedlo isprazni.

— Izravnavamo se, Abdule — napomenuo je Tarzan tiho se smijući.

Ali još je uvijek razlika bila prevelika, pa kad je pet preostalih konjanika pojurilo na znak i navalilo ravno na njih, činilo se da će se bitka brzo završiti. I Tarzan i Abdul skočiše u zaklon stijena, tako da mogu neprijatelja držati pred sobom. Kopita su mahnito topotala, plotuni praskali s obje strane, te su se Arapi povukli da ponove taj postupak. Ali sad su bila samo četvorica protiv dvojice.

Nekoliko časaka nije bilo nikakva šuma u okolnoj tami. Tarzan nije znao jesu li Arapi, zbog svojih gubitaka, napustili borbu, ili čekaju li u zasjedi dalje na cesti prema Bou Saadi. Ali nije dugo dvojio, jer sad je, samo s jedne strane, dolazila buka nova napadaja. Ali jedva da je jedna puška progovorila, kad je tuce hitaca zaorilo iza Arapa. S divljim povicima nova se skupina umiješala u borbu, s topotom mnogih konja sa ceste prema Bou Saadi,

Arapi nisu čekali da saznaju tko su te pridošlice. S oprosnim plotunom pojuriše kraj položaja koji su držali Tarzan i Abdul i udariše cestom prema Sidi Aissi. Trenutak kasnije pomoliše se Kadour ben Saden i njegovi ljudi.

Staromu šeiku vrlo je odlanulo kad je uvidio da niti Tarzan niti Abdul nisu ni okrznuti. Ni konji im nisu bili ranjeni. Potražili su onu dvojicu koji su pali od Tarzanovih hitaca, a kad su vidjeli da su mrtvi ostavili su ih ondje gdje su i ležali.

— Zašto mi niste rekli da kanite postaviti zasjedu tim ljudima? — upitao je šeik uvrijeđenim glasom. — Mogli smo ih imati da smo nas sedmorica ostali da ih dočekamo.

— Onda bi bilo nepotrebno zaustaviti se — odgovori Tarzan — jer da smo naprosto jahali prema Bou Saadi bili bi nas odmah napali, te bismo svi imali posla. Nisam htio svoju kavgu

natovariti na tuđa leđa, pa smo se zato Abdul i ja zaustavili da ih ispitamo. A radi se i o vašoj kćeri — nisam htio da se ona neprestano izlaže hicima šestorice ljudi.

Kadour ben Saden sleže ramenima. Nije mu se sviđalo što mu se izmakla bitka.

Ta mala bitka, tako blizu Bou Saade, privukla je četu vojnika. Tarzan i njegova skupina susretoše ih upravo izvan grada. Oficir, koji je zapovijedao, zaustavio ih je da sazna odakle su dolazili oni hici.

Šačica pljačkaša — odgovori Kadour ben Saden. — Napali su dvojicu naših koji su zaostali, ali kad smo se mi vratili ti su ljudi odmah pobjegli. Ostavili su dva mrtva. Nitko od moje skupine nije ranjen.

To kao da je zadovoljilo oficira. Pošto je zapisao imena skupine, otišao je s ljudima do mjesta kreševa da donesu mrtvace, kako bi ih, ako je to moguće, identificirao.

Dva dana kasnije jahao je Kadour ben Saden sa kćerkom i pratnjom južno kroz klanac ispod Bou Saade prema svom domu u dalekoj divljini. Šeik je nagovarao Tarzana da pođe s njima, i djevojka se pridružila molbama svog oca. Ali Tarzanove su dužnosti, iako im on toga nije mogao protumačiti, poslije događaja od nekoliko posljednjih dana postale vrlo važne, pa on svoj položaj nije mogao ostaviti ni na časak. Ali obećao im je da će doći kasnije ako bude mogao, a oni su se s tim obećanjem morali zadovoljiti.

Ta dva dana Tarzan je proveo skoro sve vrijeme s Kadourom ben Sadenom i njegovom kćeri. Vrlo se zanimao za tu rasu strogih i dostojanstvenih ratnika, te je iskoristio priliku koja mu se ukazala njihovim prijateljstvom da sazna ono što može o njihovu životu i običajima. U ugodnom razgovoru sa crnookom djevojkom počeo je upoznavati i osnove njihova jezika. Bilo mu je doista žao što odlaze. Sjedio je na konju na početku klanca, dokle ih je otpratio, i gledao za tom malom skupinom dok ih god nije izgubio s vida.

To su bili ljudi koje je volio! Njihov kruti, divlji život, ispunjen opasnošću i tegobom, sviđao se tom poludivljem čovjeku kao što mu se ništa nije sviđalo usred mekušaste civilizacije velikih gradova koje je posjetio. Tu je bio život koji je nadmašivao čak i džunglu, jer ovdje može biti u društvu ljudi — pravih ljudi, koje

može poštovati i cijeniti, a ipak biti u divljoj prirodi koju ljubi. U glavi kopala mu je misao da, pošto izvrši svoj zadatak, dade ostavku i vrati se ovamo da živi za stalno s plemenom Kadoura ben Sadena.

Uz Tarzana, Abdula, šeika Kadour ben Sadena i njegovu kćer, jahali su kroz pustinju, na putu u Bou Saadu, i četiri divlja pripadnika šeikova plemena.

Zatim se okrenuo s konjem i počeo jahati polako u Bou Saadu.

Prednji dio Hotela du Petit Sahara, gdje je Tarzan odsjeo u Bou Saadi, zapremaju točionica, dvije blagovaonice i kuhinje. Obje blagovaonice otvaraju se ravno u točionicu, a jedna je

određena za oficire posade. Dok stojite u točionici, možete gledati u svaku blagovaonicu.

Tarzan je došao u točionicu kad se oprostio s Kadourom ben Sadenom i njegovim ljudima. Još je bilo rano, jer je Kadour ben Saden bio odlučio da tog dana odjaše daleko, tako da se dogodilo, kad se Tarzan vratio, da su gosti još doručkovali.

Kad je slučajno pogledao u oficirsku blagovaonicu, Tarzan je ugledao nešto što ga je zanimalo. Ondje je sjedio poručnik Gernois. Dok je Tarzan gledao, približio mu se u bijelo obučen Arapin, sagnuo se i šapnuo mu nekoliko riječi u uho. Zatim je izišao iz zgrade na druga vrata.

Samo po sebi to nije značilo ništa, ali kad se taj čovjek sagnuo da priča s oficirom, Tarzan je ugledao nešto kroz slučajno odmaknuti burnus — čovjek je nosio lijevu ruku u povoju.

numa »el adrea«

Isti onaj dan kad je Kadour ben Saden odjahao na jug, diližansa je sa sjevera dovezla Tarzanu D'Arnotovo pismo poslano iz Sidi-bel-Abbesa. Ono je otvorilo staru ranu koju bi Tarzan volio zaboraviti. A ipak mu nije bilo žao što je D'Arnot pisao, jer barem jedan predmet nije majmuna-čovjeka nikako prestao zanimati. Evo pisma:

DRAGI JEANE!

Otkako sam ti posljednji put pisao, bio sam poslovno u Londonu. Boravio sam ondje samo tri dana. Već prvi dan sreo sam jednog tvog starog prijatelja, i to posve iznenada, u Henrietta Street. Ti ne bi nikako mogao pogoditi koga. Samoga gospodina Samuela T. Philandera! Ali to je istina. I sad te gledam kako mi ne vjeruješ. I nije to sve. Navaljivao je da se s njim vratim u hotel, a ondje sam našao druge — profesora Archimedesa Q. Portera, gospođicu Porter i onu golemu crnkinju, djevojku gospođice Porter — Esmeraldu, ti ćeš se sigurno sjećati. Dok sam još ondje boravio, ušao je Clayton. Oni će se naskoro vjenčati, što prije, pa mislim da svaki dan možemo primiti obavijest o vjenčanju. Zbog smrti njegova oca svadba će biti vrlo mirna — prisustvovat će samo najbliži rođaci.

Dok sam bio sam s gospodinom Philanderom, taj starac je postao vrlo povjerljiv. Rekao je da je gospođica Porter odložila vjenčanje već u tri navrata. Rekao mi je u povjerenju da mu se čini da joj nije baš osobito stalo da se uda za Claytona. Ali ovaj put se čini da će se ipak vjenčati.

Dakako, svi su pitali za tebe, ali sam ja poštovao tvoje želje što se tiče tvog pravog porijekla, te sam im govorio samo o tvojim sadašnjim poslovima.

Gospođica Porter se napose zanimala za sve što sam mogao reći o tebi, i postavljala mi je mnogo pitanja. Bojim se da sam s prilično neviteškim užitkom ocrtavao tvoju želju i odluku da se napokon vratiš u rodnu džunglu. Poslije mi je bilo žao, jer njoj kao da je bilo doista teško pomisliti kakvim se strašnim opasnostima želiš vratiti. — A ipak — rekla je — ne znam. Ima nesretnijih sudbina no što monsieur Tarzana može čekati u mrkoj i strašnoj džungli. U najmanju ruku neće ga gristi savjest. I danju ima trenutaka mira i spokojnosti, i izvanredno lijepih prizora. Možda vam se čini čudno što to govorim ja koja sam doživjela takve strahote u onoj užasnoj prašumi, a ipak od vremena do vremena težim da se vratim, jer ne mogu da ne osjećam da sam najsretnije časove života provela baš u džungli.

Na njezinu licu bio je izraz teške žalosti dok je to govorila, a ja nisam mogao a da ne osjetim da ona zna da mi je njezina tajna poznata, i da ti tako ona šalje posljednju nježnu poruku srca koje te se još sjeća, iako ga drugi posjeduje.

Clayton kao da je bio uzrujan i neraspoložen kad se o tebi razgovaralo. Bio je zabrinut i izmučen. A ipak se vrlo ljubazno zanimao za tebe. Zna li on istinu o tebi?

Tennington je došao s Claytonom. Ti znaš da su oni veliki prijatelji. On će poći na jedno od onih neprekidnih krstarenja u onoj svojoj jahti, te je navaljivao da ga ta cijela skupina prati. I mene je htio nagovoriti. Ovaj puta hoće oploviti Afriku. Rekao sam mu da će njegova dragocjena igračka jednog dana njega i prijatelje mu odvući na dno oceana, ako sebi ne izbije iz glave da je to putnički ili ratni brod.

Prekjučer vratio sam se u Pariz a jučer sam se na utrkama sreo s grofom i groficom de Coude. Pitali su za tebe. De Coude kao da te voli. Ne pokazuje nimalo zle volje. Olga je lijepa kao i uvijek, ali malko osupnuta. Mislim da je u poznanstvu s tobom dobila lekciju koja će joj dobro doći za cijeli život. Sreća za nju i za de Couda što si to bio ti a ne netko sofističkiji.

Da si doista udvarao Olgi, bojim se da ne bi bilo nade za vas.

Zamolila me da ti kažem da je Nikolas otišao iz Francuske. Ona mu je platila dvadeset tisuća franaka da ode i ostane izvan

Francuske. Čestita sebi što ga se riješila prije nego što je pokušavao da provede onu prijetnju koju je nedavno pred njom izrazio, naime da će te ubiti prvom prilikom. Rekla je da joj ne bi bilo drago misliti da je krv njezina brata na tvojim rukama, jer te ona vrlo voli, i nije oklijevala da to kaže pred grofom. Ni jedan časak nije joj palo na pamet da bi susret između tebe i Nikolasa mogao drukčije završiti. U tom se grof s njom potpuno složio. Dodao je da bi trebao cijeli puk Rokoffa da te ubiju. On vrlo poštuje tvoju hrabrost i spretnost.

Pozvan sam natrag na brod. Taj putuje iz Havrea za dva dana, pod zapečaćenim nalozima. Ako mi pišeš na adresu broda, pisma će me s vremenom nalaziti. Pisat ću ti čim mi se pruži prilika.

Tvoj iskreni prijatelj,

PAUL D'ARNOT

»Bojim se«, razmišljao je Tarzan poluglasno, »da je Olga bacila svojih dvadeset tisuća franaka.«

Nekoliko puta pročitao je onaj dio D'Arnotova pisma u kojem on navodi svoj razgovor s Janom Porter. Tarzan se od tog osjećao tek malo sretan, ali i ta sreća bila je bolja nego nikakva.

Iduća tri tjedna prošla su bez ikakvih događaja. U nekoliko navrata vidio je onog tajanstvenog Arapina, i taj je još jednom razgovarao s poručnikom Gernoisom. Ali ma koliko Tarzan uhodario ili slijedio tog čovjeka nije mu mogao otkriti stana.

Gernois, koji i tako nije nikad bio srdačan, sad se prema Tarzanu držao još povučenije, poslije one zgode u blagovaonici u hotelu u Aumaleu. U ono malo prilika kad su se našli zajedno njegovo držanje bilo je očito neprijateljsko.

Da bi zadržao onu ulogu koju je igrao, Tarzan je provodio prilično vrijeme u lovu u okolici Bou Saade. Proveo bi cijele dane na brežuljcima, u lovu na gazele, kako se činilo, ali bi tim lijepim životinjicama u ono malo prilika što bi im se toliko približio, da bi im mogao nauditi, dopustio da pobjegnu a da ne bi pušku ni izvadio iz navlake. Majmun-čovjek nije vidio nikakve radosti u ubijanju najneškodljivijeg i najbespomoćnijeg stvora.

Tarzan zapravo nije nikad ubijao iz »radosti«, niti je u ubijanju nalazio radosti. Njemu se sviđala radost pravedne borbe — ushit pobjede, i napet i uspješan lov zbog hrane u

kojem se njegova spretnost i lukavost mjeri sa spretnošću i lukavošeu lovine. Ali da iziđe iz grada punog hrane i ubija one lijepe gazele tako blaga pogleda — ah, to je okrutnije nego promišljeno i hladnokrvno umorstvo čovjeka. Tarzan to nije volio, pa je zato lovio sam, tako da nitko ne otkrije da on to naprosto hini.

A jednom, jamačno zato što je jahao sam, umalo da nije izgubio život. Jahao je polako kroz malu klisuru, kad odmah za njim zaori pucanj, i kugla mu je prošla kroz šljem od pluta. Iako se odmah okrenuo i brzo pojurio na vrh klisure, nije bilo znaka nikakvu neprijatelju, niti je vidio drugo ljudsko biće sve dok nije stigao u Bou Saadu.

»Da«, mislio je sjećajući se tog događaja, »Olga je doista bacila svojih dvadeset tisuća franaka.«

Te je noći bio gost na večeri kapetana Gerarda.

— Niste bili vrlo sretni u lovu? — upitao ga je oficir.

— Nisam — odgovorio je Tarzan. — Ovdašnja divljač je plašljiva, a baš mi se previše i ne sviđa da lovim ptice ili antilope. Mislim da ću poći dalje na jug i pokušati s alžirskim lavovima.

— Dobro! — uskliknuo je kapetan. — Sutra krećemo u Đelfu. Imat ćete društvo barem donde. Poručnik Gernois i ja sa stotinu ljudi moramo na jug da patroliramo krajem koji prilično uznemiruju pljačkaši. Možda ćemo imati tu radost da lava lovimo zajedno. Što vi na to kažete?

Tarzanu se to vrlo svidjelo, a nije ni oklijevao da to kaže. ali kapetan bi se bio začudio da je znao pravi razlog Tarzanovoj radosti. Gernois sjedio je nasuprot majmunu-čovjeku. Njemu se nije dopao, kako se činilo, kapetanov poziv.

— Lov na lava bit će vam uzbudljiviji nego pucanje na gazele — napomenuo je kapetan Gerard — i opasniji.

— Čak i pucanje na gazele ima svoje opasnosti — odvrati Tarzan. — Naročito kad čovjek ide sam. Tako mi je bilo danas. Ujedno sam uvidio da, dok je gazela najplašljivija životinja, ona nije i najkukavičkija.

Pošto je to izgovorio, samo mu je na časak pogled pao na Gernoisa, jer nije želio da taj čovjek zna da u nj sumnja, ili da je pod nadzorom. Učinak njegove napomene, međutim, mogao je pokazivati da on ima veze, ili da zna za neke nedavne događaje. Tarzan je vidio kako se tamno crvenilo diže ispod Gernoisova

ovratnika. To mu je bilo dovoljno, pa je brzo promijenio razgovor.

Kad je sutradan ujutro kolona jahala na jug od Boa Saade, pola tuceta Arapa bilo je na zalaznici.

— Oni nemaju veze s nama — odgovorio je Gerard na Tarzanovo pitanje. — Samo nas prate iz drugarstva.

Tarzan je toliko naučio o arapskom karakteru otkad je bio u Alžiru da je znao da to nije pravi razlog, jer Arapin nikada previše ne voli društvo stranaca, a kamoli francuskih vojnika. Zato je počeo sumnjati, te je odlučio da dobro pazi na skupinicu koja se vukla iza kolone na udaljenosti od oko četvrt milje. Ali oni se nisu dovoljno približili ni za odmora da bi ih on mogao dobro pogledati.

Već se odavna uvjerio da su to najmljeni ubojice na njegovu tragu, a nije mnogo sumnjao da je Rokoff skovao taj plan. Nije mogao znati radi li se o osveti za nekoliko prilika u prošlosti kad je Tarzan poremetio Rokoffove ciljeve a njega ponizio, ili je to nekako u vezi s njegovom zadaćom u pitanju Gernoisa. Ako je ovo posljednje, a to se činilo vjerojatnim poslije onoga svjedočanstva da Gernois u nj sumnja, onda on ima dva prilično jaka neprijatelja protiv sebe, jer će u divljini Alžira, biti mnogo prilika, a koje oni upravo traže, da se mirno i bez sumnje ukloni neprijatelj.

Pošto je u Đelfi logorovala dva dana, kolona je krenula prema jugozapadu, odakle je došla vijest da pljačkaši uznemiruju plemena kojih se imanja nalaze na podnožju planina.

Ona mala skupina Arapa koja ih je pratila iz Bou Saade sad je odjednom nestala, iste one noći kad je došao nalog da se spreme da sutradan odu iz Đelfe. Tarzan se tu i tamo raspitivao među ljudima, ali mu nitko nije znao reći zašto su otišli i u kojem smjeru. Njemu se to nije svidjelo, osobito zato što je vidio kako se Gernois razgovara s jednim od njih pola sata pošto je kapetan Gerard izdao naloge za novi pokret. Samo Gernois i Tarzan znali su smjer novog marša. Vojnici su samo znali da će sutradan rano ujutro dići logor. Tarzan se pitao je li Gernois smjer puta otkrio Arapima.

Kasno tog popodneva udarili su logor u oazici u kojoj je bilo imanje šeika kojemu su pljačkaši pokrali stada i poubijali pastire. Arapi su izišli iz svojih šatora od kozje kože i okružili

vojnike ispitujući ih mnogo svojim jezikom, jer su i sami vojnici bili domaći ljudi. Tarzan, koji je do tog vremena, pomoću Abdulovom, naučio nešto arapski, ispitivao je jednog od mlađih ljudi koji su pratili šeika kad je taj posjetio kapetana Gerarda.

Ne, on nije vidio nikakvu skupinu od šest jahača koji bi dolazili iz smjera Đelfe. Ima drugih oaza tu naokolo — možda su otputovali u jednu takvu oazu. A onda, ima pljačkaša ondje gore u planinama — oni često jašu sjeverno do Bou Saade u malim skupinama, a čak i do Aumalea i Buire. To su možda bili pljačkaši koji su se vraćali svojoj četi s izleta u jedan od tih gradova.

Rano idućeg jutra kapetan Gerard prepolovio je svoj odred te je dao da poručnik Gernois zapovijeda jednom skupinom dok je on bio na čelu drugoj. Trebalo je da pretraže planine na suprotnoj strani ravnice.

— A s kojim će odredom jahati monsieur Tarzan? — upitao je kapetan. — Ili možda monsieur ne želi loviti pljačkaše?

— O, bit će mi drago — požurio se Tarzan da protumači. Pitao se kako da protumači da želi pratiti Gernoisa. Njegova neprilika nije dugo potrajala, a uklonila ju je neočekivana strana. Sam Gernois je progovorio.

— Ako se kapetan ovaj puta hoće odreći radosti da ga prati monsieur Tarzan, bit će mi doista čast da danas jaše sa mnom — rekao je, a u glasu mu nije nedostajalo srdačnosti. Zapravo se Tarzanu činilo da je malko pretjerao, ali se, i, unatoč tome, čudio i radovao, te se požurio da izrazi svoje zadovoljstvo.

I tako su poručnik Gernois i Tarzan jahali jedan uz drugoga na čelu tog malog odreda. Gernoisova srdačnost nije dugo trajala. Čim su odjahali kapetanu Gerardu s vida, on je ponovo zapao u svoju uobičajenu šutljivost. Kako su napredovali, tlo je bivalo grublje. Neprestano se uspinjalo prema planinama, u koje su prema podnevu ulazili kroz usku sutjesku. Uz neku rječicu Gernois je stao radi podnevnog odmora. Tu su ljudi pripremili i pojeli svoje skromne obroke i napunili čuture vodom.

Pošto su jedan sat počivali, pošli su dalje sutjeskom, dok nisu uskoro dospjeli do dolinice odakle je izlazilo nekoliko kamenitih gudura. Tu su se zaustavili dok je Gernois podrobno, iz sredine te udubine, ispitivao okolne visove.

— Ovdje ćemo se odijeliti — rekao je. — Po nekoliko nas ujahat će u svaku od ovih gudura — i zatim je počeo stvarati odjeljenja te je izdavao upute podoficirima koji će njima zapovijedati. Kad je to završio, okrenuo se Tarzanu. — Monsieur neka bude tako dobar da ostane ovdje dok se mi ne vratimo.

Tarzan je negodovao, ali ga je oficir prekinuo. — Jedno od ovih odjeljenja moglo bi stupiti u borbu — rekao je — a vojsku ne mogu u borbi smetati civilni neborci.

— Ali, moj dragi poručniče — protivio se Tarzan — ja sam najspremniji da se stavim pod zapovjedništvo vaše ili jednog od vaših narednika ili desetara, i da se borim u redovima kako mi se nalaže. Zato sam i došao.

— Bilo bi mi drago da mogu tako misliti odvratio je Gernois sa smiješkom koji nije pokušao sakriti, Zatim odmah reče: — Vi ste pod mojim zapovjedništvom, a ja vam nalažem da ostanete ovdje dok se mi ne vratimo. Tako neka bude — i okrenu se i odjaše na čelo svojih ljudi. Trenutak kasnije Tarzan se našao sam usred samotne planine.

Sunce je bilo žarko, pa je otišao u hladovinu obližnjeg drveta, gdje je sapeo konja i sjeo na tlo da puši. U sebi je psovao Gernoisa koji ga je tako nasamario. Niska osvetica, mislio je Tarzan, a onda mu odmah pade na pamet da taj čovjek ne bi bio takva budala da u njemu izazove neprijateljstvo zbog tako sitne neugodnosti. Iza toga mora biti nešto dublje. S tom mišlju ustao je i izvukao pušku iz navlake. Pogledao je magazin i vidio da je pun. Zatim je pregledao revolver. Poslije te priprave promatrao je okolne visove i ušća gudura — odlučio je da ga ne uhvate na spavanju.

Sunce je tonulo sve niže, a ipak se vojnici nisu vraćali, napokon je dolina utonula u sjenu. Tarzan je bio previše ponosan da se vrati u logor dok tom odredu ne dade dovoljno vremena da se vrati u dolinu, u kojoj je, kako je on mislio, trebalo da se sastanu. Kad je nastupila noć, osjećao se sigurniji od napadaja, jer je u tami bio kod kuće. Znao je da mu se nitko ne može približiti tako oprezno da izigra one njegove budne i osjetljive uši. A onda radilo se i o njegovim očima, jer je on dobro vidio u noći. I nos bi ga, kad bi mu se približili uz vjetar obavijestio o neprijatelju dok bi još bio daleko.

Kad se probudio, Tarzan je ugledao veličanstven prizor. Ponosan, veličanstven, ispruženog i uzdrhtalog repa, plamenih očiju prikovanih uz plijen, ni deset koraka od njega, stajao je Numa *el adrea* – crni lav.

Zato je osjećao da je u maloj opasnosti, pa je stoga uljuljan u osjećaj sigurnosti, zaspao s leđima prema drvetu.

Mora da je spavao nekoliko sati, jer kad se odjednom probudio od prestrašenog frkanja i posrtanja njegova konja mjesec je potpuno obasjavao dolinicu, a ondje je, ni deset koraka od njega, stajao strašni uzrok uznemirenosti njegova konja.

Ponosan, veličanstven, ispruženog i uzdrhtalog lijepog repa, plamenih očiju prikovanih uz plijen, stajao je Numa *el adrea,* crni lav. Trnci uzbuđenja prožeše Tarzana. Kao da se poslije godina rastanka ponovo sreo sa starim prijateljem. Na časak sjedio je ukočeno, da uživa u veličanstvenom pogledu na ovog gospodara divljine.

Ali se sad Numa šćućurio da skoči. Vrlo polako Tarzan podiže pušku k ramenu. Nikad u svom životu nije ubio veliku životinju puškom — dosad se oslanjao na koplje, otrovne strelice, konop, nož i gole ruke. Instinktivno poželio je da ima svoje strelice i nož — s njima bi se osjećao sigurniji.

Numa je ležao posve uz tlo, vidjela mu se samo glava. Tarzan bi bio više volio da je mogao pucati malko sa strane, jer je znao što lav može učiniti ako živi dvije minute, ili čak jednu minutu pošto je pogođen. Konj je iza Tarzana drhtao od straha. Majmun-čovjek stupio je oprezno na jednu stranu Numa ga je slijedio očima. Stupio je još jedan korak, pa još jedan. Numa se nije micao. Sad je mogao naciljati između oka i uha.

Prst zapnu za otponac, a kad je Tarzan opalio Numa skoči. U isti taj trenutak prestrašeni konj pokušao je bijesno, posljednji put da pobjegne — putilo popusti, pa on pojuri niz sutjesku prema pustinji.

Ni jedan obični čovjek ne bi pobjegao onim užasnim pandžama kad je Numa skočio s takve kratke udaljenosti, ali Tarzan nije bio običan čovjek. Od najranijeg djetinjstva njegovi su se mišići, u okrutnim okolnostima njegova života, uvježbali da djeluju brzinom misli. Ma koliko *el adrea* bio brz, Tarzan-majmun bio je brži, pa je tako ta velika životinja tresnula o drvo, gdje je očekivala da će osjetiti meko čovjekovo meso, dok je Tarzan, nekoliko koraka nadesno, opalio još jednu kuglu u njega, koja ga je oborila na bok tako da je grabio šapama i rikao.

Još dvaput Tarzan je brzo opalio, pa je sad *el adrea* ostao ležati mirno i nije rikao. To više nije bio monsieur Jean Tarzan. Tarzan-majmun stavio je divlju nogu na tijelo svoje divlje lovine pa je, podigavši lice prema punom mjesecu, zagrmio svojim jakim glasom onaj neobični i strašni izazov svog roda — majmun je nekog ubio! I divlje životinje u planini prestale su loviti, te su zadrhtale od tog novog i strašnog glasa, dok su dolje u pustinji djeca divljine izišla iz šatora od kozje kože i pogledavala prema planini pitajući se kakav to novi i divlji bič dolazi da pustoši njihova stada.

Pola milje daleko od doline u kojoj je bio Tarzan, dvadesetak u bijelo obučenih likova, noseći duge, gadne puške, zaustavi se na taj zvuk s pitanjem u pogledu. Ali, budući da se taj glas nije ponovio, nastavili su tiho, kradomice nadirati prema dolini.

Sad je Tarzan bio siguran da Gernois nema namjere da se vrati, ali nije mogao dokučiti svrhu koja je natjerala tog oficira da ga ostavi, i to tako da se može lako vratiti u logor. Budući da mu je konj pobjegao, mislio je da je ludo da dulje ostane u toj planini, pa je zakoračio prema pustinji.

Jedva je ušao U sutjesku, kad je prva bijela prilika izronila u dolinu na suprotnoj strani. Načasak promatrali su, skriveni iza kamenja, tu udolinu, ali su je prešli kad su vidjeli da je prazna. Ispod drveta, našli su tijelo *el adree.* S tihim usklicima okupili su se oko mrtvog lava. Zatim su se, trenutak kasnije, požurili niz sutjesku kroz koju je Tarzan hodao nešto ispred njih. Kretali su se oprezno i tiho, zaklanjajući se gdje su mogli, kao što to i čine ljudi koji love čovjeka.

kroz dolinu sjene

Dok je Tarzan hodao niz divlju sutjesku, ispod sjajnog afričkog mjeseca, mislio je na džunglu. Osamljenost i divlja sloboda ispunjala mu je srce životom i poletom. Ponovo je bio Tarzan-majmun — svako osjetilo bilo je spremno da ga ne iznenadi neprijatelj iz džungle — a ipak koračao je vedro i uzdignute glave, ponosan i svjestan svoje snage.

Noćni šumovi planine bili su mu nešto novo, a ipak su mu draškali uši poput nježna glasa davno zaboravljene ljubavi. Mnoge je intuitivno pogađao — ali, evo ovaj je bio doista poznat; daleko kašljanje Šite, leoparda; ali je u konačnom zavijanju bilo nešto čudno, pa je sumnjao. To je čuo panteru.

Zatim se neki novi zvuk — tih, potajan zvuk — prikrao k drugima. Ni jedne ljudske uši, osim ušiju majmuna-čovjeka, ne bi ga bile otkrile. Najprije nije shvatio o čemu se radi, ali je napokon pogodio da dolazi od bosih nogu nekoliko ljudi. Bili su za njim i prilazili su mu mirno. Lovili su ga.

U trenu shvatio je zašto ga je Gernois ostavio u onoj dolini. Ali u dogovoru nije nešto uspjelo — ljudi su došli prekasno. Sve bliže prilazili su koraci. Tarzan se zaustavio i pogleda ih, s puškom spremnom u ruci. Sad je na trenutak Ugledao bijel burnus. Povikao je glasno francuski što hoće. Odgovor mu je bio bljesak duge puške, a na zvuk tog pucnja Tarzan-majmun pade na lice.

Arapi nisu odmah pojurili. Radije su čekali, da budu sigurni da im se žrtva ne diže. Zatim su se požurili iz svog skloništa i nagnuli nad Tarzana. Bilo je doskora jasno da nije mrtav. Jedan je stavio cijev puške straga na Tarzanovu glavu da ga dokonča,

ali mu je drugi mahnuo da se ukloni. — Ako ga donesemo živa, nagrada će biti veća — protumačio je ovaj posljednji.

Zato su mu svezali ruke i noge te ga podigli i stavili na ramena četvorice ljudi. Onda su nastavili hodati prema pustinji. Kad su izišli iz planine, okrenuli su se prema jugu te su oko zore dospjeli do mjesta gdje su im bili konji pod stražom dvojice ljudi.

Odande su napredovali brže. Tarzana su, koji se osvijestio, privezali na slobodna konja, kojega su očito u tu svrhu bili i poveli. Rana mu je bila samo slaba ogrebotina, brazda u mesu preko sljepoočice. Prestala je krvariti, ali mu je osušena i zgrušana krv zaprljala lice i odjeću. Otkako je pao u ruke tim stanovnicima pustinje, nije progovorio ni riječi, a nisu mu se ni oni obraćali, osim da mu nešto nakratko naložе, i to onda kad su bili dospjeli do konja.

Šest sati jahali su brzo preko užarene pustinje, izbjegavajući oaze kraj kojih su morali proći. Oko podne dospjeli su do logora od oko dvadesetak šatora. Tu su se zaustavili, a kad je jedan odvezivao konope od alfa-trave, kojima je Tarzan bio svezan za svog konja, opkolili su ih muškarci, žene i djeca. Mnogi a napose žene, kao da su rado dobacivali uvrede zarobljeniku, a neki su čak bacali na nj kamenje i udarali ga štapovima, dok se nije pojavio stari šeik i otjerao ih.

— Ali-ben-Ahmed kaže mi — rekao je on — da je ovaj čovjek sjedio sam u planini i ubio *el adreu.* Kakav je posao stranca koji nas je poslao po njega, ja ne znam, a što će on učiniti od tog čovjeka kad mu ga mi predamo, nije moja briga; ali zarobljenik je hrabar čovjek, pa dok je u našim rukama postupat će se s njim s poštovanjem koje ide onoga što noću sam lovi *glavatoga gospodara* — i ubija ga.

Tarzan je čuo kako ovi poštuju ubijača lava, i nije žalio što je imao toliku sreću da se oslobodi sitnih mučenja. Ubrzo odveli su ga u šator od kozje kože na gornjoj strani logora. Ondje su ga nabranih a onda su ga, svezavši ga čvrsto, ostavili sama u šatoru, da leži na komadu domaćeg saga.

Vidio je da pred šatorom sjedi stražar, ali kad je pokušao silom rastrgati konope kojima je bio vezan, vidio je da je svaki posebni oprez njegovih zarobljivača posve nepotreban. Ni njegovi divovski mišići nisu mogli rastrgnuti te mnogobrojne strukove.

Upravo prije mraka nekoliko se muškaraca približilo šatoru u kojem je on ležao i ušlo. Svi su bili u plemenskoj odjeći, ali se jedan odmah približio Tarzanu, a kad je dopustio da platno koje mu je skrivalo donji dio lica spadne, majmun-čovjek ugledao je zlurade crte lica Nikolasa Rokoffa. Na njegovim kosmatim usnama lebdio je odvratan smiješak.

— Ah, monsieur Tarzan — rugao se — ovo je doista prava radost. Ali zašto se ne dignete i ne pozdravite svog gosta?

— A zatim je rekao, opsovavši ružno: Ustaj, psu! — pa je, obuvenim stopalom, udario Tarzana u lice i bok. — Jedan za svaku uvredu koju si mi nanio.

Majmun-čovjek nije progovorio — nije se čak udostojao ponovo ni pogledati Rokoffa pošto ga je prepoznao. Napokon se umiješao šeik, koji je iz prikrajka namršteno promatrao taj kukavički napadaj.

— Stani! — naložio je. — Ubi ga ako hoćeš, ali ja neću dopustiti da se u mojoj prisutnosti tako nedostojno postupa s hrabrim čovjekom. Gotovo mi se hoće da ga oslobodim, da vidim koliko bi ga onda udarao.

Ta je prijetnja odjednom prekinula Rokoffovo zvjerstvo, jer nije želio, dok je na dohvatu onih snažnih šaka, da se Tarzan odvezuje.

— Dobro — odgovorio je šeiku. — Ubit ću ga odmah.

— Ne u mojem logoru — odvrati šeik. — Kad odlazi odavde, odlazi živ. Što učiniš s njim u pustinji, to me nije briga, ali ja neću da na rukama svog plemena imam krv Francuza, i to na račun tuđe kavge — poslali bi ovamo vojnike i poubijali mnoge moje ljude, spalili šatore i otjerali stada.

— Kako hoćeš — zareži Rokoff. — Povest ću ga u pustinju i ubiti ga.

— Odvest ćeš ga dan jahanja odavde — naglasi šeik — i neka od moje djece slijedit će te, da vide da me slušaš — inače bi mogla biti dva mrtva Francuza u pustinji.

Rokoff sleže ramenima. — Onda ću morati čekati do sutra — već je mrak.

— Kako hoćeš — reče šeik. — Ali sat poslije zore moraš otići odavde. Ja malo volim nevjernike, a nimalo kukavicu.

Rokoff je htio nešto odbrusiti, ali se svladao, jer je shvatio da treba malo, pa da se starac okrene protiv njega. Otišli su iz

šatora zajedno. Na vratima Rokoff nije mogao odoljeti kušnji da se okrene i dobaci oproštajnu uvredu Tarzanu.

— Spavajte dobro, monsieur — rekao je — i ne zaboravite da žarko molite, jer kad sutra budete umirali, toliko ćete se mučiti, da od psovke nećete moći moliti.

Nitko se nije potrudio da donese ili hrane ili vode Tarzanu, sve od podneva, pa je prilično trpio od žeđe. Pitao se bi li imalo smisla stražara moliti vode, ali pošto je dva-tri puta zatražio, a da nije dobio odgovora, odustao je.

Daleko gore u planini slušao je kako riče lav. Govorio je sam sebi kako je čovjek sigurniji u obitavalištu divljih zvijeri nego ondje gdje stanuju ljudi. Nikad ga u džungli nisu toliko nesmiljeno gonili kao u prošlih nekoliko mjeseci među civiliziranim ljudima. Nikad nije bio bliže smrti.

Lav je ponovo zarikao. Kao da je bio bliže. Tarzan je osjećao stari, divlji poriv da odgovori svojim izazovom. Svojim? Gotovo je zaboravio da je čovjek, a ne majmun. Trzao je vezovima. Samo da ih može prinijeti k onim svojim jakim zubima! Osjećao je kako ga, zato što se ne može osloboditi, prožima val bijesa.

Numa je sad rikao gotovo neprestano. Bilo je posve očito da dolazi u pustinju da lovi. To je rikao gladan lav. Tarzan mu je zavidio, jer je bio slobodan. Nitko ga neće svezati konopima i ubiti kao ovcu. To je mučilo majmuna-čovjeka. Nije se bojao umrijeti, ne — radilo se o poniženju i porazu pred smrt, a da čak nema ni prilike da se bori za svoj život.

Tarzan je mislio da mora biti blizu ponoći. Još mu je preostajalo nekoliko sati da živi. Možda će još nešto uspjeti učiniti na dugom putu s Rokoffom. Sad je slušao divljeg gospodara pustinje posve blizu. Možda traži meso među zatvorenim životinjama unutar ovoga prebivališta.

Dugo je vladala tišina, a onda Tarzanovo uvježbano uho uhvati šum tijela koje se prikrada. Dolazilo je sa strane šatora koja je bila najbliže planinama — stražnje strane. Sve više i više se približavao. On je čekao, slušao napeto, ne bi li prošao. Neko je vrijeme napolju bila tišina, takva užasna tišina da se Tarzan čudio što ne čuje disanje životinje koja je morala, kako je on osjećao, čučati posve blizu stražnje strane šatora.

Evo! Ponovo se miče. Puzi bliže. Tarzan okreće glavu u pravcu šuma. Vrlo je tamno u šatoru. Polako se stražnja strana

šatora podiže s tla, gurnuta glavom i ramenima tijela koje se u toj polutami čini posve crno. S one strane slab odsjev pustinje pod zvijezdama.

Na Tarzanovim usnama zaigra nujan osmijeh. Barem će se Rokoff prevariti. Kako će se razbjesnjeti! I smrt će biti milosnija nego što se mogao nadati u rukama Rokoffovim.

Sad je stražnji dio šatora pao na svoje mjesto, i sve je nanovo obavila tama — a netko je s njim u šatoru. On čuje kako puzi prema njemu — sad je uz njega. Tarzan zatvara oči i čeka jaku šapu. Na njegovo gore okrenuto lice pada blagi dodir mekane ruke koja pipa u tami, a onda djevojački glas izgovara njegovo ime jedva čujnim šaptom.

— Da, to sam ja — odgovorio joj je on isto tako šapćući.

— Ali tko ste vi?

— Ouled-nail iz Sidi Aisse — bio je odgovor. Dok je ona govorila, Tarzan je osjećao kako radi oko njegovih vezova. Katkad bi mu hladni čelik noža dodirnuo meso. Časak kasnije bio je slobodan.

— Dođite! — šapnula je.

Na rukama i koljenima slijedio ju je iz šatora, istim onim putem kojim je i ona došla. Ona je i dalje puzila po tlu, dok nije doprla do čuperka grmlja. Tu se zaustavila dok on nije dospio do nje. Prije nego što je progovorio, načasak ju je gledao.

— Ne mogu shvatiti — progovorio je napokon. — Kako to da ste ovdje? Kako ste znali da sam zarobljenik u onom šatoru? Kako to da ste me vi spasili?

Ona se smiješila. — Noćas sam prošla dug put — rekla je — i imam dug put pred sobom prije, nego što budemo izvan opasnosti. Dođite. Ispričat ću vam sve putem.

Zajedno su se digli i uputili preko pustinje u smjeru planina.

— Nisam bila sigurna da ću ikad doći do vas — ona je napokon progovorila. — *El adrea* noćas tumara, a kad sam ostavila konje, mislim da me nanjušio te me slijedio — užasno sam se bojala.

— Kako hrabra djevojka! — divio se on. — A sve ste to stavili na koncu za stranca — tuđinca — nevjernika?

Ona se ponosno uspravi.

— Ja sam kći šeika Kadoura ben Sadena — odgovorila je. — Ne bih mu bila prava kći kad ne bih izložila život da spasim

čovjeka koji je spasio mene kad je još mislio da sam samo obična ouled-nail.

— A ipak ste — uporno je tvrdio on — vrlo hrabra djevojka. Ali kako ste znali da sam zarobljen baš ondje?

— Achmet-din-Taieb, moj rođak po ocu, pohodio je neke prijatelje, pripadnike plemena koje vas je uhvatilo. Bio je u logoru kad su vas doveli. Kad je stigao kući, pričao nam je o velikom Francuzu kojega je uhvatio Ali-ben Ahmed za nekoga drugoga Francuza, koji ga želi ubiti. Iz opisa znala sam da to morate biti vi. Moj otac je izbivao. Nastojala sam nagovoriti neke ljude da vas pođu spasiti, ali nisu htjeli te su govorili: »Neka se nevjernici ubijaju ako hoće. To nije naš posao, a ako pođemo i umiješamo se u osnove Ali-ben-Ahmeda samo ćemo potaknuti borbu s našim ljudima«. Zato sam ja, kad se spustio mrak, pošla sama. Jahala sam jednog konja a drugog vodila za vas. Oni su sputani tu nedaleko. Do jutra bit ćemo na imanju mog oca. Bit će da je sad već i on ondje — onda neka dođu i pokušaju uzeti prijatelja Kadoura ben Sadena!

Nekoliko časaka hodali su tiho.

— Morali bismo sad biti kod konja — rekla je. — Čudno što ih ne vidim ovdje.

Onda se časak kasnije zaustavila i zaprepašteno vrisnula.

— Nema ih! — uskliknula je. — Ovdje sam ih bila sputala.

Tarzan se sagnuo da ispita tlo. Vidio je da je velik grm bio otrgnut s korijenjem. Zatim je pronašao nešto drugo. Na licu bio mu je nujan osmijeh kad se podigao i okrenuo k djevojci.

— Ovdje je bio *el adrea*. Po znakovima koje je ostavio mislim da mu je plijen pobjegao. S imalo prednosti pred njim bit će sigurni na otvorenu.

Morali su poći dalje na nogama. Put ih je vodio kroz nisko gorje, ali je djevojka znala put kao i svoj džep. Hodali su lako, zamahujući, a Tarzan se držao za širinu dlana iza djevojčina ramena, tako da ona može odrediti brzinu, da se manje zamara. Dok su hodali, razgovarali su, zaustavljajući se od vremena do vremena da osluškuju šumove.

Bila je lijepa noć puna mjesečine. Zrak je bio svjež i oštar. Iza njih ležala je nepregledna pustinja, tu i tamo načičkana oazama. Datulje onog plodnog mjestanca koje su upravo ostavili i krug šatora od kozje kože oštro su se isticali na žutom pijesku

— sablasni raj na sablasnom moru. Pred njima dizale su se mrke i šutljive planine. Tarzanova krv vrela je u žilama. To ti je život! Gledao je djevojku uz sebe — kćer pustinje koja je po licu mrtva svijeta hodala sa sinom džungle. Smiješio se na tu misao. Želio je da ima sestru i da je ona poput ove djevojke. Kakav bi ona bila sjajni drug!

Sad su se počeli penjati na planinu, te su napredovali polaganije, jer je put bio strmiji i vrlo kamenit.

Nekoliko su trenutaka šutjeli. Djevojka se pitala hoće li doprijeti do imanja svog oca prije nego što ih stigne potjera. Tarzan je želio da ovako zauvijek hodaju. Da je ta djevojka muškarac, i mogli bi. Težio je za prijateljem koji bi ljubio isti onaj divlji život koji i on ljubi. Navikao se na drugarstvo, ali je imao tu nesreću da je veći dio ljudi koje je poznavao više želio čisto rublje i klubove od golotinje i džungle. To je bilo, dakako, teško shvatiti, ali bilo je vrlo očito da je tako.

To je dvoje upravo zaobišlo isturenu stijenu oko koje je vodio put, kad su se odjednom zaustavili. Pred njima, upravo usred staze, stajao je Numa, *el adrea,* crni lav. Zelene oči činile su mu se vrlo zle, i bijelio je zube, i lupao ljutito repom po svojim mrkim bokovima. Zatim je zarikao — onaj užasni, strašni rik gladnog lava koji je u isto vrijeme i ljut.

— Vaš nož — rekao je Tarzan djevojci pružajući ruku. Ona je gurnula držak noža u njegovu šaku. Kad su mu se prsti zatvorili oko drška, povukao je djevojku natrag i gurnuo iza sebe. — Idite prema pustinji koliko brže možete. Ako me čujete dozivati, znat ćete da je sve dobro i da se možete vratiti.

— To je beskorisno — odgovorila je ona predajući se sudbini. — Ovo je kraj.

— Učinite kako vam govorim — zapovjedio je on. — Brzo! Priprema se za napadaj. — Djevojka je stupila nekoliko koraka natrag, gdje je stajala da promatra onaj strašni prizor za koji je znala da će sigurno doći.

Lav je napredovao polako prema Tarzanu, s gubicom na tlu, poput bika koji izaziva, s repom sad ispruženim i drhtavim kao da je lav vrlo uzbuđen.

Majmun-čovjek stajao je napola čučeći, a dugački arapski nož ljeskao se na mjesečini. Iza njega bila je napeta pojava djevojke, nepomična poput izrezana kipa. Nagnula se malko

naprijed, usne je rastvorila, oči razrogačila. Jedina svjesna misao bila joj je čuđenje zbog hrabrosti muškarca koji se usuđuje s jadnim nožem suprotstaviti glavatom gospodaru. Čovjek njezine krvi klekao bi i pomolio se, i bez otpora podlegao onim strašnim koljačima. U jednom i drugom slučaju ishod će biti isti — to je neizbježivo. Ali nije mogla potisnuti srh divljenja dok su joj oči počivale na junačkom liku. Ni drhtaja nije bilo u tom cijelom divovskom tijelu — njegovo držanje prijetilo je i izazivalo kao i *el adreino*.

Sad mu se lav posve približio — samo nekoliko koraka bilo je još između njih — čučnuo je a onda je sa zaglušnom rikom skočio.

john caldwell, london

Kad se Numa *el adrea* bacio raširenih šapa i iskešenih koljača, mislio je da će mu taj slabi čovjek postati lak plijen, kao što su mu postali i deseci drugih koje je u prošlosti oborio. Njemu je čovjek bio nespretno, polagano, nemoćno stvorenje — on ga je malo poštovao.

Ali ovaj put uvidio je da se uhvatio u koštac sa stvorenjem koje je bilo spretno i brzo kao i on. Kad mu je jako tijelo udarilo u mjesto gdje je bio čovjek, njega već ondje nije bilo.

Djevojka, koja je promatrala, čudom se čudila s kakvom je lakoćom taj šćućureni čovjek izigrao velike šape. A sad, o Alahu! Jurnuo je iza *el adreinih* leđa, čak i prije nego se ta životinja mogla okrenuti, te ga je zgrabio za grivu. Lav se propeo na stražnje noge poput konja — Tarzan je znao da će to učiniti, i bio je spreman. Golema ruka obuhvatila je crnogrivi vrat te je jednom, dvaput, deset puta oštri nož udarao ispod lijevog pleća.

Numa je bijesno skakao — užasno rikao od muke i boli. Ali se div na njegovim leđima nije dao zbaciti ili uhvatiti koljačima ili pandžama u ono kratko vrijeme koliko je glavati gospodar još živio. Bio je posve mrtav kad je Tarzan-majmun popustio svoj stisak i digao se. Zatim je djevojka pustinje bila svjedokom nečega što ju je prestravilo još i više nego i prisutnost *el adree.* Čovjek je stavio stopalo na truplo lava, podigao svoje lijepo lice prema punom mjesecu i zaorio najstrašniji poklič koji je ona ikad čula.

Vrisnuvši od straha, ustuknula je — mislila je da je čovjek od užasnog napora poludio. Kad je posljednja nota tog đavolskog izazova zamirala u sve slabijim odjecima, čovjek je spustio glavu i pogledao djevojku.

Odmah mu se lice osvijetli ljubaznim smiješkom koji je sigurno govorio o njegovu duševnom zdravlju, a djevojka je ponovo počela mirno disati, smiješeći mu se.

— Kakav ste vi to čovjek? — pitala je. — Ovo što ste učinili je nešto nečuveno. Čak ni sad ne mogu vjerovati da je moguće da sam čovjek, oboružan samo nožem, stupa u blisku borbu s *el adreom* i da ga pobijedi, a da sam ne bude ni ranjen. A onaj poklič — on nije bio ljudski. Zašto ste to učinili?

Tarzan se zacrveni. — Zato jer katkada zaboravljam — odgovorio je — da sam civiliziran čovjek. Kad ubijam, mora da sam drugo stvorenje. — Nije htio dalje tumačiti, jer uvijek mu se činilo da ženi mora biti mrsko gledati čovjeka koji je toliko blizak životinji.

Zajedno nastavili su put. Sunce je već bilo sat visoko kad su ponovo izišli iz planine i ušli u pustinju na onoj strani. Kraj neke rječice našli su djevojčine konje kako pasu. Dotle su bili dospjeli na putu kući, a kako više nije bilo uzroka njihova straha stali su da se napasu.

Tarzan i djevojka lako su ih uhvatili, te su uzjahali i krenuli pustinjom prema imanju šeika Kadoura-ben-Sadena.

Nije bilo nikakva znaka potjeri, te su oko devet sati mirno stigli na svoje odredište. Šeik se bio upravo vratio. Užasno ga je boljelo što mu je nestala kći, jer je mislio da su je ponovo odveli pljačkaši. Već se bio s pedeset ljudi spremio i uzjahao da ih pođe tražiti, kad je ovo dvoje dojahalo.

Njegovoj radosti što mu se kći sretno vratila bila je jednaka samo zahvalnost što ju je Tarzan sretno proveo kroz opasnosti noći, a bio je i zadovoljan i zato što je ona došla na vrijeme da spasi čovjeka koji je jednom nju spasio.

Kadour-ben-Saden nije zanemario ni jednu počast da majmunu-čovjeku prizna koliko ga cijeni i voli kao prijatelja. Kad je djevojka ispričala kako je Tarzan ubio *el adreu,* opkolila ga je gomila Arapa i izražavala svoje divljenje — a to je za Tarzana bio siguran put k ljubavi i poštovanju.

Stari je šeik navaljivao da mu Tarzan ostane gost na neodređeno vrijeme. Čak ga je želio prihvatiti kao člana svog: plemena, a majmun-čovjek bio je jedno vrijeme napola spreman da to prihvati i zauvijek ostane s tim ljudima, koje je shvaćao i koji su, kako se činilo, njega shvaćali. Prijateljstvo i sklonost

prema djevojci bili su jaki činioci koji su ga priklanjali odluci da prihvati taj prijedlog.

Da je bila muškarac, mislio je, ne bi oklijevao, jer bi mu bila prijatelj kakva samo može poželjeti, s kojim bi jahao i lovio po volji. Ali ovako, okruživale bi ih konvencionalnosti kojih se pustinjski nomadi drže još strože nego njihova civiliziranija braća i sestre. A uskoro ona bi se vjerojatno udala za kojeg crnomanjastog ratnika, i njihovo bi se prijateljstvo prekinulo. Zato se odlučio protiv šeikova prijedloga, iako je gostovao tjedan dana.

Kad je odlazio, Kadour-ben-Saden i pedeset u bijelo obučenih ratnika otpratiše ga do Bou Saade. Kad su se u jutro odlaska penjali na konje, došla je djevojka da se oprosti od Tarzana.

— Molila sam da ostanete s nama — rekla je jednostavno dok se on naginjao sa sedla da joj za oproštaj primi ruku — a sad ću moliti da se vratite.

Njezine lijepe oči gledale su sjetno, a kutove usta žalosno je spustila. Tarzan je bio dirnut.

— Tko zna? — a onda se okrenuo i odjahao za nomadima.

Izvan Bou Saade oprostio se s Kadourom-ben-Sadenom i njegovim ljudima, jer je imao razloga da uđe u grad koliko je moguće tajnije, a kad ih je šeiku protumačio ovaj se složio s njegovom odlukom. Arapi će ući u Bou Saadu prvi i neće govoriti ništa o njemu. Kasnije će Tarzan doći sam i poći ravno u koju slabo poznatu domaću krčmu.

Tako ga, budući da je ušao po mraku, nije vidio nitko tko bi ga poznavao, te je do krčme dopro nezapažen. Pošto je sa svojim gostom Kadourom-ben-Sadenom povečerao, pošao je u svoj prijašnji hotel zaobilaznim putem i ušao na stražnji ulaz. Odmah je potražio vlasnika, koji kao da se vrlo začudio što ga vidi živa.

Da, ima pošte za monsieura. On će je donijeti. Ne, on neće nikome reći o monsieurovu povratku. Odmah se vratio sa svežnjem listova. Jedan je sadržavao nalog njegova starješine da ostavi sadašnji posao i prvim se parobrodom požuri u Cape Town. Dalje upute čekat će ga u rukama jednog drugog agenta — navedeno je njegovo ime i adresa. To je bilo sve kratko — ali jasno. Tarzan se spremio da iz Bou Saade ode sutradan rano.

Zatim je pošao do posade, do kapetana Gerarda, koji se, kako mu je rekao hotelijer, sa svojim odredom bio vratio dan prije.

Našao je tog oficira u njegovu stanu. Iznenadio se i obradovao kad je vidio Tarzana živa i zdrava.

— Kad se poručnik Gernois vratio i javio da vas nije našao na mjestu gdje ste željeli ostati dok je on sa svojim odredom pošao izviđati, bio sam se uznemirio. Dane i dane tražili smo po planinama. Onda se pročulo da vas je ubio i pożderao lav. Kao dokaz donijeli su nam vašu pušku. Vaš se konj vratio u logor drugi dan poslije vašeg nestanka. Nismo mogli sumnjati. Poručnik Gernois bio je vrlo žalostan — svu krivnju predbacivao je sebi. On je sam navaljivao da nastavimo tražiti. Pronašao je Arapina s vašom puškom. Veselit će se kad čuje da ste živi.

— Svakako — osmjehnu se Tarzan smrknuto.

— Dolje je u gradu, ili da pošaljem po njega — nastavljao je kapetan Gerard. — Reći ću mu čim se vrati.

Tarzan je ispričao tom oficiru da se izgubio, i da je napokon dolutao u bivak Kadoura-ben-Sadena, koji ga je dopratio u Bou Saadu. Oprostio se od tog dobrog oficira što je prije mogao te se požurio u grad. U arapskoj krčmi saznao je od Kadoura-ben-Sadena zanimljivu vijest. Radilo se o bijelcu crne brade koji se uvijek prerušava u Arapina. Neko vrijeme liječio je slomljeno zapešće. U posljednje vrijeme izbivao je iz Bou Saade, ali se sad vratio, te je Tarzan saznao za njegovo skrovište. Uputio se onamo.

Kroz uske, smrdljive uličice, tamne kao Ereb, probijao se, a onda uz traljavo stepenište na kraju kojega su se nalazila zatvorena vrata i malen prozor bez stakla. Prozor je bio visoko, ispod niske strehe te zgrade od blata. Tarzan je dopirao samo do podvoja. Podizao se polako dok mu oči nisu nadvisile podvoj. Soba je iznutra bila osvijetljena a za stolom sjedili su Rokoff i Gernois. Gernois je govorio:

— Rokoffe, ti si vrag! Gonio si me dok nisam izgubio i posljednji trun časti. Natjerao si me na umorstvo, jer je krv onog čovjeka Tarzana na mojim rukama. Da ono drugo đavolje sjeme, Paulvitch, ne zna za moju tajnu noćas bih te ubio golim rukama.

Rokoff se nasmija. — Ne bi ti to učinio — odgovorio mu je. — Onaj trenutak kad se izvijesti da sam ja umoren, onaj dragi Alexis poslat će ministru rata potpuni dokaz o onom poslu koji ti

toliko žarko želiš prikriti. A osim toga optužio bi te zbog umorstva. Hajde, budi pametan. Ja sam ti najbolji prijatelj. Nisam li ti štitio čast kao da je moja vlastita?

Gernois se nacerio i opsovao.

— Samo još malo novaca — nastavljao je Rokoff — i spise koje želim, pa imaš moju poštenu riječ da više od tebe neću tražiti ni novčića, niti ikakve obavijesti.

— Imaš i razloga — zarežao je Gernois. — Ono što tražiš odnijet će mi i posljednji novčić, i jedinu vrijednu vojnu tajnu koju posjedujem. Trebalo bi da ti meni platiš za tu tajnu, a ne da mi oduzimaš i nju i novac.

— Plaćam ti tako što držim jezik za zubima — odvrati Rokoff. — Ali da završimo. Hoćeš li ili nećeš? Dajem ti tri minute da se odlučiš. Ako ne pristaješ, poslat ću noćas dopis tvom zapovjedniku, a sve će završiti u poniženju kakvo je pretrpio Dreyfus — samo što on to nije bio zaslužio.

Gernois je jedan trenutak sjedio pognute glave. Napokon je ju podigao. Izvukao je dva papira iz bluze.

— Evo — rekao je beznadno. — Spremio sâm ih jer sam znao da može samo ovako završiti. — Pružio ih je Rokoffu.

Rokoffovo okrutno lice obasja se zluradim smiješkom. Zgrabio je papire.

— Dobro si učinio, Gernois — rekao je. — Više ti neću dodijavati — osim ako ne nagomilaš još novaca ili vojnih tajni — nacerio se.

— Nikad više nećeš, ti psu! — zasikao je Gernois. — Idući put ću te ubiti. Skoro sam to učinio noćas. Prije nego sam došao ovamo, sjedio sam jedan sat sa ta dva papira na stolu — a uz njih bio mi je nabijen revolver. Odlučivao sam se što da ponesem. Idući put izbor će biti lakši, jer sam se već odlučio. Noćas si izmakao, Rokoffe. Nemoj se igrati drugi put sa sudbinom.

Onda se Gernois podiže da ode. Tarzan je jedva imao vremena da se spusti do terase i ustukne u sjenu s one strane vrata. Čak i tada jedva se nadao da ga neće otkriti. Terasa je bila vrlo malena. Iako se prilijepio uza zid na onom kraju, jedva da je bio više stopu udaljen od vrata. Ova su se otvorila gotovo odmah, pa je izišao Gernois. Rokoff je bio iza njega. Ni jedan nije

govorio. Gernois zakoračio je možda tri koraka niz stepenište, kad se zaustavio i napola okrenuo, kao da se želi vratiti.

Tarzan je znao da će ga sigurno otkriti. Rokoff je još stajao na pragu, stopu daleko, ali je gledao u suprotnom pravcu, prema Gernoisu. Zatim se oficir očito predomislio, pa je nastavio silaziti. Tarzan je čuo kako je Rokoff odahnuo. Trenutak kasnije Rokoff se vratio u sobu i zatvorio vrata.

Tarzan je čekao da Gernois ode, a onda je rastvorio vrata i stupio u sobu. Bio je iznad Rokoffa prije nego što se taj čovjek mogao dići sa stolice, gdje je promatrao papir koji mu je dao Gernois. Kad se okrenuo i ugledao lice majmuna-čovjeka problijedi.

— Vi! Zinuo je.

— Ja — odgovori Tarzan.

— Što želite? — šaptao je Rokoff, jer se od očiju majmuna-čovjeka prestrašio. — Jeste li došli da me ubijete? Nećete se usuditi. Giljotinirali bi vas. Ne usuđujete se ubiti me.

— Usuđujem vas se ubiti, Rokoffe — odgovori Tarzan — jer nitko ne zna da ste ovdje ili da sam ja ovdje, a Paulvitch bi im rekao da je to učinio Gernois. Čuo sam kako ste to rekli Gernoisu. Ali to na mene ne bi utjecalo, Rokoffe. Meni je svejedno sazna li se ili ne sazna da sam vas ja ubio. Radost što sam vas ubio bila bi mi naknada za svaku kaznu. Vi ste najpodlije kukavičko pseto, Rokoffe, za koje sam ikad čuo. Trebalo bi vas ubiti. Želio bih vas ubiti — i Tarzan se približio tom čovjeku.

Rokoffovi živci bili su napeti do krajnosti. Vrisnuvši, skočio je prema susjednoj sobi, ali majmun-čovjek bio je na njegovim leđima prije nego što mu se skok i napola završio. Željezni prsti posegoše za vratom — ta je velika kukavica cviljela poput ubodene svinje, dok mu Tarzan nije prekinuo dah. Zatim ga je Tarzan postavio na noge još ga uvijek gušeći. Rokoff se uzalud koprcao — u snažnom stisku Tarzana-majmuna bio je poput malog djeteta.

Tarzan ga je posjeo na stolicu a zatim je, znatno prije nego što je postojala opasnost da čovjek umre, ublažio stisak. Kad je Rokoffov kašalj jenjao, Tarzan je ponovo progovorio.

— Dao sam vam da okusite smrt — rekao je. — Ali vas neću ubiti — ovaj puta. Štedim vas samo zbog vrlo dobre žene koje je velika nesreća bila što ju je rodila ista žena kao i vas. Ali ću vas

zbog nje poštedjeti samo ovaj puta. Ako ikad saznam da ste mučili nju ili njezina supruga — ako ikad ponovo dosađujete meni — ako čujem da ste se vratili u Francusku ili na koji njezin posjed, bit će mi jedini zadatak da vas ulovim i ugušim do kraja. — Zatim se okrenuo k stolu na kojem su još ležala dva papira. Kad ih je pobrao, Rokoff je zinuo od užasa.

Tarzan je pregledao i ček i onaj drugi papir. Rokoff je bio djelomično pročitao, ali Tarzan je znao da se nitko ne može sjetiti onih važnih činjenica i brojeva, koji su predstavljali veliku vrijednost neprijateljima Francuske.

— Ovo će zanimati šefa štaba — rekao je dok je spremao papire u džep.

Rokoff je stenjao. Nije se usudio glasno psovati.

Iduće jutro Tarzan je jahao sjeverno na putu prema Bouiri i Alžiru. Dok je jahao mimo hotela, poručnik Gernois stajao je na verandi. Kad je ugledao Tarzana, problijedio je kao krpa. Majmunu-čovjeku bilo bi draže da ga nije sreo, ali nije mogao izbjeći. Pozdravio je oficira dok je jahao mimo.

Gernois je mehanički odvratio pozdrav, ali su one strašne, širom otvorene oči pratile konjanika, bezizražajne, ako se izuzme užas. Kao da je mrtvac gledao duha.

U Sidi Aissi Tarzan se sreo s francuskim oficirom s kojim se bio upoznao prigodom njegova nedavnog boravka u tom gradu.

— Jeste li otišli rano iz Bou Saade? — upitao je oficir.

— Onda niste čuli o jadnom Gernoisu.

— Njega sam posljednjeg vidio kad sam jahao iz grada

— Odgovori Tarzan. — Što je s njim?

— Mrtav je. Ustrijelio se oko osam sati ujutro.

Dva dana kasnije Tarzan je stigao u Alžir. Tu je vidio da će morati čekati dva dana prije nego uhvati brod za Cape Town. To vrijeme iskoristio je da napiše opširan izvještaj o svom zadatku. Nije se usudio priklopiti tajne papire koje je oduzeo Rokoffu, nego ih je radije zadržao dok ne dobije ovlasti da ih preda drugom agentu ili dok se sam ne vrati u Pariz.

Kad se Tarzan penjao na brod poslije vrlo neugodnog čekanja, dva su ga čovjeka promatrala s gornje palube. Obojica su bila odjevena po modi i bili su glatko obrijani. Viši imao je sivu kosu, ali obrve su mu bile vrlo crne. Kasnije su se slučajno sreli s Tarzanom na palubi, ali kako je jedan užurbano svraćao

pažnju svog druga na nešto na moru lica su im bila okrenuta, tako da ih Tarzan nije vidio. Zapravo nije im obraćao nikakvu pažnju.

Prema uputama svog šefa, Tarzan je poduzeo ovo putovanje pod imenom Johna Caldwella, London. Nije shvaćao zašto je to potrebno, pa je o tom mnogo razmišljao. Pitao se kakvu će ulogu igrati u Cape Townu.

— No — mislio je — hvala nebesima što sam se oslobodio Rokoffa. Počeo me mučiti. Jesam li se ja toliko civilizirao da ću se početi uzrujavati. Čovjek nikad ne zna na koji će način udariti. Kao da je lav Numa naveo Tantora slona, i zmiju Histu da mu se pridruže i ubiju me. Ne bih nikad znao u koji će me trenutak ili tko napasti. Ali životinje su viteškije od bilo kojeg čovjeka — one se ne bave kukavičkom spletkom.

Hazel Strong? Gdje sam čuo to ime?
Kakva je sjećanja to ime izazivalo!

Za objeda te večeri Tarzan je sjedio do mlade žene, koja je opet bila kapetanu slijeva. Kapetan ih je predstavio.

Gospođica Strong! Gdje je samo čuo to ime? Bilo je vrlo poznato. A onda je stvar za njega riješila njezina majka, jer kad se obraćala kćerci zvala ju je Hazel.

Hazel Strong! Kakva je sjećanja to ime izazivalo! Pismo koje je lijepa ruka Jane Porter uputila toj djevojci donijelo mu je prvu poruku od žene koju je ljubio. Kako se živo sjećao noći kad ga je ukrao u kolibi svog davno umrlog oca, gdje je Jane Porter sjedila i pisala ga do kasno u noć, dok je on čučao napolju u tami. Kako bi se ona one noći bila prepala da je znala da divlja prašumska životinja čuči s one strane prozora i promatra svaki njezin pokret.

A ovo je bila Hazel Strong — najbolja prijateljica Jane Porter!

brodovi se mimoilaze

Vratimo se nekoliko mjeseci unatrag, do malog, vjetrovitog perona željezničke postaje u sjevernom Wisconsinu. Dim šumskog požara leži nisko nad okolinom, tako da peku oči ono šestoro ljudi što čekaju vlak koji treba da ih odveze na jug.

Profesor Archimedes Q. Porter, ruku sklopljenih straga pod skutima dugog kaputa, korača gore-dolje pod uvijek budnim očima svog vjernog tajnika gospodina Samuela T. Philandera. U prošlih nekoliko minuta već se dvaput rastreseno uputio preko tračnica prema obližnjoj močvari, ali ga je spasio i povukao natrag neumorni Philander.

Jane Porter, profesorova kći, razgovara s naporom i bez živosti s Williamom Cecilom Claytonom i Tarzanom-majmunom. U malenoj čekaonici, upravo trenutak prije, izjavila se ljubav, došlo je do odricanja, koje je uništilo sreću i život dvoje ljudi, ali nije se radilo o Williamu Cecilu Claytonu, lordu Greystokeu.

Iza gospođice Porter vrzla se majčinska Esmeralda. I ona je bila sretna, jer ne vraća li se svom dragom Marylandu? Već su se kroz dim nejasno razabirala svjetla lokomotive. Muškarci su počeli skupljati ručnu prtljagu. Odjednom Clayton poviče:

— Zaboga! Ostavio sam kaput u čekaonici — te se požurio po njega.

— Pozdravljam te Jane — progovorio je Tarzan pružajući ruku. — Neka te sreća uvijek prati.

— Zbogom — odgovorila je djevojka jedva čujno. — Nastoj me zaboraviti — ne, ne to — ne bih mogla podnijeti misao da si me zaboravio.

— Toga se ne plaši, draga — odgovorio je on. — Želio bih da mogu zaboraviti. Bilo bi mi lakše nego da se moram neprestano sjećati što je moglo biti. Ti ćeš, međutim, biti sretna. Siguran sam da hoćeš — moraš biti. Možeš reći drugima da sam se odlučio odvesti kolima do New Yorka — ne mogu se pozdraviti s Claytonom. Želim da ga se uvijek sjećam s ljubaznošću, ali bojim se da sam previše divlja životinja, a da mogu biti predugo sa čovjekom koji se ispriječio između mene i jedine žene na svijetu koju želim.

Kad se Clayton sagnuo da uzme kaput, padoše mu oči na telegram koji je preokrenut ležao na podu čekaonice. Sagnuo se da ga pokupi, jer je mislio da to može biti važna poruka koju je netko ispustio. Pogledao ga je užurbano, a onda je odjednom zaboravio kaput, vlak koji se približavao — sve osim tog žutog papira u ruci. Pročitao je dva puta prije nego što je mogao potpuno shvatiti strašnu važnost onoga što je na papiru pisalo.

Kad ga je bio pokupio, bio je engleski plemić, ponosni i bogati posjednik prostranih imanja — časak kasnije, kad ga je pročitao, znao je da je prosjak bez prebite pare i bez naslova. To je bio D'Arnotov telegram Tarzanu i na njem je pisalo:

Otisci prstiju dokazuju da si Greystoke. Čestitam.

D'ARNOT

Zateturao je kao od kakva smrtonosna udarca. Upravo tada drugi povikaše neka se požuri — vlak se zaustavio uz mali peron. Kao ošamućen pokupio je kaput. Ispričat će im o tom telegramu kad svi budu u vlaku. Zatim je otrčao na peron upravo kad je lokomotiva zazviždala dva puta, prije nego što se vlak trgnuo i zaklopotao. Drugi su bili u vlaku naginjući se kroz vrata i vičući mu da se požuri. Skoro im je pet minuta trebalo da se smjeste na sjedala, a tek tada Clayton je otkrio da Tarzan nije s njima.

— Gdje je Tarzan? — upitao je Janu Porter. — U drugim kolima?

— Nije — odgovorila je. — U posljednji trenutak odlučio je da se kolima odveze u New York. Želi vidjeti više nego što se može vidjeti kroz prozor vlaka. Vraća se u Francusku, znaš.

Clayton nije odgovorio. Nastojao je pronaći prave riječi kako da Jani Porter protumači svoju nevolju i njezinu. Pitao se kako

će to saznanje na nju djelovati. Hoće li se htjeti za nj udati — da bude obična gospođa Clayton. Odjednom mu posta jasna strašna žrtva koju će jedno od njih morati podnijeti. Zatim je došlo pitanje: hoće li Tarzan tražiti svoje pravo? Majmun-čovjek znao je sadržaj poruke prije nego što je mirno zanijekao svoje porijeklo! Rekao je da mu je Kala, majmunica, bila majka! Je li to učinio iz ljubavi prema Jani Porter?

Ni jedno drugo tumačenje nije se činilo razumno. A budući da nije želio znati za svjedočanstvo poruke, nije li razumno pretpostavljati da neće nikad tražiti svoje pravo? Ako je tako, kakvo pravo ima on, William Cecil Clayton, da ometa želje, da prima žrtvu tog čudnog čovjeka? Ako je Tarzan-majmun mogao to učiniti da spasi Janu Porter od nesreće, zašto da on, u čije ruke ona stavlja svu svoju budućnost, išta učini da upropasti njezine interese.

I tako je razmišljao, dok pod gomilom mudrolija na osnovu vlastita interesa nije zaboravio onaj prvi poriv, da kaže istinu i odrekne se svojih naslova i imanja u korist pravog vlasnika. Ali na tom je putu i još mnogo dana poslije tog bio ćudljiv i rastresen. Katkad bi mu se narivavala misao da će možda kasnije Tarzan požaliti svoju velikodušnost i zahtijevati svoje pravo.

Nekoliko dana poslije dolaska u Baltimore Clayton je napomenuo pitanje što skorijeg vjenčanja.

— Što misliš pod »što skorijim?« — pitala je Jane.

— Za nekoliko dana. Moram se odmah vratiti u Englesku.

— Želim da se vratiš sa mnom, draga.

— Ne mogu se tako brzo spremiti — odgovorila je Jane.

— Trebat će najmanje mjesec dana.

Radovala se, jer se nadala da će ono što ga zove u Englesku još više odgoditi svadbu. Učinila je pogrešku, ali je svoju obavezu kanila izvršiti vjerno i dokraja — a osjećala je da na privremenu odgodu ima pravo. Njegov odgovor ju je uznemirio.

— Vrlo dobro, Jane — rekao je. — Razočaran sam, ali ću odgoditi put u Englesku za mjesec dana. Onda ćemo poći zajedno.

Ali kako je taj mjesec dana prolazio, ona je našla nekakvu drugu ispriku da se stvar odgodi, dok napokon, obeshrabren i sumnjičav, Clayton nije u Englesku morao poći sam.

Ono nekoliko pisama što su izmijenili nije Claytona dovelo ništa bliže ispunjenju nada, i zato je pisao izravno profesoru Porteru i zamolio ga da mu pomogne. Tom starcu bila je ta kombinacija uvijek po volji. Volio je Claytona, a budući da je bio iz stare južnjačke obitelji previše je cijenio vrijednost plemstva, što, međutim, njegovoj kćeri nije značilo ništa.

Clayton je navaljivao da profesor prihvati poziv da mu bude gost u Londonu, a taj poziv uključio je cijelu profesorovu obitelj — Philandera, Esmeraldu i sve. Englez je računao da se Jane, kad se jednom nađe u Londonu, a veze s domom se prekinu, neće toliko bojati koraka koji već tako dugo oklijeva da učini.

Tako je onu večer, pošto je primio Claytonovo pismo, profesor Porter objavio da će idući tjedan svi otputovati u London.

Ali kad se našla u Londonu, Jane Porter nije bila ništa popustljivija nego u Baltimoreu. Iznalazila je ispriku za ispri-kom, a kad je napokon lord Tennington tu skupinu pozvao da krstari u njegovoj jahti oko Afrike, Jane je tu ideju prihvatila s najvećim ushitom, ali je kategorički odbila da se vjenčaju prije nego se vrate u London. Budući da je to krstarenje trebalo da traje najmanje godinu dana, jer je trebalo da se na neodređeno vrijeme zaustavljaju na zanimljivijim mjestima, Clayton je u sebi proklinjao Tenningtona što je predložio tako smiješan izlet.

Lord Tennington predložio je da krstare Sredozemnim morem, Crvenim morem do Indijskog oceana, pa onda do Isto-čne obale, i da se zaustavljaju u svakoj luci koju je vrijedno pogledati.

I tako se dogodilo da su jednog dana dva broda prolazila Gibraltarskim vratima. Manji, lijepa bijela jahta, žurio se prema istoku, a na palubi sjedila je mlada žena koja je žalosnih očiju gledala dijamantima obloženi medaljon i dokono ga premetala u prstima. Misli su joj bile daleko, u polumračnoj lisnatoj, samotnoj tropskoj džungli — a srce joj je bilo s mislima.

Pitala se da li se vratio u svoju divlju šumu muškarac koji joj je dao tu lijepu igračku. Ona je njemu, kao takva, značila mnogo više no što bi mu ikad njezina prava vrijednost značila, o kojoj onda, međutim, nije imao ni pojma.

A na palubi putničkog parobroda, koji je putovao prema zapadu, sjedio je taj isti muškarac s drugom mladom ženom, i to

je dvoje nagađalo čiji je taj lijepi brodić koji tako lako klizi blago uzbibanim morem.

— Da — rekao je — jako volim Ameriku, a to znači, dakako, i Amerikance, jer zemlju čine njezini stanovnici. Ondje sam se bio sreo s divnim ljudima. Sjećam se, gospođice Strong, napose jedne obitelji, upravo iz vašeg grada, i nju sam osobito zavolio — profesora Portera i njegovu kćer.

— Jane Porter! — uskliknula je djevojka. — Mislite li mi reći da poznajete Janu Porter? Ta ona je moja najbolja prijateljica na svijetu. Poznajemo se od djetinjstva — poznajemo se vjekove.

— No lijepo! — odgovorio je on smiješeći se. — Teško biste u to uvjerili ikoga tko vas je obje vidio.

— Onda ću pobliže odrediti ovo što sam rekla — odgovorila je nasmijavši se. — Poznajemo se dva vijeka — njezin i moj. Ali, ozbiljno, drage smo jedna drugoj kao sestre, a sad kad ću je izgubiti gotovo mi puca srce.

— Izgubiti? — uskliknuo je Tarzan. — Ta što mislite? O, da, shvaćam. Mislite da će se sad udati i stanovati u Egleskoj, pa ćete je rijetko vidjeti.

— Da — odgovori ona. — A najžalosnije je da se neće udati za čovjeka kojega ljubi. O, to je strašno! Udati se iz osjećaja dužnosti! Mislim da je to posve opako, i rekla sam joj. Toga se sjećam s takvom gorčinom da joj ne bih dopustila, iako sam jedina osoba izvan srodstva koja bi primila poziv na vjenčanje, da me pozove, jer na tu strašnu sprdnju ne bih ni pošla. Ali Jane Porter je posve sigurna. Uvjerila se da čini upravo ono što je pošteno, i ništa je nikad neće spriječiti da se uda za lorda Greystokea, osim ako to ne bi bio sam Greystoke, ili smrt.

— Žalim je — napomenuo je Tarzan.

— Ja žalim čovjeka kojega ona ljubi — odvrati djevojka — jer i on ljubi nju. Nisam se s njim nikad srela, ali po onomu što mi Jane o njemu kazuje on mora da je divan čovjek. Čini se da se rodio u džungli i da su ga digli na noge divlji majmuni. Nije nikad vidio bijelca ili bjelkinju dok profesor Porter i njegova skupina nisu bih prisilno iskrcani na obalu upravo na pragu njegove kolibice. Spasio ih je od svakakvih strašnih zvijeri i izvršio kojekakva divna, jedva zamisliva djela, a onda se, napokon, zaljubio u Jane i ona u njega, iako ona tog nije bila svjesna dok se nije obećala lordu Greystokeu.

— Vrlo čudno — mrmljao je Tarzan kopajući po mozgu ne bi li našao kakvu izliku da promijene predmet razgovora. Uživao je slušajući kako Hazel Strong govori o Jani, ali kad je predmet razgovora bio on, bilo mu je dosadno i osjećao se smeten. Ali mu je brzo laknulo, jer im se pridružila djevojčina majka, pa je razgovor postao općenit.

Idućih nekoliko dana prošlo je bez ikakvih događaja. More je bilo mirno. Nebo vedro. Parobrod je mirno plovio prema jugu, bez ikakva zastoja. Tarzan je mnogo vremena provodio s gospođicom Strong i njezinom majkom. Provodili su vrijeme na palubi čitajući, razgovarajući ili fotografirajući kamerom gospođice Strong. Kad bi sunce zašlo, šetali su.

Jednog dana Tarzan je vidio da gospođica Strong razgovara sa strancem, čovjekom kojega prije nije vidio na brodu. Kad im se približio, muškarac se djevojci naklonio i okrenuo da ode.

— Čekajte, monsieur Thurane — pozvala ga gospođica Strong. — Morate se sastati s gospodinom Caldwellom. Mi smo svi putnici na ovom brodu, pa se moramo upoznati.

Ta su se dva muškarca rukovali. Kad je Tarzan pogledao u oči monsieur Thurana, začudio se kako su mu poznate.

— Siguran sam da sam monsieura upoznao u prošlosti — napomenuo je Tarzan — iako se ne mogu sjetiti kojom zgodom.

Monsieur Thuran kao da se uznemirio.

— Ne bih rekao, — odgovorio je. — Možda imate i pravo. Ali i ja sam se znao jednako osjećati kad sam se sretao sa strancima.

— Monsieur Thuran tumačio mi je neke navigacijske tajne — progovorila je djevojka.

Tarzan je malo pazio na razgovor koji je slijedio — pokušavao se podsjetiti gdje se bio sreo s Thuranom. Bio je siguran da je to bilo u neobičnim okolnostima. Tada ih je doseglo sunce, pa je djevojka zamolila Thurana da pomakne njezinu stolicu dalje u sjenu. Tarzan ga je slučajno u to vrijeme promatrao, pa je opazio kako on nespretno pomiče stolicu — lijevo zapešće bilo mu je ukočeno. Taj ključ bio je dovoljan — iznenadan slijed povezanih misli učinio je ostalo.

Thuran nastojao je da se na zgodan način udalji. Prestanak razgovora, pošto su promijenili položaj, dao mu je priliku da se

ispriča. Naklonivši se duboko gospođici Strong, a glavom Tarzanu, okrenu se da ode.

— Samo jedan trenutak — zaustavi ga Tarzan. — Ako me gospođica Strong ispriča, ja ću vas otpratiti. Vratit ću se za trenutak, gospođice Strong.

Monsieur Thuran postao je nemiran. Kad su se maknuli djevojci s vida, Tarzan se zaustavi i stavi mu tešku ruku na rame.

— Što sad namjeravate, Rokoffe? — upitao ga je.

— Odlazim iz Francuske kako sam obećao — odgovori on mrzovoljno.

— Vidim — reče Tarzan. — Ali poznajem vas tako dobro da mogu jedva vjerovati da je vaš boravak na istom brodu sa mnom posve slučajan. Kad bih to i mogao vjerovati, činjenica da ste prerušeni odmah bi me razuvjerila.

— No — zarežao je Rokoff slegnuvši ramenima — ne znam što ćete učiniti. Na ovom brodu je engleska zastava. Imam pravo da tu budem kao i vi, a budući da ste vi upisani pod krivim imenom držim da ja imam više prava.

— Nećemo o tome raspravljati, Rokoffe. Hoću samo reći da se morate kloniti gospođice Strong — ona je čestita žena.

Rokoff se zacrvenio.

— Ako me ne poslušate, bacit ću vas u more — nastavljao je Tarzan. — Nemojte zaboraviti da samo čekam neku izliku. — Zatim se okrene na peti i ostavi Rokoffa, koji se tresao od potiskivana bijesa.

Nije ga vidio nekoliko dana, ali Rokoff nije plandovao. U svojoj kabini s Paulvitchom ljutio se i psovao, prijetio se najstrašnijim osvetama.

— Bio bih ga noćas bacio u more — povikao je — da sam siguran da oni spisi nisu u njega. Ne mogu ih s njim baciti u ocean. Da ti nisi takva glupa kukavica, Alexise, nekako bi ušao u njegovu kabinu i potražio te dokumente.

Paulvitch se smiješio. — Pretpostavlja se da si ti mozak našeg drugarstva, moj dragi Nikolas — odgovorio je. — Zašto ne nađeš načina da potražiš kabinu monsieur Caldwella — ha?

Dva sata kasnije bila im je sudbina sklona, jer je Paulvitch, koji je neprestano pazio, vidio kako Tarzan odlazi iz svoje kabine a da ne zaključava vrata. Pet minuta kasnije bio je Rokoff na

mjestu odakle je mogao dati znak za uzbunu u slučaju da se Tarzan vrati, a Paulvitch je spretno pretraživao sadržaj prtljage majmuna-čovjeka.

Sav očajan, htio se okaniti tog posla, kad ugleda kaput koji je Tarzan bio skinuo. Trenutak kasnije imao je u ruci službenu omotnicu. Bacivši brzi pogled na sadržaj, Paulvitch se široko nasmiješi.

Kad je izišao iz kabine, ni sam Tarzan nije mogao znati da je i jedan predmet u njoj bio dodirnut otkako je otišao — Paulvitch je bio pravi majstor svog zanata.

Kad je u kabini predao omotnicu Rokoffu, veći je čovjek pozvonio po konobara te je naručio pola litre šampanjca.

— Moramo proslaviti, moj dragi Alexise — rekao je.

— To je bila sreća, Nikolase — protumačio je Paulvitch. — Očito je da on te spise uvijek nosi sa sobom — slučajno ih nije premjestio kad je prije nekoliko minuta obukao drugi kaput. Ali bit će vraga kad otkrije gubitak. Siguran sam da ćete s tim odmah povezati. Sad kad zna da si na brodu odmah će posumnjati.

— Nije važno u koga sumnja — poslije ove noći — odgovori Rokoff gadno se nacerivši.

Kad je te večeri gospođica Strong otišla u kabinu, Tarzan se naslonio na ogradu i gledao daleko na more. Svaku je noć, otkako je došao na brod — činio to isto — katkad bi tako stajao cijeli sat. A oči koje su mu promatrale svaki pokret otkako je u Alžiru stupio na brod znale su da mu je to navika.

I dok je tako te noći stajao, one su ga oči vrebale. Tada je posljednji šetač otišao s palube. Bila je vedra noć, ali nije bilo mjeseca — predmeti na palubi jedva su se razabirali.

Iz sjene kabine dvije pojave tiho su puzale prema majmunu-čovjeku, s leđa. Zapljuskivanje valova o bokove broda, zuj propelera, tutnjava strojeva, sve je to zataškavalo gotovo nečujno približavanje te dvojice.

Sad su mu se posve približili. Šćućurili su se poput igrača ragbija. Jedan je podizao ruku i spuštao je, kao da broji sekunde — jedan — dva — tri! Kao jedan čovjek ta su dvojica skočila na svoju žrtvu. Svaki je zgrabio jednu nogu, te prije nego što se Tarzan-majmun, iako je bio brz kao munja, mogao

okrenuti da se spasi, bacili su ga preko niske ograde te je naglavce padao u Atlantik.

Hazel Strong gledala je more kroz potamnjelo okno. Odjednom je s tamne palube odozgor mimo njezine oči prošišalo ljudsko tijelo. Palo je tako brzo u tamnu vodu da nije bila sigurna što je to — možda je to bio čovjek — nije mogla reći. Čekala je da odozgo čuje kakav povik — onaj uvijek strašni povik: — Čovjek pao u more — ali tog nije bilo. Gore na brodu sve je šutjelo — sve je šutjelo u moru.

Djevojka je pomislila da je brodska posada bacila u more svežanj smeća, i trenutak kasnije legla je na ležaj.

Iduće jutro bilo je Tarzanovo mjesto prazno. Gospođica Strong bila je malko radoznala, jer bi gospodin Caldwell uvijek počekao da može doručkovati s njom i majkom. Dok je kasnije sjedila na palubi, Thuran zaustavio se da s njom izmijeni nekoliko ugodnih riječi. Kao da je bio izvrsno raspoložen — i bio je izvanredno ljubazan. Kad je pošao dalje, gospođica Strong pomislila je kako je Thuran divan čovjek.

Dan je prolazio vrlo polako. Nedostajalo joj je mirno društvo gospodina Caldwella — u njem bilo je nešto što je djevojka odmah zavoljela. Govorio je tako zanimljivo o mjestima koja je vidio — narodima i njihovim običajima — o divljim zvijerima. I nekako je uvijek pravio smiješne i napadne usporedbe između divljih životinja i civiliziranih ljudi, tako da se ispoljavalo prilično poznavanje onih prvih, kao i oštra, iako malko podrugljiva ocjena posljednjih.

Kad se Thuran popodne ponovo zaustavio da s njom pročavrlja, ona je pozdravila ovaj prekid u jednoličnosti dana. Ali počela se ozbiljno zabrinjavati što se gospodin Caldwell ne pojavljuje. Nekako je taj nestanak neprestano povezivala s onim što je prošlu večer vidjela, kad je tamni predmet pao mimo okna njezine kabine u more. Tada je taj predmet napomenula Thuranu. Je li on danas vidio gospodina Caldwella? Nije. Zašto?

— Nije doručkovao kao i obično, a od jučer ga uopće nisam vidjela — tumačila je djevojka.

Thuran je bio izvanredno zabrinut.

— Nisam imao tu radost da prisno poznajem gospodina Caldwella — napomenuo je. — Međutim, činio se poštovanja

vrijedan čovjek. Je li moguće da je neraspoložen, te je ostao u kabini? To ne bi bilo čudno.

— Ne bi — prihvati djevojka — to ne bi bilo čudno, dakako. Ali ja nekako imam onaj glupi ženski predosjećaj da s gospodinom Caldwellom nije sve u redu. To je vrlo neobičan osjećaj — kao da znam da nije na brodu.

Thuran se ugodno nasmijao. — Zaboga, draga gospođice Strong — rekao je — a gdje bi onda mogao biti? Nismo dane i dane vidjeli kopno.

— Dakako, to je smiješno — priznala je. A zatim je dodala: — Ali neću se više zabrinjavati. Idem pogledati gdje je gospodin Caldwell — i dala je znak konobaru koji je prolazio.

»To će biti teže nego misliš, draga djevojko«, mislio je Thuran, ali glasno je rekao: — Tako i treba.

— Molim vas, pronađite gospodina Caldwella — rekla je konobaru. — I recite mu da su mu prijatelji mnogo zabrinuti zbog njegove odsutnosti.

— Vi mnogo volite gospodina Caldwella? — upitao je Thuran.

— Mislim da je sjajan — odgovorila je djevojka. — I mama ga je vrlo zavoljela. On je čovjek s kojim se osjećaš potpuno siguran — ne možeš a da nemaš povjerenja u gospodina Caldwella.

Trenutak kasnije vratio se konobar rekavši da gospodin Caldwell nije u kabini. — Ne mogu ga pronaći, gospođice Strong, i — oklijevao je — saznao sam da noćas nije spavao. Mislim da bi bilo najbolje da stvar prijavim kapetanu.

— Svakako — uskliknula je gospođica Strong. — I ja ću poći kapetanu. To je strašno! Znam da se dogodilo nešto strašno. Moji predosjećaji ipak me nisu prevarili.

Vrlo prestrašena mlada žena i uzbuđeni konobar stupili su nekoliko trenutaka kasnije pred kapetana. On je tiho saslušao ono što su mu ispričali — a na licu razabirao mu se izraz zabrinutosti kad mu je konobar rekao da je nestalog putnika tražio na svakom mjestu na brodu gdje bi se putnik mogao naći.

— Jeste li sigurni, gospođice Strong, da ste vidjeli kako je sinoć s broda palo tijelo? — upitao je.

— U to ni malo ne sumnjam — odgovorila je. — Ne mogu reći da je bilo ljudsko tijelo — nije bilo povika. Možda je to bilo samo ono što sam i mislila — gomila otpadaka. Ali ako se gospodin

Caldwell ne pronađe na brodu, uvijek ću vjerovati da sam baš njega vidjela kako pada mimo mojega okna.

Kapetan je odmah naredio da se potpuno pretraži cijeli brod, od pramca do krme — nijedan zakutak ni pukotina ne smiju se izostaviti. Gospođica Strong ostala je u kabini i čekala kako će se završiti ta pretraga. Kapetan je postavljao mnoga pitanja, ali mu ona nije mogla reći ništa drugo nego što je sama vidjela za njihova kratkog poznanstva na brodu. Prvi put odjednom je shvatila koliko joj je zapravo malo gospodin Caldwell ispričao o sebi ili svom prošlom životu. Samo je znala da se rodio u Africi i da je odgojen u Parizu, a i tu mršavu obavijest dobila je samo zato što se začudila da on, kao Englez, govori engleski s tako izrazitim francuskim naglaskom.

— Je li ikad pričao o kakvim neprijateljima? — upitao je kapetan.

— Nije.

— Je li poznavao druge putnike?

— Samo dok je bio sa mnom — susrećući ih slučajno kao suputnike.

— Ovaj... je li on, po vašem mišljenju, gospođice Strong, možda previše pio?

— Ne znam je li uopće pio — svakako nije pio do pola sata prije nego sam vidjela kako ono tijelo pada u more — odgovorila je — jer sam do onda s njim bila na palubi.

— To je vrlo čudno — napomenuo je kapetan. — Meni se nije činio kao čovjek koji bi se onesvještavao, ili tako što. A čak da se i jest jedva je vjerojatno da bi bio pao preko ograde — pao bi na palubu. Ako nije na palubi, gospođice Strong, bio je bačen u more — a činjenica što niste čuli povika vodi do pretpostavke da je bio mrtav prije nego što je otišao s palube — umoren.

Djevojka je zadrhtala.

Puni sat kasnije prvi se oficir vratio da izvijesti o ishodu pretrage.

— Gospodin Caldwell nije na brodu, gospodine — rekao je.

— Bojim se da je nešto ozbiljnije nego nesretan slučaj, gospodine Brently — napomenuo je kapetan. — Molim vas da lično i vrlo pažljivo pregledate stvari gospodina Caldwella, da se utvrdi ima li ikakva povoda samoubojstvu, ili umorstvu — prorešetajte sve do dna.

— Razumijem, gospodine! — odgovori gospodin Brenlty i pođe u Tarzanovu kabinu.

Hazel Strong bila je zaprepaštena. Dva dana nije izlazila iz kabine, a kad se napokon usudila izići na palubu, bila je vrlo blijeda, s velikim, tamnim kolobarima ispod očiju. Bila ona budna ili spavala, neprekidno joj se činilo da vidi kako pada ono tamno tijelo, brzo i tiho, u hladno, mrko more.

Ubrzo pošto se prvi put poslije tragedije pojavila na palubi, Thuran joj se pridružio s mnogo izraza ljubazne zabrinutosti.

— O, što je to strašno, gospođice Strong — govorio je. — Ne mogu se toga osloboditi.

— Niti ja — dodala je djevojka umorno. — Osjećam da se mogao spasiti, samo da sam povikala.

— Ne smijete sebi predbacivati, draga gospođice Strong — uvjeravao ju je Thuran. — To nije nikako bila vaša pogreška. I drugi bi učinili isto što ste učinili vi. Tko bi rekao, ako nešto pada u more, da je to čovjek? Niti bi ishod bio drukčiji da ste povikali. Neko bi vrijeme sumnjali u ono što pričate, mislili bi da je to ženska tlapnja, uzrujanost — da ste navaljivali, a bilo bi ga i prekasno spašavati jer prošlo bi dosta vremena dok bi brod zaustavili, spustili čamce i odveslali natrag milje daleko tražeći nepoznato mjesto gdje se dogodila tragedija. Ne, ne smijete sebi ništa predbacivati. Vi ste za jadnog gospodina Caldwella učinili više nego ijedan od nas — vama je jedinoj nedostajao. Vi ste zahtijevali da ga se potraži.

Djevojka nije mogla a da se ne osjeća zahvalna za te ljubazne i ohrabrujuće riječi. On je često bio s njom — gotovo neprestano na tom putovanju — i ona ga je sve više voljela. Thuran je saznao da je ta lijepa gospođica Strong iz Baltimorea i da je američka nasljednica — a i inače vrlo bogata djevojka, i s izgledima za budućnost od kojih mu je posve ponestajao dah, a kako se tim ugodno zabavljao veći dio vremena, čudo je što je uopće disao.

Thuran bio je namjeravao, pošto je nestao Tarzan, da se skine s broda u prvoj luci na koju naiđu. Ta nema li u džepu baš ono zbog čega je stupio na ovaj brod? Ništa ga više tu ne zadržava. Ne može se vratiti na kontinent dovoljno brzo da sjedne na prvi ekspres koji bi ga doveo u njegovu zemlju.

Ali sad se nametala druga misao te je njegove druge nakane brzo potiskivala u pozadinu. Ne možeš dizati nos na ono američko bogatstvo, a ni vlasnica nije ništa manje privlačljiva.

— Ta ona bi bila senzacija u mojoj zemlji! — A i on bi bio pomoću njezina nasljedstva.

Pošto je Thuran profućkao nekoliko milijuna dolara, toliko mu se dopao taj poziv da je nastavio put sve do Capetowna, gdje se odjednom sjetio da ima hitna posla koji će ga ondje zadržati neko vrijeme.

Gospođica Strong rekla mu je da će ona i majka ondje posjetiti majčina brata — nisu se odlučile o duljini boravka, koji će po svoj prilici trajati mjesece.

Ona je bila ushićena kad je čula da će i Thuran boraviti ondje.

— Nadam se da ćemo i dalje održavati poznanstvo — napomenula je. — Morate posjetiti mamu i mene čim se smjestimo.

Thuran je bio ushićen tim prijedlogom, a nije ni oklijevao da to izrazi. Gospođa Strong nije o njem imala tako visoko mišljenje kao kći.

— Ne znam zašto mu ne bih vjerovala — rekla je jednog dana Hazel, kad su o njem raspravljali.

— Čini se savršen gospodin u svakom pogledu, ali katkad ima nešto u očima — prolazan izraz koji ja ne mogu opisati, ali zbog kojega se, kad ga vidim, osjećam nekako neobično.

Djevojka se nasmijala. — Ti si čudna, draga mama — odgovorila je djevojka.

— Možda jesam, ali mi je žao što umjesto njega nemamo u društvu gospodina Caldwella.

— To je i meni žao — doda djevojka.

Thuran je postao čest gost u domu ujaka Hazele Strong u Capetownu. Njegova pažnja bila je vrlo izrazita, ali tako tačno smišljena da se ispuni svaka djevojčina želja da je ova sve više i više o njemu zavisila. Treba li ona ili njezina majka ili kakva rođakinja pratioca — treba li da se izvrši kakva mala prijateljska usluga? Prijazni i promućurni Thuran bio je uvijek na raspolaganju. Njezin ujak i njegova obitelj zavoljeli su ga zbog neumorne udvornosti i spremnosti da pomogne. Thuran postao je neophodan. Napokon, osjećajući da je došao pravi čas, on je

Hazel zaprosio. Gaspođica Strong se lecnula. Nije znala što da kaže.

— Nisam uopće mislila da me u tom smislu želite — odgovorila mu je. — Uvijek sam u vama gledala vrlo draga prijatelja. Neću vam sad odgovoriti. Zaboravite da ste me zamolili da vam budem žena. Nastavimo kao i dosad — a ja ću vas neko vrijeme promatrati pod posve drugačijim uglom. Možda ću otkriti da mi je osjećaj više nego prijateljski. Sigurno je da nisam ni na trenutak pomislila da vas ljubim.

To savršeno zadovoljava Thurana. Duboko žali što se požurio, ali ljubi je tako dugo i tako odano da misli da svi to moraju znati.

— Prvi put kad sam vas vidio, Hazel — govorio je — zavolio sam vas. Čekat ću, jer sam siguran da će ovako velika i čista ljubav kao što je moja biti nagrađena. Važno mi je samo da znam da ne ljubite nekoga drugoga. Hoćete li mi reći?

— Nikad u životu nisam bila zaljubljena — odgovorila je ona, a on je tim bio zadovoljan. Te večeri na putu kući kupio je parnu jahtu i na Crnom moru sagradio vilu od milijim dolara.

Idući dan Hazel Strong doživjela je jedno od najsretnijih iznenađenja u životu našla se licem u lice sa Janom Porter dok je ova izlazila iz draguljarnice.

— Zaboga, Jane Porter! — uskliknula je. — Odakle si to pala ovamo? Ta ne mogu vjerovati očima!

— O, zamisli! — povikala je jednako začuđena Jane. — A ja sam trošila arke i arke papira da ti sve što bolje opišem, misleći da si u Baltimoreu! Tko bi to očekivao! — I još jednom zagrli svoju prijateljicu i poljubi je nekoliko puta.

Kad su jedna drugoj sve protumačile, Hazel je saznala da je jahta lorda Tenningtona pristala u Capetownu na najmanje tjedan dana, a poslije toga će nastaviti putovanje — ovaj puta uz Zapadnu obalu — pa natrag u Englesku — gdje ću se zaključila je Jane — udati.

— To se onda još nisi udala? — upitala je Hazel.

— Još nisam — odgovorila je Jane, da onda doda, kao nešto sporedno: — Željela bih da je Engleska milijun milja odavde.

Izmjenjivali su se posjeti između jahte i Hazelinih rođaka. Upriličivale su se večere i izleti u okolicu kako bi se pozabavili posjetioci. Thuran je u svakoj prilici dobro došao kao gost. On je

i sam priredio večeru za tu skupinu i uspio se ulaskati lordu Tenningtonu mnogim sitnim gostoprimstvima.

Thuran je čuo kako je pala primjedba o nečemu što bi moglo uslijediti iz ovog neočekivanog posjeta jahte lorda Tenningtona, a on je želio da se i s njim računa. Jednom kad je bio nasamo s Englezom iskoristio je tu priliku da posve jasno kaže kako će se njegove zaruke s gospođicom Strong objaviti čim se vrate u Ameriku. — Ali nemojte o tom nikome govoriti, dragi Tenningtone — nikome.

— No da, razumijem vas ja, moj dragi čovječe — odgovorio je Tennington. — Ali treba vam čestitati — kolosalna djevojka, znate — kolosalna.

Došao je idući dan. Gospođa Strong, Hazel i Thuran bili su gosti lorda Tenningtona na jahti. Gospođa Strong pričala im je koliko je uživala u posjetu Capetownu, i kako žali što zbog pisma što ga je upravo primila od baltimorskog odvjetnika mora skratiti svoj posjet.

— Kad plovite? — upitao je Tennington.

— Prvi dan tjedna, mislim — odgovorila je.

— Doista? — uskliknuo je Thuran. — Vrlo se radujem. Jer i ja se moram odmah vratiti, pa ću imati čast da vas pratim i budem vam na službu.

— To je lijepo od vas, monsieur Thuran — odgovori gospođa Strong. — Svakako će nam biti drago da se stavimo pod vašu zaštitu. — A na dnu srca bila joj je želja da pobjegnu što dalje od njega. Nije znala zašto.

— Borami! — uzviknu lord Tennington trenutak kasnije. — Kolosalna ideja!

— Da, Tenningtone, svakako — rekao je Clayton. — To mora biti kolosalna ideja ako je tvoja, ali kakva je? Da plovimo u Kinu preko Južnog pola?

— O, slušaj, Claytone — odvrati Tennington — ne treba da si tako grub samo zato što taj izlet nisi preporučio ti — glumio si neotesanca cijelim putem. Ne, moj gospodine — nasstavljao je — to i jest kolosalna ideja, a vi ćete svi priznati. A ta je da gospođu Strong i gospođicu Strong, a i Thurana, ako hoće, sve zajedno povezemo do Engleske jahtom. Ta nije li to izvanredno?

— Oprosti mi, Tenny, staro momče — povika Clayton. — To je svakako izvanredna ideja — ja u to nikad ne bih sumnjao. Jesi li posve siguran da je originalna, ha?

— I otplovit ćemo prvi dan tjedna ili bilo koji drugi dan ako vam odgovara, gospođo Strong — zaključio je velikodušni Englez kao da se sve uredilo osim datuma kad će isploviti.

— Zaboga, lorde Tenningtone, čak nam niste dali priliku da vam se zahvalimo, a još manje da se odlučimo hoćemo li moći prihvatiti vaš plemeniti poziv — rekla je gospođa Strong.

— No, pa valjda ćete poći — odgovori Tennington. — Bit će vam zabavno kao i na bilo kojem putničkom brodu, i bit će vam jednako udobno. A osim toga mi vas svi želimo, i niječan odgovor ne primamo.

I tako je uređeno da plove idući ponedjeljak.

Kad su već dva dana plovili, djevojke su sjedile u Hazelinoj kabini i promatrale neke fotografije koje je ona snimila u Capetownu. Tu su bile sve slike koje je snimila otkako je otišla iz Amerike, pa su djevojke u njima uživale. Jane je mnogo pitala a Hazel je odgovarala pravom bujicom napomena i objašnjenja o različitim prizorima i ljudima.

— A ovdje je — rekla je odjednom — ovdje je muškarac kojega poznaješ. Jadni čovjek, toliko sam te puta o njemu željela pitati, ali kad smo god bile zajedno nisam bila kadra o tom misliti.— Držala je tu kopijicu tako da Jane nije vidjela lice čovjeka.

— Zvao je John Caldwell — nastavljala je Hazel. — Sjećaš li ga se? Rekao je da se s tobom sreo u Americi. On je Englez.

— Ne sjećam se imena — odgovori Jane. — Da vidim sliku.

— Jadni čovjek nestao je s broda na putu prema obali — rekla je dok je sliku pružala Jani.

— Nestao s... Ta, Hazel, Hazel... ne govori mi da je mrtav... da se utopio u moru! Hazel! Zašto ne kažeš da se šališ? — I prije nego što ju je mogla uhvatiti, Jane Porter je pala na pod onesviještena.

Pošto je Hazel prizvala svoju drugaricu svijesti, sjedila je i gledala je neko vrijeme prije nego što je progovorila.

— Nisam znala, Jane — rekla je Hazel zbunjeno — da gospodina Caldwella poznaješ tako prisno da te njegova smrt može toliko zaprepastiti.

— John Caldwell? — pitala je gospođica Porter. — Valjda mi nećeš reći da ne znaš tko je taj čovjek, Hazel?

— No da, Jane. Znam savršeno dobro tko je on — zvao se John Caldwell. Bio je iz Londona.

— O, Hazel, željela bih da to mogu vjerovati — stenjala je djevojka. — Željela bih da to mogu vjerovati, ali te su crte tako duboko urezane u moje pamćenje i srce da bih ih prepoznala bilo gdje na svijetu između tisuću drugih koje bi se mogle činiti istovetne svim drugima, ali ne meni.

— Što to misliš, Jane? — povikala je Hazel, sad posve uzbuđena. — Ta tko je to onda, što misliš?

— Ne mislim, Hazel. Znam da je to slika Tarzana-majmuna.

— Jane!

— Ne varam se. 0, Hazel, jesi li sigurna da je mrtav? Ne varaš li se možda?

— Mislim da se ne varam, draga — odgovorila je Hazel žalosno. — Željela bih da mogu vjerovati da se ti varaš, ali mi pada na pamet stotinu sitnica koje mi onda, dok sam mislila da je on John Caldwell iz Londona, nisu značile ništa, a sad potkrepljuju ono što ti kažeš. Rekao je da se rodio u Africi a odgojio u Francuskoj.

— Da, to je istina — tupo je promrmljala Jane Porter.

— Prvi oficir, koji mu je pretražio prtljagu, nije pronašao ništa što bi utvrdilo identitet Johna Caldwella iz Londona. Gotovo sve što mu je pripadalo bilo je napravljeno ili kupljeno u Parizu. Sve što je nosilo inicijale bilo je obilježeno ili samo sa »T« ili sa »J. C. T.«. Mislili smo da putuje incognito pod svoja prva dva imena da J. C. znači John Caldwell.

— Tarzan-majmun uzeo je ime Jean C. Tarzan — rekla je Jane istim tupim glasom. — Ali on je mrtav! — O Hazel, to je strašno! Umro je posve sam u tom strašnom oceanu! Nevjerojatno je da bi hrabro srce prestalo kucati — da su one jake mišice zauvijek mirne i hladne! Da je on, koji je bio oličenje života i zdravlja i muške snage plijen sluzavih, puzavih stvorenja, da... — ali dalje nije mogla nastaviti, pa je, zastenjavši zakopala glavu u ruke i jecajući pala na pod.

Gospođica Porter bila je bolesna nekoliko dana, i nije htjela vidjeti nikoga osim Hazel i vjerne Esmeralde. Kad je napokon došla na palubu, sve je zapanjila ona žalosna promjena koja se

u njoj zbila. Više nije bila ona čila, živahna američka ljepotica koja je očaravala i ushićivala sve one s kojima je dolazila u dodir. Sad je bila vrlo mirna i žalosna djevojka — s izrazom beznadne sjete koju je samo Hazel shvaćala.

Cijela skupina činila je sve da je razveseli i zabavi, ali ništa nije koristilo. Katkad bi veseli lord Tennington izmamio kakav blijedi smiješak, ali bi većim dijelom sjedila širom otvorenih očiju i gledala na more.

Pošto je Jane Porter oboljela, jedna nesreća za drugom kao da su ugrožavale jahtu. Najprije se pokvario jedan motor pa su plutali dva dana dok ga nisu nekako popravili. Onda je iznenada udario vjetar koji je pomeo sve s palube što nije bilo učvršćeno. Kasnije potukla su se dva mornara na prednjem kaštelu, tako da je jedan zadobio tešku ranu nožem, a drugoga morali su okovati. A onda je, poslije svega toga, jedne noći pao prvi oficir u more te se utopio prije nego je mogla stići pomoć. Jahta je kružila oko tog mjesta deset sati, ali se nije vidio nikakav trag tom čovjeku otkako je nestao s palube i dospio u more.

I posada i gosti bili su neraspoloženi i potišteni poslije tih nesreća. Svi su predosjećali da dolazi još i gore, a napose pomorci, koji su se sjećali svakakvih strašnih znakova i opomena koje su se zbile na početku putovanja a koje su sad tumačili kao vjesnike grdne i užasne tragedije.

I nije trebalo da ti zloguki proroci dugo čekaju. Drugu noć otkako se oficir utopio, jahtica se odjednom potresla od pramca do krme. Oko jedan sat izjutra došlo je do užasnog udarca koji je dremovne goste i posadu izbacio s ležaja i postelja. To krhko plovilo snažno je zadrhtalo. Nagnulo se na desni bok. Strojevi su se zaustavili. Jedan časak jahta je ležala s palubama pod kutom od četrdeset i pet stupnjeva — a onda je, sa mrzovoljnim, prodornim zvukom, kliznula natrag u more i ispravila se.

Odmah su muškarci pojurili na palubu, a tik za njima išle su žene. Iako je noć bila oblačna, bilo je malo vjetra i valova, a nije bilo ni previše tamno, tako da se upravo s lijeve strane pramca mogla razabrati neka crna gromada koja je plutala u vodi.

— Olupina — bilo je kratko tumačenje oficira na straži.

Odmah se strojar požurio na palubu da potraži kapetana.

— Onaj komad koji smo stavili na glavu cilindra prsnuo je, gospodine — javio je — i voda brzo ulazi na lijevoj strani pramca.

Trenutak kasnije izjuri odozdo mornar.

— Zaboga! — povikao je. — Cijelo prokleto dno mu je proderano. Ne može plutati ni dvadeset minuta.

— Kuš! — zagrmi Tennington. — Gospođe, siđite i pokupite nešto svojih stvari. Možda nije tako loše, ali možda ćemo morati u čamce. Bolje da smo pripremni. Pođite odmah, molim vas. A vi, kapetane Jerrolde, pošaljite, molim vas, dolje sposobna čovjeka da tačno ustanovi štetu. Međutim predložio bih da opskrbite čamce.

U čamcu s Janom Porter bila su tri mornara, Clayton i Thuran…
ali dokle joj je oko sezalo ništa nije prekidalo strašnu jednoličnost
te vodene pustoši – bili su sami u čamčiću na širokom Atlantiku.

Mirni, tihi glas vlasnika učinio je mnogo da osokoli cijelu skupinu, pa su se trenutak kasnije svi bavili onim dužnostima koje im je on predložio. Do vremena kad su se gospođe vratile na palubu brza opskrba čamaca bila je gotovo dovršena, a trenutak kasnije oficir koji je bio otišao dolje vratio se da dade izvještaj. Ali njegovo mišljenje bilo je jedva potrebno da stisnutu skupinu muškaraca i žena uvjeri da dolazi kraj *Lady Alice.*

— No, gospodine? — pitao je kapetan kad je oficir oklijevao.

— Ne bih želio uplašiti dame, gospodine — rekao je taj — ali ne može plutati ni desetak minuta, po mom mišljenju. Ima rupu da bi se kroz nju mogla protjerati debela krava, gospodine.

Već je pet minuta *Lady Alice* brzo tonula na pramcu. Krma je stršila u zrak, te je bilo vrlo teško stajati na palubi. Na brodiću bila su četiri čamca, i svi su bili natovareni i oprezno spušteni. Dok su brzo veslali od unesrećenog brodića, Jane Porter okrenula se da ga još jednom pogleda. Upravo tada začu se prasak i zlokobna tutnjava i udaranje iz sredine broda — strojevi su se pomakli te su jurili prema pramcu i na putu trgali zidove i pregrade — krma se brzo podizala. Na trenutak činilo se kao da je brodić zastao — okomito je virio iz njedara oceana, a zatim je brzo naglavce uronio u valove.

U jednom od čamaca hrabri je lord Tennington obrisao suzu iz oka,— nije vidio kako cijelo bogatstvo propada zauvijek u more, nego drag, lijep prijatelj kojega je ljubio.

Napokon nesta duge noći, te tropsko sunce osvijetli uzbibanu vodu. Jane Porter nemirno je zadrijemala — a jarko je sunce, koje joj je udarilo u lice, probudi. Pogleda oko sebe. U čamcu s njom bila su tri mornara, Clayton i Thuran. Zatim je potražila druge čamce, ali dokle joj je oko sezalo ništa nije prekidalo strašnu jednoličnost te vodene pustoši — bili su sami u čamčiću na širokom Atlantiku.

natrag u primitivnost

Kad je Tarzan pljusnuo u vodu, prvi mu je poriv bio da otpliva od broda i opasnosti od vijaka. Znao je kome ima zahvaliti za svoju sadašnju nevolju, pa je, dok je ležao u moru i održavao se samo blagim pokretima ruku, tek žalio što ga je tako lako pobijedio Rokoff.

Tako je ležao neko vrijeme promatrajući sve dalja i sve manja svjetla parobroda, a da mu nije ni jednom palo na pamet da zove u pomoć. Nije nikad u svom životu zvao u pomoć, pa nije čudno što na to ni sad nije pomislio. Uvijek se oslanjao na svoju hrabrost i snalažljivost, a poslije Kale nikoga nije ni bilo tko bi mu mogao pomoći. A kad mu je palo na pamet, bilo je prekasno.

Tarzan je mislio da postoji vjerojatnost od jedan naprama stotinu tisuća da će ga pokupiti, a još manja vjerojatnost da će dospjeti do kopna, pa je zato odlučio da te male vjerojatnosti spoji i polako pliva prema obali — možda joj je brod bio bliže nego što je on i znao.

Zamasi su mu bili dugački i laki — trebat će mnogo sati prije nego oni golemi mišići počnu osjećati umor. Dok je plivao, vodeći se zvijezdama, prema istoku, osjećao je težinu cipela, pa ih je zato skinuo. Zatim je skinuo i hlače, a u isto vrijeme bio bi skinuo i kaput, ali ga nije zbog dragocjenih spisa u džepu. Da se uvjeri da su još ondje, turio je ruku da popipa, i na svoje zaprepaštenje vidio je da su nestali.

Sad je uviđao da je nešto veće no što je puka osveta nagnalo Rokoff a da ga baci s broda — taj se čovjek nekako dočepao spisa koje mu je Tarzan oteo u Bou Saadi. Majmun-čovjek tiho opsova i spusti kaput i košulju u Atlantik. Naskoro je svukao i preostalu odjeću, te je plivao lako i nesmetano prema istoku.

Od zore jedva da su poblijedjele zvijezde, kad se ravno u smjeru njegova plivanja pomoliše nejasni obrisi niske crne mase. Nekoliko jakih zamaha dovede ga do nje — to je bilo dno valovima isprane olupine. Tarzan se pope na nju — počinut će tu barem do dana. Nije ondje kanio ostati nezaposlen — plijen gladi i žeđe. Ako mora umrijeti, više voli umrijeti na djelu, makar, samo pokušao da se spasi.

More je bilo mirno, tako da se olupina samo blago, valovito njihala, što je umirujuće djelovalo na plivača koji nije spavao dvadeset sati. Tarzan-majmun savi se na skliskom drvetu olupine te doskora zaspi.

Sunčani žar probudi ga rano prije podne. Najprije je osjetio žeđu, a kako mu se svjesnost vraćala žeđa je dosegla razmjere prave muke. Ali trenutak kasnije zaboravio ju je od radosti što je skoro u isto vrijeme otkrio dvije stvari. Prva je bila masa krhotina koja je plutala uz čamac za spasavanje. Druga je bila nejasna, jedva uočljiva crta daleke obale koja se pokazivala na istočnom obzorju.

Tarzan je skočio u vodu i oplivao olupinu da dođe do čamca za spasavanje. Svježi ga je ocean osvježio koliko bi ga i gutljaj vode, tako da je obnovljenom snagom manji čamac dopremio do olupine, te ga je, poslije mnogo herkulskog napora, uspio navući na klizavo dno broda. Ondje ga je ispravio i pregledao — čamac je bio posve čitav, pa je trenutak kasnije plutao ravno niz olupinu. Zatim je Tarzan izabrao nekoliko komada krhotina koje će mu poslužiti kao vesla, te je odmah dobro napredovao prema dalekoj obali.

Kasno popodne stigao je toliko blizu da je mogao razabrati predmete na kopnu, ili obrise obalne crte. Pred njim je ležao, kako se činilo, ulaz u malu, sa svih strana zatvorenu luku. Onaj pošumljeni dio na sjeveru bio mu je poznat. Je li moguće da ga sudbina bacila na sam prag njegove drage džungle! Ali kad je pramac broda ušao u luku raspršili su se i posljednji ostaci sumnje, jer ondje je pred njim, na onoj strani obale, pod sjenama prašume, stajala njegova koliba — koju je prije njegova rođenja svojim rukama sagradio njegov već davno pokopani otac, John Clayton lord Greystoke.

Dugim zamasima snažnih mišićavih ruku pojurio je Tarzan čamcem prema drazi. Pramac je jedva dotakao obalu, a

majmun-čovjek već je skočio na obalu — srce mu je snažno kucalo od radosti i ushita. Ta koliko su mu puta poznati predmeti dolazili na oči — koliba, draga, potočić, gusta džungla, crna, neprodorna šuma. Bezbrojne ptice šarena perja — divno cvijeće na isprepletenim puzavcima padalo je u velikim petljama s gorostasnog drveća.

Tarzan-majmun ponovo je došao u svoje, i da to sazna cijeli svijet, zabacio je mladu glavu i oglasio se divljim plemenskim izazovom. Trenutak vladala je džunglom tišina, a zatim je, tiho i neobično, došao odgovor — duboka rika, izazov lava Nume. A s velike udaljenosti, nejasno, čuo se strašni odgovor, urlanje majmuna.

Tarzan je najprije otišao do potoka i utažio žeđ. Zatim se približio kolibi. Vrata su bila još zatvorena i zakračunana onako kako su ih ostavili on i D'Arnot. Podigao je kračun i ušao. Ništa nije bilo poremećeno. Ondje je bio stol, postelja i mala koljevka koju je bio sagradio njegov otac — police i ormari upravo onako kako su stajali dvadeset i tri godine — upravo kako ih je bio ostavio prije skoro dvije godine.

Kad je zadovoljio oči, Tarzanovu pažnju poče privlačiti njegov želudac — glad je zahtijevala da pođe u potragu za hranom. U kolibi nije bilo ničega, a nije imao ni oružja. Ali na zidu visio je jedan stari konop od trave. Bio je mnogo puta prekinut i nanovo spleten, tako da ga je bio odbacio i načinio bolji. Tarzan je želio nož. No da, ako se ne vara, imat će ga, kao i koplje i strelice i lukove prije nego sunce drugi put zađe — konopom će se za sve to pobrinuti, a međutim njim mora pribaviti hrane. Namotao ga je pažljivo, prebacio preko ramena i izišao i za sobom zatvorio vrata.

Odmah kod kolibe počinjala je džungla, i Tarzan-majmun uroni u nju, oprezan i bešuman — još jednom divlja zvijer koja lovi hranu. Neko se vrijeme držao tla, ali se napokon, budući da nije naišao ni na kakav trag mesu, popeo na drveće.

S prvim vrtoglavim zamahom od drveta na drvo obuze ga stara radost života. Uzaludno žaljenje i tupa bol srca bila je zaboravljena. Sad živi! Sad doista ima pravu sreću i savršenu slobodu! Tko da se vrati zagušljivim, opakim gradovima civiliziranog čovjeka, kad velika prostranstva džungle pružaju mir i slobodu? On se neće!

Kad je Numa skočio, Horta se digao u zrak, izvan dosega
njegovih pandža, da zatim nestane u lišću.

Dok je još bilo svijetlo, Tarzan je dospio do napajališta uz neku rijeku u džungli. Tu je bio gaz, pa su mnogo vjekova prašumske životinje ovamo dolazile da piju. Ovdje se noću uvijek mogu naći ili Sabor ili Numa kako čuče u gustom lišću okolne džungle, čekajući antilopu. Tu je dolazio i vepar Horta da se napoji, a dolazio je i Tarzan-majmun da nešto ubije, jer je bio vrlo gladan.

Šćućurio se na niskoj grani iznad traga. Čekao je jedan sat. Bivalo je sve tamnije. S jedne strane gaza, u najgušćoj džungli, čuo je pritajeni šum jastučastih stopala i trljanje golema tijela o visoku travu i isprepletene puzavce. Samo Tarzan mogao je čuti i razumjeti — to je bio lav Numa, na istom poslu kao i on. Tarzan se nasmiješi.

Tada začu kako se neka životinja oprezno tragom približuje napajalištu. Trenutak kasnije, pa ju je ugledao — bio je to vepar Horta. Evo slasna mesa — Tarzanu su išle sline. Trava gdje je Numa ležao sad je bila tiha — zlokobno tiha! Horta je prošao ispod Tarzana — još nekoliko koraka pa će biti u dosegu Numina skoka. Tarzan je mogao zamisliti kako se oči staroga Nume sjaje — kako već udiše zrak da strašno zariče, tako da se plijen ukoči od straha onaj kratki trenutak između skoka i uranjanja strašnih koljača u kosti koje će se lomiti.

Ali dok se Numa skupljao, tanak konop poletio je zrakom s niske grane obližnjeg drveta. Petlja je pala na Hortin vrat. Nasta strašan rokot, cvil, i Numa vidje kako se njegov plijen vuče natrag po tragu, a kad je on skočio Horta se digao u zrak, izvan dosega pandža, da zatim nestane u lišću. Podrugljivo lice gledalo je odozgo i smijalo se Numi.

Numa je zarikao. Ljutit, pun prijetnje, gladan, koračao je tamo-amo ispod podrugljivog majmuna-čovjeka. Sad se zaustavio pa je, podigavši se na stražnje noge, oštrio goleme pandže na kori drveta na kojem je bio njegov neprijatelj, i derao tako velike komade kore, da se pokazivalo bijelo drvo.

Međutim Tarzan je povukao uskoprcalog Hortu do sebe na granu. Snažni prsti završili su posao što ga je počela petlja. Majmun-čovjek nije imao nož, ali priroda ga je opremila sredstvima da s drhtava boka plijena dere meso. Svjetlucavi zubi grizli su tečno meso dok je odozdo bijesni lav gledao kako drugi uživa večeru koju je on već bio smatrao svojom.

Bilo je potpuno tamno kad se Tarzan nasitio. Alaj je bilo slasno! Nikad se nije potpuno privikao na upropašteno meso koje su mu priređivali civilizirani ljudi, pa je na dnu njegova divljeg srca uvijek postojala težnja za toplim mesom netom ubijene životinje, i za bogatom, crvenom krvi.

Obrisao je krvave ruke o svežanj lišća, objesio ostatke lovine na rame i odnjihao se srednjom terasom šume prema kolibi. U isto vrijeme Jane Porter i William Cecil Clayton podigoše se od bogate večere na *Lady Alice,* tisuće milja prema istoku, na Indijskom oceanu.

Ispod Tarzana hodao je Numa, lav, a kad bi se majmun-čovjek udostojao pogledati dolje ugledao bi od vremena do vremena pogubne zelene oči koje su ga slijedile kroz tamu. Numa sad nije rikao — prikradao se poput sjene, ali ipak ni jednom nije zakoraknuo a da ga ne bi čulo osjetljivo uho majmuna-čovjeka.

Tarzan se pitao hoće li ga slijediti do vrata kolibe. Nadao se da neće, jer to bi značilo da noću spava svijen u rašljama drveta, a on bi više volio travu na svojoj postelji u kolibi. Ali znao je drvo i najudobnije rašlje, ako bi baš trebalo da prenoći napolju. Stotinu puta u prošlosti slijedila ga je kući neka velika prašumska mačka, i prisilila ga da se skloni na tom istom drvetu, dok je drugo raspoloženje ili jutarnje sunce nije uputilo dalje.

Ali sad je Numa odustao da ga prati, pa se, režeći i ričući tako da ti se ledenila krv, ljutito okrenuo da traži drugu, lakšu večeru. I tako je Tarzan došao do kolibe bez pratnje, te se za nekoliko trenutaka zgrčio u pljesnivim ostacima onoga što je nekad bila trava. Tako je lako monsieur Jean C. Tarzan odbacio tanku kožu umjetne civilizacije i sretno i zadovoljno utonuo u duboki san divlje zvijeri koja se dobro nahranila! A ipak bi ga »da« jedne žene bio zauvijek privezao uz onaj drugi život, i pomisao o divljem životu učinio odurnom.

Tarzan je spavao dugo iduće jutro, jer je bio vrlo umoran od poslova i napora duge noći i dana na oceanu i od lutanja po džungli, na kojem se poslužio mišićima što su skoro dvije godine jedva imali posla. Kad se probudio, otrčao je do potoka da se najprije napije. Zatim je skočio u more te je plivao četvrt sata. Potom se vratio u kolibu i doručkovao Hortino meso. Pošto je to

završio, zakopao je ostatak trupla u mekanu zemlju izvan kolibe — za večeru.

Još jednom je uzeo konop i iščezao u džunglu. Ovaj put lovio je — čovjeka.

Danas je Tarzan tražio oružje. Pitao se jesu li žene i djeca ostali u Mbonginu selu pošto je kaznena ekspedicija s francuskog krstaša poubijala sve ratnike, osvetivši, kako su mislili, D'Arnotovu smrt. Nadao se da će ondje pronaći ratnike, jer nije znao kako će dugo morati tražiti ako je selo opustjelo.

Majmun-čovjek putovao je brzo šumom te je oko podne stigao do mjesta gdje je bilo selo, ali na svoje razočaranje vidio je da je džungla prerasla polja pisang-banana i da su slamom pokrivene kolibe propadale. Nije bilo traga čovjeku. Penjao se naokolo po ruševinama oko pola sata, nadajući se da će možda otkriti kakvo zaboravljeno oružje, ali mu traženje nije urodilo plodom, pa je nastavio putovati, slijedeći uzvodno rijeku koja je tekla s jugoistoka. Znao je da je najvjerojatnije da će uz slatku vodu pronaći kakvo drugo naselje.

Dok je putovao, lovio je, kao što je lovio i sa svojim majmunima u prošlosti, kako ga je Kala i učila loviti, tako da je preokretao istrunula stabla da pronađe kakve slasne kukce, penjao se visoko na drveće da nađe ptičja jaja ili se bacio na kakva sitnog glodavca brzinom mačke. I druge stvari je jeo, ali što se manje priča o majmunovu jelu to bolje — a Tarzan je ponovo bio majmun, isti onaj divlji, okrutni majmun kakvim ga je Kala odgojila i kakav je bio u svojih prvih dvadeset godina života.

Od vremena do vremena nasmiješio bi se kad bi se sjetio kojega prijatelja što možda upravo u ovaj trenutak sjedi mirno, lijepo odjeven, u prostorijama izabranog pariškog kluba — baš kao što je i Tarzan sjedio prije nekoliko mjeseci. A onda bi se zaustavio, kao da se odjednom skamenio, jer je blagi povjetarac donosio u njegove osjetljive nosnice miris novog plijena ili golemog neprijatelja.

Te noći spavao je daleko od svoje kolibe, dobro ukotvljen u rašlje gorostasnog drveta, njišući se stotinu stopa iznad tla. Ponovo se dobro najeo — ovaj put mesa jelena Bare, koji je pao plijenom njegove brze petlje.

Rano sutradan nastavio je putovanje, uvijek slijedeći tok rijeke. Tri dana tražio je, dok nije došao do dijela džungle gdje nikad prije nije bio. Katkad bi na višem tlu šuma bila mnogo rjeđa, a na velikoj udaljenosti mogao je kroz drveće vidjeti lance visoka gorja, s velikom ravnicom. Tu, na otvorenom prostoru, bilo je nove divljači — bezbrojnih antilopa i prostranih stada zebra. Tarzan je bio zatravljen — on će na dugo vrijeme pohoditi taj novi svijet.

Ujutro četvrtog dana nosnice mu se odjednom iznenadiše novim slabim mirisom. To je miris čovjeka, ali čovjeka koji je bio još vrlo daleko. Majmun-čovjek uzbudi se od radosti. Svako njegovo čulo bilo je na oprezu dok se šuljao pomičući se brzo kroz drveće, uz vjetar, u pravcu lovine. Uskoro je stigao — to je bio samotan ratnik koji je stupao tiho džunglom.

Tarzan je slijedio nablizu iza lovine, čekajući čistije mjesto da baci petlju. Dok je slijedio tog čovjeka, koji nije ni sumnjao da ga netko lovi, nove misli su se nametale majmunu-čovjeku — misli koje su se rodile iz finijih utjecaja civilizacije, i iz njezinih okrutnosti. Palo mu je na pamet da civiliziran čovjek rijetko ili nikada ne ubija svog bližnjega bez neke isprike, ma kako slaba ona bila. Istina je, Tarzan je želio oružje od čovjeka i njegove ukrase, ali je li potrebno, da mu ih oduzme, da ga liši i života?

Što je dulje o tom mislio, to mu je odurnija bivala pomisao da nepotrebno oduzima život. I tako se dogodilo, dok se nastojao odlučiti što da učini, da su došli do čistinice kojoj je na drugom kraju ležalo ograđeno selo koliba-košnica.

Kad je ratnik izranjao iz šume, Tarzan je ugledao kako se žutosmeđa koža vijuga za njim kroz isprepletenu travu u džungli. To je bio lav Numa. I on je slijedio crnca. Onaj trenutak kad je Tarzan shvatio u kakvoj opasnosti se nalazi taj urođenik njegov se stav prema prijašnjem plijenu posve promijeni — sad mu je bio bližnji kojemu prijeti zajednički neprijatelj.

Numa se spremao na skok — bilo je malo vremena da se usporede različiti načini ih odvagnu vjerojatni ishodi. A zatim se nekoliko stvari dogodi skoro u isto vrijeme — lav je skočio iz zasjede na crnca koji je odmicao — Tarzan je povikao opomenu — a crnac se okrenuo upravo na vrijeme da vidi kako se Numa zaustavio usred leta, zbog tanka konopa od trave kojega je petlja pala na njegov vrat.

Majmun-čovjek djelovao je tako brzo da se nije mogao pripremiti da odoli napetosti i trzaju koji je velika Numina težina izvršila na konop, te se tako dogodilo da je Tarzan, iako je konop zadržao životinju prije nego su njezine jake pandže zahvatile crnčevo meso, izgubio ravnotežu i srušio se na tlo ni šest koraka od razbješnjele životinje. Poput strijele Numa se okrenu na ovog novog neprijatelja, pa je Tarzan-majmun, onako bez oružja, bio onaj trenutak bliže smrti nego ikad prije. Spasio ga je crnac. Ratnik je odmah shvatio da svoj život duguje tom čudnom bijelcu, a isto je tako vidio da samo čudo može oteti njegova spasioca onim divljim žutim koljačima koji su se bili toliko približili njegovu vlastitom mesu.

Numa je pojurio na crnca, ali se zaustavio usred leta, zbog tankog konopa od trave kojega je petlja pala na njegov vrat. Kad se zaustavio, Tarzan je dvaput optrčao oko stable i oko njega omotao konop i učvrstio kraj.

Brzinom misli njegova se ruka, u kojoj je bilo koplje, trgnu natrag te ispruži naprijed a snažni žilavi mišići valjali su se pod sjajnom, kao ebanovina crnom kožom. Tačno prema cilju poletjelo je željezom okovano oružje i proburazilo Numino vitko

tijelo od desne slabine do ispod lijevog pleća. Gadno vrisnuvši od bijesa i boli, životinja se sad okrenu ponovo prema crncu. Tuce koraka pošao je, kad ga Tarzanov konop zaustavi — zatim se ponovo okrenu na majmuna-čovjeka, samo da osjeti bolni ubod kukaste strelice koja se zabola pola dužine u drhtavo meso. Ponovo se zaustavio, a do tada je Tarzan dvaput optrčao stablo velika drveta i oko njeg omotao konop i učvrstio kraj.

Crnac je vidio u čem je stvar, pa se nasmiješio, ali Tarzan je znao da se Numa mora brzo dokrajčiti prije nego oni jaki zubi pronađu i pregrizu tanki konop koji ga je zadržavao. Trebalo je samo trenutak da dospije do crnca i izvuče mu dugi nož iz korica. Zatim je dao znak ratniku da nastavi odapinjati strelice u veliku zvijer, dok je on pokušavao da joj se približi s nožem. I tako, dok je jedan radio na jednoj strani, drugi se oprezno šuljao na drugoj. Numa je bio bijesan. Mahnito je urlao, režao i gadno stenjao dok se podizao na stražnje noge uzaludno pokušavajući da dosegne najprije jednoga, a onda drugoga mučitelja.

Ali napokon je spretni majmun-čovjek ugledao priliku, pa je navalio na životinjin lijevi bok iza jakog pleća. Golema ruka obuhvatila je žutosmeđi vrat i duga oštrica utonula je jednom tačno u srce. Zatim se Tarzan podigao. Crnac i bijelac pogledali su jedan drugome u oči preko tijela ubijene životinje — i crnac je učinio znak mira i prijateljstva, a Tarzan-majmun odgovorio je jednako.

Okršaj s Numom bio je bučan pa je buka privukla uzbuđenu skupinu divljaka iz obližnjeg sela, te su trenutak poslije lavlje smrti tu dvojicu okružili vitki ratnici, crni kao ebanovina, koji su mahali rukama i brbljali — tisuću pitanja koja su onemogućila svaki pokušaj da se odgovori.

A zatim došle su žene i djeca — bili su neobuzdani i radoznali, a pošto su vidjeli Tarzana pitali su više nego ikada. Novi prijatelj majmuna-čovjeka napokon ih je uspio prisiliti da ga slušaju, a kad je završio svoj govor muškarci i žene tog sela natjecali su se jedni s drugima da počaste to čudno stvorenje koje je spasilo njihova čovjeka i samo stupilo u borbu s divljim Numom.

Napokon odveli su ga u selo, gdje su mu donosili darove, perad, koze i kuhanu hranu. Kad je pokazao njihovo oružje, ratnici su se požurili da donesu koplje, štit, strelice i luk. Njegov prijatelj poklonio mu je nož s kojim je Tarzan ubio Numu. U selu nije bilo ničega što ne bi bio dobio, samo da je zatražio.

Tarzan je mislio kako je to lakše nego da je morio i robio da dobije ono što želi. Umalo da nije ubio ovog čovjeka kojega nikad prije nije vidio a koji je sad svim primitivnim sredstvima očitovao prijateljstvo i ljubav prema čovjeku koji ga je htio ubiti. Tarzan-majmun se stidio. Odsad će barem, prije nego ljude ubija, promisliti da li oni to zaslužuju.

Na tu pomisao sjeti se Rokoffa. Želio je da ga na nekoliko trenutaka ima u tamnoj džungli. On je čovjek koji zaslužuje da bude ubijen. I da je u taj trenutak vidio kako Rokoff uporno

nastoji da se dopadne lijepoj gospođici Strong, želio bi više no ikad da mu odmjeri sudbinu koju zaslužuje.

Tarzanova prva noć s divljacima bila je posvećena divljim orgijama u njegovu čast. Gostili su se, jer su lovci bili donijeli antilopu i zebru kao trofeje svoje spretnosti, a popili su na litre slabog urođeničkog piva. Dok su ratnici plesali uz svjetlo vatre, Tarzana se ponovo dojmila simetrija njihovih tjelesa i pravilne crte lica — nije bilo onih tupih noseva i debelih usnica tipičnih za divljake Zapadne obale. Kad su bila smirena, lica muškaraca bila su inteligentna i dostojanstvena, a lica žena često lijepa.

Za tog plesa majmun-čovjek zamijetio je prvi put da neki muškarci i mnoge žene nose zlatne ukrase — uglavnom gležnjače i narukvice velike težine, očito kovane. Kad je izrazio želju da pregleda jedan takav ukras, vlasnik ga je skinuo i navaljivao pomoću znakova da ga Tarzan primi kao poklon. Promotrivši pobliže, majmun-čovjek uvjerio se da je taj predmet od čistog zlata, te se iznenadio, jer je po prvi put vidio zlatne ukrase među Afrikancima, osim onih bezvrijednih nakita koje su oni što žive na obali kupili ili ukrali od Evropljana. Htio je upitati odakle im ta kovina, ali ga nisu razumjeli.

Kad je ples završen, Tarzan je dao znak da ih kani ostaviti, ali oni su ga gotovo zaklinjali da prihvati gostoprimstvo velike kolibe koju je poglavica samo njemu namijenio. Htio im je protumačiti da će se vratiti ujutro, ali ga nisu shvaćah. Kad je napokon otišao prema strani sela nasuprot vratima, još su se više pitali što namjerava.

Tarzan je, međutim, znao što čini. U prošlosti iskusio je one glodavce i gamad koja zagađuje svako urođeničko selo. Iako nije bio previše osjetljiv na takvo što, ipak je više volio svježi zrak zanjihanog drveća nego zagušljivost kolibe.

Urođenici su ga slijedili do mjesta gdje je veliko drvo visilo nad ogradom. Kad je Tarzan skočio na nižu granu i nestao u lišću, upravo kao što to čini majmun Manu, povikali su od čuđenja. Pola sata zvali su ga da se vrati, ali kako im on nije odgovarao napokon su se tog okanili te su pošli da legnu na strunjače u kolibama.

Tarzan je prolazio šumom dok nije pronašao drvo koje je odgovaralo njegovim primitivnim potrebama. Tu se savio, u velike rašlje i odmah čvrsto zaspao.

Iduće jutro spustio se u selo iznenada kako je prijašnju večer bio nestao. Na trenutak urođenici su se prepali i pobojali, ali kad su prepoznali svog sinoćnjeg gosta pozdravili su ga povicima i smijehom. Taj dan pratio je skupinu ratnika do obližnje ravnice, na veliku lovu, i taj bijeli čovjek pokazao je toliku spretnost u baratanju priprostim oružjem da su ga još više poštovali i divili mu se.

Tjedne Tarzan je živio sa svojim divljim prijateljima. Lovio je s njima bivole, antilope i zebre radi mesa a slonove radi bjelokosti. Ubrzo je naučio njihov jednostavni govor, upoznao običaje i etiku njihova divljeg, primitivnog plemenskog života. Vidio je da nisu ljudožderi — da gledaju s mržnjom i prezirom na ljude koji jedu ljude.

Busuli, ratnik kojega je on bio pratio do sela, ispričao mu je mnoge plemenske legende — kako je prije mnogo godina njegov narod došao s dalekog sjevera. Kako su jednom bili veliko snažno pleme. I kako su ih lovci na robove toliko poubijali svojim puškama da su ostali ostaci ostataka nekad snažnog velikog naroda.

— Lovili su nas kako se lovi divlja životinja — govorio je Busuli. — Nisu imali nikakve milosti. Kad nisu lovili robove, tražili su slonovu kost, ali obično jedno i drugo. Ubijali su nam muškarce i otjerivali žene poput ovaca. Mi smo se protiv njih borili mnogo godina, ali naše strelice i koplja nisu mogli nadvladati one štapove što bljuju vatru i olovo i smrt na udaljenost koja višestruko nadmašuje onu na koju naš najsnažniji ratnik može odapeti strelicu. Napokon, kad mi je otac bio mlad čovjek, osvajači su došli ponovo, ali su ih naši ratnici ugledali izdaleka, pa je Čovambi, koji je onda bio poglavica, rekao svom narodu na skupi stvari i krene s njim — da će ih on odvesti daleko na jug, dok ne nađu mjesto na koje pljačkaši ne dolaze. I učinili su kako im je on rekao. Nosili su sve svoje stvari uključivši i mnogo slonovskih kljova. Hodali su mjesece i pretrpjeli neizrecive teškoće i oskudice, jer su većinom hodali gustom džunglom i

velikim planinama, ali napokon su stigli ovamo. Iako su poslali skupine da traže pogodnije mjesto, nisu ga našli.

— I pljačkaši vas nisu nikad ovdje našli? — upitao je Tarzan.

— Prije godinu dana mala skupina pljačkaša nabasala je na nas, ali smo ih otjerali poubijavši mnoge. Slijedili smo ih dane i dane, progonili smo ih kao divlje zvijeri, kakve su i bili, uništavajući ih jednog po jednog, dok ih nije ostala samo šačica, ali ti su nam pobjegli.

Dok je Busuli govorio, igrao se teškom zlatnom narukvicom koja je okruživala sjajnu kožu njegove lijeve ruke. Tarzanove oči bile su na tom nakitu, ali misli su mu bile drugdje. Tada se sjeti pitanja koje je pokušao postaviti kad je prvi put došao do tog plemena — pitanja koje oni onda nisu mogli shvatiti. Zaboravio je tako sitnu stvar kao što je zlato, jer je već tjednima bio doista praiskonski čovjek, ne brinući se ni zašto osim za svakidašnje potrebe. Ali odjednom pogled na zlato pobudi uspavanu civilizaciju, a s tim došla je i želja za bogatstvom. Tu lekciju Tarzan je dobro naučio za svog kratkog boravka u civilizaciji. Znao je da zlato znači silu i užitak. Pokazao je ukras.

— Odakle dolazi ta žuta kovina, Busuli? — upitao je.

Crnac je pokazao prema jugoistoku.

— Mjesec dana hoda — možda više — odgovorio je.

— Jesi li ti bio ondje? — pitao je Tarzan.

— Nisam, ali neki ljudi bili su ondje prije mnogo godina, kad je moj otac još bio mlad čovjek. Jedna od skupina koje su pošle da još dalje traže plemenu smještaj, kad se ono ovdje zaustavilo, naišla je na čudan narod koji je nosio mnogo ukrasa od žutog metala. Koplja su im imala vrške od njega, kao i strelice, i kuhali su u posudu načinjenom od kovine kao što je moja narukvica. Stanovali su u veliku selu, u kolibama sagrađenim od kamena i okruženim velikim zidom. Bili su vrlo divlji, navalili su i napali naše ratnike prije nego su i saznali da im je posao miroljubiv. Naših ljudi bilo je malo, ali su izdržali na vrhu stjenovita brežuljka, dok se divlji ljudi nisu za sunčeva zalaza vratili u svoj opaki grad. Tada su naši ratnici sišli s brežuljka pa su, pošto su s tjelesa ubijenih uzeli mnogo ukrasa od žute kovine, izišli iz doline, i nitko se od nas više nije vraćao. To su opaki ljudi — niti su bijeli kao ti niti crni kao mi, nego su pokriveni dlakom kao

Bolgami, gorila. Da, to su vrlo zli ljudi, i Čovambi se radovao što je izišao iz njihove zemlje.

— A nije li tko živ od onih koji su bili s Čovambijem i vidjeli one čudne ljude i njihov divni grad? — upitao je Tarzan.

— Vaziri, naš poglavica, bio je tamo — odgovorio je Busuli. — On je tada bio vrlo mlad čovjek, ali je pratio Čovambija, svoga oca.

I tako je te noći Tarzan o tom ispitivao Vazirija, a Vaziri, koji je sad bio starac, reče da treba dugo hodati, ali da nije teško pronaći put. On ga se dobro sjeća.

— Deset dana slijedili smo ovu rijeku koja teče mimo naše selo. Putovali smo do njezina izvora, dok deseti dan nismo dospjeli do malena izvora daleko gore na padini visoke planine. U tom malom izvoru rađa se naša rijeka. Sutradan prešli smo vrh te planine pa smo na drugoj strani stigli do rječice koju smo slijedili dolje u veliku šumu. Mnogo dana putovali smo uz zavojite obale rječice, koja je sad postala rijeka, dok nismo došli do velike rijeke u koju ona utječe, i koja teče posred velike doline. Zatim smo slijedili tu veliku rijeku do njezina izvora, nadajući se da ćemo doći do otvorenije zemlje. Poslije dvadeset dana hoda, pošto smo bili prešli planinu i izišli iz naše zemlje dospjeli smo do još jedne planine. Uz nju slijedili smo veliku rijeku, koja se sad smanjila do rječice, dok nismo došli do spiljice blizu vrha planine. U toj spilji bila je majka te rijeke. Sjećam se da smo ondje te noći logorovali i da je bilo vrlo hladno, jer je planina bila visoka. Sutradan odlučili smo da se popnemo na vrh planine i vidimo kakva je zemlja na drugoj strani. Ako vidimo da je bolja od one koju smo dotad prošli, vratit ćemo se u naše selo i reći im da smo pronašli najbolju zemlju na svijetu. I tako penjali smo se po liticama i dosegli vrh, a ondje smo, s ravna vrha planine, vidjeli, nedaleko ispod nas, plitku dolinu, vrlo usku. A na njenom kraju bilo je veliko selo od kamena, kojega je velik dio propao i srušio se.

Ostatak Vazirijeve priče bio je uglavnom isti kao i Busulijev.

— Želio bih poći onamo i vidjeti taj čudni grad — rekao je Tarzan — i od divljih stanovnika dobiti nešto te žute kovine.

— To je dug put — odgovorio je Vaziri — a ja sam starac, ali ako hoćeš počekati dok prođe kišno doba i rijeke se smanje uzet ću nekoliko ratnika i poći s tobom.

I Tarzan je s tim morao biti zadovoljan, iako bi on bio želio da pođe na put odmah sutradan ujutro — bio je nestrpljiv poput djeteta. Tarzan-majmun zapravo je i bio dijete, ili praiskonski čovjek, što je u neku ruku isto.

Dva dana kasnije mala skupina lovaca, koja se vratila u selo s juga, javila je da se na udaljenosti od nekoliko milja nalazi veliko stado slonova. Popevši se na drveće, oni su dobro vidjeli stado, u kojem je bilo i nekoliko velikih slonova, mnogo ženki i mladih i odraslih mužjaka kojih bi bjelokost bilo vrijedno imati.

Ostatak dana i večeri proveli su spremajući se na taj velik lov — obnavljali su koplja, napunjali tobolce, na lukove metali nove tetive. I cijelo to vrijeme seoski čarobnjak prolazio je kroz tu zaposlenu gomilu dijeleći različite amajlije da se vlasnik zaštiti od rana ih da sutradan ima sreću u lovu.

Lovci su otišli u zoru. Krenulo je pedeset vitkih, crnih ratnika, a usred njih, tanak i spretan poput kakva mladog šumskog boga koračao je Tarzan-majmun, čija se smeđa koža čudno isticala na crnini njegovih drugova. Po svemu osim po boji bio je jedan od njih. Njegovi ukrasi i oružje bilo je isto kao i njihovo — govorio je njihovim jezikom — smijao se i šalio s njima i skakao i vikao na onom kratkom divljem plesu koji je prethodio njihovu odlasku iz sela — u svakom pogledu divljak među divljacima. A ne treba ni sumnjati, da je sam sebe zapitao, da bi bio priznao kako je daleko srodniji tim ljudima i njihovu životu nego pariškim prijateljima, kojih je vladanje u nekoliko kratkih mjeseci, poput majmuna, uspješno oponašao.

Ali mislio je o D'Arnotu, pa se zadovoljno nasmiješio i pokazao svoje jake bijele zube dočaravajući sebi kakav bi bio izraz tog dotjeranog Francuza da ga je kojim slučajem baš tada vidio. Jadni Paul! Ponosio se što je iz svog prijatelja iskorijenio posljednje tragove divljaštva. »Kako sam brzo pao!« mislio je Tarzan. Ali u srcu uopće nije mislio da je to pad — nego je žalio ona jadna stvorenja u Parizu, sapeta poput zarobljenika onim glupim odijelima i cijeli bijedni život pod nadzorom policajaca, da ne bi učinili ništa što nije posve umjetno i dosadno.

Nakon hoda od dva sata dospješe blizu mjesta gdje su dan prije viđeni slonovi. Odande su se kretali vrlo mirno, tražeći trag tih velikih životinja. Napokon pronašli su dobro obilježeni trag kojim je stado otišlo prije tek nekoliko sati. Hodali su po tragu u jednoredu oko pola sata. Tarzan je prvi podigao ruku kao znak da je lovina blizu — njegov osjetljivi nos opomenuo ga je da slonovi nisu daleko.

Crnci su sumnjali kad im je rekao kako to zna.

— Pođite sa mnom — pozvao ih je — pa ćemo vidjeti.

Sa spretnošću vjeverice skočio je na drvo i hitro odbrzao na vrh. Jedan od crnaca slijedio ga je polako i pažljivije. Kad je dospio na visoku granu uz majmuna-čovjeka, ovaj mu je pokazao prema jugu, i ondje, na udaljenosti od nekoliko stotina metara, crnac je vidio kako se mnoga golema crna leđa njišu onamo-ovamo iznad visoke trave džungle. Pokazao je u tom pravcu lovcima, naznačujući prstima koliko je životinja mogao izbrojiti.

Lovci su odmah krenuli prema slonovima. Crnac se s drveta požurio dolje, ali se Tarzan približavao na svoj način, lisnatim putem srednje terase.

Nije mačji kašalj loviti divlje slonove primitivnim oružjem. Tarzan je znao da to malo urođeničkih plemena ikad i pokušava, pa se vrlo ponosio što to čini njegovo pleme — već se počeo zamišljati članom te male zajednice.

Dok se Tarzan kretao tiho kroz drveće, vidio je kako ispod njega ratnici pužu u polukrugu prema slonovima koji još nisu ništa sumnjali. Napokon su došli na vidik tim velikim životinjama. Izabrali su dva velika slona pa se pedeset ljudi na znak podiglo s tla, gdje su ležali skriveni, te su bacili teška ratna koplja na te dvije životinje. Ni jedno nije promašilo. Dvadeset i pet kopalja ukopalo se u bokove svakoga od tih divova. Jedan se uopće nije makao s mjesta gdje je stajao kad ga je udario taj usov, jer su mu dva koplja, savršeno naciljana, probila srce, te je pao naprijed na koljena i prevalio se na tlo bez borbe.

Drugi, koji je stajao gotovo okrenut lovcima, nije bio tako dobro pogođen, jer iako je svako koplje pogodilo ni jedno nije ušlo u veliko srce. Jedan trenutak golemi mužjak stajao je trubeći od bijesa i boli, zvjerajući naokolo očicama da pronađe svoga mučitelja. Crnci su se povukli u džunglu prije nego su ih

slabe oči te grdosije ugledale, ali je sad slon razabrao šum povlačenja, pa je s užasnim lomljenjem grmlja i granja pojurio u pravcu tog zvuka.

Dogodilo se da ga je slučaj nanio u smjeru Busulija, kojega je stigao tako brzo da se činilo kao da taj crnac stoji na mjestu, a ne da bježi punom brzinom kako bi izbjegao sigurnoj smrti koja ga je proganjala. Tarzan je sve to vidio s granja obližnjeg drveta, pa je sad, pošto je shvatio da mu je prijatelj u opasnosti pojurio prema razbješnjeloj životinji derući se, nadajući se da će je smesti.

Ali je isto tako mogao i šutjeti, jer je životinja bila gluha i slijepa na sve drugo osim na predmet svog bijesa, koji je uzalud trčao. I sad je Tarzan vidio da samo čudo može spasiti Busulija. S istom onom ravnodušnošću s kojom je jednom lovio upravo ovog čovjeka bacio se na put slonu kako bi crnom ratniku spasio život.

Još je držao u ruci koplje, a kad je Tantor bio još šest ili osam koraka iza svojeg plijena, žilav bijeli ratnik pade kao s neba, gotovo ravno na njegovu stazu. S opakim trzajem slon zakrenu udesno da se riješi drskog neprijatelja koji je stao na put između njega i njegove žrtve. Ali nije računao s munjevitom brzinom kojom su se oni čelični mišići mogli pokrenuti i koja je mogla zbuniti i oštriji vid no što je bio Tantorov.

I tako je Tarzan, još prije nego što je slon shvatio da mu je novi neprijatelj skočio s puta, zario željezom okovano koplje iza jakog pleća ravno u divlje srce, te se gorostasni debelokožac prevali mrtav do nogu majmuna-čovjeka.

Busuli nije vidio kako je spasen, ali je stari poglavica Vaziri vidio, a vidjelo je i nekoliko drugih ratnika, pa su sad zanosno klicali Tarzanu okupljajući se oko njega i velike lovine. Kad je skočio na golemo truplo i oglasio se onim čudnim izazovom kojim je objavljivao veliku pobjedu, crnci su uzmakli od straha, jer ih je podsjećao na okrutnog Bolgamija, kojega su se bojali upravo toliko koliko i Nume, lava. Ali sa strahom bilo je pomiješano i neko neobično priznanje prema nečemu ljudskom čemu su oni pripisivali natprirodnu snagu.

A kad je Tarzan spustio podignutu glavu i nasmiješio im se oni su se ohrabrili, iako nisu shvaćali. I nikad nisu potpuno shvatili ovo čudno stvorenje koje je brzalo drvećem kao i Manu,

a ipak je bilo na tlu više kod kuće nego sami oni; koji je, osim boje, bio kao i oni, a ipak snažan kao njih deset, i potpuno sam prema najdivljijim stanovnicima divlje džungle.

Kad su se okupili preostali ratnici, nastavili su lov prateći stado koje je uzmicalo. Ali jedva da su prošli stotinu metara, kad iza njih, na velikoj udaljenosti, nešto čudno zapucketa.

Časak stajali su poput skupine kipova, napeto slušajući. Zatim je Tarzan progovorio.

— Puške! — rekao je. — Napadaju na selo.

— Dođite! — povikao je Vaziri. — Pljačkaši su se vratili sa svojim ljudožderskim robovima po našu bjelokost i naše žene!

Vazirijevi ratnici trčali su kroz džunglu u smjeru sela. Nekoliko ih je minuta pucanje pušaka opominjalo da se žure, ali su napokon pucnjevi jenjali, tako da se od vremena do vremena čuo po koji hitac, da onda sve utihne. I ovo posljednje nije bilo manje zlokobno od čarkanja pušaka, jer je ovoj maloj skupini spasilaca značilo samo jedno — da je selo, onako bez prave obrane, već podleglo napadaju mnogo jačih snaga.

Lovci su na povratku prevalili malko više od tri milje od pet koje su ih dijelile od sela, kad su se sreli s prvim bjeguncima koji su izbjegli pred kuglama i rukama neprijatelja. U toj skupini bilo je tuce žena, mladića i djevojaka, i bih su tako uzbuđeni da su Vaziriju jedva mogli objasniti nevolju koja je zadesila njegov narod.

— Ima ih kao lišća na drveću — povikala je jedna žena pokušavajući protumačiti neprijateljevu snagu. — Ima mnogo bijelaca i još više Manjuema, i svi imaju puške. Dopuzali su sve do sela prije nego što smo znali da se tu nalaze, a onda su, vičući, navalili na nas obarajući muškarce i žene i djecu. Oni koji su mogli pobjegli su u svim smjerovima u džunglu, ali ih je još više bilo ubijeno. Ne znam jesu li zarobljavali — samo su nas htjeli sve poubijati. Manjueme su nas grdile govoreći da će nas, prije nego odu iz naše zemlje, sve pojesti — da nam je to kazna zato što smo im prošle godine poubijali prijatelje. Ja nisam mnogo čula, jer sam brzo bježala.

Sad su nastavili hodati prema selu polakše i opreznije, jer je Vaziri znao da je prekasno da se što spašava — mogu se samo osvetiti. Na idućoj milji sreli su još stotinu bjegunaca. Među

ovima bilo je mnogo muškaraca, pa se tako borbena moć skupine povećala.

Sad je nekoliko ratnika poslano u izviđanje. Vaziri je ostao s glavninom, koja je napredovala u tankoj vrsti što se raširila u velikom luku kroz šumu. Tarzan je hodao uz poglavicu.

Tada se vrati jedan izviđač. Bio je na domaku sela.

— Svi su unutar ograde — šapnuo je.

— Dobro! — reče Vaziri. — Navalit ćemo i sve ih poklati — i spremio se da javi stroju da se zaustavi na rubu čistine, dok on ne pojuri prema selu — a onda svi treba da ga slijede.

— Čekaj! — opominjao ga je Tarzan. — Ako ima i pedeset pušaka unutar seoske ograde, odbit će nas i pomlatiti. Pusti me da sam odem drvećem, tako da ih mogu vidjeti odozgo i izbrojiti ih, tako da znamo ima li smisla da navaljujemo. Bilo bi glupo izgubiti beskorisno i jednog čovjeka, ako ima nade u uspjeh. Meni se čini da možemo postići više lukavstvom nego silom. Hoćeš li me čekati, Vaziri?

— Hoću — odgovorio je stari poglavica. — Idi!

I tako je Tarzan skočio u drveće i iščeznuo u smjeru sela. Kretao se opreznije nego obično, jer je znao da ga ljudi s puškama mogu doseći na drveću lako kao i na tlu. A kad je Tarzan-majmun prolazio kradomice ni jedno stvorenje u džungli nije se moglo kretati tako tiho ili tako potpuno izbjeći vidu neprijatelja.

Za pet minuta došuljao se do velikog drveta koje je nadvisivalo ogradu na jednom kraju sela, i s te istaknute tačke gledao je dolje na divlju hordu. Nabrojio je pedeset bijelaca i procijenio da je pet puta toliko Manjuema. Ovi posljednji žderali su pripremajući se pred nosom bijelih gospodara, za odurnu gozbu što prati pobjedu u kojoj tjelesa ubijenih neprijatelja padnu u njihove užasne ruke.

Majmun-čovjek vidio je da bi bilo uzaludno napasti taj divlji čopor oboružan puškama i zabarikadiran iza zaključanih vrata sela, pa se zato vratio Vaziriju i savjetovao mu da počeka, jer da on, Tarzan, ima bolji plan.

Ali trenutak prije toga jedan bjegunac ispričao je Vaziriju kako su okrutno ubili ženu starog poglavice, pa je starac toliko pobjesnio da je odbacio svaki oprez. Sazvavši svoje ratnike, naložio im je da napadnu, te je, vitlajući kopljima i divlje se

derući, ta mala sila, jedva više od stotinu ljudi, jurnula mahnito prema seoskim vratima. Prije nego što su i napola prošli čistinu ispred ograde, bijelci su otvorili užasnu vatru.

Od prvog plotuna pao je Vaziri. Brzina napadača oslabi. Još jedan plotun obori još pola tuceta ljudi. Nekoliko ih je doprlo do zatvorenih vrata, samo zato da ih ondje ustrijele, a da nisu imali nikakve prilike da dopru na onu stranu ograde, a onda se cijeli napad sroza, a preostali ratnici otrčali su natrag u šumu.

Dok su trčali, pljačkaši su otvorili vrata i pojurili za njima, da posao toga dana okrune potpunim uništenjem plemena. Tarzan je bio među posljednjima koji se okrenuo prema šumi, pa se sad, dok je polako trčao, od vremena do vremena okretao da ispusti dobro naciljanu strelicu u tijelo kojega progonitelja.

U džungli je našao malu skupinu odlučnih crnaca koji su čekali da se odupru dolazećoj hordi, ali im je Tarzan povikao da se raspršе, da izbjegavaju nepriliku dok se poslije mraka svi ne okupe.

— Učinite kako vam kažem — navaljivao je — i ja ću vas voditi u pobjedu nad tim vašim neprijateljima. Raspršite se po šumi i uništavajte toliko pojedinaca koliko samo možete, a noću, ako mislite da su vas slijedili, dođite zaobilaznim putem do mjesta gdje smo danas ubili slonove. Onda ću vam protumačiti svoj plan, a vi ćete vidjeti da je dobar. Ne možete svoju malu snagu i jednostavno oružje suprotstaviti broju i oružju bijelaca i Manjuema.

Napokon su pristali. — Kad se raspršite — objašnjavao je Tarzan na kraju — i vaši će se neprijatelji morati raspršiti da vas slijede, pa se može dogoditi da, ako dobro pazite, skriveni iza kakva velikog drveta, strelicama mnogo Manjuema oborite.

Jedva su imali vremena da se požure dalje u šumu, kad su već prvi pljačkaši prešli čistinu i ušli u šumu tražeći ih.

Tarzan je malko potrčao tlom o onda se popeo na drveće. Zatim je odbrzao na gornju terasu, vratio se po svom tragu i uputio brzo do sela. Tu je vidio da su se svi Arapi i Manjueme pridružili progonu i ostavili selo pustim, osim lancima privezanih zarobljenika i jednog jedinog stražara.

Stražar je stajao na otvorenim vratima i gledao u smjeru suprotnom kraju seoskim vratima. S napetim lukom majmun-čovjek šuljao se prema žrtvi koja nije ništa naslućivala. Zarob-

ljenici su ga već otkrili, te su razrogačenih, začuđenih očiju, puni nade promatrali svog spasioca. Sad se zaustavio ni deset koraka od mirnog Manjueme. Strelica je povučena natrag punom dužinom, u visini oštrog sivog oka koje je gledalo niz njezinu glatku površinu. Začu se iznenadan bruj, kad su smeđi prsti ispustili tetivu, te je pljačkaš bez zvuka klonuo naprijed na lice. Drvena strelica probila je srce i provirila stopu iz crnih grudi.

Zatim je Tarzan obratio pažnju ženama i mladićima koji su od vrata do vrata bili privezani dugim ropskim lancem. Nije mogao otključati stare lokote u vrijeme koje mu je preostalo, pa ih je majmun-čovjek sad pozvao da ga slijede tako kako jesu. Uzevši pušku i pojas s nabojima mrtvog stražara, vodio je sad sretnu skupinu kroz seoska vrata u šumu na onoj strani čistine.

Polako su i teško hodali, jer ti ljudi nisu bih navikli na ropski lanac, i mnogo su zastajkivali, kad bi jedan od njih posrnuo i pao te druge povukao za sobom. A osim toga Tarzan je morao daleko zaobilaziti, da izbjegne mogući susret s pljačkašima koji će se vraćati. Djelomično su ga vodili povremeni pucnjevi, koji su govorili da su bijelci još uvijek u dodiru sa seljacima. Ali je znao, ako ovi budu poslušali njegov savjet, da će biti malo nesretnih slučajeva, osim na strani napadača.

Do sumraka sva je pucnjava prestala, pa je Tarzan znao da su se svi bijelci vratili u selo. Jedva je mogao potisnuti slavodobitan smiješak kad je pomislio kako će bjesnjeti kad otkriju da im je stražar ubijen, a zarobljenici odvedeni. Tarzan je bio želio pokupiti i onu veliku zalihu opljačkane slonove kosti, samo da još više razbjesni neprijatelje. Ali je znao da je nije potrebno spasavati, jer je već imao plan koji će spriječiti da bijelci odu iz zemlje ma i samo s jednom kljovom. A bilo bi i okrutno da onom teškom slonovom kosti bespotrebno natovari ove jadne umorne žene.

Poslije ponoći Tarzan se sa svojom polaganom karavanom približio mjestu gdje su ležali slonovi. Dugo prije nego što su do njeg došli vodila ih je golema vatra koju su urođenici zapalili u na brzinu stvorenoj *bomi,* djelomično radi topline a djelomično i zato da odbiju lavove koji bi se tu mogh naći.

Kad su se približili logoru, Tarzan je glasno povikao da im javi da dolaze prijatelji. Radosno su crnci unutar *bome* primili

dugi red okovanih prijatelja i rođaka. Te su sve smatrali zauvijek izgubljenima, kao i samog Tarzana. Sad bi crnci bili bdjeli cijelu noć, da se goste slonovim mesom i proslave povratak svojih ljudi, ali Tarzan je navaljivao da spavaju koliko mogu, i to radi posla koji ih sutradan čeka.

A ipak spavati nije bilo lako, jer su žene, koje su u pokolju i bici tog dana izgubile muževe i djecu, noću gadno i neprestano plakale i jaukale. Napokon je Tarzan ipak uspio da ih stiša, i to kazavši im da bi njihova galama mogla privući bijelce do njihova skrovišta tako da bi svi bili poklani.

Kad je svanulo, Tarzan je ispričao ratnicima svoj plan borbe, a oni su se bez prigovora svi do jednoga složili da je to najsigurniji način kako se mogu riješiti svojih nemilih posjetilaca i osvetiti umorstvo svojih ljudi.

Najprije su žene i djeca, pod stražom od kojih dvadeset starih ratnika i mladića, pošli prema jugu, da budu posve izvan područja opasnosti. Uputili su ih da podignu privremeno sklonište i izgrade zaštitnu *bornu* od trnja, jer plan borbe koji je Tarzan izabrao mogao se provoditi mnogo dana, a čak i tjedana, za kojeg se vremena ratnici neće vraćati u novi logor.

Dva sata poslije zore rijetka kružnica crnih ratnika opkolila je selo. Naizmjence bi se penjali visoko u granje drveta, s kojega se mogla dobro vidjeti ograda. Zatim bi u selu pao jedan Manjuema pogođen jednom jedinom strelicom. Nije bilo nikakva šuma — nikakvih ružnih ratnih povika ili hvalisavih mahanja i prijetnja kopljima, što obično obilježuje napadaj divljaka — samo tihi vjesnik smrti iz tihe šume.

Na taj nečuveni događaj bijelci i njihovi sljedbenici još više se razbjesniše. Potrčali su na vrata da se grdno osvete drskom napadaču, ali su brzo uvidjeli da ne znaju kamo da se okrenu da pronađu neprijatelja. Dok su tako raspravljali, s mnogo ljutitih povika i mnoga mahanja, jedan je bijelac usred njih tiho pao na tlo — tanka strelica virila mu je iz srca.

Tarzan je najbolje strijelce plemena postavio na okolno drveće, uputivši ih da se nikad ne odaju kad je neprijatelj okrenut prema njima. Kad crnac odapne svog glasnika smrti, zaklonit će se za deblo koji je izabrao, i neće više ciljati, sve dok mu budno oko ne kaže da nitko ne gleda prema njegovu drvetu.

Tri puta pojurili su bijelci preko čistine u smjeru odakle su mislili da dolaze strelice, ali svaki put strelica bi došla odostrag i posijala smrt. Onda bi se okrenuli te navalili i u drugom pravcu. Napokon pošli su da dobro pretraže šumu, ali su crnci pred njima nestali, tako da pljačkaši nisu vidjeli nikakva traga neprijatelju.

Ali iznad njih, u gustom lišću gorostasnog drveća, vrebalo je mrko lice Tarzana-majmuna, koji je lebdio nad njima poput sjene smrti. Tada se jedan Manjuema probio ispred svojih drugova. Nije bilo nikoga da vidi s koje strane dolazi smrt, a ta je došla brzo, pa su se trenutak kasnije oni zaostali spotakli o mrtvo tijelo svog druga — neizbježna strelica virila je iz neživog srca.

Ne treba mnogo takva ratovanja a da se uzrujaju i bijelci, pa se zato ne treba čuditi što su se Manjueme doskora prestravile. Ako se netko probio naprijed, pogodila ga je strijela u srce. Ako je netko zaostao, nije se više nikad vidio živ. Ako je netko posrnuo na jednu stranu, makar bio samo na puki trenutak izvan vida svojih drugova, nije se vraćao — a uvijek kad su nailazili na tjelesa svojih mrtvih vidjeli su da su one strašne strelice nadljudskom snagom probile samo srce žrtve. Ali, gora od svega drugoga bila je užasna činjenica da ni jednom tog jutra, osim tih nesmiljenih strelica, nisu uopće vidjeli neprijatelja niti su ga čuli.

Kad su se napokon vratili u selo, nije bilo bolje. Od vremena na vrijeme u različitim razmacima koji su ih zbog strašne napetosti tjerali u ludilo, posrnuo bi pokoji čovjek naprijed, mrtav. Crnci molili su svoje bijele gospodare da odu s tog strašnog mjesta, ali su se bijelci bojali poći na put kroz mrku i neprijateljsku šumu koju opsjedaju ti novi i strašni neprijatelji, a oni osim toga moraju nositi veliku zalihu slonove kosti koju su pronašli u selu. A što je još gore, tu slonovu kost nije im se htjelo ostaviti.

Napokon cijela ekspedicija sklonila se u slamnate kolibe — tu će, napokon, biti slobodni od strelica. Tarzan je s drveta nad selom zapamtio kolibu u koju su otišli glavni bijelci, te je držeći ravnotežu na grani koja ju je nadvisivala, svom snagom svojih golemih mišića zatjerao teško koplje kroz slamnati krov. Zavijanje od boli govorilo mu je da je pogodio cilj. S tim

oproštajnim pozdravom, da ih uvjeri da im nema sigurnosti nigdje u ovoj zemlji, Tarzan se vrati u šumu, sabra svoje ratnike i povuče se milju prema jugu, da otpočinu i jedu. Držao je straže na nekoliko drveta s kojih se otvarao pogled prema selu, ali progona nije bilo.

Kad je pregledao svoju silu, vidio je da nema ni jednog nesretnog slučaja — čak ni manje rane. A kad su po prilici procijenili gubitak neprijatelja, crnci su se uvjerili da je od njihovih strelica umrlo ne manje od dvadeset ljudi. Divlje su se oduševili, pa su htjeli završiti taj dan slavnom navalom na selo, tako da poubijaju sve svoje neprijatelje. Čak su zamišljali različite muke na koje će staviti neprijatelje te se radovali trpljenju Manjuema, koje su napose mrzili, ali Tarzan je otvoreno odbio tu zamisao.

— Vi ste ludi! — povikao je. — Pokazao sam kako se jedino može boriti protiv tih ljudi. Već ste ih ubili dvadeset a niste izgubili ni jednog ratnika, dok ste jučer, kad ste se služili svojom taktikom, koju hoćete sad obnoviti, izgubili najmanje tuce ljudi, a niste ubili ni jednog bijelca ili Manjuemu. Borit ćete se upravo onako kako vam ja kažem, ih ću vas ostaviti i otići u svoju zemlju.

Uplašili su se kad im se on tako zaprijetio, te su obećali da će ga savjesno slušati samo ako im obeća da ih neće ostaviti.

— Vrlo dobro — prihvati on. — Vratit ćemo se u slonovsku *bomu* da prenoćimo. Htio bih da bijelci malko okuse što mogu očekivati ako ostanu u našoj zemlji, ali mi zato neće trebati pomoć. Dođite! Ako danas više ništa ne pretrpe, osokolit će se, a ponovni strah bit će još gori nego da smo ih zastrašivali cijelo popodne.

I tako vratili su se u sinoćnji logor te upalili velike vatre, jeli i ponovo sve do kasno u noć pričali o događajima tog dana. Tarzan je spavao do ponoći a onda se digao i otpuzao u stihijsku tamu šume. Sat kasnije dospio je do ruba čistine pred selom. Ondje je unutar ograde gorjela logorska vatra. Majmun-čovjek puzio je preko čistine dok se nije našao pred zatvorenim vratima. Kroz rupe vidio je samotna stražara uz vatru.

Tarzan je mirno pošao do drveta na kraju seoske ulice. Popeo se pažljivo na svoje mjesto i umetnuo strelicu u luk. Nekoliko je trenutaka nastojao da dobro nacilja u stražara, ali ga je

zanjihala grana i usplamsala vatra uvjerila da je vjerojatnost promašaja velika — mora dodirnuti srce u samu sredinu, da zada mirnu i iznenadnu smrt koju je njegov plan zahtijevao.

Uz luk, strelice i konop donio je i pušku koju je bio dan prije oteo stražara što ga je bio ubio. Spremivši sve to u prikladne rašlje drveta, spustio se lagano na tlo unutar ograde, oboružan samo dugim nožem. Stražar je bio okrenut leđima. Poput mačke Tarzan je puzao prema dremovnom čovjeku. Sad je bio od njega udaljen dva koraka — još jedan trenutak pa će nož tiho kliznuti u čovjekovo srce.

Tarzan se spremio za skok, jer to je uvijek najbrži i najsigurniji napadaj životinje iz džungle — kad je čovjek, opomenut nekim finim osjećajem, skočio na noge i našao se licem u lice s majmunom-čovjekom.

bijeli poglavica vazirija

Kad su oči crnog Manjueme pale na čudnu pojavu koja je stajala pred njim i prijetila mu nožem, razrogačile su se od užasa. Zaboravio je pušku u rukama. Čak je zaboravio i povikati — jedina pomisao bila mu je da pobjegne od tog strašnog bijelog divljaka, tog diva na čijim se golemim, valovitim mišićima i snažnim grudima igralo svjetlo vatre.

Ali prije no što se mogao okrenuti Tarzan je bio na njemu, i onda je stražar pomislio da viče, ali je bilo prekasno. Velika šaka bila mu je na vratu i bacila ga na zemlju. On se bijesno otimao, ali uzalud — s upornošću buldoga oni strašni prsti prianjali su za vrat. Brzo se i neizbježno gušio. Oči su mu se izbuljile, jezik isplazio, lice prekrilo sablasnim grimizom — mišići koji su se kočili grčevito su zadrhtali, i manjuemski stražar ležao je posve miran.

Majmun-čovjek baci tijelo preko jednog od svojih širokih ramena te, pokupivši čovjekovu pušku, tiho ode mirnom seoskom ulicom prema drvetu kojim je tako lako dolazio u ograđeno selo. Odnio je mrtvog stražara gore usred gustog lišća.

Najprije je skinuo s tijela pojas s nabojima i ukrasima koje je sam želio, i to tako da je mrtvaca ukotvio u prikladne rašlje i spretnim prstima pipao po njem, jer u tami nije mogao dobro vidjeti. Kad je završio, uzeo je pušku koja je pripadala tom čovjeku te izišao jednom granom daleko naprijed, tako da bolje vidi kolibe. Naciljavši pažljivo u košničastu kolibu u kojoj su bili, kako je znao, bijelci, povuče otponac. Gotovo odmah odgovori mu stenjanje. Tarzan se nasmiješi. Drugi put je sretno pogodio.

Poslije tog hica u logoru je trenutak vladala tišina, a zatim su Manjueme i bijelci nagrnuli iz koliba poput roja ljutitih stršljenova. Ali da su znali istinu bili bi se čak i više bojali nego što su se ljutili. Već od prijašnjih dana bojali su se i crnci i bijelci, a sad je u njihovim prestrašenim glavama taj jedan jedini hitac, u noći izazvao svakakva naslućivanja.

Kad su otkrili da im je nestao stražar, strah im se nije nimalo stišao. Kao da su željeli potaći svoju hrabrost ratničkim činima, počeli su brzo pucati u zatvorena seoska vrata, iako nisu vidjeli neprijatelja. Tarzan se okoristio tom zaglušnom pucnjavom te je odapeo u gomilu ispod sebe.

Nitko nije čuo njegov hitac zbog pucnjave na ulici, ali oni koji su bili blizu vidjeli su kako se jedan odjednom svalio na zemlju. Kad su se nagnuli nada nj, vidjeli su da je mrtav. Bili su zaprepašteni, te je bila potrebna sva gruba vlast bijelaca da zadrže Manjueme da ne navale u neredu u džunglu — bilo kamo, samo do pobjegnu iz tog strašnog sela.

Poslije nekog vremena počeli su se smirivati. Budući da među njima više nije bilo tajanstvene smrti, počeli su se ohrabrivati. Ali to je bilo kratkotrajno olakšanje, jer upravo kad su pomislili da ih više nitko neće uznemirivati Tarzan nezemaljski zastenje, a kad su pljačkaši pogledali u smjeru odakle je, kako se činilo, dolazio taj glas, majmun-čovjek, koji je stajao i blago tamo-amo njihao mrtvo tijelo stražara, odjednom baci tijelo daleko iznad njihovih glava.

Urlajući od strepnje, gomila se razleti u svim smjerovima, da pobjegne od tog novog strašnog stvorenja koje je skočilo na njih. U njihovim prestravljenim maštama tijelo tog stražara, koje je palo raširenih ruku i nogu, poprimilo je oblik velike grabežljive zvijeri. U želji da pobjegnu mnogi crnci popeli su se na ogradu dok su drugi trgali zasune na vratima i mahnito pojurili preko čistine u džunglu.

Neko vrijeme nitko se nije okretao prema onomu što ih je prestrašilo, ali je Tarzan znao da će se uskoro okrenuti, a kad otkriju da je to samo mrtvo tijelo njihova stražara, iako će se bez sumnje još više prestrašiti, on je prilično dobro znao što će učiniti, te je zato tiho nestao prema jugu, poslužívši se

mjesečinom osvijetljenom gornjom terasom, i tako se vratio do logora Vazirija.

Uskoro se jedan bijelac okrenuo i vidio da ono što je skočilo s drveta leži tiho i mirno ondje gdje je usred seoske ulice palo. Oprezno dopuzao je donde i vidio da je to samo čovjek. Trenutak kasnije bio je uz to tijelo, a onda je prepoznao Manjuemu koji je stajao na straži uz seoska vrata.

Na njegov povik drugovi se ubrzo okupiše, pa su, pošto su trenutak uzbuđeno razgovarah, učinili tačno ono što je Tarzan i mislio. Podigavši puške na ramena, slali su plotun za plotunom u drvo s kojega je tijelo bilo bačeno — da je Tarzan bio ostao ondje, bio bi izrešetan sa stotinu kugala.

Kad su bijelci i Manjueme otkrili da su jedini biljezi nasilja na njihovu mrtvomu drugu golemi otisci prstiju na nateklomu vratu, još su se više uplašili i postali očajni. Zaprepastili su se što noću nisu sigurni ni usred ograđena sela. Nisu mogli shvatiti da neprijatelj može ući usred njihova logora i ubiti stražara golim rukama, te su zato praznovjerne Manjueme počele pripisivati svoju nesreću natprirodnim uzrocima. A ni bijelci nisu mogli dati bolje objašnjenje.

Dok je najmanje njih pedeset bježalo crnom džunglom, a da nisu uopće znali kad će njihovi strahoviti neprijatelji nastaviti hladnokrvni pokolj koji su započeli, taj očajni čopor ubojica čekao je zoru budan. Samo pošto su im bijelci obećali da će napustiti selo u zoru i požuriti se u njihovu vlastitu zemlju Manjueme su pristale da ostanu u selu još koji trenutak. Taj novi užas bio je jači nego strah pred okrutnim gospodarima.

I tako su Tarzan i njegovi ratnici, pošto su se sutradan ujutro vratili u napad vidjeli da su pljačkaši spremni da iziđu iz sela. Manjueme su bile natovarene ukradenom bjelokosti. Kad je Tarzan to vidio, nasmiješio se, jer je znao da je neće nositi daleko. Zatim je opazio nešto od čega se pobojao — nekoliko je Manjuema palilo baklje na ostacima logorske vatre. Spremali su se da zapale selo.

Tarzan se nalazio na visoku drvetu kojih stotinjak metara dalje od ograde. Skupivši ruke na ustima poput trube, povikao je glasno jezikom bijelaca: — Ne palite kolibe, ili ćemo vas sve poubijati! Ne palite kolibe, ili ćemo vas sve poubijati!

To je povikao nekoliko puta. Manjueme su oklijevale, a onda jedan od njih baci baklju u logorsku vatru. Drugi su htjeli učiniti isto, kad neki bijelac skoči i poče ih tući štapom i goniti prema kolibama. Tarzan je vidio da im zapovijeda da zapale slamnate kućice. Zatim se on uspravio na zanjihanoj grani, stotinu stopa iznad tla, i podigavši jednu od pušaka na rame, pažljivo naciljao i opalio. Bijelac koji je tjerao ljude da upale selo pao je natraške, a Manjueme odbacile su baklje i pobjegle iz sela. Tarzan ih je vidio kako bježe u džunglu a njihovi prijašnji gospodari klečali su na tlu i pucali u njih.

Ali ma koliko se bijelci ljutili na neposluh svojih robova, u najmanju ruku uvjerili su se da bi bilo pametnije odreći se radosti da pale selo koje ih je dvaput tako gadno primilo. U srcima su se, međutim, zaklinjali da će se ponovo vratiti s takvom snagom da će moći prekriti cijelu zemlju na milje unaokolo, i da onda neće ostati ni traga ljudskom životu.

Uzalud su tražili onoga čiji je glas prestrašio ljude koji su imali zadatak da zapale selo, ali ni najoštrije oko nije ga moglo otkriti. Vidjeli su dah dima s drveta, poslije hica koji je oborio bijelca, ali iako je odmah opaljen plotun u lišće tog drveta, nije bilo nikakva znaka da je bio djelotvoran.

Tarzan je bio previše pametan a da se dade uhvatiti u takvu stupicu, i zato je odjek njegova hica jedva zamro, kad je majmun-čovjek bio na tlu te je brzao prema drugom drvetu stotinu metara dalje. Tu je ponovo našao prikladno mjesto s kojega je mogao promatrati pripreme pljačkaša. Pade mu na pamet da se s njima može još više zabavljati, pa im je ponovo doviknuo kroz svoju improviziranu trubu.

— Ostavite slonovu kost! Ostavite slonovu kost! Mrtvacima ne treba slonova kost!

Neki Manjuemi počeše odlagati terete, ali je to bilo previše za škrte bijelce. Vičući i psujući, naciljali su puške u nosače zaprijetivši se časovitom smrću svakomu tko odloži teret. Mogli su se odreći paleža sela, ali nisu mogli ni pomisliti da ostave ovo bogatstvo slonove kosti — bolje i smrt nego to.

I tako su izišli iz sela Vazirija, a na ramenima robova bila je slonova kost koja je pripadala mnogim kraljevima. Uputili su se prema sjeveru, u divlje naselje u divljoj i nepoznatoj zemlji što leži iza Konga, u dalekoj dubini Velike šume, a bokove im je za

sve vrijeme putovanja ugrožavao nevidljivi i nesmiljeni neprijatelj.

Pod Tarzanovim vodstvom crni vazirski ratnici postavili su se uz trag na obje strane, u najgušćem grmlju. Stajali su razdaleko, pa kako je kolona prolazila jedna jedina strelica ili teško koplje, dobro naciljano, probolo bi Manjuemu ili bijelca. Onda bi Vaziri nestao u daljini ili bi otrčao naprijed da ponovo zauzme svoje mjesto. Nisu udarali osim ako uspjeh nije bio siguran a opasnost od otkrića gotovo nikakva, te su tako strelice i koplja bila malobrojna i razdaleka, ali tako uporna i neizbježna da je polagana kolona teško natovarenih pljačkaša bila u neprestanu stanju panike — panike zbog probodenog tijela druga koji je upravo pao — panike zbog neizvjesnosti tko će i kada idući pasti.

Samo s najvećom teškoćom sprečavali su bijelci svoje ljude, i to na jedvite jade, da odbace terete i pobjegnu poput prestrašenih kunića prema sjeveru. I tako se dan bližio kraju — dan strašne more za pljačkaše — dan teškog ali dobro naplaćenog rada za Vazirije. Noću su bijelci sagradili grubu *bomu* na čistinici uz neku rijeku te su se utaborili.

U razmacima noću puknula bi puška upravo iznad njihovih glava, te bi se jedan od tuce stražara koje su sad postavili srušio na tlo. Takvo stanje postalo je nepodnošljivo, jer su vidjeli da će od te gadne taktike biti posve izbrisani, jedan po jedan, a da neće ubiti nijednog neprijatelja. Ali su bijelci, s upornom gramzljivošću prianjali uz svoj plijen, te su, kad je došlo jutro, prisilili demoralizirane Manjueme da pokupe svoje terete smrti i zateturaju u džunglu.

Tri dana sve manja kolona hodala je po tom strašnom putu. Svaki sat obilježavala je smrtonosna strelica ili okrutno koplje. Noći su bile gadne zbog pucanja puške koja je dužnost stražarenja pretvarala u smrtnu osudu.

Ujutro četvrtog dana bijelci bili su prisiljeni da ustrijele dvojicu svojih crnaca prije nego što su ostale natjerali da dignu omraženu bjelokost, a dok su to činili zaorio je glas jasan i jak, iz džungle: — Danas umireš, Manjuemo, ako ne odložiš bjelokost. Navali na svoje okrutne gospodare i ubij ih! Imaš puške, zašto ih ne upotrebiš? Ubij bijelce, pa ti nećemo nauditi. Povest ćemo te

natrag u naše selo i nahraniti i odvesti iz naše zemlje sigurno i mirno. Odloži bjelokost i navali na gospodare — mi ćemo ti pomoći. Inače umireš!

Kad je taj glas zamro, pljačkaši su stali kao da su skamenjeni. Bijelci su gledali svoje manjuemske robove. Robovi su gledali jedan drugoga — samo su čekali da netko počne. Preostalo je nekih trideset bijelaca i oko stotinu i pedeset crnaca. Svi su bili naoružani — čak i oni koji su nosili terete imali su puške na leđima.

Bijelci su se zbili. Šeik je naložio Manjuemama da nastave hodati. Dok je to govorio, otkočio je pušku i podigao je. Ali je u isti trenutak jedan crnac odbacio svoj teret i, skinuvši pušku s leđa, opalio ravno u skupinu bijelaca. Za trenutak logor je postao gomila demona koji su psovali i zavijali, boreći se puškama i noževima i pištoljima. Bijelci su stajali zajedno i hrabro branili svoje živote, ali uz onu kišu olova što su je sipali njihovi robovi, i pljusak strelica i kopalja što je sad udarao samo na njih, nije bilo od samog početka teško pogoditi kakav će biti ishod. Deset minuta pošto je prvi nosač odbacio teret ležao je mrtav i posljednji bijelac.

Kad je pucnjava prestala, Tarzan je ponovo progovorio Manjuemama:

— Pokupite našu bjelokost i vratite je u selo, odakle ste je ukrali. Mi vam nećemo nauditi.

Trenutak Manjueme su oklijevale. Nije im se htjelo ponovo prevaliti onaj teški put od tri dana. Razgovarali su šapćući, a jedan okrenuo se prema džungli, obraćajući se glasno onomu koji im je bio progovorio iz lišća.

— Kako da znamo da nas, kad se jednom nađemo u vašem selu, nećete sve poubijati? — upitao je.

— Znate samo — odgovori Tarzan — da smo vam obećali da vam nećemo nauditi ako nam vratite našu bjelokost. Ali znate i to da vas možemo poubijati ako ne učinite kako vam kažemo i nije li vjerojatnije da ćemo tako učiniti ako nas ljutite nego ako izvršite ono što vam kažemo?

— Tko si ti što govoriš jezik bijelih gospodara? — povikao je manjuemski govornik. — Daj da te vidimo i da ti odgovorimo.

Tarzan stupi iz džungle nekoliko koraka ispred njih — Gledajte! — rekao je. Kad vidješe da je bijel, prestraviše se, jer

nikad prije nisu vidjeli bijela divljaka, a njegovim velikim mišićima i golemom tijelu divili su se i čudili.

— Možete se u mene pouzdati — rekao je Tarzan. — Dok god činite onako kako vam kažem, i ne naudite ni jednom od mojih ljudi, nećemo ni mi nauditi vama. Hoćete li pobrati bjelokost i vratiti se u miru u naše selo, ili da vas slijedimo uz vaš put prema sjeveru kao što smo vas pratili ova tri dana?

Sjećanje na te užasne dane koji su upravo prošli konačno je djelovalo na Manjueme, pa su zato, posavjetovavši se na brzinu, uprtili svoje tovare i uputili se prema selu Vazirija.

Na kraju trećega dana ušli su na seoska vrata, a pozdravili su ih preživjeli od nedavnog pokolja, kojima je Tarzan bio poslao glasnika u privremeni logor na jugu na dan kad su pljačkaši bili otišli iz sela, poručivši im da se mogu mirno vratiti.

Trebalo je mnogo Tarzanove vještine i uvjeravanja da Vaziriji ne napadnu Manjueme zubima i noktima i da ih ne razderu na komade, ali kad im je Tarzan protumačio da je zadao riječ Manjuemama da im neće nitko naškoditi ako donesu bjelokost na mjesto odakle su je ukrali, te kad je uvjerio svoj narod da pobjedu duguje samo njemu, napokon su oni popustili i dopustili tim ljudožderima da mirno otpočinu u selu.

Te noći seoski ratnici održali su velik dogovor o tome kako da proslave pobjedu i izaberu novog poglavicu. Poslije smrti starog Vazirija Tarzan je upravljao ratnicima u bici, i privremeno zapovjedništvo bilo je šutke njemu prepušteno. Nije bilo vremena da se izabere nov poglavica između njih samih Vazirija, a zapravo pod vodstvom majmuna-čovjeka toliko su uspjeli da nisu željeli da najvišu vlast predaju drugome, jer su se bojali da bi ono što su već stekli mogli izgubiti. Nema tome dugo što su vidjeli što znači ne slušati savjet tog divljeg bijelca, kad je Vaziri naložio onu nesretnu navalu, u kojoj je poginuo i on sam, tako da im nije bilo teško prihvatiti Tarzanovu vlast kao konačnu.

Glavni ratnici sjedili su u krugu oko male vatre raspravljajući o zaslugama nekoga tko bi mogao biti nasljednik starog Vazirija. Najprije je progovorio Busuli:

— Budući da je Vaziri mrtav, a nema sina, samo je jedan između nas o kom znamo iz iskustva da bi mogao biti dobar kralj. Samo je jedan pokazao da nas može s uspjehom voditi

protiv pušaka bijelca i donijeti nam laku pobjedu a da ne izgubimo ni jednog ratnika. Samo je jedan, a taj je bijelac koji nas je vodio posljednjih nekoliko dana — i Busuli je skočio na noge te, podigavši koplje i napola se nagnuvši, počeo plesati polako oko Tarzana, pjevajući ritmički uz svoje korake: Vaziri, kralj Vazirija. Vaziri, ubijač bijelaca. Vaziri, kralj Vazirija.

Jedan po jedan, drugi ratnici suglasili su se da prihvaćaju Tarzana kao kralja i pridružili se svečanom plesu. Žene su došle i šćućurile se oko ruba tog kruga bubnjajući po tom-tomima, plješćući rukama ritmički prema koracima plesača i pridružujući se pjevu ratnika. Usred tog kruga sjedio je Tarzan-majmun Vaziri, kralj Vazirija, jer je, kao i njegov prethodnik, trebalo da uzme plemensko ime kao svoje.

Sve brži bio je korak plesača, sve glasniji njihovi divlji povici. Žene digle su se i jednoglasno vikale iz sve snage.

Koplja su se divlje vitlala a kad su se plesači sagnuli i udarili štitovima o tvrdo ugaženu zemlju seoske ulice, cijeli taj prizor bio je tako strašno iskonski i divlji kao da se odvija u nejasnoj zori čovječanstva, prije bezbrojnih stoljeća.

Kako je uzbuđenje raslo, i majmun-čovjek skočio je na noge i pridružio se toj divljoj svečanosti. Usred kruga sjajnih crnih tjelesa skakao je i urlao i tresao svojim teškim kopljem s istom mahnitom neobuzdanošću koja je obuzela i njegove sudivljake. I posljednji ostatak njegove civilizacije bio je zaboravljen — sad je bio primitivan čovjek u potpunosti. Uživao je u slobodi divljeg života koji je ljubio, radovao se kraljevstvu nad tim divljim crncima.

Ah, da ga je Olga de Coude onda vidjela — bi li ona prepoznala onog dobro obučenog, mirnog mladića čije ju je njegovano lice i besprijekorno vladanje toliko osvajalo prije samo nekoliko mjeseci? A Jane Porter! Bi li ona još ljubila ovog divljeg poglavicu ratnika koji pleše gol među svojim golim divljim podanicima? A D'Arnot? Bi li D'Arnot vjerovao da je to onaj isti čovjek kojega je on uveo u najodabranije klubove Pariza? Što bi njegovi drugovi perovi u Gornjem domu, rekli da je netko pokazao ovog diva plesača, s barbarskim ukrasom na glavi i s kovinskim nakitima, I rekao: — Eto, dragi lordovi, ovo je John Clayton, Lord Greystoke?

I tako Tarzan-majmun postao je pravi kralj — polako ali sigurno slijedio je evoluciju svojih predaka, jer nije li počeo na samom dnu?

Majmun čovjek skočio je na noge i pridružio se u toj divljoj svečanosti.

smrtni ždrijeb

U jutro poslije brodoloma *Lady Alice* Jane Porter se prva probudila u čamcu za spasavanje. Drugi članovi skupine spavali su na sjedalima ili su sklupčani ležali na dnu čamca.

Kad je djevojka shvatila da su se odijelili od drugih čamaca uznemirila se. Osjećaj krajnje osamljenosti i bespomoćnosti koji je veliko prostranstvo pustog oceana u njoj probudilo bio je tako ubitačan da se od samog početka nije ni najmanje nadala da će se spasiti. Bila je sigurna da su izgubljeni.

Tada se probudio Clayton. Trebalo je nekoliko trenutaka prije nego se mogao toliko sabrati da shvati gdje je ili se sjetiti sinoćnje nesreće. Napokon mu zbunjene oči padoše na djevojku.

— Jane! — povikao je. — Dobro je što smo zajedno!

— Gledaj — rekla je djevojka tupo pokazavši obzorje bezvoljnim pokretom ruke. — Posve smo sami.

Clayton je promotrio vodu u svim smjerovima.

— Gdje mogu oni biti? — povikao je. — Nisu se mogli potopiti, jer nije bilo valova, a plovili su pošto je jahta potonula — vidio sam ih sve.

Probudio je druge članove skupine i protumačio im nevolju.

— Ništa ne smeta što su se čamci razišli, gospodine —- napomenuo je jedan mornar. — Svi su opskrbljeni, tako da zbog toga nije potrebno da smo zajedno, a ako se digne oluja ne možemo jedni drugima pomoći čak da smo i svi zajedno. Dok smo ovako rasuti po oceanu, mnogo je vjerojatnije da će se jedan čamac pronaći, a onda će se potražiti drugi. Da smo zajedno bila bi samo jedna mogućnost da se spasimo, a sad su četiri.

Uvidjeli su mudrost te filozofije, pa su se razvedrili, ali radost im je bila kratkotrajna, jer kad su odlučili da neprekidno veslaju

prema istoku i kopnu, otkrili su da su mornari, koji su bili uz ona dva jedina vesla na čamcu, bili zaspali na svom poslu, a vesla su im pala u more. Sad ih u vodi nije bilo nigdje vidjeti.

Ljuteći se i uzajamno optužujući, mornari su se gotovo potukli, ali Clayton ih je uspio umiriti. Ali trenutak kasnije Thuran umalo da nije prouzrokovao još jednu svađu, kad je napomenuo da su svi Englezi glupi, a engleski mornari napose.

— Hajde, hajde, drugovi — progovorio je mornar po imenu Tompkins, koji nije sudjelovao u prepirci — to lajanje neće nas nikamo dovesti. Ta Spider je malo prije rekao da će nas, dovraga, i tako pokupiti, pa čemu da se onda svađamo? Idemo radije jesti.

— To nije loša misao — prihvatio je Thuran, da zatim, okrenuvši se trećem mornaru, Wilsonu, doda: — Pošalji jednu limenku ovamo straga, moj dobri čovječe.

— Uzmi je sam — odbrusi Wilson. — Ne primam naloge od... stranca — još nisi kapetan.

Tako je sam Clayton morao dohvatiti limenku, a zatim izbi još jedna žučljiva prepirka, kad je jedan mornar optužio Claytona i Thurana kako su se udružili da nadziru zalihe samo zato da zgrabe lavlji dio.

— Netko mora preuzeti zapovjedništvo nad ovim čamcem — progovori Jane Porter, kojoj se nikako nije sviđalo to neugodno zabadanje na samom početku prisilnog druženja koje bi moglo potrajati i mnogo dana. — Strašno je biti sam u slabu čamcu na Atlantiku, pa čemu onda još i opasnost i nevolja koju stvara neprestana prepirka i svađa. Vi biste muškarci morali izabrati vođu, i onda ostajati pri svim njegovim odlukama. Ovdje je potrebnija stroga disciplina nego na dobro uređenu brodu.

Prije nego što je izrazila svoje osjećaje, nadala se da neće biti potrebno da ulazi u tu stvar, jer je vjerovala da je Clayton kadar da se suoči sa svakom opasnosti, ali je morala priznati da, barem zasad, nije pokazivao veće sposobnosti da će uspješno riješiti taj zaplet nego i ostali, iako se ustručavao da povećava neugodnost, te je čak limenku vratio mornarima kad su ovi protestirali da je otvara on.

Djevojčine riječi privremeno su umirile muškarce, pa se napokon odlučio da se dva burenceta vode i četiri limenke hrane podijele na dva dijela, tako da jednu polovinu dobiju tri mornara

i upravljaju njom kako najbolje znaju, a ostatak da dobiju ona tri putnika straga.

Tako se ta mala skupina podijelila na dva tabora. Kad su podijelili zalihe, svi su odmah počeli otvarati kutije da podijele hranu i vodu. Mornari su prvi otvorili jednu od limenki »hrane«, ali su se toliko razočarali i razbjesnili da ih je Clayton upitao što je.

— Neprilika! — vrisnuo je Spider. — Neprilika! Gore nego neprilika — to je smrt! — Ova... limenka puna je petroleja.

Sad su užurbano Clayton i Thuran otvorih jednu od svojih, samo da saznaju gadnu istinu da i ona sadrži — ne hranu, nego petrolej. Jednu za drugom otvarali su četiri limenke. A kako su saznali njihov sadržaj, gnjevno urlanje najavljivalo je neugodnu istinu — nije bilo ni trunka hrane u čamcu.

— No, budimo sretni da se ne radi o vodi — povikao je Tompkins. — Lakše je trpjeti glad nego žeđu. Ako dođe do najgorega, možemo jesti cipele, ali ih ne možemo piti.

Dok je govorio, Wilson je svrdlao rupu u jednom burencu, a kad je Spider primaknuo limenu čašu nagnuo je burence da se napije gutljaj te skupocjene tekućine. Tanka struja crnkastih, suhih čestica izlila se polako kroz sitni otvor na dno čaše. Zastenjavši, Wilson ispusti burence te je sjedio zabuljivši se u onu suhu tvar u čaši, nijem od užasa.

— Burenca su puna baruta — rekao je Spider tiho okrenuvši se onima straga. I tako se zaista pokazalo kad je otvoreno i posljednje burence.

— Petrolej i barut! — povikao je Thuran. — Kakve li hrane, kakva pića za brodolomce!

Sa saznanjem da u čamcu nema ni hrane ni vode, muka od gladi i žeđi odmah se pojačala, i tako je već prvi dan ove žalosne pustolovine počela prava muka, pravi užas koji donosi brodolom.

Kako su dani prolazili, stanje se pogoršavalo. Bolne oči motrile su dan i noć obzorje, dok slabi i umorni promatrači ne bi klonuli iscrpeni na dno čamca, te bi u drijemu nemirnu od snova na trenutak zaboravili užas zbilje.

Mornari su, zbog nesmiljene gladi, pojeli kožnate remene, cipele, kožne vrpce na kapama, iako su ih i Clayton i Thuran

uvjeravali — koliko su mogh — da će odsada samo još više trpjeti.

Slaba i beznadna, skupina ležala je pod nesmiljenim tropskim suncem, sasušenih usana i natekla jezika, čekajući smrt koju su počeli željeti. Jani Claytonu i Thuranu koji nisu jeli ništa otupjela je ona velika muka od prvih nekoliko dana, ali muka mornara, kad su im se slabi, nemoćni želuci latili probave komada kože, bila je strašna. Tompkins je prvi podlegao. Upravo tjedan dana poslije brodoloma *Lady Alice* taj mornar umro je u strašnim grčevima.

Sate i sate njegovo iskrivljeno, ružno lice cerilo se onima na krmi čamca, dok to Jane Porter više nije mogla podnositi.

— Možeš li spustiti to tijelo u more, Williame? — upitala je.

Clayton se digao i oteturao prema mrtvacu. Dva preostala mornara gledala su ga sa čudnim, zlim sjajem u utonulim dupljama. Uzalud je Englez nastojao da podigne mrtvaca i prevali ga preko razine čamca — snaga mu nije dostajala.

— Pomozite mi, molim vas — obratio se Wilsonu koji je ležao najbliže.

— Zašto ga hoćete izbaciti? — upitao je mornar razdražljivim glasom.

— Moramo, prije nego smo preslabi — odgovori Clayton. — Sutra će biti strašan, kad ostane jedan dan pod tim vrelim suncem.

— Bolje da ga ostavite na miru — mrmljao je Wilson. — Možda će nam do sutra trebati.

Polako je značenje Wilsonovih riječi prokapalo Claytonu u glavu. Napokon je shvatio zašto Wilson neće da se baci mrtvac.

— Ne mislite valjda... — šapnuo je Clayton užasnim glasom.

— A zašto ne? — zarežao je Wilson. — Zar ne treba da živimo? On je mrtav — dodao je trznuvši prstom u pravcu mrtvaca. — Njemu je svejedno.

— Dođite ovamo, Thurane — pozvao je Clayton. — Imat ćemo nešto gore od smrti ako se prije mraka ne oslobodimo ovog tijela.

Wilson je, prijeteći, zateturao da spriječi ono što su htjeli učiniti, ali kad se njegov drug Spider složio s Claytonom i Thuranom, odustao je i gledao požudno mrtvaca kad su ga tri čovjeka sjedinjenim snagama uspjela prevaliti preko ruba čamca.

Ostatak dana sjedio je Wilson zureći u Claytona, a u očima mu se zrcalilo ludilo. Podvečer, dok je sunce zapadalo u more, počeo se smijuljiti i mrmljati, a oči mu nisu ostavljale Claytona.

Kad se posve smračilo, Clayton je još osjećao na sebi one užasne oči. Nije se usudio spavati, a bio je toliko iscrpen da se morao neprestano boriti da ostane budan. Poslije, kako se njemu činilo, beskrajna trpljenja, pade mu glava na sjedalo te je zaspao. Kako je dugo spavao, nije znao — pobudilo ga struganje posve blizu. Digao se mjesec, pa kad je Clayton otvorio presenećene oči vidio je kako Wilson kradomice puzi prema njemu, otvorenih usta, izplažena natekla jezika.

Taj tihi šum probudio je u isto vrijeme i Jane Porter, a kad je ona ugledala tu ružnu sliku zavrisnula je resko od strepnje, a u isto vrijeme mornar je posrnuo i pao na Claytona. Kao da je divlja zvijer, tražio je zubima vrat svog plijena, ali je Clayton, iako je bio slab, još smogao toliko snage da luđakova usta zadrži na udaljenosti.

Na vrisak Jane Porter probudiše se Thuran i Spider. Videći uzrok njezine uzbune, oba muškarca otpuziše Claytonu u pomoć, te su sva trojica uspjeli da savladaju Wilsona i da ga bace na dno čamca. Nekoliko trenutaka ležao je ondje brbljajući i smijući se, a onda, sa strašnim vriskom, i prije nego ga je ikoji od drugova mogao spriječiti, zatetura i skoči u more.

Zbog reakcije od strašnog napora i uzbuđenja preživjeli su drhtali, posve malaksali. Spider nije mogao zadržati plač. Jane Porter je molila. Clayton je tiho psovao. Thuran je sjedio s glavom u rukama, misleći. Ishod svog razmišljanja priopćio je sutradan ujutro Spideru i Claytonu.

— Gospodo — govorio je Thuran — vi vidite kakva nas sudbina sve čeka ako nas za dan-dva ne nađu. Da za to ima malo nade očito je po činjenici da u sve ove dane što plutamo nismo na obzorju vidjeli niti jedro niti najmanju mrlju od dima. Još bi postojala mogućnost da imamo hrane, ali bez hrane je nema. Zato nam preostaje samo jedan od dva izbora, a mi moramo odmah birati. Ili moramo svi zajedno umrijeti za nekoliko dana, ili se jedan mora žrtvovati da drugi žive. Shvaćate li jasno što mislim?

Jane Porter, koja ga je bila čula, zgrozila se. Da je taj prijedlog došao od jadna, neuka mornara, možda se ne bi bila

toliko začudila. Ali da dođe od nekog tko se gradi kulturan i uglađen čovjek, ona je to jedva mogla vjerovati.

— Bolje da umremo zajedno — odgovori Clayton.

— To treba da odluči većina — odgovori Thuran. — Budući da će samo jedan od nas trojice biti žrtva, mi ćemo odlučiti. Gospođica Porter nije zainteresirana, jer ona neće biti ni u kakvoj opasnosti.

— Kako ćemo znati tko će biti prvi? — upitao je Spider.

— To možemo lijepo odrediti ždrijebom — odgovori Thuran. — Imam u džepu nekoliko kovanih franaka. Možemo izabrati neki datum — onaj koji ispod komada tkanine prvi izvuče taj datum, bit će žrtva.

— Neću da imam ništa s tim đavolskim poslom — mucao je Clayton. — Još uvijek se može ugledati kopno ili pojaviti brod — na vrijeme.

— Učinit ćete kako odluči većina, ili ćete biti »prvi« bez formalnosti da se vuče ždrijeb. Pravedno je za jednoga kao i za drugoga. Da troje mogu živjeti, jedan mora umrijeti možda nekoliko sati prije nego inače.

Onda je počeo pripremati taj ždrijeb smrti, dok je Jane Porter sjedila širom otvorenih očiju i užasnuta na pomisao o onomu što slijedi. Thuran raširio je kaput po dnu čamca, a onda je između šake novca izabrao šest franaka. Druga dvojica nagnula su se kad ih je pregledavao. Napokon ih je sve dao Claytonu.

— Pogledajte ih pažljivo — rekao je. — Najstariji datum je osamnaest stotina sedamdeset i pet, i samo jednom dolazi ta godina.

Clayton i mornar pregledali su svaki novac. Njima se činilo da se ne može otkriti nikava druga razlika osim datuma. Bili su posve zadovoljni. Da su znali da se Thuran, kao kartaška varalica, toliko uvježbao u čulu dodira, da je gotovo mogao razlikovati karte, bili bi malo vjerovali da je taj postupak pravedan. Komad novca s godinom 1875. bio je za vlas tanji od ostalih franaka, ali ni Clayton ni Spider ne bi to mogli otkriti bez mikrometra.

— Kojim redom ćemo vući? — upitao je Thuran, znajući iz svog iskustva da ljudi, kad je zgoditak nešto neugodno — više vole vući ždrijeb posljednji — uvijek postoji mogućnost i nada da

će ga izvući netko drugi. Budući da se izvlačenje katkad mora i ponoviti, Thuran je više volio vući prvi.

I tako, kad je Spider izrazio želju da vuče posljednji, Thuran se spremno ponudio da pokuša prvi. Njegova ruka bila je pod kaputom samo trenutak, a ipak su oni brzi, spretni prsti popipali svaki komad novca, pronašli i odbacili onaj kobni. Kad je izvadio ruku, u njoj je bio franak s godinom 1888. Zatim je izvlačio Clayton. S napetim i prestrašenim izrazom na licu nagnula se Jane Porter naprijed kad je ruka njezina budućeg supruga pipala pod kaputom. Zatim je izvukao ruku, franak mu je ležao na dlanu. Jedan trenutak nije se usuđivao pogledati, ali se Thuran nagnuo naprijed i vidio datum, te je uskliknuo da je Clayton siguran.

Jane Porter naslonila se, slaba i drhtava, na bok čamca. Osjećala se bolesna i hvatala ju je vrtoglavica. A sad, ako Spider ne izvuče onaj komad iz 1875. ona će svu tu strahotu morati pretrpjeti još jedanput.

Mornareva ruka već je bila pod kaputom. Velike kaplje znoja bile su mu na obrvama. Drhtao je kao od groznice. Glasno je psovao sebe što vuče posljednji, jer su mu sad izgledi da izbjegne bili tri naprama jedan, dok su u Thurana bili pet naprama jedan a u Claytona četiri naprama jedan.

Thuran je bio vrlo strpljiv, i nije požurivao čovjeka, jer znao je da je on posve siguran iziđe li ovaj put franak sa 1875. ili ne iziđe. Kad je mornar izvukao ruku i pogledao komad novca, pao je onesviješten na dno čamca. I Clayton i Thuran požurili su se, koliko su onako slabi mogli, da pogledaju novac koji se otkotrljao iz čovjekove ruke i sad je ležao kraj njega. Na novcu nije bila godina 1875. Strah je toliko savladao Spidera kao što bi ga bio da je izvukao onaj kobni franak.

Ali sad se cijeli taj postupak morao ponoviti. Ponovo je Thuran izvukao bezopasan novac. Jane Porter zatvorila je oči kad je Clayton posegao ispod kaputa. Spider se nagnuo razrogačenih očiju prema ruci koja je trebalo da odluči njegovu sudbinu, jer ma kakva na tom posljednjem vučenju bila Claytonova sudbina, suprotna bit će Spiderova.

Zatim je William Cecil Clayton, lord Greystoke, izvukao ruku ispod kaputa. U šaci je čvrsto stiskao novac, tako da ga nitko

nije mogao vidjeti. Pogledao je Jane Porter. Nije se usuđivao otvoriti ruku.

— Brzo! — zapiskao je Spider. — Zaboga, da vidimo.

Clayton rastvori prste. Spider je prvi vidio datum, pa se prije nego je itko znao što namjerava, podigao na noge i bacio preko ruba čamca, da zauvijek nestane u zelenim dubinama — franak nije bio onaj iz 1875.

Taj napor toliko je iscrpio one koji su preostali da su preostali dio dana ležali napola bez svijesti, i taj predmet više nisu spominjali nekoliko dana. To su bili strašni dani, sa sve većom slabosti i beznađem. Napokon je Thuran dopuzao do mjesta gdje je ležao Clayton.

— Moramo vući još jednom, prije nego što toliko oslabimo da više nećemo moći ni jesti — šapnuo je.

Clayton je bio u takvu stanju da je jedva bio gospodar svoje volje. Jane Porter nije progovorila tri dana. On je znao da ona umire. Iako je ta misao bila užasna, nadao se da žrtvovanje ili Thurana ili njega njoj može obnoviti snagu, pa je odmah pristao na Thuranov prijedlog.

Izvlačili su jednako kao i prije, ali mogao je biti samo jedan ishod — Clayton je izvukao 1875.

— Kad će to biti? — pitao je Thurana.

Thuran je već izvukao džepni nož iz hlača pa ga je pokušavao otvoriti.

— Sad — mucao je, a pohlepne oči zlobno su uživale gledajući Engleza.

— Ne možete li počekati do mraka? — upitao je Clayton.

— Gospođica Porter ne smije to vidjeti. Trebalo je da se oženimo, znate.

Licem Thurana preleti razočaranje.

— Neka bude — odgovorio je oklijevajući. —Doskora će pasti noć. Čekao sam mnogo dana — mogu čekati još nekoliko sati.

— Hvala vam, prijatelju — promucao je Clayton. — Sad ću poći k njoj i ostat ću s njom dok nije vrijeme. Htio bih sat dva biti s njom, prije nego umrem.

Kad je Clayton došao do djevojke, ona je bila u nesvijesti

— Znao je da umire, i radovao se što neće vidjeti strašnu tragediju koja će se uskoro dogoditi. Uzeo ju je za ruku i prislonio je na svoje ispucane i natekle usne. Dugo je milovao

osušenu ruku, koja je sad bila poput pandže, a jednom je bila krasna, skladna ruka mlade baltimorske ljepotice.

Prije nego je i znao, posve se smračilo, ali ga je prizvao k svijesti glas iz noći. To ga je Thuran zvao u smrt.

— Dolazim, Thuran — požurio se odgovoriti.

Tri puta pokušao se okrenuti na rukama i koljenima, da može dopuziti do svoje smrti, ali je u ono nekoliko sati što je ondje ležao toliko oslabio da se nije mogao vratiti Thuranu.

— Morat ćete doći k meni — odgovorio je slabim glasom.

— Nemam dovoljno snage da se dignem na ruke i koljena.

— Hoćete mi uskratiti ono što sam dobio — promucao je Thuran.

Clayton je čuo kako se čovjek miče po dnu čamca. Napokon začulo se očajno stenjanje. — Ne mogu puziti — čuo je kako Thuran jauče. — Prekasno je. Prevario si me, ti prljavi engleski psu!

— Nisam vas prevario, — odgovorio je Clayton. — Učinio sam što sam najbolje mogao da se dignem, ali ću pokušati još jednom, a ako pokušate i vi, svaki može dopuziti pola puta, pa ćete onda imati »ono što ste dobili«.

Ponovo je Clayton upeo preostalu snagu, a čuo je da Thuran očito čini isto. Skoro sat kasnije Englez se uspio podići na ruke i koljena, ali je, kad se htio pomaći, pao na lice.

Trenutak kasnije čuo je kako Thuran kliče kao da mu je odlanulo.

— Dolazim — šaptao je Thuran.

Ponovo je Clayton pokušao oteturati u svoju sudbinu, ali je ponovo pao naglavce na dno čamca. Od posljednjeg pokušaja prevalio se na leđa, te je ondje ležao gledajući u zvijezde, dok je iza sebe, sve bliže i bliže, slušao mučno struganje i teško disanje Thurana.

Činilo se da je ovako morao ležati jedan sat, čekajući da ono ispuze iz tame i završi njegovu nevolju. Sad je bilo posve blizu, ali su bile sve veće stanke između napora da se primakne, i svaki pokret prema naprijed činio se Englezu, koji je čekao, gotovo neznatan.

Napokon znao je da je Thuran dopuzio. Čuo je kako hihoće, nešto mu je dodirnulo lice, i on je izgubio svijest.

Istu onu noć kad je Tarzan-majmun postao poglavica Vazirija, žena koju je on ljubio umirala je u čamčiću na Atlantiku, dvije stotine milja zapadno od Tarzanova sela. Dok je plesao među svojim golim divljacima, vatra se svjetlucala na njegovim velikim valovitim mišićima, — bio je utjelovljenje savršenosti i snage — žena koja ga je ljubila ležala je mršava iscrpena u agoniji što prethodi smrti od žeđi i gladi.

Pošto je Tarzan izabran za kralja Vazirija, tjedan dana pratili su Manjueme do sjeverne granice Vazirija, kako im je to Tarzan bio obećao. Prije nego što je od njih otišao, Tarzan je ishodio obećanje da više neće polaziti na ekspediciju protiv Vazirija, a to nije bilo ni teško ishoditi. Dovoljno su iskusili borbenu taktiku novog vazirskog poglavice, a da bi i najmanje željeli pratiti još jednu razbojničku hordu u zemlju Vazirija.

Pošto se vratio u selo, Tarzan je odmah počeo pripremati ekspediciju koja će potražiti srušeni grad zlata o kom mu je bio govorio stari Vaziri. Izabrao je pedeset najizdržljivijih ratnika svog plemena, i to samo one koji su pokazivali želju da ga prate na tom napornom putu i dijele opasnosti u novoj, neprijateljskoj zemlji.

Basnoslovno bogatstvo tog legendarnog grada uvijek mu je bilo pred očima otkako mu je Vaziri ispričao čudne pustolovine prijašnje ekspedicije, koja je slučajno nabasala na one prostrane ruševine. Na to putovanje mamila je Tarzana-majmuna pustolovina isto tako snažno kao i zlato, ali radilo se i o zlatu, jer je među civiliziranim ljudima saznao za čudesa koja se mogu stvarati kad se posjeduje taj magični žuti metal. Nije mu padalo na pamet da razmišlja što će s tim blagom učiniti u srcu divlje

Afrike — bit će dovoljno da *može* praviti čudesa makar za to nikad ne imao prilike.

I tako je jednog sjajnog tropskog jutra Vaziri, poglavica Vazirija, krenuo na put na čelu pedeset skladnih crnih ratnika, koji je stari Vaziri opisao Tarzanu. Hodali su dane i dane — uz jednu rijeku, preko niska razvoda, niz drugu rijeku, uz treću, dok na kraju dvadeset i petog dana nisu logorovali na obronku planine s vrha koje su se nadali prvi put ugledati čudesni zlatni grad.

Rano sutradan penjali su se gotovo okomitim liticama koje su stvarale posljednju ali najveću prirodnu prepreku između njih i njihova odredišta. Bilo je skoro podne prije nego što je Tarzan, koji je bio na čelu rijetkog reda penjača, stupio na vrh posljednje litice i našao se na malom zaravanku na samom vrhu.

Na obje strane dizali su se visoki vrhovi tisuće stopa iznad prijevoja kojim su oni ulazili u opasnu dolinu. Iza Tarzana pružala se pošumljena dolina kroz koju su oni prolazili mnogo dana, a na suprotnoj strani bilo je nisko gorje koje je obilježavalo granicu njihove zemlje.

Ali njihovu pažnju privlačilo je ono što je bilo naprijed. Tu je ležala pusta dolina — plitka, uska dolina načičkana zakržljalim drvećem i velikim kamenjem. A na onoj strani doline ležao je, kako se činilo, velik grad. Njegovi debeli zidovi, visoki tornjevi, kule minareti, i kupole crvenjeli su se i žutjeli na suncu. Tarzan je bio predaleko da opazi ruševnost — njemu se to učinio divan grad veličanstvene ljepote, te je u mašti ispunjao one široke avenije i goleme hramove gomilom sretnih, zaposlenih ljudi.

Jedan sat ta je mala ekspedicija počivala na vrhu planine, a onda ju je Tarzan poveo u dolinu. Nije bilo nikakva traga, ali je put bio manje naporan nego uspon. Kad su se našli u dolini, napredovali su brže, tako da je još bilo svijetlo kad su se zaustavili pred visokim zidovima tog starinskog grada.

Vanjski zid bio je visok pedeset stopa, ondje gdje nije upao, ali nigdje, koliko su mogli vidjeti, nije otpalo više od deset do dvadeset stopa gornjih dijelova. To je još uvijek bila izvanredna obrana. U više navrata Tarzanu se činilo da razabire kako se nešto miče iza srušenih dijelova zida, kao da ih iza tih starinskih bedema promatraju neka stvorenja. I često je na sebi osjećao

neviđene oči, ali ni jednom nije bio siguran da nije to možda od suviše uzbuđene mašte.

Te noći logorovali su izvan grada. Jednom, u ponoć, probudio ih je oštar vrisak s one strane velikog zida. Bio je isprva vrlo visok, a zatim je postepeno padao dok se nije završio u strašnim jecajima. Na crnce je čudno djelovao, dok je trajao gotovo ih je paralizirao, te je logor ponovo zaspao tek za jedan sat. Ujutro se učinak još razabirao u strašljivim; potajnim pogledima koje su Vaziriji neprestano bacali na goleme neugodne zidove.

Tarzan ih je morao prilično sokoliti i nagovarati, jer su se na licu mjesta htjeli okaniti tog pothvata i požuriti natrag kroz dolinu prema klisurama kojima su se penjali dan prije. Ali su napokon, uz mnogo nagovaranja i pod prijetnjom da će on ući u grad sam, pristali da ga prate.

Petnaest minuta hodali su uza zid prije no što su otkrili mjesto gdje mogu ući. Došli su do uske pukotine, dvadeset palaca široke. Unutra dizalo se betonsko stepenište, udubljeno od stoljetne upotrebe, koje je iščezavalo oštrim zaokretom nekoliko metara dalje naprijed.

U taj uski prolaz ušao je Tarzan okrenuvši se u stranu, tako da mu ne smetaju golema ramena. Za njim provlačili su se crni ratnici. Na zaokretu završile su se stepenice pa je put bio ravan, ali se vijugao i savijao poput serpentine, dok odjednom pod oštrim kutom nije dospio na usko dvorište s one strane kojeg se dizao unutrašnji zid visok kao i vanjski. Taj unutrašnji zid bio je načičkan okruglim kulicama koje su se na njegovom cijelom vrhu izmjenjivale sa zašiljenim kamenjem. Na nekim mjestima kamenje je otpalo, pa je zid bio oštećen, ali je inače bio mnogo bolje sačuvan nego vanjski zid.

Još jedan uski prolaz vodio je kroz taj zid, pa su se na njegovu kraju Tarzan i crni ratnici našli na širokoj aveniji.

Na kraju te avenije pojavljivale su se ruševne zgrade od klesana granita, mrke i neugodne. Ispred tih ruševnih zgrada raslo je drveće a povijuše vijale su se kroz šuplje, izbuljene prozore. Ali zgrada koja je bila upravo nasuprot kao da je bila manje obrasla od drugih, i bolje sačuvana. Bila je vrlo velika, s golemom kupolom na vrhu. S obje strane velikog ulaza stajali su

redovi visokih stupova kojima su na vrhu bile goleme, groteskne ptice isklesane iz stijene.

Dok su majmun-čovjek i njegovi drugovi zurili s većim ili manjim čuđenjem u taj starinski grad U srcu divlje Afrike, nekoliko ih je postalo svjesno da se u zgradi — koju su promatrali — nešto miče. Nejasne, sjenovite prilike kao da su se kretale u polutami unutrašnjosti. Oko nije moglo zahvatiti ništa stvarno — samo neobičan dojam o životu ondje gdje se činilo da života nema, jer živim bićima kao da nije bilo mjesta u tom čudnom, mrtvom gradu davno umrle prošlosti.

Tarzan se sjećao kako je u pariškoj knjižnici čitao o izgubljenoj rasi bijelaca o kojima urođenička legenda priča da žive u srcu Afrike. Pitao se ne gleda li civilizaciju koju je taj čudni narod stvorio usred tog čudnog doma u divljini. Ta je li moguće da čak i sad ostatak te izgubljene rase nastava ovu porušenu veličinu koju su nekad izgradili njihovi preci? Ponovo je osjetio potajno micanje u velikom hramu.

— Hajdemo! — rekao je Vazirijima. — Da vidimo što se nalazi iza onih porušenih zidova.

Njegovim ljudima nije se išlo, ali kad su vidjeli da on hrabro ulazi u tamna prijeteća vrata, krenuli su u zbitoj skupini koja kao da je utjelovljivala uzrujanost i strah. Jedan jedini vrisak kakav su čuli noć prije bio bi dovoljan da ih sve natjera u mahnitu trku prema uskom prolazu koji je vodio kroz te velike zidove prema vanjskom svijetu.

Kad je Tarzan ušao u tu zgradu, jasno je osjećao da na njem počivaju mnoge oči. Šuštalo se u sjeni obližnjeg hodnika, te bi se bio zakleo da je vidio kako se ljudska ruka povlači iz rupe koja se iznad njega otvarala u kupolastU dvoranu u kojoj se nalazio.

Pod te prostorije bio je od betona, zidovi od glatkog granita, a na zidovima bili su urezani čudni likovi ljudi i životinja.

Na nekim mjestima u same zidove bile su ugrađene pločice od žute kovine.

Kad se približio jednoj pločici, vidio je da je od zlata i da se na njoj nalaze mnogi hijeroglifi. Poslije ove prostorije dolazile su druge, a iza njih zgrada se granala u golema krila. Tarzan je prošao kroz nekoliko tih prostorija, te je vidio mnoga svjedočanstva u basnoslovnom bogatstvu prvih graditelja. U jednoj sobi bilo je sedam stupova od suhog zlata, a u drugoj sam je pod

bio od te kovine. I dok je on istraživao, njegovi crnci zbijali su se u gomilu iza njegovih leđa, a čudni likovi lebdjeli su i sa strane i pred njima i iza njih, ali nikad toliko blizu da bi itko mogao reći da nisu sami.

Taj napor, međutim, djelovao je na živce crnih ratnika. Molili su Tarzana da se vrate na sunčano svijetlo. Govorili su da ne može nikakvo dobro proizići iz takve ekspedicije, jer te ruševine pohađaju duhovi mrtvih koji su tu nekad stanovali.

— Promatraju nas, o kralju — šapnuo je Busuli. — Čekaju da nas namame u nutarnje dijelove svog uporišta, a onda će nas napasti i razderati zubima na komade. Tako to čine duhovi. Stric moje majke, koji je velik čarobnjak, često mi je o svemu tome pričao.

Tarzan se nasmija — Otrčite natrag na sunčano svjetlo, moja djeco — reče im. Pridružit ću vam se kad pretražim ove ruševine od vrha do dna, i kad pronađem zlato, ili vidim da ga nema. Barem možemo uzeti pločice iz tih zidova, a stupovi su preteški da njima baratamo. Ali mora da postoje velika skladišta puna zlata — zlata koje možemo lako odnijeti na leđima. Sad potrčite na svježi zrak gdje ćete moći lakše disati.

Neki ratnici počeli su brzo odilaziti, ali su Busuli i nekoliko drugih oklijevali da ga ostave — oklijevali su zbunjeni ljubavlju i vjernošću prema svom kralju i praznovjernim strahom pred nepoznatim. A onda se, posve neočekivano, dogodi ono što je riješilo to pitanje a da nije trebalo dalje raspravljati. Iz tišine ruševnog hrama, blizu njihovim ušima, oglasi se onaj isti gadni vrisak koji su bili čuli prijašnju noć, pa su se s užasnim krikovima crni ratnici okrenuli i pobjegli kroz prazne dvorane stoljetne zgrade.

Tarzan-majmun stajao je ondje gdje su ga ostavili, s odlučnim smiješkom na usnama — čekajući da neprijatelj udari. Ali ponovo je zavladala tišina, osim što se nejasno osjećale kako se gola stopala prikradaju.

Onda se Tarzan okrenu i pođe u dubinu hrama. Išao je od sobe do sobe, dok nije dospio do jedne na kojoj su još stajala gruba, zakračunana vrata, a kad je on upro rame da ih gurne ponovo je vrisak opomene zaorio gotovo uz njega. Bilo je očito da ga opominju da ne obeščašćuje tu sobu. Ili leži li u njoj ono tajno blago?

Bilo kako mu drago, upravo činjenica što su čudni, nevidljivi stražari tog neobičnog mjesta imali razloga da on u tu sobu ne ulazi bila je dovoljna da potrostruči Tarzanovu želju da u nju prodre. I zato, iako se onaj vrisak neprestano ponavljao, on je gurao ramenom vrata dok pod njegovom golemom snagom nisu popustila, te su se rastvorila na škripavim drvenim stožerima.

Iznutra je sve bilo tamno kao u grobu. Nije bilo prozora da kroza nj dopre i najmanja zraka svjetla, a budući da je i sam hodnik u koji se ta prostorija otvarala bio u polutami, čak i otvorena vrata nisu pomogla da se ona osvijetli. Pipajući pred sobom po tlu debljim krajem koplja, Tarzan je ušao u taj mrak. Odjednom vrata se za njim zatvoriše a u isti trenutak hvatale su ga u toj tami ruke sa svih strana.

Majmun-čovjek borio se divlje i bijesno za život svojom herkuleskom snagom. Ali iako je osjećao da njegovi udarci nešto pogađaju, a zubi zagrizaju u meko meso, uvijek kao da su dvije nove ruke zamjenjivale one koje je on odbio. Napokon povukli su ga dolje te su ga polako, vrlo polako, savladali samom težinom svog broja. A onda su ga svezali — s rukama na leđima i nogama podignutim straga do ruku.

Čuo je samo teško disanje svojih protivnika i buku borbe. Nije znao kakva su ga stvorenja uhvatila, ali da su bila ljudska bilo je očito po činjenici što su ga svezali.

Zatim su ga podignuli s tla te su ga, napola ga vukući, napola gurajući, iznijeli kroz druga vrata iz te crne sobe i unijeli u unutrašnje dvorište hrama. Tu je vidio svoje zarobljivače. Mora da ih je bila stotina — niski, zdepasti ljudi s dugim bradama koje su im prekrivale lica i padale na kosmate grudi.

Gusta, razbarušena kosa na glavama rasla im je duboko na zavaljenim čelima i padala na ramena i leđa. Krive noge bile su im kratke i teške, ruke duge i mišićave. Oko slabina nosili su kože leoparda i lavova a velike ogrlice od pandža tih istih životinja visile su im na grudima. Debeli prstenovi čistog zlata ukrašivali su im ruke i noge. Od oružja nosili su teške, kvrgave toljage a za pojasom, koji im je pridržavao onaj jedini komad odjeće, svaki je nosio dugačak, gadan nož.

Ali na njihova zarobljenika najjači dojam izvršila je njihova bijela koža — niti u boji niti u crtama lica nije bilo ni traga negroidnim karakteristikama. Ali po svojim zavaljenim čelima,

opakim, nablizu smještenim očima i žutim koljačima jedva su bili privlačljivi.

Dok su se borili u tamnoj sobi i dok su vukli Tarzana u unutarnje dvorište, nije se progovorila ni jedna riječ, ali je sad nekoliko njih izmjenjivalo groktave, jednosložne riječi jezikom koji nije bio nepoznat majmunu-čovjeku. Zatim su ga odmah ostavili ležati na cementnom podu, dok su oni odjurili na kratkim nogama u drugi dio hrama s one strane dvorišta.

Dok je Tarzan ondje ležao na leđima, vidio je da hram potpuno okružuje taj mali zatvoreni prostor i da se na svim stranama dižu visoki zidovi. Na vrhu vidjelo se nešto modrog neba a kroz neku rupu u jednom smjeru vidio je lišće, ali nije znao je li to s one strane hrama ili u samom hramu.

Oko dvorišta, od tla do vrha hrama bili su nizovi otvorenih galerija, pa bi od vremena do vremena zarobljenik ugledao kako se oči sjaje ispod guste razbarušene kose, vireći odozgo.

Majmun-čovjek neprimjetno je iskušavao jakost vezova koji su ga sapinjali. Iako još nije bio siguran, ipak mu se činilo da nisu toliko jaki da bi odoljeli naprezanju njegovih snažnih mišića kad bi došlo vrijeme da se oslobodi. Ali ih nije htio posve iskušati dok ne padne tama ili dok ne osjeti da na nj ne vrebaju oči.

Ležao je na dvorištu nekoliko sati prije nego su prve sunčane zrake prodrle kroz okomit rov. Skoro u isto vrijeme čuo je tabananje bosih nogu okolo po hodnicima, a trenutak kasnije vidio je kako se galerije ispunjavaju lukavim licima a dvadesetak ili više njih ušlo je u dvorište.

Jedan trenutak sve su se oči upirale u podnevno sunce, a onda su složno ljudi na galerijama i oni na dvorištu prihvatili pjesmu tiha, neobična napjeva. Zatim su oni oko Tarzana počeli plesati prema ritmu te svečane pjesme. Obilazili su ga polako, plešući poput nespretnih, teških medvjeda. Ali u Tarzana nisu gledali, očice su upirali u sunce.

Deset minuta ili više pjevali su jednolično i plesali a onda su se odjednom potpuno složno okrenuli prema žrtvi s podignutim toljagama i strašnim zavijanjem, te su lica iskrivljenih najđavolskijim izražajem navalili na Tarzana.

U isti trenutak neka ženska pojava jurnu usred te krvožedne horde te s toljagom nalik toljagama napadača, samo što je bila okovana zlatom odbi navalu tih ljudi.

la

Na trenutak Tarzan je pomislio da se spasio nekim čudom, ali kad je shvatio s kakvom je lakoćom ta djevojka, onako sama, odbila dvadeset muškaraca nalik gorilama, a časak kasnije vidio je da oni ponovo plešu oko njega a ona im se obraća jednoličnim, očito obrednim govorom, on je shvatio da je to sve dio ceremonije u kojoj je on središnji predmet.

Poslije trenutka-dva djevojka je povukla nož iza pasa te se nagnula nad Tarzana i presjekla mu vezove s nogu. A onda mu je, kad su muškarci prestali plesati, prišla i rukom dala znak da se podigne. Stavivši mu konop, koji mu je bio oko nogu, oko vrata, vodila ga preko dvorišta a muškarci su slijedili dva po dva.

Vodila ga je kroz zavojite hodnike, dalje i dalje u prostorije hrama, dok nisu stigli u veliku sobu usred koje se nalazio oltar. Tada je Tarzan shvatio onaj čudni obred koji je prethodio ovom dolasku u svetište nad svetištima.

Pao je u ruke potomcima starih obožavatelja sunca. To što ga je prividno spasila zavjetnica velike svećenice sunca bio je samo dio njihova poganskog obreda — sunce koje je gledalo na nj kroz otvor na vrhu dvorišta tražilo ga za sebe, te je iz unutrašnjeg hrama došla svećenica da ga spasi od prljavih ruku laika — da ga spasi kao ljudsku žrtvu njihovu plamenom božanstvu.

I da mu je trebalo daljeg dokaza ispravnosti te teorije, mogao je samo baciti oči na smeđastocrvene mrlje na kamenom oltaru i podu u neposrednoj blizini, ili na ljudske lubanje koje su se cerile iz bezbrojnih udubina u visokim zidovima.

Svećenica je vodila žrtvu do oltarskih stepenica. Ponovo su se galerije ispunile promatračima dok je kroz nadsvođena vrata

na istočnom kraju te prostorije povorka žena ulazila polako u sobu. Nosile su, kao i muškarci, samo kože divljih životinja pripasane oko struka pojasevima od sirove kože ili zlatnim lancima. Ali crna gusta kosa bila je pokrivena mnogim okruglim jajolikim komadima zlata vješto spojenim, tako da su stvarali metalnu kapu s koje su, sa svake strane glave, visile nize jajolikih komada što su padale sve do struka.

Žene su bile simetričnije građene nego muškarci, crte lica bile su im mnogo savršenije, oblici glava i velike, blage, crne oči odavale su znatno veću inteligenciju i čovječnost no što su je posjedovali njihovi gospodari.

Svaka je svećenica nosila dvije zlatne čaše. Kad su se svrstale s jedne strane oltara, muškarci su se svrstali njima nasuprot te su pošli naprijed i od žena preuzeli svaki po jednu čašu. Onda su ponovo počeli pjevati. Iz tamnog hodnika s one strane oltara, iz pećinskih dubina ispod sobe, pojavi se još jedna žena.

Tarzan je pomislio da je to velika svećenica. Bila je mlada žena s prilično inteligentnim i skladnim licem. Ukrasi su joj bili nalik onima koje je nosila njezina zavjetnica, ali mnogo izražajniji. Mnogi su bili obloženi dijamantima. Gole ruke i noge bile su gotovo sakrivene masivnim, odraguljenim nakitima koji su ih prekrivali. Njezina jedna jedina leopardova koža bila je pripasana uskim pojasom od zlatnih prstenova, neobično ukrašena bezbrojnim draguljčićima. O pojasu nosila je dug, odraguljen nož, a u ruci tanak štapić umjesto toljage.

Dok se približavala suprotnoj strani oltara, pjevanje je prestalo, i ona se zaustavila. Svećenici i svećenice klekoše pred njom, a ona je, pruživši iznad njih štapić, dugo i dosadno molila. Glas joj je bio nježan i muzikalan. — Tarzan je jedva mogao shvatiti da će se njegova vlasnica za koji trenutak, fanatičnim zanosom vjerske revnosti, pretvoriti u divljooka, krvožedna krvnika, koji će, dok još krv bude kapala s noža, iz zlatne čašice što je stajala na oltaru, prva piti crvenu, toplu krv svoje žrtve.

Kad se prestala moliti, oči joj prvi put padoše na Tarzana. Sa svim znakovima prilične radoznalosti ispitivala ga je od glave do pete. Zatim mu se obratila riječima, a kad je završila čekala je, kao da bi htjela čuti odgovor.

— Ne razumijem tvojega jezika — odgovori Tarzan. — Možda možemo govoriti kojim drugim jezikom? Ali ga ona nije shvaćala, iako je progovorio francuski, engleski, arapski, vazirški i, kao posljednje srestvo, onaj miješani jezik Zapadne obale.

Ona je tresla glavom, i činilo se da joj je glas bio umoran kad je dala znak svećenicima da nastave obred. Ovi su sad ponovo kružili oko njega svojim glupim plesom, koji je, na zapovijed svećenice napokon prestao, a ona je sve to vrijeme stajala i napeto gledala Tarzana.

Na njezin znak svećenici su jurnuli na majmuna-čovjeka pa su ga, podigavši ga, postavili na leđa preko oltara, tako da mu je glava visila preko jednog ruba a noge preko drugog. Onda su se oni i svećenice svrstali u dvije vrste, sa zlatnim čašicama spremnim da uhvate dio žrtvene krvi, pošto žrtveni nož izvrši svoj posao.

U vrsti svećenika stadoše se prepirati tko će biti prvi. Jedna krupna zvijer, sa svom profinjenom inteligencijom gorile utisnutom u životinjsko lice, pokušavala je da nekog manjeg gurne na drugo mjesto, ali se taj manji obratio na veliku svećenicu, koja je zapovjednim glasom potjerala većega na posljednje mjesto. Tarzan je čuo kako taj reži i rogobori dok je polako odlazio na niži položaj.

Zatim je svećenica, stojeći iznad njega, počela izgovarati, kako je Tarzan mislio, neki zaziv, a u isto vrijeme polako je dizala tanki, oštri nož. Majmunu-čovjeku činilo se da su prošli vjekovi prije nego se ruka prestala dizati uvis, te se nož zaustavio visoko iznad njegovih nezaštićenih grudi.

Onda je počeo da se spušta, najprije polako, ali, kako se ubrzavao napjev, sa sve većom brzinom. S kraja vrste Tarzan je još čuo kako rogobori nezadovoljni svećenik. Glas tog čovjeka dizao se sve više i više. Jedna svećenica blizu njega oštro ga je korila. Sad je nož bio posve blizu Tarzanovim grudima, ali se na trenutak zaustavio, dok je velika svećenica podizala oči da njima ošine krivca za taj svetogrdni prekid.

U smjeru onih koji su se prepirali nasta iznenadna zbrka, i Tarzan okrenu glavu onamo na vrijeme da vidi kako ona krupna životinja od svećenika skače na ženu nasuprot sebi i jednim joj jedinim udarcem teškom toljagom izbija mozak iz glave. Onda se dogodi ono što je Tarzan vidio stotinu puta među divljim

stanovnicima divlje džungle. Vidio je kako se to događa Kerčaku, i Tublatu, i Terkozu, tucetu drugih velikih mužjaka njegova plemena, i slonu Tantoru — nema nijednog mužjaka u šumi kojega to katkad nije spopalo. Svećenik je pobjesnio, pa je svojom teškom toljagom počeo mlatiti po drugovima.

Užasno je urlao dok je skakao tamo-amo i svojim golemim oružjem zadavao strašne udarce ili žutim koljačima grizao nesretne žrtve. I za to vrijeme svećenica je stajala s podignutim nožem nad Tarzanom, očiju uperenih u onog luđaka koji je zadavao smrt njezinim zavjetnicima.

Zatim se soba isprazni, osim mrtvih i umirućih na podu, žrtve na oltaru, velike svećenice i luđaka. Kad su lukave oči ovog posljednjeg pale na ženu, upališe se novom i iznenadnom požudom. Polako je puzio prema njoj i progovorio. Ali ovaj put na Tarzanove iznenađene uši pao je jezik koji je on shvaćao, posljednji koji bi se on sjetio upotrijebiti kad razgovara s ljudskim bićima — ono nisko grleno lajanje plemena velikih majmuna — njegov materinji jezik. I žena je čovjeku odgovorila istim jezikom.

On se prijetio — ona ga je pokušala urazumiti, jer je bilo posve jasno da se njim ne može vladati. Sad je ta zvijer bila posve blizu — puzio je oko oltara ruku poput pandža ispruženih prema njoj.

Tarzan je napeo vezove koji su mu straga sapinjali ruke. Žena nije vidjela -— ona je u užasnoj opasnosti koja joj je prijetila zaboravila svoj plijen. Kad je životinja skočila mimo Tarzana da zgrabi svoju žrtvu, majmun-čovjek nadljuski je napeo svoje konope koji su ga sapinjali. Od tog napora otkotrljao se s oltara na kameni pod, na suprotnu stranu od one na kojoj je stajala svećenica. Ali kad je skočio na noge, vezovi su mu spali s oslobođenih ruku, a u isto vrijeme shvatio je da je sam u unutrašnjem hramu — velika svećenica i pobješnjeli svećenik nestali su.

A onda se iz tamne pećinske rupe s one strane žrtvenika, odakle je svećenica bila ušla u hram, začu prigušen vrisak. A da nije pomislio na svoju sigurnost, ili na mogućnost da pobjegne iz tih nepredviđenih neprilika, Tarzan-majmun odgovori na zov žene u opasnosti. Spretnim skokom našao se na zjapavom ulazu

u tu podzemnu sobu, a trenutak kasnije trčao je niz starinsko betonsko stepenište koje je vodilo — nije znao kamo.

Slabo svjetlo, koje je probijalo odozgo, osvjetljavalo mu je prostrani, nisko nadsvođeni hodnik iz kojega je nekoliko veža vodilo u potpunu tamu, ali nije bilo potrebno zalaziti u nepoznato, jer ondje pred njim ležalo je ono što je on tražio — ona razbješnjela životinja pritiskala je djevojku na pod, a oni prsti poput gorilinih grabili su mahnito za njezinim vratom dok se ona borila da izbjegne bijesu strašnog čovjeka.

Kad je teška Tarzanova ruka pala na njegovo rame, svećenik ispusti svoju žrtvu i okrenu se prema spasiocu. Zapjenjenih usana i iskešenih koljača, taj bijesni poklonik sunca borio se s desetorostrukom snagom luđaka. Zbog pohlepe za krvlju to se stvorenje naglo pretvorilo u divlju životinju, te je zaboravilo bodež koji mu je virio iz pojasa — misleći samo na ono prirodno oružje kojim se borio njegov životinjski predak.

Ali ako se on mogao dobro služiti zubima, sad je naišao na nekoga tko je bio vrsniji u školi divljeg ratovanja. Tarzan-majmun pograbio se s njim, te su pali na pod derući i trgajući jedan drugoga poput dva majmuna. Za to vrijeme primitivna svećenica pritisla se uza zid te je razrogačenih, prestrašenih očiju promatrala životinje koje su režale i grizle se do njezinih nogu.

Napokon vidjela je kako stranac stišće jaku šaku oko vrata svog protivnika i dok životinji gura glavu daleko natrag zadaje joj udarac za udarcem u gore okrenuto lice. Trenutak kasnije odbacio je od sebe smireno tijelo, pa se podigao i stresao poput velika lava. Stavio je stopalo na truplo pred sobom, podigao glavu i htio pobjednički zaurlati, ali kad su mu oči pale na otvor, koji je vodio u hram za ljudsko žrtvovanje, predomislio se.

Djevojka, koja je bila napola paralizirana od straha dok su se ta dva čovjeka borili, sad je počela pomišljati što će se s njom dogoditi kad je, iako se oslobodila pandža luđaka, pala u ruke onoga kojega je upravo trenutak prije htjela ubiti. Ogledavala se kako da pobjegne. Crno ušće pokrajnjeg hodnika bilo je blizu, ali kad se okrenula da jurne, oči majmuna-čovjeka padoše na nju, te ju je on brzim skokom dostigao, stavio na nju ruku i zadržao je.

— Čekaj! — rekao je Tarzan-majmun jezikom Kerčakova plemena.

Djevojka ga je začuđeno pogledala.

— Tko si ti — šapnula je — koji govoriš jezik prvog čovjeka.

— Ja sam Tarzan-majmun — odgovorio je on govorom majmuna.

— Što hoćeš od mene? — nastavljala je. — Zašto si me spasio od Taa?

— Zar sam mogao gledati kako se ubija žena? — odgovorio joj je pitanjem.

— Ali što ćeš sad sa mnom? — pitala ga je.

— Ništa — odgovori — ali ipak možeš nešto za mene učiniti — možeš me odvesti odavde u slobodu. — To je rekao a da nije ni izdaleka pomislio da bi ona pristala. Osjećao je da će se žrtvovanje posve sigurno nastaviti ondje gdje je bilo prekinuto, što se tiče velike svećenice, iako je bio isto tako siguran da će Tarzan-majmun, slobodan i s dugačkim bodežom u ruci, biti mnogo teža žrtva nego kad je Tarzan bio nenaoružan i vezan.

Djevojka ga je promatrala dugo prije nego je progovorila.

— Ti si divan čovjek — rekla je. — Takva čovjeka gledam u svojim snovima otkako sam bila djevojčica. Takav si čovjek kakvi su, kako je zamišljam, morali biti preci mog naroda — velika rasa ljudi koja je sagradila ovaj veliki grad u srcu divljeg kraja tako da iz utrobe zemlje može izvaditi ono basnoslovno bogatstvo za koje je žrtvovala svoju daleku civilizaciju.

Prije svega, ne znam zašto si mi došao u pomoć, a zatim ne shvaćam zašto mi se, sad kad me imaš u vlasti, ne želiš osvetiti zato što sam te osudila na smrt — što sam te svojom rukom gotovo usmrtila.

— Držim — odgovori majmun-čovjek — da si samo slijedila nauku svoje vjere. Ne mogu zato grditi tebe, ma što mislio o tvojoj religiji. Ali tko si ti — među kakav sam to narod upao?

— Ja sam La, velika svećenica Hrama Sunca u gradu Oparu. Mi smo potomci naroda koji je došao u ovaj divlji kraj prije više od deset tisuća godina da traži zlato. Njihovi gradovi protezali su se od velika mora pod izlazećim suncem do velika mora u koje sunce uveče silazi da rashladi goruće obrve. Bili su vrlo bogati i vrlo snažni, a samo su nekoliko mjeseci u godini stanovali u ovim veličanstvenim palačama. Ostalo vrijeme provodili su u

svojoj domovini, daleko, daleko na sjeveru. Mnogo brodova prolazilo je između ovog novog svijeta i starog. Za kišnog doba samo je malo stanovnika ostajalo ovdje, samo oni koji su nadgledali rad crnih robova u rudnicima, kao i trgovci koji su morali ostajati da opskrbljuju stanovnike, te vojnici što su čuvali gradove i rudnike. U to doba jednom dogodila se velika nesreća. Kad je došlo vrijeme da se mnoge tisuće vrate ovamo, nitko se nije vratio. Ljudi su čekali tjednima. Onda su poslali veliku galiju da saznaju zašto nitko ne dolazi iz domovine, ali iako su jedrili mnogo mjeseci nisu mogli pronaći ni traga velikoj zemlji koja je vjekovima širila i branila svoju staru civilizaciju — potonula je u more. Od tog dana počinje propast mojega naroda. Obeshrabreni i nesretni, doskora su postali plijen crnih horda sa sjevera i crnih horda s juga. Jedan za drugim gradovi bili su napušteni ili zauzeti. Posljednji ostatak napokon bio je prisiljen da se skloni u ovu jaku planinsku tvrđavu. Polako nam se gubila snaga, civilizacija, intelekt, broj, dok napokon nismo postali malo pleme divljih majmuna. Majmuni zapravo s nama žive, i živjeli su mnogo stoljeća. Zovemo ih prvi ljudi — govorimo njihovim jezikom jednako kao i svojim. Samo u hramskim obredima nastojimo sačuvati svoj materinji jezik. S vremenom će se taj zaboraviti, pa ćemo govoriti samo jezik majmuna. S vremenom nećemo proganjati one naše ljude koji se pare s majmunima, i tako ćemo se spustiti do istih onih životinja od kojih su prije mnogo vjekova možda postali naši preci.

— Ali zašto si ti ljudskija nego drugi? — upitao je muškarac.

— Žene se nisu tako brzo vratile divljaštvu kao muškarci. Možda zato što su u vrijeme one velike nesreće samo niži tipovi muškaraca ostajali ovdje, dok su hramovi bili puni najplemenitijih kćeri rase. Moja loza ostala je čišća nego ostale, zato što su vjekovima moje pretkinje bile svećenice — ta sveta služba silazi od majke na kćer. Muževe za nas biraju između najplemenitijih u zemlji. Najsavršeniji muškarac, duševno i tjelesno, može samo postati muž velike svećenice.

— Koliko sam vidio onu gospodu gore — napomenuo je Tarzan osmjehnuvši se — nije teško među njima birati.

Djevojka ga je na trenutak gledala s pitanjem u očima.

— Nemoj počinjati svetogrđe — rekla je. — Oni su vrlo sveti muškarci — svećenici.

Ja sam La, velika svećenica Hrama Sunca u gradu Oparu.
Mi smo potomci naroda koji je došao u ovaj divlji kraj
Prije više od deset tisuća godina da traži zlato.

— To onda ima zgodnijih? — pitao je.

— Svi drugi ružniji su od svećenika — odgovorila je ona.

Tarzan se zgrozio nad njezinom sudbinom, jer ga se čak i u slabom svjetlu hodnika dojmila njezina ljepota.

— Ali što je sa mnom? — upitao je iznenada. — Hoćeš li me odvesti u slobodu?

— Tebe je za sebe odabrao Plameni Bog — odgovori ona svečano. — Ni ja nemam snage da te spasim — ako te ponovo pronađu. Ali ne bih htjela da te pronađu. Stavio si za mene svoj život na kocku. Neću učiniti manje za tebe. Neće biti lako — možda će trebati mnogo dana. Ali mislim da ću te napokon izvesti iz ovih zidina. Dođi, odmah će me ovdje tražiti, a ako nas

pronađu zajedno bit ćemo oboje izgubljeni — ubili bi me kad bi pomislili da sam se iznevjerila svom bogu.

— Onda ne smiješ riskirati — rekao je on brzo. — Ja ću se vratiti u hram, pa ako pronađem izlaz u slobodu oni tebe neće sumnjičiti.

Ali ona to nije htjela, te ga je napokon nagovorila da je slijedi, rekavši da su već ostali previše dugo u hodniku a da se spriječi da se na nju sumnja, čak da se i vrate u hram.

— Ja ću te sakriti, a onda ću se sama vratiti — rekla je — i reći im da sam bila dugo u nesvijesti pošto si ti ubio Taa, i da ne znam kamo si pobjegao.

I tako ga je vodila kroz tamne zavojite hodnike, dok napokon nisu došli do sobice u koju se kroz kamenu rešetku na stropu probijalo nešto svjetla.

— Ovo je soba mrtvih — rekla je. — Nitko neće pomisliti da te traži ovdje — neće se usuditi. Vratit ću se poslije mraka. Do tog vremena možda stvorim kakav plan za tvoj bijeg.

Otišla je, a Tarzan je ostao sam u sobi mrtvih, ispod već davno mrtvog grada Opara.

brodolomci

Clayton je sanjao da se napio vode, čiste, divne, svježe vode. Trgnuo se iz nesvijesti i vidio da ga je svega promočio pljusak koji je pljuštao po njegovom tijelu i gore okrenutom licu. Težak tropski pljusak pljuštao je po njima. Otvorio je usta i pio. Odmah toliko oživi i ojača da se mogao podići na ruke. Preko nogu ležao mu je Thuran. Nekoliko stopa dalje jadno se zgrčila Jane Porter na dnu čamca — bila je posve mirna. Clayton je znao da je mrtva.

S beskrajnim naporom oslobodio se Thuranova tijela koje ga je pritiskivalo pa je s obnovljenom snagom otpuzio do djevojke. Podigao joj je glavu s grubih dasaka na dnu čamca. Još je moglo biti života u tom jadnom, izgladnjelom tijelu. Nije posve gubio nade, pa je zgrabio vodom natopljenu krpu i stiskao dragocjene kaplje između nateknutih usana one rugobe koja se tek nekoliko dana prije žarila blistavim životom sretne mladosti i velike ljepote.

Neko vrijeme nije bilo nikakva znaka oživljavanja ali mu je napokon napore nagradio lagan drhtaj napola zatvorenih usana. Trljao je suhe ruke i ulio još nekoliko kapljica vode u sasušeni vrat. Djevojka je otvorila oči i gledala dugo, prije nego se mogla sjetiti okoline.

— Voda? — šapnula je. — Jesmo li spaseni?

— Pada kiša — protumačio je. — Barem možemo piti. Već nas je oboje oživjela.

— Thuran? — pitala je. — Nije te ubio. Je li mrtav?

— Ne znam — odgovori Clayton. — Ako živi i ova ga kiša osvježi... — Ali tu je zašutio sjetivši se prekasno da ne smije povećavati onaj užas koji je djevojka već pretrpjela.

Ali ona je pogađala što je on htio reći.

— Gdje je? — upitala je.

Clayton je mahnuo glavom prema povaljenom Thuranovu tijelu. Neko vrijeme nitko nije govorio.

— Da vidim mogu li ga oživjeti — napokon progovori Clayton.

— Nemoj — šapnula je pružajući ruku kao da se od njega brani. — Ne čini to — on će te ubiti kad ga voda osnaži. Ako umire, neka umre. Ne ostavljaj me u tom čamcu samu s tom životinjom.

— Clayton je oklijevao. Njegova čast tražila je da pokuša oživjeti Thurana, a bilo je moguće također da mu se s ljudske strane više ne može pomoći. Tomu se nadati nije bilo nečasno. Dok je tako sjedio boreći se u sebi, podigao je oči s tijela tog čovjeka, a kad su mu prolazile iznad ruba čamca nekako se podigao na noge i uskliknuo od radosti.

— Kopno, Jane! — gotovo je povikao kroz ispucane usne. — Kopno, kopno!

Djevojka je pogledala pa je, ni stotinu metara dalje, vidjela žut žal a s one strane bujno lišće tropske džungle.

— Sad ga možeš oživjeti — progovorila je Jane Porter, jer je i nju pekla savjest zato što je odlučila spriječiti Claytona da pomogne njihovu suputniku.

Trebalo je više od pola sata da se Thuran osvijesti i otvori oči, i još nešto dulje da shvati kakvu imaju sreću. Do tog se vremena čamac već pomalo strugao po pjeskovitom dnu.

Budući da ga je osvježila voda koju je popio i potakla nova nada, Clayton je smogao snage da otetura kroz plitku vodu do obale, držeći u ruci konop koji je bio pričvršćen za pramac čamca. Taj je privezao za malo drvo koje je raslo na vrhu niske obale, jer je bila plima, pa se bojao da bi ih čamac, kad nadođe oseka, mogao ponovo odnijeti na more, jer po svoj prilici neće nekoliko sati moći dopremiti Jane Porter na obalu.

Zatim je uspio da otetura i otpuzi do džungle, gdje je spazio obilje tropskog voća. Njegovo prijašnje iskustvo iz džungle Tarzana-majmuna dobro mu je sad došlo da prosudi koje je voće

jestivo, pa se poslije skoro, jednog sata vratio na žal s naručajem voća.

Kiša je prestala, pa je sunce žarilo tako nesmiljeno da je Jane Porter navaljivala da odmah pokuša prijeći na obalu. Još više ojačani hranom koju je bio donio Clayton, to troje uspjelo je doprijeti do polusjene onog malog drveta za koje je bio privezan čamac. Tu su se, potpuno iscrpeni, bacili na tlo da počivaju, te su spavali do mraka.

Mjesec dana živjeli su na tom žalu u razmjernoj sigurnosti. Kad im se vratila snaga, dva muškarca sagradila su grubo sklonište u granju drveta, dovoljno visoko od tla da se osiguraju od većih grabežljivih zvijeri. Po danu skupljali su voće i hvatali male glodavce. Noću ležali su strepeći u svom krhkom skloništu dok su divlji stanovnici džungle zagorčavali satove mraka.

Spavali su na stelji od trave, a Jane Porter se noću pokrivala samo starim ogrtačem koji je pripadao Claytonu, istim onim što je nosio na onom znamenitom izletu u viskonsinske šume. Clayton je podigao slabu pregradu od granja da sklonište na drvetu podijeli na dvije sobe — jednu za djevojku a drugu za Thurana i sebe.

Od početka Thuran je pokazivao svaku crtu svog pravog karaktera — sebičnost, prostotu, drskost, kukavičluk i požudu. Dvaput su se on i Clayton potukli zbog Thuranova držanja prema djevojci. Clayton se nije usuđivao da je ostavi s njim samu ni časak. Englez i zaručnica živjeli su u neprestanoj mori straha, a ipak nadali su se da će se konačno osloboditi.

Misli Jane Porter često su se vraćale njezinim prijašnjim doživljajima na toj divljoj obali. Ah, da je barem sad s njima onaj nepobjedivi bog iz mrtve prošlosti. Ne bi trebalo da se imalo boje grabežljivih zvijeri niti tog zvjerskog Thurana. Nije mogla a da ne uspoređuje slabu zaštitu koju joj pruža Clayton s onim što bi mogla očekivati da se samo na jedan trenutak Tarzan-majmun suoči s mračnim i prijetećim držanjem Thurana. Jednom, kad je Clayton otišao do rječice po vodu, a Thuran je prema njoj bio grub, ona je izrazila svoje misli.

— Dobro je za vas, Thuran — rekla je — što s nama sad nije monsieur Tarzan koji se izgubio s broda što je vas i gospođicu Strong dovezao do Capetowna.

— Vi ste poznavali tu svinju? — upita Thuran nacerivši se.

— Poznavala sam tog čovjeka — odgovori ona. — Jedini pravi muškarac, mislim, kojega sam ikad poznavala.

U njezinu glasu bilo je nešto što je Thurana navelo da pomisli da se radi o dubljem osjećaju nego što je prijateljstvo, pa je odlučio da se još više osveti čovjeku kojeg je smatrao mrtvim, time da mu pred tom djevojkom ocrni uspomenu.

— Bio je gori od svinje — povikao je. — Bio je plašljivac i kukavica. Da se spasi od pravednog gnjeva supruga jedne žene, koju je iskoristio, krivo se zakleo nastojeći da odgovornost potpuno prebaci na nju. Kad u tom nije uspio, pobjegao je iz Francuske da se ne bi sreo s tim suprugom na polju časti. Zato je bio na brodu koji je mene i gospođicu Strong dovezao do Capetowna. Znam o čemu govorim, jer je dotična žena moja sestra. Znam još nešto, što nisam nikad nikome rekao — vaš hrabri monsieur Tarzan skočio je u more od velika straha što sam ga ja prepoznao, te sam navaljivao da mi sutradan ujutro dade zadovoljštinu — mogli smo se u mojoj kabini tući noževima.

Jane Porter se nasmijala. — Ta valjda ne mislite da netko tko je poznavao i monsieur Tarzana i vas može ikad povjerovati u nešto takvo?

— A zašto je onda putovao pod krivim imenom? — upitao je Thuran.

— Ja vam ne vjerujem — povikala je ona, ali je ipak posijano sjeme sumnje, jer znala je da je Hazel Strong poznavala njezina šumskog boga samo kao Johna Caldwella iz Londona.

Jedva pet milja prema sjeveru od njihova grubog skloništa, a da oni to uopće nisu znali, zapravo udaljeni od nje kao da ih dijeli tisuće milja neprohodne džungle, ležala je udobna kolibica Tarzana-majmuna. Dok je uz obalu nekoliko milja dalje od kolibe, u grubim ali dobro izgrađenim skloništima, živjela skupina od osamnaest duša — oni iz triju čamaca *Lady Alice* od kojih se Claytonov čamac odijelio.

Oni su po mirnu moru doveslali do kopna za manje od tri dana. Nisu proživjeli nikakve užase brodoloma. Iako su bili potišteni te su trpjeli zbog katastrofe i teškoća novog života, sve se to ipak dalo podnijeti.

Sve je podizala nada da je četvrti čamac pronađen pa će se ubrzo temeljito pretražiti obala. Budući da su sve oružje i

municiju s jahte stavili u čamac lorda Tenningtona, ta je skupina bila dobro opremljena za obranu i lov na veću divljač.

Najveću neposrednu tjeskobu zadavao im je profesor Archimedes Q. Porter. Budući da je u duši bio potpuno siguran da je njegovu kćer pokupio koji parobrod, nije se nimalo zabrinjavao za nju pa je svoj veliki intelekt posvećivao jedino razmatranju o onim važnim i teško razumljivim znanstvenim problemima koje je smatrao jedinom pravom duševnom hranom čovjeka njegova znanja. Duh kao da mu je bio imun na utjecaje svih vanjskih stvari.

— Nikada — govorio je iscrpeni gospodin Samuel T. Philander lordu Tenningtonu — nikada nije profesor Porter bio tako težak ... ovaj ... rekao bih nemoguć. Ta upravo jutros, pošto sam bio prisiljen da na nj na kratkih pola sata ne pazim, nije ga uopće bilo kad sam se vratio. I, zaboga, gospodine, gdje mislite da sam ga otkrio? Pola milje vani na oceanu, gospodine, u čamcu za spasavanje, veslao je iz petnih žila. Ne znam kako se mogao toliko udaljiti od obale, jer je imao samo jedno veslo kojim je blaženo veslao u krugu. Kad me jedan od mornara poveo do njega u drugom čamcu, profesor se posve naljutio na prijedlog da se odmah vratimo na kopno. »Ta gospodine Philanderu«, rekao je, »čudim se što vi, gospodine, učen čovjek; imate drskosti da prekidate napredak znanosti. Upravo sam iz nekih astronomskih pojava koje sam pažljivo promatrao prošlih tropskih noći gotovo deducirao posve novu nebularnu hipotezu koja će sigurno zapanjiti znanstveni svijet. Hoću da zavirim u vrlo izvrsnu monografiju o Laplaceovoj hipotezi, koja je, kako sam čuo, u nekoj privatnoj zbirci u New Yorku. Vaše upletanje, gospodine Philanderu, prouzročit će nenadoknadivo odlaganje, jer sam se upravo bio uputio po tu knjižicu.« I samo s najvećom poteškoćom uspio sam ga nagovoriti da se vrati na obalu, tako da ga nismo morali prisiliti — zaključio je gospodin Philander.

Gospođica Strong i njezina majka bile su vrlo hrabre pod pritiskom gotovo neprestane bojazni od napadaja divljih zvijeri. A osim toga, nisu bile kadre da spremno kao drugi prihvate teoriju da je Janu, Claytona i Thurana pokupio kakav brod.

Esmeralda je neprestano plakala što ju je okrutna sudbina odijelila od njezine »jadne, slatke male«.

Velikodušno dobro raspoloženje nije lorda Tenningtona ostavljalo ni na trenutak. Još uvijek bio je veseli domaćih koji se neprestano brinuo za udobnost i radost svojih gostiju. Ljudima s jahte ostao je pravedni ali strogi zapovjednik — u džungli nije se pitalo ništa više nego i na *Lady Alice* tko je najviša vlast u svim važnim pitanjima, kao i u svim neprilikama koje su tražile hladnokrvno i pametno vodstvo.

Da je ta dobro organizirana i razmjerno sigurna skupina brodolomaca vidjela onaj odrpani, prestrašeni trio nekoliko milja južno, bila bi jedva prepoznala one prije tako dotjerane članove društvanca koje se smijalo i igralo na *Lady Alice.*

Clayton i Thuran bili su gotovo goli, tako im se odjeća razderala na trnju i isprepletenom raslinstvu guste džungle kroz koju su se morali probijati tražeći hranu, što je sad bivalo sve teže i teže.

Jane Porter, dakako, nije morala polaziti na te naporne ekspedicije, ali je ipak i njezina odjeća bila u žalosnom stanju.

Clayton je iz dosade brižljivo čuvao kožu svake životinje koju su ubili. Napinjući ih na stabla i marljivo ih stružući, uspio ih je sačuvati u prilično dobru stanju, pa je sad, kad mu odjeća gotovo više nije pokrivala golotinju, počeo iz njih krojiti grubo odijelo, služeći se umjesto iglom oštrim trnom a umjesto koncem žilavom travom i životinjskim tetivama.

Tako je napravio komad odijela bez rukava koji je padao gotovo do koljena. Budući da je bio sastavljen od brojnih malih krzna različitih vrsta glodavaca, bio je prilično čudan i neobičan, a kako je i smrdio, jedva da je bio poželjan dodatak garderobi. Ali je došlo vrijeme kad je zbog čednosti bio prisiljen da ga obuče, a tada ni njihovo jadno stanje nije moglo spriječiti Jane Porter da se od srca nasmije.

Kasnije je i Thuran bio prisiljen da sašije slično primitivno odijelo, tako da su se, onako bosih nogu i obraslih lica, činili, vrlo slični reinkarnaciji dvaju pretpovijesnih predaka ljudske rase. Thuran je tako i postupao.

Skoro dva mjeseca prošla su u takvu životu kad ih je zadesila prva velika nevolja. Prethodila joj je pustolovina koja je gotovo naglo prekinula trpljenje dvoje ljude — prekinula na grubi i užasni način džungle, zauvijek.

Thuran, kojega je oborila tropska groznica, ležao je u skloništu među granama drveta. Clayton je otišao nekoliko stotina metara u džunglu u potragu za hranom. Kad se vraćao, Jane Porter pošla je pred njega. Iza tog čovjeka puzio je lukavo i prepredeno star, šugav lav. Već tri dana njegove stare mišice i tetive nisu dostajale da priskrbe mesa njegovu upalom trbuhu. Mjesece jeo je sve manje i manje, te je lutao sve dalje i dalje od mjesta gdje je obično tražio hrane — za lakšim plijenom. Napokon je pronašao najslabije i najnezaštićenije stvorenje prirode — još trenutak pa će Numa jesti.

Clayton, koji uopće nije znao kako za njim vreba smrt, stupi na otvoreno i uputi se prema Jani. Dopro je do nje, stotinu stopa od isprepletenog ruba džungle, kad je mimo njegovo rame djevojka ugledala žutosmeđu glavu i one zle žute oči, upravo kad se razdijelila trava pa je golema životinja, s nosem na tlu, tiho stupila na čistinu.

Ona se tako ukočila od užasa da nije mogla ni pisnuti, ali su njezine ukočene i od straha razrogačene oči Claytonu govorile jasno kao riječi. Brzi pogled natrag otkrio mu je njihovo beznadno stanje. Lav je bio jedva trideset koraka iza njih, a njima je isto toliko trebalo do skloništa. Muškarac je bio oboružan jakim štapom — koji je, kako je on znao, djelotvoran protiv gladna lava kao i dječji pištolj.

Gladni Numa već je odavna znao kako je beskorisno rikati i režati kad se traži plijen, ali sad kad je taj bio sigurno njegov, kad je već gotovo osjećao nježno meso pod svojom još snažnom šapom, on otvori svoje goleme ralje i dade oduška svom dugo potiskivanom bijesu u nizu zaglušnih urlika koji su zaorili zrakom.

— Potrči, Jane! — povikao je Clayton. — Brzo! Potrči u zaklon! — Ali njezini paralizirani mišići nisu htjeli slušati, te je ona stajala nijema i ukočena zureći prestravljena lica u živu smrt koja je puzila prema njima.

Thuran, koji je bio čuo onu strašnu riku, stupi na otvor skloništa, a kad je ugledao sliku pod sobom počeo je skakati i dovikivati im na svom materinjem jeziku.

— Trčite! Trčite! — vikao je. — Trčite, ili ću ostati posve sam u ovoj strahoti! — a onda briznu u plač.

Na trenutak taj je novi glas privukao pažnju lava, pa se on sad zaustavio i bacio upitno pogled u smjeru drveta. Clayton više nije mogao podnijeti taj napor. Okrenuvši se leđima životinji, zakopao je glavu u ruke i čekao.

Djevojka ga je gledala u užasu. Zašto nešto ne učini? Ako mora umrijeti, zašto ne umire kao muškarac — hrabro. Zašto ne tuče po onoj strašnoj gubici svojim štapom, makar to bilo uzaludno? Bi li to učinio Tarzan-majmun? Zar on barem ne bi pošao u smrt boreći se junački do kraja.

Sad se lav spremao za skok koji će dokrajčiti njihove mlade živote pod onim okrutnim, oštrim žutim koljačima. Jane Porter klonula je na koljena moleći, zatvorivši oči da ne vidi onaj gadni trenutak. Thuran se, slab od groznice, onesvijestio.

Sekunde su se razvlačile u minute, duge minute u vječnost, a ipak ona životinja nije skočila. Clayton je bio gotovo u nesvijesti od te produljene, strašne muke — koljena su mu klecala — trenutak još, pa bi se bio slomio.

Jane Porter to više nije mogla trpjeti. Otvorila je oči. Sanja li?

— Williame — šapnula je — gledaj!

Clayton se toliko savladao da je mogao podići glavu i okrenuti se lavu. Usklik iznenađenja ote mu se s usana. Do samih njihovih nogu životinja se srozala mrtva. Teško ratno koplje provirivalo je iz žutosmeđe kože. Ušlo je kroz velika leđa iznad desnog pleća te je, probivši tijelo, probolo i divlje srce.

Jane Porter podigla se na noge. Kad se Clayton okrenuo natrag k njoj, ona je teturala od slabosti. On je ispružio ruke da je spasi od pada, i onda ju je privukao k sebi — pritisnuo joj je glavu na svoje rame, sagnuo se da je poljubi od zahvalnosti.

Djevojka ga je blago odgurnula.

— Molim te, ne čini to, Williame — opomenula ga je. — U nekoliko prošlih kratkih trenutaka proživjela sam tisuću godina. Naučila sam pred smrću kako se živi. Ne želim te ranjavati više nego je potrebno. Ali više ne mogu podnijeti da živim u ovom nemogućem stanju u koje sam zapala zato što sam htjela, iz kriva osjećaja vjernosti, održati ono nepromišljeno obećanje koje sam ti zadala. Nekoliko posljednjih trenutaka mog života naučilo me da bi bilo ružno da dalje zavaravam i sebe i tebe ili i časak dulje računam na mogućnost da ikad postanem tvoja žena — ako se vratimo u civilizaciju.

— Ta Jane — povikao je on — što to misliš? — Što ima naše čudesno spasenje s tim da mijenjaš svoje osjećaje prema meni? Ti si samo uzrujana — sutra ćeš se ponovo smiriti.

— U ovaj trenutak bliže sam sebi nego što sam bila godinu dana — odvrati ona. — Ono što se upravo dogodilo podsjetilo me na činjenicu da me je najhrabriji čovjek koji je ikad živio počastio svojom ljubavlju. Dok nije bilo prekasno, nisam znala da mu ja tu ljubav uzvraćam, pa sam ga pustila da ode. Sad je mrtav, a ja se neću nikad udati. U svakom slučaju ne bih se mogla udati za nekoga tko je manje hrabar od njega a da neprestano ne prezirem razmjerni kukavičluk svojeg supruga. Shvaćaš li me?

— Da — odgovori on poniknutih očiju, pocrvenjela lica.

A idući dan došla je velika nesreća.

Posve se smračilo kad se La, velika svećenica, vratila u sobu mrtvih s hranom i pićem za Tarzana. Nije nosila nikakvo svjetlo, nego je pipala rukama po ruševnim zidovima dok nije doprla do sobe. Kroz kamenu rešetku odozgo tropski mjesec slabo je osvjetljavao unutrašnjost.

Tarzan, koji se bio šćućurio u sjeni na onoj strani sobe, na prvi šum koraka koji su se približavali pođe pred djevojku, jer je znao da je to ona.

— Bijesni su — bile su njezine prve riječi. — Nikad prije nije im ljudska žrtva pobjegla s oltara. Već ih je pedeset otišlo da te uhvate. Pretražili su hram — sve osim ove sobe.

— Zašto se boje ovamo doći? — pitao je.

— Ovo je soba mrtvih. Ovamo se mrtvaci vraćaju na klanjanje. Vidiš li ovaj stari oltar? On se nalazi ovdje zato da mrtvi žrtvuju žive — ako ovdje nađu žrtvu. Zato naši ljudi izbjegavaju ovu sobu. Kad bi jedan od njih ušao, znao bi da će ga mrtvi zgrabiti da ga žrtvuju.

— A ti? — upitao je on.

— Ja sam velika svećenica — samo sam ja sigurna od mrtvih. U rijetkim prilikama donosim im ljudsku žrtvu iz gornjeg svijeta. Samo ja mogu ovamo ulaziti nekažnjivo.

— Zašto nisu zgrabili mene? — upitao je on ismjehujući njezinu čudnu vjeru.

Ona ga je na časak gledala upitno. Zatim je odgovorila:

— Dužnost je velike svećenice da poučava, tumači — prema vjeri koju su drugi, pametniji nego ona, ustanovili. Ali vjera ne traži da i ona sama mora vjerovati. Što više čovjek zna o svojoj vjeri, to manje vjeruje — nitko živ ne zna više od mene o njoj.

— To se ti onda, kad mi pomažeš da pobjegnemo, samo bojiš da tvoji susmrtnici ne otkriju da ih varaš?

— To je sve — mrtvi su mrtvi. Oni ne mogu nauditi — ili pomoći. Zato se moramo posve osloniti samo na sebe, i što prije djelujemo to bolje. Bilo mi je teško izigrati njihovu budnost, čak i sad kad ti donosim hranu. Da to pokušam činiti svaki dan, bila bi najveća ludost. Dođi, da vidimo dokle te mogu odvesti prema slobodi prije nego se moram vratiti.

Vodila ga je natrag do sobe ispod one s oltarom. Tu je skrenula u jedan od nekoliko hodnika koji su iz nje vodili. U tami Tarzan nije mogao vidjeti koji je to bio. Deset minuta pipali su oprezno uz zavojit prolaz, dok napokon nisu došli do zatvorenih vrata. Tada je začuo kako se ključ okreće u bravi a odmah zatim kako kovinski zasun struže o kovinu. Vrata su se otvorila na, škripavim stožerima, pa su oni ušli.

— Tu ćeš biti siguran do sutradan uveče — rekla je.

Zatim je izišla, zatvorila vrata i za sobom ih zaključala.

Ondje gdje je Tarzan stajao bilo je tamno kao u rogu. Ni njegovo uvježbano oko nije moglo prodrijeti tu gustu tamu. Oprezno je pošao naprijed, dok mu ispružene ruke nisu dodirnute zid, a onda je polako kružio uz četiri zida sobe.

Po svoj prilici imala je dvadeset stopa u kvadrat. Pod je bio od betona, zidovi od kamenja kakvo se nalazilo i u građevinama na površini. Mali komadi granita različitih veličina bili su spretno sastavljeni bez žbuke, i tako su stvarali ove stare temelje.

Kad je jednom obišao sobu, Tarzan je mislio da je otkrio čudnu pojavu za sobu koja nije imala prozore, nego samo jedna vrata. Ponovo je puzio okolo blizu zida. Ne, nije se mogao varati! Zaustavio se pred sredinom zida nasuprot vrata. Jedan trenutak stajao je posve nepomičan, a onda je krenuo nekoliko stopa na jednu stranu. Ponovo se vratio, samo da se pomakne nekoliko stopa na drugu stranu.

Opet je posve obišao sobu pipajući pažljivo svaku stopu zidova. Napokon stao je upravo pred onim dijelom koji je bio potakao njegovu radoznalost. Nije bilo sumnje! Osjetljiv propuh svježeg zraka osjećao se kroz sastave zida na tom mjestu — i nigdje drugdje.

Tarzan je popipao nekoliko komada granita koji su na tom mjestu stvarali zid, pa je napokon pronašao jedan koji je lako

izvadio. Bio je širok oko deset palaca, a strana okrenuta sobi imala je dimenzije tri prema šest palaca. Majmun-čovjek vadio je jedan za drugim i drugo slično oblikovano kamenje. Na ovom mjestu cijeli zid bio je, kako se činilo, sagrađen od tih gotovo savršenih komada. Za kratko vrijeme izvadio ih je oko deset, a onda je posegao rukom da vidi što dolazi poslije. Na svoje čuđenje, s one strane zida koji je upravo bio otvorio nije svojom rukom ništa dotakao.

Trebalo je samo nekoliko minuta da ukloni toliko kamenja da mu tijelo može proći kroz taj otvor. Činilo mu se da ravno ispred sebe razabire slabo svjetlucanje — jedva išta drugo osim nešto manje neprodorne tame. Oprezno micao se naprijed na rukama i koljenima, dok se, na oko petnaest stopa, ili na prosječnoj debljini temeljnih zidova, tlo nije naglo spustilo. Koliko je mogao doseći, nije osjetio ništa, niti je mogao pronaći dno crnog ponora koji je zijevao pred njim, iako je, držeći se za rub temelja, spustio tijelo cijelom dužinom u tamu.

Napokon mu pade na pamet da pogleda gore, te je ondje kroz okrugao otvor ugledao komadić zvjezdanog neba. Pipajući gore po stranama rova koliko je mogao doseći, majmun-čovjek otkri da onoliko zida koliko ga može opipati naginje prema središtu rova. Ta činjenica isključivala je mogućnost da pobjegne u tom smjeru.

Dok je sjedio i razmišljao o svojstvima i upotrebi tog čudnog prolaza i njegova završnog rova, nad otvor došao je mjesec, te je u tu tamnu sobu prodro mlaz nježnog, srebrnog svjetla. Odmah je Tarzan dokučio kakav je to rov, jer je daleko pod sobom ugledao svjetlucavu površinu vode. Naišao je na stari zdenac — ali kakvu svrhu ima spoj između tog zdenca i tamnice u kojoj je bio skriven?

Dok je mjesec prelazio otvorom rova, osvjetljavao je cijelu unutrašnjost, te je Tarzan ugledao ravno pred sobom, u suprotnom zidu, još jedan otvor. Pitao se nije li to početak prolaza koji ga može odvesti u slobodu. Bilo bi u najmanju ruku vrijedno istražiti, te se odmah odlučio da to učini.

Brzo se vrati k zidu koji je upravo bio razorio zato da istraži što je s ove strane, pa umetnu kamenje na njihovo mjesto. Debele naslage prašine koje je na kamenju bio zamijetio, dok ga je vadio iz zida, uvjerile su ga da sadašnji stanovnici te stare

građevine, makar i znali za nj, tim skrivenim prolazom nisu prolazili možda već nekoliko generacija.

Kad je ponovo začepio zid, Tarzan se vratio rovu koji je na ovom mjestu širok oko petnaest stopa. Skočiti preko tog prostora nije bilo teško majmunu-čovjeku, pa je on trenutak kasnije oprezno prolazio uskim tunelom, bojeći se da ne padne u rov kakav je bio onaj koji je upravo prošao.

Prošao je nekih stotinu stopa, kad je naišao na stepenište što je vodilo dolje u gustu tamu. Nekih dvadeset stopa niže ponovo je počeo ravni pod tunela, a kratko vrijeme poslije toga napredovanje mu zapriječiše teška drvena vrata utvrđena debelim drvenim prijevornicama sa strane na kojoj se nalazio Tarzan. Ta je činjenica Tarzanu govorila da se sigurno nalazi u prolazu koji vodi do vanjskog svijeta, jer su prijevornice koje su priječile dolazak na ovu stranu potkrepljivale njegovu pretpostavku, osim ako taj prolaz nije vodio u kakav zatvor.

Na prečkama bile su debele naslage prašine — dalji znak da se tim prolazom dugo nije nitko služio. Kad je on tu jaku zapreku gurnuo u stranu, veliki stožeri zacviljeli su neobičnim protestom protiv toga neuobičajenoga uznemirivanja. Jedan trenutak Tarzan se zaustavio i poslušao, da vidi hoće li nešto odgovoriti na tu noćnu buku i tako pokazati da su se uzbunili stanovnici hrama. Ali, kako nije čuo ništa, pošao je s onu stranu vrata.

Pipajući pažljivo naokolo, našao se u velikoj sobi, a uz njezine zidove i po podu nalazile su se hrpe kovinskih šipaka čudna iako jednolična oblika. Popipavši ih, činile su mu se poput dvoglavih izuvača za čizme. Šipke su bile teške, i on bi, da ih nije bilo toliko mnogo, bio pomislio da su zlatne. Ali pomisao na basnoslovno bogatstvo koje bi predstavljalo te tisuće funti kovine, da su zbilja zlato, gotovo ga uvjeri da moraju biti od neke jeftine kovine.

Na drugom kraju sobe otkrio je još jedna utvrđena vrata, pa su mu ponovo prijevojnice na unutarnjoj strani pobudile nadu da prolazi starim i zaboravljenim prolazom prema slobodi. S one strane vrata hodnik je prolazio ravno poput ratna koplja, te se majmun-čovjek doskora uvjerio da ga je već odveo s one strane vanjskih zidova hrama. Da samo zna u kojem ga smjeru vodi!

Ako ga vodi na zapad, onda mora biti i s one strane vanjskih zidova grada.

Sa sve većim nadama pokročio je naprijed, brzo koliko se samo usudio, dok nakon pola sata nije dospio do još jednog stepeništa koje je vodilo uvis. Na dnu to je stepenište bilo betonsko, ali kako se uspinjao bosim je nogama osjećao da se tvar po kojoj gazi promijenila. Betonske stepenice ustupile su mjesto granitnim. Pipajući ih rukama, majmun-čovjek otkrio je da su ove posljednje očito bile isječene iz stijene, jer u njima nije bilo pukotina koje bi obilježavale spoj.

Stotinu stopa stepenice vijale su se uvis, dok na iznenadnu zaokretu Tarzan nije naišao na uzanu pukotinu između dva kamena zida. Nad njim sjajilo se zvjezdano nebo a pred njim je strma kosina nadomještala stepenice koje su se završile na njezinu podnožju. Uz tu stazu požurio se Tarzan, pa je na njezinu gornjem kraju izišao na grubi vrh velike granitne gromade.

Milju daleko ležao je ruševni grad Opar, a njegove kupole i kule kupale su se u nježnom svjetlu ekvatorijalnog mjeseca. Tarzan je spustio oči na šipku koju je bio ponio sa sobom. Trenutak ju je pregledavao pod svjetlim zrakama mjeseca, a onda je podigao glavu prema starim, veličanstvenim ruševnim građevinama u daljini.

»Opar«, razmišljao je, »Opar, začarani grad mrtve i zaboravljene prošlosti. Grad ljepotica i zvijeri. Grad užasa i smrti, ali grad basnoslovna bogatstva«. Šipka je bila od suhog zlata.

Gromada na kojoj se Tarzan našao ležala je daleko na ravnici između grada i litica kojima se prijašnje jutro penjao on i njegovi crni ratnici. Silazak po njezinoj gruboj i strmoj strani bio je beskrajno težak i prilično opasan čak i za majmuna-čovjeka. Ali je on napokon osjetio mekano tlo doline pod stopalama, te je, a da se nije okrenuo prema Oparu, upravio lice prema zaštitnim liticama i brzo krenuo preko doline.

Sunce se upravo dizalo kad je stigao na vrh ravne planine na zapadnoj granici doline. Daleko ispod sebe vidio je kako se iznad vrhova krošnja drveća na podnožju brežuljaka diže dim.

— Čovjek — promrmljao je. — A pedeset ih je pošlo da me uhvate. Mogu li to biti oni?

Brzo je sišao niz kosinu litice te je po uskoj usjeklini, koja je vodila dolje do daleke šume, požurio naprijed u pravcu dima. Doprijevši do ruba šume, na oko četvrt milje od mjesta na kojem se u mirni zrak podizao tanki stup dima, popeo se na drveće. Oprezno se približavao, dok odjednom nije ugledao grubu *bomu* usred koje se, oko malih vatara, šćućurilo njegovih pedeset crnih Vazirija. On ih pozdravi njihovim jezikom:

— Ustanite, moja djeco, i pozdravite svog kralja!

S poklicima čuđenja i straha ratnici su skočili na noge, ne znajući da li da bježe ili ostanu. Zatim se Tarzan lako spustio s grane. Kad su shvatili da je to glavom njihov poglavica, a ne duh, pobjesnjeli su od radosti.

— Bili smo kukavice, o Vaziri — povikao je Busuli. — Otrčali smo i prepustili te tvojoj sudbini. Ali kad nas je ostavio strah zakleli smo se da ćemo se vratiti i spasiti te, ili se barem osvetiti tvojim ubojicama. Upravo spremali smo se da se popnemo planinom još jednom i prijeđemo pustu dolinu do strašnog grada.

— Jeste li vidjeli pedeset strašnih ljudi prolaziti niz te litice u ovu šumu, moja djeco? — upitao je Tarzan.

— Jesmo, Vaziri — odgovorio je Busuli. — Prošli su mimo nas jučer kasno, kad smo se spremali da se vratimo po tebe. Ne znaju se kretati šumom. Čuli smo ih kako dolaze milju prije nego što smo ih vidjeli, a kako smo imali drugoga posla povukli smo se u šumu i pustili ih da prođu. Gegali su se brzo na kratkim nogama, a od vremena do vremena neki bi pošao na sve četiri poput gorile Bolganija. Bili su doista pedeset strašnih ljudi, Vaziri.

Kad im je Tarzan ispričao svoje pustolovine i obavijestio ih o žutoj kovini koju je pronašao, ni jedan nije negodovao kad im je rekao kako će se noću vratiti i iznijeti onoliko onog velikog blaga koliko mogu ponijeti. I tako se dogodilo, kad se na pustu dolinu Opara spustio mrak, da je pedeset crnih ratnika prolazilo žustro suhim i prašnim tlom prema golemoj gromadi što se dizala ispred grada.

Ako je bilo teško sići stranom te gromade, Tarzan je doskora uvidio da će biti gotovo nemoguće dobiti pedeset ratnika na vrh. Napokon uspjeli su pomoću herkulskih napora majmuna-čovjeka. Učvrstili su krajem za kraj deset kopalja pa se Tarzan,

privezavši jedan kraj tog lanca sebi za pojas, napokon uspio domaći vrha.

Kad se jednom našao ondje, povukao je jednog crnca, te je tako napokon cijela skupina prispjela na vrh gromade. Tarzan ih je odmah poveo u riznicu, gdje je na svakog natovario dvije šipke, svakome oko četrdeset kila.

Do ponoći cijela skupina još jednom stajala je na podnožju gromade, ali su sa svojim teškim teretima, tek usred prijepodneva stigli na vrh litice. Odande kretali su se polako kući, budući da ti ponosni borci nisu bili navikli da nose teret. Ali su teret nosili ne tužeći se, te su nakon trideset dana ušli u svoju zemlju.

Tu ih je Tarzan, umjesto da nastave put prema sjeverozapadu i svom selu, odveo gotovo ravno na zapad, dok im u jutro trideset i trećeg dana nije zapovjedio da dignu logor i vrate se u svoje selo a zlato ostave ondje gdje su ga noć prije nagomilali.

— A ti, Vaziri? — pitali su.

— Ostat ću ovdje nekoliko dana, moja djeco — odgovorio je. — Sad se požurite svojim ženama i djeci.

Kad su otišli, Tarzan je pobrao dvije šipke te je skočivši na jedno drvo, lako trčao iznad isprepletenog i neprohodnog grmlja nekoliko stotina metara, da odjednom izroni na okrugloj čistini nad kojom su se gorostasi džungle dizali poput vojske čuvara. Usred tog prirodnog amfiteatra bio je malen, na vrhu ravan humak od tvrde zemlje.

Stotine puta prije bio je Tarzan na ovom osamljenom mjestu, koje je bilo tako gusto okruženo trnjem i isprepletenim povijušama i puzavcima, i u tako širokom pojasu, da čak ni leopard Šita nije mogao dovijugati u taj ambijent, a niti Tantor, svojom golemom snagom, nije mogao oboriti zapreke koje su zaštićivale sastajalište velikih majmuna od svih drugih posve bezazlenih stanovnika divlje džungle.

Tarzan je dolazio pedeset puta prije nego što je odložio sve šipke unutar prostora amfiteatra. Zatim je iz šupljine stara, munjom opaljena drveta izvadio istu onu lopatu kojom je bio otkopao sanduk profesora Archimedesa Q. Portera, koji je jednom, poput majmuna, bio zakopao upravo na ovo isto mjesto. Iskopao je dugi rov, u koji je položio svoje bogatstvo što su ga njegovi crnci iznijeli iz zaboravljenih riznica grada Opara.

Te noći spavao je u amfiteatru a sutradan rano krenuo je da ponovo pohodi svoju kolibu prije nego se vrati Vazirijima. Pronašavši sve onako kako je i ostavio, pošao je u džunglu u lov, namjeravajući da svoj plijen donese u kolibu, gdje može udobno jesti i prenoćiti na ugodnu ležaju.

Tumarao je pet milja prema jugu, prema obalama poveće rijeke koja je utjecala u more oko šest milja daleko od kolibe. Išao je u unutrašnjost oko pola milje, kad mu odjednom do uvježbanih nosnica dopre miris koji zna uzdrmati cijelu divlju džunglu — Tarzan je mirisao čovjeka.

Vjetar je puhao od oceana, te je Tarzan znao da su oni koji odašiljaju taj miris zapadno od njega. S mirisom čovjeka miješao se vonj Nume. Čovjek i lav. »Bolje da se požurim«, mislio je majmun-čovjek, jer je prepoznao miris bijelaca. »Numa možda lovi.«

Kad je kroz drveće dopro do ruba džungle, ugledao je kako žena kleči i moli, a pred njom stajao je divlji i, kako se činilo, primitivan bijelac koji je rukama prekrio lice. Iza tog čovjeka šugav lav napredovao je polako prema svom lakom plijenu. Muškarčevo lice bilo je okrenuto. Ženino bilo je sagnuto u molitvi. Nije mogao vidjeti crte ni jednoga.

Već je Numa htio skočiti. Nije se smjelo časiti ni trenutka. Tarzan čak nije mogao skinuti luk i umetnuti strelicu na vrijeme da u onu žutu kožu pošalje jednu od svojih smrtonosnih otrovnih strelica. Bio je predaleko da stigne do životinje na vrijeme s nožem. Bila je samo jedna nada — samo jedan izbor. I brzinom misli majmun-čovjek je djelovao.

Smeđa ruka sunu natrag — najkraći dijelak trenutka golemo koplje dizalo se nad divovim ramenom — a onda je jaka ruka sunula naprijed, i brza smrt poletjela je kroz lišće i zakopala se u srcu lava koji je skočio. Bez zvuka prevalio se pred samim nogama svojih nesuđenih žrtava — mrtav.

Jedan trenutak nisu se micali ni muškarac ni žena. Onda je ova posljednja otvorila oči da s divljenjem pogleda mrtvu životinju uz njezina druga. Kad se ona lijepa glava podigla, Tarzan je zinuo od nevjerice. Je li on lud? Ta to ne može biti žena koju on ljubi! Ali, doista, to je bila baš ona.

I žena se digla, i muškarac ju je primio u svoje ruke i poljubio, i odjednom se majmunu-čovjeku zacrvenje pred očima

obuze ga kao grč krvava magla ubojstva, i onaj stari ožiljak na njegovu čelu postajao je crven na smeđoj koži.

Strašan izraz bio je na njegovu divljem licu dok je umetao otrovnu strelicu u luk. Gadno svjetlo sjajilo se u sivim očima dok je gađao u leđa čovjeka koji nije ništa slutio.

Jedan trenutak gledao je uz glatku strelicu, povukavši daleko unazad tetivu, tako da strelica može probosti ono srce kojemu je bila namijenjena.

Ali nije ispustio tog kobnog glasnika. Polako se šiljak strelice spustio. Ožiljak na smeđem licu izblijedje. Tetiva popusti. I Tarzan-majmun, klonule glave, okrenu se i tužan krenu u džunglu prema selu Vazirija.

pedeset strašnih ljudi

Nekoliko dugih minuta Jane Porter i William Cecil Clayton stajali su šutke gledajući mrtvo tijelo životinje kojoj umalo da nisu pali plijenom.

Djevojka je prva progovorila pošto je onako iskreno izrazila svoje osjećaje.

— Tko bi to mogao biti? — šapnula je.

— Tko to zna! — bio je muškarčev jedini odgovor.

— Ako je prijatelj, zašto se ne pokaže? — nastavljala je Jane.

— Ne bi li bilo dobro pozvati ga, i barem mu se zahvaliti? Clayton joj je mehanički učinio po volji, ali odgovora nije bilo.

Jane Porter zadrhta. — Tajanstvena džungla — promrmljala je. — Strašna džungla. Zastrašuju čak i pojave prijateljstva.

— Bolje da se vratimo u sklonište — pozva je Clayton.

— Ondje ćeš biti barem sigurnija. Ja nisam nikakav zaštitnik — dodao je gorko,

— Ne govori tako, Williame — požurila se ona da kaže, jer joj je već bilo žao što ga je onako ranila riječima. — Učinio si najbolje što si mogao. Bio si plemenit i požrtvovan i hrabar. I nije tvoja pogreška što nisi nadljudski. Postoji samo jedan muškarac koji bi bio učinio više od tebe. Govorila sam u uzbuđenju, u slabom momentu, ali te nisam željela raniti. Samo bih željela da oboje zauvijek shvatimo da se za tebe ne mogu nikad udati — da bi takav brak bio rđav.

— Mislim da shvaćam — odgovori on. — Ne govorimo više o tom — barem dok se ne vratimo u civilizaciju.

Idući dan Thuranu je bilo gore. Gotovo je neprestano bio u bunilu. Nisu mogli učiniti ništa da mu pomognu, a Claytonu se nije ni žurilo da nešto pokuša. Bojao se Thurana zbog djevojke

— duboko u srcu nadao se da će taj čovjek umrijeti. Pomisao da se njemu može nešto dogoditi, tako da bi ona ostala potpuno na milosti te zvijeri u spodobi čovjeka mučila ga je više nego vjerojatnost da bi je zadesila sigurna smrt kad bi na rubu ove okrutne prašume ostala potpuno sama.

Englez je izvukao ono teško koplje iz mrtvog lava, tako da je, kad je tog jutra pošao u lov, osjećao mnogo veću sigurnost nego ikad od onog časa kad su bili bačeni na tu divlju obalu. Zato je prodro dalje od skloništa nego ikad prije.

Da pobjegne što dalje od mahnitanja grozničavog Thurana, Jane Porter sišla je iz skloništa do podnožja drveta — nije se usudila dalje. Tu je, uz grube ljestve koje je za nju izradio Clayton, sjedila gledajući more, jer se još uvijek nadala da će možda ugledati brod.

Leđima je bila okrenuta prema džungli, pa zato nije vidjela kako se trava razdijelila i iz nje izvirilo divlje lice. Zakrvavljene, nablizu smještene očice promatrale su je napeto, a od vremena do vremena odlutale bi prema otvorenom žalu, da vide nema li još koga.

Zatim se pojavi još jedna glava, pa još jedna, pa još jedna. Čovjek u skloništu počeo je ponovo bjesniti, te glave nestadoše onako tiho i nenadano kako su se i pojavile. Ali doskora su se ponovo pokazale, budući da djevojka nije pokazivala nikakvih znakova da je ono muškarčevo zavijanje uznemiruje.

Jedan po jedan, groteskni likovi izranjali su iz džungle i prikradali se ženi koja nije ništa slutila. Jedva primjetljivo šuštanje trave privuče joj pažnju. Okrenula se, pa je, na ono što je vidjela pred sobom, zateturala malko zavrisnuvši od straha. Onda su oni navalili. Podigavši je svojim dugim rukama kao u gorile, jedno od stvorenja okrenu je i poče je nositi prema džungli. Prljava šapa pokrivala joj je usta da joj priguši vrisak. Kako je posljednjih nedjelja i previše patila ovaj strašni napad više nije mogla podnijeti. Oslabljeni živci popustili su, pa je pala u nesvijest.

Kad se osvijestila, našla se u gustoj prašumi. Bila je noć. Golema vatra plamsala je usred čistine na kojoj je ležala. Oko nje šćućurilo se pedeset strašnih ljudi. Glave i lica pokrivala im je zamršena dlaka. Duge ruke počivale su na savinutim koljenima kratkih, krivih nogu. Glodali su nečistu hranu poput

Kad se Jane Porter osvijestila, našla se u gustoj prašumi. Golema vatra plamsala je usred čistine na kojoj je ležala. Oko nje šćućurilo se pedeset strašnih ljudi

zvijeri. Na rubu vatre vrio je lonac pa bi koje od stvorenja katkad zaoštrenim štapom izvlačilo komad mesa.

Kad su otkrili da im se zarobljenica osvijestila, jedan od obližnjih žderača dobaci joj prljavom rukom komad odvratnog mesa. Meso se dokotrljalo do nje, ali ona je samo zatvorila oči, jer joj se smučilo.

Mnogo dana putovali su gustom prašumom. Djevojku su, onako izranjenih nogu i iscrpenu napola vukli, napola gurali za tih dugih, vrućih, mučnih dana. Od vremena na vrijeme, kad bi posrnula i pala, udarali bi je rukama i nogama najbliži strašni ljudi. Davno prije nego što su završili to putovanje morala je odbaciti cipele — potplati bili su posve izderani. Odjeća joj je bila istrgana na krpe i dronjke, a kroz te jadne ostatke njezina je koža, nekad bijela i nježna, sad provirivala izderana i krvava od dodira s tisućama nesmiljenih trnjaka kroz koje su je vukli.

Posljednja dva dana putovanja bila je tako iscrpena da je više nikakvo udaranje i zlostavljanje nije moglo podići na jadne, krvave noge. Njezina narav dosegla je granicu izdržljivosti, i djevojka nije mogla da se podigne ni na koljena.

Dok su je te životinje okruživale, brbljale i prijetile joj se, te je poticali toljagama i tukli i udarali šakama i nogama, ona je ležala zatvorenih očiju i molila se da joj se smiluje smrt, koja joj je jedina, ona je to znala, mogla prekinuti te patnje. Ali smrt nije dolazila, a pedeset strašnih ljudi odmah je shvatilo da im žrtva više ne može hodati, te su je pokupili i ostatak puta nosili.

Kasno jednog popodneva vidjela je kako se pred njima pomaljaju ruševni zidovi velikoga grada, ali je tako slaba i bolesna da je to uopće nije zanimalo. Ma kamo je nosili, među tim divljim poluživotinjama njezino zarobljeništvo moglo je imati samo jedan svršetak.

Napokon prošli su kroz velike zidove i ušli u ruševni grad. Unijeli su je u zgradu koja se isto tako rušila, te su je tu okružile stotine stvorenja kakva su je i donijela. Ali među njima bilo je žena, koje su bile manje strašne. Kad ih je vidjela, prva zraka nade ublaživala joj je nevolju. Ali je ta bila kratka vijeka, jer žene nisu prema njoj pokazivale nikakve samilosti, iako je nisu ni zlostavljale.

Pošto su je se stanovnici zgrade do sita nagledali, odnijeli su je u tamnu sobu u donjim prostorijama, te je tu ostavili da leži

na golom podu, s jednom kovinskom zdjelom vode i drugom hrane.

Tjedan dana vidjela je samo žene kojima je bila dužnost da joj donose hranu i vodu. Polako joj se vraćala snaga — doskora će biti sposobna za žrtvu plamenom bogu. Na svoju sreću nije znala kakva je sudbina čeka.

Dok se Tarzan-majmun polako kretao džunglom, pošto je bacio koplje da spasi Claytona i Jane Porter od Numinih koljača, duša mu se prepunila žalošću koja dolazi od svježe otvorene srčane rane.

Radovao se što je na vrijeme zaustavio ruku da spriječi ono što je u prvom bijesnom valu ljubomorne srdžbe bio naumio. Samo dijelak sekunde isprliječio se između Claytona i smrti od ruke majmuna-čovjeka. U onom kratkom trenutku u kom je on prepoznao djevojku i njezina druga i popustio napete mišiće što su otrovnu strelicu držali uperenu u Engleževo srce Tarzanom su ovladali brzi i divlji životinjski porivi.

Vidio je ženu koju je volio — svoju ženu — svoju družicu — u rukama drugoga. Za njeg postojao je samo put po zakonu divlje džungle koji ga je u tom drugom životu vodio. Ali upravo prije nego što je postalo prekasno, oni nježniji osjećaji njegova prirođenog viteštva podigli su se iznad plamenova njegove strasti, i tako ga spasili. Tisuću puta zahvaljivao je što su pobijedili prije nego što su njegovi prsti otpustili onu glatku strelicu.

Sad se misao da se vrati Vazirijima činila odvratna. Nije više želio vidjeti ljudskog bića. Neko će vrijeme tumarati sam džunglom, dok oštrica njegove žalosti ne otupi. Poput njegovih zvijeri, i on je volio trpjeti tiho i samotno.

Te noći ponovno je spavao u majmunskom amfiteatru, i nekoliko je dana odande lovio a vraćao bi se noću. Popodne trećeg dana vratio se rano. Ležao je, ispružen na mekoj travi te okrugle čistine, samo nekoliko trenutaka, kad je daleko na jugu začuo poznat zvuk. To su džunglom prolazili veliki majmuni — u tom se nije mogao varati. Nekoliko trenutaka ležao je slušajući. Dolazili su prema amfiteatru.

Tarzan se lijeno podigao i ispružio. Njegove oštre uši slijedile su svaki pokret plemena. Bili su uz vjetar, pa je on odmah uhvatio njihov miris, iako mu tog svjedočanstva nije ni trebalo a da se uvjeri da ima pravo.

Kako su dolazili bliže amfiteatru, Tarzan-majmun skloni se u granje na drugoj strani arene. Tu je počekao da vidi pridošlice. I nije trebalo da dugo čeka.

Odmah se u nižem granju nasuprot njemu pojavi divlje, kosmato lice. One okrutne očice zahvatile su jednim pogledom čistinu, a onda je slijedio brbljav izvještaj onima straga. Tarzan je čuo riječi. Izviđač je govorio drugim članovima plemena da je sve u redu i da mogu mirno ući u amfiteatar.

Najprije se vođa spretno spustio na meki sag od trave, onda ga je, jedan po jedan, slijedilo stotinu drugih majmuna. Bili su golemi odrasli majmuni s nekoliko mladih. Nekoliko mladunčeta što je još sisalo prianjalo je u kudrave vratove svojih divljih majki.

Tarzan je prepoznao mnogo članova tog plemena. To je bilo ono isto u koje je on bio došao kao dojenče. Mnogi odrasli bili su mali majmunčići kad je on bio dječak. Za njihova kratkog djetinjstva on je s njima lakrdijao i igrao se po toj istoj džungli. Pitao se bili ga prepoznali — pamćenje nekih majmuna nije previše dugo, a dvije godine za njih može biti vječnost.

Iz razgovora koji je načuo saznao je da su došli da izaberu nova kralja — njihov dosadašnji poglavica pao je stotinu stopa ispod prekinute grane i našao preuranjenu smrt.

Tarzan je pošao na kraj grane koja je visjela nad njima, tako da su ga mogli jasno vidjeti. Brze oči neke ženke najprve ga ugledaše. Lajavim, grlenim glasovima upozori druge. Nekoliko se golemih mužjaka uspravilo da bolje vide uljeza. Iskešenih koljača i nakostriješenih vratova pošli su polako prema njemu, duboko zlokobno režeći.

— Karnate, ja sam Tarzan-majmun — progovorio je majmun-čovjek jezikom tog plemena. — Ti me se sjećaš. Zajedno smo zadirkivali Numu kad smo još bili majmunčići i bacali na nj štapove i orahe sa sigurnih, visokih grana.

Životinja, na koju se obratio, zaustavi se s izrazom na divljem licu koji je odavao da napola razumije i da se tupo čudi.

— I Magore — nastavljao je Tarzan obraćajući se drugome — ne sjećaš li se svog prijašnjeg kralja — onoga koji je ubio jakog Kerčaka? Pogledaj me! Nisam li ja isti onaj Tarzan — jaki lovac — nepobjedivi borac — kojega ste vi svi poznavali mnogo ljeta?

Sad su se svi majmuni kupili naprijed, ali više radoznalo nego prijeteći. Nekoliko trenutaka mumljali su među sobom.

— Što hoćeš među nama? — upitao je Karnat.

— Samo mir — odgovorio je majmun-čovjek.

Ponovo su se majmuni savjetovali. Napokon je Karnat ponovo progovorio.

— Onda dođi u miru, Tarzane-majmune — pozvao ga je.

I tako je Tarzan-majmun lako skočio na travu usred divlje i ružne horde — završio je krug evolucije i vratio se da opet bude životinja među životinjama.

Nije bilo pozdrava kakvi bi se poslije izbivanja od dvije godine izricali među ljudima. Veći dio majmuna nastavio je baviti se onim što je majmun-čovjek bio prekinuo, ne obraćajući na nj pažnju, kao da uopće nije bio ni izišao iz plemena.

Jedan ili dva mlada mužjaka, koji nisu imali toliko godina da ga se sjećaju, došli su do njega na sve četiri da ga pomirišu, a jedan je iskesio koljače i prijeteći zarežao — želio je da Tarzana odmah stavi na pravo mjesto, iza sebe. Da je Tarzan uzmakao i zarežao, taj bi se mladi mužjak jamačno bio zadovoljio, ali bi uvijek poslije toga Tarzanovo mjesto među njegovim sumajmunima bilo ispod mjesta onoga mužjaka koji ga je natjerao da se makne.

No Tarzan-majmun se nije maknuo. Umjesto toga zamahnuo je svojim golemim dlanom svom snagom svojih jakih mišića te je, zahvativši mladog mužjaka po glavi, ovoga odbacio tako da se ispružio po travi. Majmun se podigao i za trenutak opet navalio na njega, i ovaj put pograbili su se derući se prstima i grizući koljačima — ili je barem to mladi mužjak kanio. Ali jedva su se srušili, režući i nastojeći ugristi, kad je majmun-čovjek prstima stisnuo protivnikov vrat.

Odmah se mladi mužjak prestao boriti, te je ležao potpuno miran. Onda je Tarzan popustio stisak i podigao se — nije želio ubijati, samo je mladoga majmuna želio poučiti, kao i one druge koji su promatrali, da je Tarzan-majmun još gospodar.

Ta je lekcija dobro poslužila — mladi majmuni su mu se micali s puta, kao što se mladi majmuni i moraju kad su u nazočnosti starijih, a stari mužjaci nisu pokušavali da mu opovrgavaju njegove povlastice. Nekoliko su dana majmunice s mladima u nj sumnjale. Kad bi im se on usudio približiti, one bi navalile na nj razjapljenih gubica i ružno ričući. Onda bi se Tarzan promišljeno maknuo s puta, jer je i to običaj među majmunima — samo pomahnitali mužjaci napadaju majku. Ali su se nakon nekog vremena i one navikle na njega.

Lovio je s njima kao i u prošlim danima, a kad su uvidjeli da ih njegov viši razum vodi do najboljih izvora hrane, i da njegov lukavi konop lovi tečnu divljač koju su oni jedva ikad kušali, ponovo su mu se divili kao što su mu se i u prošlosti, kad je bio postao njihov kralj. I tako su ga, prije nego su odlutali iz amfiteatra, ponovo izabrali za svog vođu.

Majmun-čovjek osjećao se posve zadovoljan svojim novim životom. Nije bio sretan — to više nikad ne može biti, ali je barem bio daleko, koliko je samo mogao biti od svega što ga podsjećalo na prošlu nevolju. Već davno bio je odlučio da se ne vraća u civilizaciju, a sad je odlučio da više ne vidi ni svoje crne prijatelje Vazirije. Zauvijek se odrekao čovječanstva. Počeo je živjeti kao majmun — kao majmun će umrijeti.

A ipak nije mogao izbrisati iz sjećanja činjenicu da se žena koju ljubi nalazi nedaleko obitavališta njegova plemena. A nije mogao zatomiti ni neprestani strah da je ona možda neprekidno u opasnosti. Da je loše zaštićena, vidio je onaj kratki trenutak kad je bio svjedokom Claytonove nedjelotvornosti. Što je Tarzan na to više mislio, to ga je oštrije pekla savjest.

Napokon je sam sebe zamrzio što je dopustio da mu se sebična žalost i ljubomora ispriječi između Jane Porter i njezine sigurnosti. Kako su dani prolazili, sve se više i više mučio, pa je gotovo odlučio da se vrati na obalu i stražari nad Janom Porter i Claytonom, kad je čuo vijesti koje su mu promijenile sve planove i natjerale ga da mahnito jurne prema istoku, bez obzira na nesreću i smrt.

Prije nego se Tarzan vratio u pleme, neki je mladi mužjak, koji nije mogao pronaći par u svom čoporu, pošao, prema običaju, da lunja po divljoj džungli, kao i oni stari lutajući vitezovi, ne bi li pronašao sebi lijepu družicu iz susjedna čopora.

Karnate, ja sam Tarzan-majmun. Ti me se sjećaš. Zajedno smo zadirkivali Numu kad smo još bili majmunčići i bacali na nj štapove i orahe sa sigurnih visokih grana.

Bio se upravo vratio sa svojom mladom, i pričao je brzo svoje pustolovine, da ih ne bi zaboravio. Među ostalim pričao je kako je vidio veliko pleme čudnih majmuna.

— Svi su bili mužjaci, kosmati po licu, osim jednoga — govorio je — a ta je bila ženka, svjetlija u boji čak i nego taj stranac — i pokazao je palcem Tarzana.

Majmun-čovjek odmah je poslušao. Pitao je toliko brzo koliko mu je taj tupoglavi majmun mogao odgovarati.

— Jesu li mužjaci bili niski, krivonogi?

— Jesu.

— Jesu li oko slabina nosili Numinu i Šitinu kožu, štapove i noževe?

— Jesu.

— I žuto prstenje oko ruku i nogu?

— Jest.

— A ženka — je li bila malena i vitka i vrlo bijela?

— Jest.

— Je li pripadala plemenu, ili je bila zarobljenica?

— Vukli su je za sobom — katkad za ruku — katkad za dugu kosu koja joj je rasla na glavi. I uvijek su je tukli nogama i rukama. O, kako ih je, bilo zabavno promatrati.

— Tebi jest! — promucao je Tarzan.

— Gdje su bili kad si ih vidio, i kamo su išli? — nastavljao je pitati majmun-čovjek.

— Bili su uz drugu vodu ondje straga — i pokazao je prema jugu. — Kad su prošli mimo mene, išli su prema jutru, uz rub vode.

— Kad je to bilo? — upitao je Tarzan.

— Prije pola mjeseca.

Bez ijedne druge riječi majmun-čovjek skoči u drveće i pojuri poput duha na istok, u smjeru zaboravljenog grada Opara.

kako se tarzan vratio u opar

Kad se Clayton vratio u sklonište te vidio da nema Jane Porter, pomahnitao je od straha i boli. Thuran je bio posve normalan, groznica ga je ostavila isto tako naglo kako ga je i oborila. Još je, onako slab i iscrpen, ležao na postelji od trave u skloništu.

Kad je Clayton upitao za djevojku, on kao da se začudio što je nema.

— Nisam čuo ništa neobično — odgovorio je. — Ali sam veći dio vremena bio u nesvijesti.

Da taj čovjek nije bio toliko slab, Clayton bi sumnjao da neće reći gdje je djevojka. Ali vidio je da u Thurana nema ni toliko života da bi bez pomoći mogao sići iz skloništa. U sadašnjem tjelesnom stanju nije mogao nauditi djevojci, niti bi se bio mogao grubim ljestvama popeti natrag u sklonište.

Sve do mraka Englez je pretražio obližnju džunglu ne bi li pronašao trag nestaloj djevojci ili kakav znak o njezinu otmičaru. No, iako bi trag koji je ostavilo pedeset strašnih ljudi, onako nevičnih šumi, bio jasan i najtupljem prašumskom stanovniku, jednako kao i gradska ulica Englezu, ipak je ovaj prelazio i prelazio preko traga i po dvadeseti put, a da nije opazio ni najmanjeg znaka da je njime prošlo mnogo ljudi tek prije nekoliko sati.

Dok je tako tražio, glasno je dozivao djevojčino ime, ali je samo privukao Numu. Na sreću, Clayton je na vrijeme vidio kako se sjenama lik Nume vijuga prema njemu, te se popeo u granje drveta prije nego ga je životinja mogla doseći. To ga je spriječilo da traži preostali dio popodneva, budući da je lav koračao tamo-amo ispred drveta sve do mraka.

Čak i onda kad je životinja otišla, Clayton se nije usuđivao sići u strašnu tamu ispod sebe, pa je tako proveo užasnu i gadnu noć na drvetu. Iduće jutro vratio se na žal izgubivši i posljednju nadu da će moći pomoći Jani Porter.

Idući tjedan Thuran je brzo jačao. Ležao je u skloništu dok je Clayton lovio hranu za obojicu. Ti ljudi razgovarali su samo kad je bilo potrebno. Clayton je sad upotrebljavao dio skloništa koje je bilo pridijeljeno Jani Porter, te je viđao Thurana samo onda kad mu je donosio hrane ili vode ili izvršavao druge poslove što ih je tražila čovječnost.

Kad je Thuran ponovo mogao silaziti i tražiti hranu, Claytona je shrvala groznica. Danima je ležao bacajući se u bunilu i muci, ali ni jednom ga Thuran nije posjetio. Clayton ne bi ni mogao jesti, ali žeđ ga je strašno mučila. Kad bi popustilo bunilo, iako je bio slab, nekako se jednom na dan dovukao do potoka i napunio limenčicu koja je ostala u čamcu za spašavanje.

Thuran ga je u tim prilikama promatrao s izrazom zluradosti — činilo se da stvarno uživa u patnjama čovjeka koji ga je, unatoč opravdanom preziru, dvorio kako je najbolje mogao dok je ležao i trpio iste muke.

Napokon je Clayton toliko oslabio da više nije mogao silaziti sa skloništa. Jedan dan trpio je žeđu a da se nije obraćao Thuranu, ali je napokon, budući da više nije mogao izdržati, zamolio Thurana da mu donese vode.

Thuran je došao na ulaz Claytonove sobe s posudom vode u ruci. Lice mu se iskrivilo od gadnog cerenja.

— Evo vode — rekao je. — Ali najprije da vas podsjetim da ste me ocrnili pred djevojkom — da ste je zadržali za sebe i niste je htjeli dijeliti sa mnom…

Clayton ga je prekinuo. — Prestanite — povikao je. — Prestanite! Kakvo ste vi to pseto da klevetate dobru ženu koja je možda mrtva! Budala sam što sam dopustio da živite — niste dostojni da živite ni u ovoj gadnoj zemlji.

— Evo vam vode — odgovori Thuran. — To je sve što ćete dobiti — i podigao je posudu na usne i otpio. Ono što je ostalo prolio je na pod. Onda se okrenuo i ostavio bolesnika.

Clayton se prevrtao te se, zakopavši lice u ruke, prepustio sudbini.

Sutradan Thuran se odlučio da pođe uz obalu na put prema sjeveru, jer je znao da mora nabasati na obitavališta civiliziranih ljudi — barem mu ne može biti gore nego što mu je tu, a osim toga bješnjenje umirućeg Engleza išlo mu je na živce.

Zato jer ukrao Claytonu koplje i pošao na put. Bio bi ubio bolesnika kad je odlazio, da mu nije palo na pamet da bi to zapravo bilo samilosno.

Isti dan došao je do kolibice na žalu, i srce mu se ispunilo nadom kad je vidio ovaj znak blize civilizacije, jer je mislio da je to samo nekakva ispostava obližnjeg naselja. Da je znao komu pripada, i da je vlasnik u taj isti trenutak samo nekoliko milja u unutrašnjosti, Nikolas Rokoff pobjegao bi s tog mjesta kao da je okuženo. Ali on to nije znao, pa je tu ostao nekoliko dana da uživa u sigurnosti i razmjernoj udobnosti kolibe. Zatim je nastavio put prema sjeveru.

U logoru lorda Tenningtona pripremali su se da izrade trajne nastambe, a onda da pošalju ekspediciju od nekoliko ljudi prema sjeveru da traže pomoć.

Budući da su dani prolazili a da nije došla željena pomoć, nada da su se Jane Porter, Clayton i Thuran spasili počela je jenjavati. Nitko više o tom nije govorio profesoru Porteru, a on se toliko udubio u svoje znanstvene sne da nije opažao kako prolazi vrijeme.

Katkad bi napomenuo da će za nekoliko dana svakako vidjeti kako neki parobrod baca sidro uz njegovu obalu, i da će se onda svi sretno ponovo sjediniti. Onda bi opet govorio o vlaku i pitao se neće li zakasniti zbog mećave.

— Da tog dragog starca sad već ne poznajem tako dobro — napomenuo je Tennington gospođici Strong — bio bih posve siguran da je... ovaj ... da nije posve pri sebi.

— Da to nije tako turobno bilo bi smiješno — nabacila je djevojka žalosno. — Ja, koja ga poznajem cijeli svoj život, znam koliko voli Janu. Ali drugima se mora činiti da je savršeno ravnodušan prema njezinoj sudbini. Samo zato što je toliko nepraktičan ne može da shvati nešto tako stvarno kao što je smrt, osim ako ne vidi posve očigledan dokaz.

— Ne biste ni pomislili što je jučer učinio — nastavljao je Tennington. — Vraćao sam se sam s malog lova kad sam ga sreo kako brza tragom divljači koji sam i ja slijedio dolazeći u logor.

Ruke je bio sklopio pod skutima dugog crnog kaputa a cilindar je bio nabio duboko na glavu dok se, očiju uprtih o tlo, žurio naprijed, jamačno u iznenadnu smrt, samo da ga ja nisam spriječio. »Ta kamo ćete to, profesore?« upitao sam ga. »Idem u grad, lorde Tenningtone«, odgovorio je koliko je samo ozbiljno mogao, »da se požalim šefu pošte na slabu poštansku službu ovdje. Ta, gospodine, tjednima nisam primio ni jedno pismo. Mora da imam nekoliko pisama od Jane. To se mora odmah prijaviti Washingtonu.« I biste li vjerovali, gospođice Strong — nastavljao je Tennington — bilo je vraškog posla prije nego sam starca uvjerio da ne samo da nema nikave poštanske službe, nego ni grada, i da on čak nije na istom kontinentu na kojem je Washington, niti na istoj hemisferi. Kad je to shvatio, počeo se zabrinjavati za svoju kćer — mislim da je tad prvi put pravo procijenio naš položaj, ili činjenicu da se gospođica Porter možda nije spasila.

— Ne volim na to misliti — spomenula je djevojka — a ipak mogu misliti samo na odsutne članove našeg društva.

— Nadajmo se najboljemu — odgovori Tennington. — Vi ste nam sami dali sjajan primjer hrabrosti, jer je u neku ruku vaš gubitak ipak najveći.

— Da — reče ona. — Ne bih ljubila Jane Porter više ni da mi je sestra.

Tennington nije pokazivao koliko se iznenadio. On uopće nije mislio na Porterovu kćer. On je, otkako je stradala *Lady Alice,* proboravio mnogo s tom lijepom kćerkom Marylanda, i nedavno mu se učinilo da ju je zavolio mnogo više nego što bi moglo biti dobro za njegov unutrašnji mir, jer se sad skoro stalno sjećao onoga što mu je Thuran bio povjerio — da su on i gospođica Strong zaručeni. Pitao se je li Thuran, napokon, bio posve tačan u svojoj izjavi. Na djevojci nije nikad primjećivao više od obična prijateljstva.

— A onda ćete u gubitku Thurana, ako su izgubljeni doista doživjeti veliku žalost — usudio se reći.

Pogledala ga je brzo. — Thuran mi je postao vrlo drag prijatelj — odgovorila je. — Voljela sam ga vrlo mnogo, iako sam ga poznavala samo kratko vrijeme.

— To se vi onda niste za nj zaručili? — izlanuo je.

— Ma, ne! — povikala je ona. — U tom smislu nisam za nj uopće marila.

Lord Tennington želio je nešto reći Hazeli Strong — želio je jako to reći, i reći joj odmah. Ali su mu nekako riječi zapinjale u grlu. Počinjao je labavo nekoliko puta, čistio vrat, crvenio u licu, te je napokon završio tim da je napomenuo da se nada kako će se kabine završiti prije nego počne kišno doba.

Ali, iako on nije znao, priopćio je djevojci upravo ono što je kanio, i ona se osjećala sretnom — sretnijom nego što je ikad prije bila u svom životu.

Upravo onda razgovore im prekide pogled na čudnu i strašnu pojavu koja je izronila iz džungle upravo na jugu logora. Tennington i djevojka ugledaše je u isto vrijeme. Englez je posegnuo za revolverom, ali kad je polugolo, bradato stvorenje izviknulo njegovo ime i potrčalo prema njima, on je spustio ruku i pokročio mu u susret.

Nitko u tom prljavom, iscrpenom stvorenju, pokrivenom jednim jedinim komadom odjeće od malih krzna, ne bi bio prepoznao onog urednog Thurana kojega je društvo posljednji put vidjelo na palubi *Lady Alice.*

Prije nego što su drugi članovi te zajednice saznali o njegovu dolasku, Tennington i gospođica Strong ispitaše ga o drugim ljudima iz nestalog čamca.

— Svi su mrtvi — odgovori Thuran. — Ona tri mornara umrla su prije nego smo prispjeli na kopno. Gospođicu Porter odnijela je u džunglu neka divlja zvijer dok sam ja ležao u bunilu od groznice. Clayton je umro od iste groznice, ali ukoliko dana poslije toga. A kad pomislimo da nas je sve to vrijeme dijelilo nekoliko milja — jedva dan hoda. To je strašno.

Kako je dugo Jane Porter ležala u mraku prostorije ispod hrama, toga ona nije znala. Neko je vrijeme bila u bunilu od groznice, ali kad je ta prošla Jane je počela ponovo, polako jačati. Svaki dan joj je žena koja joj je donosila hrane davala znak da ustane, ali je mnogo dana djevojka samo tresla glavom da naznači da je preslaba.

Ali se napokon mogla dići na noge, a onda i zakoračiti nekoliko koraka podupirući se rukom o zid. Njezini zarobijivači sad su je promatrali sa sve većim zanimanjem. Približavao se dan, i žrtva je jačala.

Tada je došao i taj dan, i neka je mlada žena, koju Jane Porter prije nije vidjela, došla s nekoliko drugih u tamnicu. Tu su izvršile neki obred — djevojka je bila sigurna da je vjerske prirode, te se ponovo osokolila i veselila što je pala u ruke ljudima koji su očigledno pod profinjenim i nježnim utjecajem vjere. Postupat će s njom ljudski — sad je bila posve sigurna.

I zato, kad su je vodili iz tog zatvora, kroz duge, tamne hodnike i uz stepenište od betona do sjajnog dvorišta, ona je išla spremno, čak veselo — jer nije li se nalazila među slugama božjim? Možda se, dakako, njihovo tumačenje najvišeg bića razlikovalo od njezina, ali činjenica da su vjerovali u nekakva boga bio je dovoljan dokaz da će biti ljubazni i dobri.

Ali kad je vidjela kameni oltar usred dvorišta, i na njemu i na obližnjem betonskom podu, tamnosmeđe mrlje, počela se čuditi i sumnjati. A kad su se sagnuli i svezali joj gležnjeve i straga privezali zapešća, sumnja joj se pretvori u strah. Trenutak kasnije, kad su je podigli i položili nauznak preko oltara nada ju je posve ostavila, te se počela tresti u agoniji straha.

Za grotesknog plesa zavjetnika ona je ležala ukočena od straha, i nije trebalo da vidi tanku oštricu u rukama velike svećenice, koja se polako dizala iznad nje, da joj još više potvrdi njezinu kob.

Dok je ruka silazila, Jane Porter zatvorila je oči i tiho se molila — zatim je podlegla naporu koji su joj pretrpjeli umorni živci, te se onesvijestila.

Dan i noć Tarzan-majmun jurio je prašumom prema ruševnom gradu u kojem je, kako je sigurno znao, njegova ljubljena djevojka ležala zarobljena ili mrtva.

Za dan i noć prevalio je istu udaljenost za koju je pedeset strašnih ljudi trebalo veći dio tjedna, jer je Tarzan-majmun putovao po srednjoj terasi, visoko iznad isprepletenih zapreka koje ometaju napredak na tlu.

Iz onoga što mu je ispričao mladi majmun bilo mu je jasno da je ona zarobljenica Jane Porter, jer nije bilo ni jedne druge male »ženke« u cijeloj džungli. One »mužjake« iz majmunova grubog opisa prepoznao je kao one groteskne parodije čovječanstva koje nastanjuju ruševine Opara. A djevojčinu sudbinu mogao je sebi predstaviti jasno kao da joj je očevidac. Nije mogao znati kad će je položiti preko onog strašnog oltara, ali će njezino drago, krhko tijelo napokon onamo doći, u to je bio siguran.

Ali napokon se, poslije stoljeća, kako se nestrpljivom majmunu-čovjeku činilo, popeo na klisure koje su priječile dolazak u pustu dolinu, a pred njim su ležale sablasne i strašne ruševine gadnog grada Opara. Brzao je suhim i prašnim gromadama posijanim tlom prema cilju svojih želja.

Hoće li stići na vrijeme da je spasi? Nadao se uporno. Barem se može osvetiti, i u svom bijesu, činilo mu se, bit će kadar izbrisati cijelo stanovništvo tog strašnog grada. Bilo je skoro podne kad je dospio do velike gromade na vrhu koje se završava tajni hodnik do jama ispod grada. Poput mačke popeo se strmim stranama mrkog, granitnog masiva. Trenutak kasnije trčao je tamom dugog, ravnog tunela koji je vodio do riznice. Prošao je kroza nj, a onda išao dalje i dalje, dok napokon nije došao do rova poput zdenca na suprotnoj strani kojega se nalazio onaj zatvor s prividnim zidom.

Dok se na trenutak zaustavio na rubu tog zdenca, kroz otvor ondje gore dopro je do njega neki slabi zvuk. Njegovo ga je oštro uho zamijetilo i protumačilo — to je bio smrtni ples koji prethodi žrtvovanju, i onaj jednolični obred velike svećenice. Čak je razabirao glas te žene.

Obilježava li taj obred upravo ono što se on toliko žurio da spriječi? Obuze ga val užasa. Hoće li, napokon, zakasniti samo za jedan trenutak? Poput uplašena jelena skočio je preko uske pukotine na onu stranu hodnika. Kao opsjednut trgao je onaj prividni zid da razori zapreku pred sobom — golemim mišićima stvorio je otvor, uturio je glavu i ramena kroz prvu malu rupu koju je načinio, pa je ponio ostatak zida sa sobom, da se sroza bučno na betonski pod tamnice.

Jednim skokom preskočio je tu sobu i bacio se na stara vrata. Ali tu se zaustavio. One jake prijevornice na drugoj strani mogu odoljeti i njegovim mišićima. Trebalo je samo trenutak na-

Napokon mu je sinula ideja. Užurbano svezavši kraj konopa za komad granite, a ostatak zadržavši kod sebe, bacio je kamen uvis...

pora, pa da se uvjeri da je uzaludno pokušavati oboriti tu nepropustljivu zapreku. Bio je samo jedan drugi put, a taj je vodio natrag kroz duge tunele do gromade koja se nalazila milju od gradskih zidova, a onda da se vrati po otvorenom, kao što je prvi put bio došao sa svojim Vazirijima.

Shvatio je da će, mora li se vratiti i ući u grad površinom, zakasniti da spasi djevojku, ako to doista ona leži na žrtveniku iznad njega. Ali nije bilo drugog puta, kako se činilo, pa se zato okrenuo i potrčao brzo u hodnik s one strane probijenog zida. Kod zdenca opet je čuo jednolični glas velike svećenice, pa mu se, kad je pogledao gore, onaj otvor, dvadeset stopa iznad njega učinio tako blizu da mu se htjelo skočiti do njega, u mahnitu

nastojanju da dopre do unutarnjeg dvorišta koje je ležalo tako blizu.

Da samo može jednim krajem svog konopa zahvatiti kakvu izbočinu na vrhu tog otvora koji ga je toliko vabio! Poslije trenutka stanke i razmišljanja sunu mu u glavu jedna misao. Pokušat će. Okrenuvši se natrag srušenom zidu, uhvati jedan od velikih pljosnatih kamena od kojih se on sastojao. Užurbano privezavši jedan kraj svog konopa za taj komad granita, vratio se do rova pa je, savivši ostatak konopa na podu do sebe, majmun-čovjek uhvatio onaj teški kamen objema rukama te ga je, zamahnuvši njim nekoliko puta, da odmjeri daljinu i smjer bacio uvis pod malim kutom, tako da je on umjesto da padne natrag ravno u rov dodirnuo onaj kraj otvora i otkotrljao se s one strane u dvorište.

Tarzan je trenutak vukao slobodni kraj konopa dok nije osjetio da se kamen prilično čvrsto smjestio na vrhu rova, a onda se on zanjihao nad crnim dubinama. Onaj trenutak kad je njegova puna težina došla na konop ovaj se gore malko poskliznuo. Čekao je ondje, strašno napet, a konop se spuštao u malim trzajima, palac po palac. Kamen se povlačio gore vanjskom stranom građevine koja je opkoljavala rov — hoće li se zaustaviti na samom rubu, ili će ga on svojom težinom navući na sebe, te će pasti u nepoznate dubine pod sobom?

Na kratak, neugodan trenutak Tarzan je osjećao kako se kliže konop za koji je on prianjao, i čuo kako se o gornje zidove straže kamen.

Onda se odjednom konop zaustavi — kamen sa zaustavio na samom rubu. Spretno se majmun-čovjek penjao tankim konopom. U trenutku glava mu je bila iznad ruba rova. Dvorište je bilo prazno. Stanovnici Opara motrili su žrtvovanje. Tarzan je iz obližnjeg žrtvenog dvorišta čuo Lain glas. Ples je prestao. Gotovo da je vrijeme da se spusti nož. Ali dok je to mislio, trčao je brzo prema zvuku glasa velike svećenice.

Sudbina ga je vodila do samih vrata one velike sobe bez krova. Između njega i oltara bio je dugi red svećenika i svećenica, koji su sa svojim zlatnim čašama čekali da se prolije topla krv njihove žrtve.

Laina ruka silazila je polako prema grudima one krhke, mirne pojave što je ležala ispružena na tvrdom kamenu. Tarzan je zinuo, gotovo je zajecao, kad je prepoznao crte lica djevojke koju je ljubio. I onda se ožiljak na njegovu čelu pretvori u žarko rumenilo, crvena magla stvori mu se pred očima, pa je, sa strašnom rikom pobješnjela majmuna, skočio poput golema lava među zavjetnike.

Pograbivši od najbližeg svećenika toljagu, lupao je oko sebe poput prava demona dok se brzo probijao prema oltaru. Laina ruka zaustavila se na prvu buku. Kad je vidjela tko ju je proizveo problijedjela je. Uopće nije mogla shvatiti tajnu kako je ovaj čudni bijelac pobjegao iz tamnice u koju ga je ona bila zaključala. Nije ga kanila ikad pustiti iz Opara, jer je na njegovo

golemo tijelo i lijepo lice gledala očima žene, a ne očima svećenice.

U svojoj lukavoj glavi izmislila je priču o čudesnom otkrivenju s usana samog plamenog boga, u kojoj joj se naložilo da tog bijelog stranca prihvati kao glasnika njegovu narodu na zemlji. To bi zadovoljilo ljude u Oparu, to je ona znala, čovjek bi bio zadovoljan, ona je bila posve sigurna, da ostane i bude joj suprug umjesto da se vrati na žrtvenik,

Ali kad je ona pošla da mu protumači taj nacrt, on je nestao, iako su vrata bila čvrsto zaključana onako kako ih je ona ostavila. A sad se vratio — kao da se stvorio od samog zraka — ubija njezine svećenike kao da su ovce. Na trenutak zaboravila je svoju žrtvu, i prije nego se mogla ponovo pribrati, golemi bijelac stajao je pred njom, sa ženom koja je ležala na oltaru na svojim rukama.

— Makni se, La — poviče on, — Spasila si me jednom, pa ti neću nauditi. Ali ako se umiješaš ili me počneš slijediti, morat ću i tebe ubiti.

Dok je to govorio, stupio je mimo nju prema ulazu u podzemne prostorije.

— Tko je ona? — upitala je velika svećenica pokazujući u onesviještenu ženu.

— Ona je moja — odgovori Tarzan-majmun.

Jedan trenutak oparska djevojka zurila je razrogačenih očiju. Onda joj se oči ispuniše očajem — suze navriješe, i malko zavrisnuvši ona se sroza na hladni pod, upravo kad je roj strašnih ljudi jurnuo kraj nje da skoči na majmuna-čovjeka.

Ali Tarzan-majmun nije bio ondje kad su posegnuli da ga zgrabe. Lakim skokom nestao je u hodniku koji je vodio u donje prostorije, a kad su njegovi progonitelji pošli opreznije za njim, vidjeli su da je prva soba prazna, ali su se ipak nasmijali i počeli brbljati jedni s drugima, jer su znali da iz tih spilja ima samo onaj izlaz koji služi kao i ulaz. Ako uopće iziđe, morat će izići ovim putem, a oni će čekati i stražariti.

I tako je Tarzan-majmun, noseći onesviještenu Jane Porter, prolazio spiljama Opara, ispod hrama plamenog boga, a da ga nije nitko progonio. Ali kad su Oparani malko dulje o tom

razgovarali, sjetili su se da je taj isti čovjek već i prije utekao u spilje, te se, iako su oni promatrali ulaz, nije vratio. A danas je ipak navalio na njih izvana. Oni će ponovo napolje u dolinu poslati pedeset ljudi, da uhvate i pronađu tog obeščastitelja njihova hrama.

Pošto je Tarzan dopro do rova s one strane provaljenog zida, osjećao je tako sigurno da će pobjeći da se zaustavio da izvađeno kamenje ponovo stavi na mjesto, jer nije želio da ti stanovnici otkriju ovaj zaboravljeni prolaz, i tako naiđu na riznicu. Naumio se opet vratiti u Opar, i odnijeti još veće bogatstvo nego što ga je već ukopao u majmunskom amfiteatru.

Hodao je dalje kroz hodnike, mimo prva vrata i kroz riznicu, mimo druga vrata pa u dugi, ravni tunel koji je vodio do visokog skrivenog izlaza s one strane grada. Jane Porter još je bila onesviještena.

Na vrhu velike gromade zaustavio se da baci pogled na grad. Ravnicom je dolazio, kako je vidio, čopor ružnih Oparana. Trenutak je oklijevao. Da li da siđe i potrči prema udaljenim liticama, ili da se tu sakrije do noći? I onda se, pogledavši bijelo djevojačko lice, odluči. Ne može je držati ovdje i dopustiti da se njezini neprijatelji isprriječe između njih i slobode. On to ne može znati, ali možda ih slijede i kroz taj tunel, a da mu se neprijatelji nađu i sprijeda i straga sigurno bi ga uhvatili, jer se on ovako opterećen onesviještenom djevojkom ne može probijati između neprijatelja.

Nije bilo lako sići niz strmu stranu gromade s Janom Porter na rukama, ali kad ju je svojim travnatim konopom svezao preko ramena uspio se spustiti na tlo prije nego su Oparani stigli do te velike stijene. Budući da je sišao na strani daljoj gradu, oni koji su ga tražili nisu ga vidjeli, a nisu ni sanjali da im se njihov plijen nalazi tako blizu.

Zadržavajući između njih sebe i progonitelja, Tarzan-majmun uspio je prijeći gotovo milju, prije nego što su Oparani obišli granitnu stijenu i ugledali bjegunce pred sobom. Urlajući od divlje radosti, potrčali su mahnito, misleći bez sumnje da se će naskoro dostići opterećenog trkača. Ali su i potcjenjivali

snagu majmuna-čovjeka i precjenjivali mogućnosti svojih vlastitih kratkih, krivih nogu.

Trčeći polako, Tarzan se održavao na uvijek istoj udaljenosti. Katkad bi pogledao lice tako blizu njegovu. Da ono srce, koje je bilo pritisnuto tako blizu njegovu, nije polako kucalo, ne bi bio znao da je živo, tako je blijedo i razvučeno bilo ono jadno, umorno lice.

I tako su dospjeli do stolastog vrha planine i graničnih klisura. Posljednju milju Tarzan je potrčao poput jelena, tako da ima dovoljno vremena silaziti stranama litica prije nego Oparani dopru do vrha i na njih navale kamenjem. I tako se dogodilo da se on našao pola milje ispod vrha kad su na njegov rub dospjeli zadihani divlji ljudi.

S povicima bijesa i razočaranja poredali su se uz vrh klisure tresući toljagama i skačući od velike, gnjevne strasti. Ali ovaj puta nisu progonili preko granice svoje zemlje. Teško je reći je li to zato što su se sjećali kako su već i prije dugo i mučno ali uzaludno tražili, ili što su vidjeli kako je lako majmun-čovjek nestajao pred njima i kako je ono bio potrčao — ali shvatih su da nema nikakve nade za uspjeh daljeg progona. Ali kad je Tarzan dopro do šuma koje su počele na podnožju brežuljaka što su se pružali uz granične klisure, okrenuli su se licima ponovo prema Oparu.

Upravo na rubu šume, na nutarnjoj strani, gdje je još mogao promatrati vrhove litica, Tarzan je odložio svoj teret na travu, te je, pošavši prema obližnjoj rječici, donio vode kojom joj je okupao lice i ruke. Ali je čak ni to nije oživjelo, on ju je, u velikoj neprilici, pokupio u svoje jake ruke i požurio dalje na zapad.

Kasno popodne Jane Porter se osvijestila. Nije odmah otvorila oči — nastojala se sjetiti prizora koje je posljednje vidjela. Ah, sad ih se sjećala. Oltar, strašna svećenica, nož koji je silazio. Malko je zadrhtala, jer je mislila da je to ili smrt ili se nož zabo u njezino srce, pa ona doživljava ono kratko bunilo što prethodi smrti.

A kad je napokon smogla hrabrosti da otvori oči, ono što je vidjela potvrdi joj opravdanost njezina straha, jer je vidjela da je

kroz lisnat raj nose ruke njezina mrtva ljubavnika. — Ako je to smrt — promucala je — onda je dobro što sam mrtva.

— Progovorila si, Jane! — povikao je Tarzan. — Osvijestila si se!

— Da, Tarzane-majmune — odgovorila je ona, pa joj se prvi put u mjesecima lice osvijetli smiješkom mira i sreće.

— Ipak sam bio došao na vrijeme, — povikao je majmun-čovjek spuštajući se na tlo na travnatoj čistini kraj potoka.

— Na vrijeme? Što time misliš? — pitala je ona.

— Na vrijeme da te spasim od smrti na oltaru, draga — odgovorio je. — Ne sjećaš li se?

— Da me spasiš od smrti! — pitala je zabezeknuta. — Ta nismo li oboje mrtvi, moj Tarzane?

Dotad ju je položio na travu, s leđima naslonjenim na veliko drvo. Na njezino pitanje stupio je nekoliko koraka natrag, da je bolje vidi.

— Mrtvi! — ponovio je a onda se nasmijao. — Ti nisi, Jane. A ako se hoćeš vratiti u grad Opar i upitati one koji ondje stanuju, ti će ti reći da ja nisam prije nekoliko kratkih sati bio mrtav. Ne, draga, oboje smo vrlo živi.

— Ali i Hazel i Thuran rekli su mi da si pao u ocean mnogo milja daleko od kopna — navaljivala je ona, kao da ga hoće uvjeriti da doista mora biti mrtav. — Rekli su da si to morao biti baš ti, i da nikako nisi mogao ostati živ, da te nije mogao pokupiti nikakav brod.

— Kako da te uvjerim da nisam duh? — pitao je smijući se. — Divni Thuran bacio me u more, ali se nisam utopio — ispričat ću ti doskora sve — i evo me ovdje, uglavnom sam isti onaj divlji čovjek kojega si prvi put upoznala, Jane Porter.

Djevojka se polako diže na noge te mu priđe.

— Ne mogu ni sad vjerovati — promucala je. — Ne može doći takva sreća poslije svega onoga gadnoga što sam proživjela u ovim strašnim mjesecima otkako je potonula *Lady Alice.*

Prišla mu je posve i položila dlan, nježan i drhtav, na njegovu ruku.

— Mora da sanjam, za trenutak ću se probuditi i vidjeti kako mi onaj strašni nož silazi prema srcu — poljubi me, dragi, samo još jednom prije nego mi zauvijek ode taj san.

Tarzana-majmuna nije bilo potrebno drugi put pozvati. Zagrlio je svoju ljubljenu djevojku i nije je poljubio samo jednom, nego stotinu puta, dok se sva nije zadihala. A ipak kad je prestao, zagrlila ga oko vrata i još jednom njegove usne privukla na svoje.

— Jesam li zbilja živ, ili sam samo san? — pitao ju je.

— Ako nisi živ, moj čovječe — odgovorila je — volim da ovako umrem prije nego se probudim u onu zbilju mojih posljednjih budnih trenutaka.

Neko vrijeme oboje su šutjeli — gledajući jedno drugo u oči kao da oboje još sumnja u zbilju divne sreće. Prošlost su, sa svim njezinim ružnim razočaranjima i strahotama, zaboravili — budućnost im ne pripada — ali sadašnjost — ah, ta je njihova. Nitko im je ne može oduzeti, Djevojka je prva prekinula tu ugodnu šutnju.

— Kamo idemo, dragi? — upitala je. — Što ćemo raditi?

— Kamo bi najradije išla? — upitao je on. — Što bi najviše voljela raditi?

— Ići onamo kamo ideš ti, moj čovječe. Da činim ono što se čini najbolje tebi — odgovorila je.

— A Clayton? — upitao je on. Na jedan trenutak bio je zaboravio da na zemlji postoji netko osim njih dvoje. — Mi smo zaboravih na tvog supruga.

— Ja nisam udata, Tarzane-majmune — povikala je. — I više nisam zaručena. Dan prije no što su me uhvatila ona strašna stvorenja razgovarala sam s gospodinom Claytonom o svojoj ljubavi prema tebi, a on je onda shvatio da ne mogu održati ono opako obećanje koje sam mu bila zadala. To je bilo pošto smo se čudesno spasili od lava koji nas je bio napao. — Ona je odjednom zašutjela i pogledala ga, a u očima sjalo joj se pitanje. — Tarzane-majmune, ti si ono učinio? To nije mogao biti nitko drugi.

On je spustio oči, jer se stidio.

— Kako si mogao otići i ostaviti me? — povikala je ona predbacujući mu.

— Molim te, nemoj, Jane! — rekao je. Molim te, nemoj! Ne možeš znati koliko sam trpio zbog tog okrutnog čina, a koliko sam trpio i u onom samom trenutku, najprije od ljubomorna

bijesa, a zatim zbog gorke sudbine koju nisam zasluživao. Poslije toga bio sam se vratio majmunima, Jane, naumivši da nikad više ne vidim ljudsko biće. — Onda joj je ispričao o svom životu otkako se vratio u džunglu — o tom kako se poput olovna viska spustio od civilizarana Parižanina do divljeg vazirskog ratnika, a odande natrag do životinje.

Ona ga je mnogo ispitivala, a napokon, sa strahom, o onomu što joj je bio rekao Thuran — o Parižanki. On joj je ispričao svaku pojedinost svog civiliziranog života, ne ispuštajući ništa, jer se nije stidio, jer joj je njegovo srce uvijek bilo vjerno. Kad je završio, gledao ju je, kao da čeka njezin sud, ili osudu.

— Znala sam da ne govori istinu — rekla je. — 0, kakvo je to užasno stvorenje!

— Ne ljutiš se na mene? — upitao ju je.

A njezin odgovor, iako se nije činio važan, bio je posve ženski.

— Je li Olga de Coude vrlo hjepa? — upitala je.

A Tarzan se nasmijao i ponovo je poljubio. — Ni desetinu tako lijepa kao ti, draga — odgovorio je.

Ona je zadovoljno malko uzdahnula te mu je prislonila glavu na rame. Znao je da mu oprašta.

Te noći Tarzan je sagradio udobno sklonište na zanjihanim granama visoka drveta, i tu je spavala umorna djevojka, dok se on savio u rašljama ispod nje spreman i u snu da je štiti.

Trebalo je mnogo dana da prevale onaj dugi put do obale. Gdje je to bilo lako, hodali su držeći se za ruke, ispod nadsvođa od granja visoke šume, kao što su u dalekoj prošlosti hodali njihovi praiskonski preci. Kad je grmlje bilo gusto on ju je uzeo u svoje velike ruke i nosio je lako kroz drveće, i dani su bili prekratki, jer su oni bili sretni. Da im se nije žurilo da stignu pomoći Claytonu, bili bi ugodnu radost tog divnog putovanja razvlačili u beskonačnost.

Posljednji dan prije nego su dosegli obalu Tarzan je zamirisao pred sobom ljude — miris crnaca. To je rekao djevojci i upozorio je da šuti. — U džungli ima malo prijatelja — napomenuo je suho.

Za pola sata prikrali su se skupini crnih ratnika koji su jedan za drugim išli prema zapadu. Kad ih je Tarzan ugledao,

povikao je od radosti — to je bila skupina njegovih Vazirija. Busuli je bio ondje, i drugi koji su ga bili pratili u Opar. Ugledavši ga, zaplesali su i povikali od goleme radosti. Rekli su da ga traže već tjednima.

Crnci su se prilično začudili kad su vidjeli da je s njim bijela djevojka, a kad su saznali da će mu to biti žena, natjecali su se tko će je više častiti. Dok su se sretni Vaziriji smijali i plesali oko njih, stigli su do grubog skloništa na obali.

Tu nije bilo nikakva znaka života, i nitko nije odgovorio na njihov poziv. Tarzan se brzo popeo u unutrašnjost kolibice na drvetu, samo da se trenutak kasnije pojavi s praznom limenkom. Bacivši je dolje Busuliju, rekao mu je da donese vode, a onda je pozvao Jane Porter da se popne gore.

Zajedno su se nagnuli nad ono iscrpeno tijelo koje je nekad bilo engleski plemić. Suze navriješe na djevočine oči kad je vidjela jadne, upale obraze i utonule oči, kao i znakove patnje na nekoć mladom i lijepom licu.

— Još živi — reče Tarzan. — Učinit ćemo za njega sve što možemo, ali bojim se da smo zakasnili.

Kad je Busuli donio vode, Tarzan je protisnuo nekoliko kapljica između ispucanih i nateklih usana. Navlažio je vruće čelo i oprao udove.

Tada je Clayton otvorio oči, slab, sjenovit smiješak osvijetlio mu je lice kad je ugledao kako se djevojka naginje nada nj. Kad je ugledao Tarzana, izraz mu se promijenio u čuđenje.

— U redu je, stari — rekao je majmun-čovjek. — Našli smo vas na vrijeme. Sve će sad biti u redu, i podići ćemo vas na noge prije nego i znate.

Englez je slabo stresao glavom. — Prekasno je — šapnuo je. — Ali svejedno. Radije umirem.

— Gdje je Thuran? — upitala je djevojka.

— Ostavio me je kad se groznica pogoršala. On je vrag. Kad sam ga molio vode, koju više nisam mogao donositi, on ju je ispio preda mnom i ostalo izlio, i smijao mi se u lice.

— Na tu pomisao čovjek se odjednom upalio iskrom života. Podigao se na lakat. — Da — gotovo je povikao. — Živjet ću. Živjet ću toliko da pronađem i ubijem tu životinju! — Ali od tog

kratkog napora još je više oslabio, te je klonuo natrag na travu što je trunula, koja je, s njegovim starim ogrtačem, bila postelja Jane Porter.

— Ne brinite se za Thurana — rekao je Tarzan-majmun stavljajući ruku utješno na Claytonovo čelo. — On pripada meni, i ja ću ga na koncu uhvatiti, ne bojte se.

Dugo je Clayton ležao mirno. Nekoliko puta Tarzan je stavio uho posve blizu utonulim grudima, da uhvati slabo kucanje istrošenog srca. U predvečerje ponovo se na kratak časak podigao.

— Jane — šapnuo je. Djevojka je sagnula glavu bliže da čuje tu tihu poruku. — Ja sam ti učinio krivo — i njemu — kimnuo je slabo prema majmunu-čovjeku. — Toliko sam te ljubio — ovo je jadna isprika za moju uvredu. Ali nisam mogao podnijeti da te se odrečem. Ne tražim da mi oprostiš. Samo želim da sad učinim ono što je trebalo da učinim prije godinu dana. — Prtljao je po džepu ogrtača tražeći nešto što je ondje bio otkrio dok je ležao a groznica mu je popuštala. Ubrzo je pronašao — zgužvan komad žutog papira. Pružio ga je djevojci a kad ga je ona uzela njegova je ruka mlohavo pala na njegove grudi, glava mu se nagnula natrag, i on je malko zasopio a zatim se ukočio i umirio. Onda je Tarzan navukao skut ogrtača preko gore okrenutog lica.

Trenutak su ondje klečali, djevojčine usne micale su se u tihoj molitvi, a kad su se podigli i stajali na svakoj strani sad mirna tijela, suze su navrle na oči majmuna-čovjeka, jer je kroz tjeskobu koja je mučila njegovo srce stekao sućut za patnju drugih.

Kroz svoje suze djevojka je čitala poruku na komadu izblijedjelog žutog papira, a kad je pročitala oči joj se rastvoriše. Dvaput je pročitala one zapanjujuće riječi prije nego što ih je mogla potpuno shvatiti.

Otisci prstiju dokazuju da si Greystoke. Čestitam.

D'ARNOT

Pružila je papir Tarzanu. — A on je to znao cijelo vrijeme, i nije ti rekao? — pitala je.

— Ja sam znao prvi, Jane — odgovorio je. — Nisam uopće znao da on zna. Mora da sam one noći u čekaonici ispustio taj brzojav. Ondje sam ga bio primio.

— A poslije si nam rekao da ti je majka bila majmunica, i da nikad nisi poznavao svog oca? — pitala je ne vjerujući.

— Čast i imetak za mene, bez tebe, nije značio ništa, draga — odgovorio je. — I da sam sve to oduzeo od njega, bio bih orobio ženu koju ljubim — ne shvaćaš li Jane? — Činilo se kao da se hoće ispričati za svoju pogrešku.

Ona preko tijela mrtvaca pruži prema njemu ruke i primi njegove.

— A ja sam htjela odbaciti takvu ljubav? — progovorila je.

odlazak majmuna-čovjeka

Iduće jutro krenuše na kratak put do Tarzanove kolibe. Četiri Vazirija nosila su mrtvog Engleza. Majmun-čovjek bio je predložio da se Clayton pokopa uz prijašnjeg-lorda Greystokea, na rubu džungle, uz kolibu koju je stariji čovjek bio sagradio.

Jane Porter veselila se što će se tako učiniti, i u dubini svog srca divila se čudesnoj finoći karaktera tog divnog čovjeka, koji je, iako su ga odgojile zvijeri, posjedovao ono viteštvo i nježnost koju čovjek može povezivati samo s profinjenostima najviše civilizacije.

Prošli su nekih tri milje od pet koje su ih dijelile od Tarzanova žala, kad su se Vaziriji, koji su bili sprijeda, naglo zaustavili i zapanjeno pokazivali čudnu pojavu koja im se približavala uz žal. To je bio čovjek sa sjajnim svilenim šeširom koji je hodao polako pognute glave, ruku sklopljenih straga pod skutima dugog, crnog kaputa.

Ugledavši ga, Jane Porter iznenađeno i radosno uskliknu, te potrči pred njega. Čuvši njezin glas, starac podiže glavu, a kad je vidio tko je to pred njim, i on je uskliknuo od olakšanja i sreće. Kad je profesor Archimedes Q. Porter zagrlio svoju kćer, suze mu počeše curiti niz izbrazdano staro lice, pa je trebalo nekoliko minuta da se može toliko savladati da progovori.

Kad je trenutak kasnije prepoznao Tarzana, bilo ga je teško uvjeriti da mu se od žalosti nije poremetio um, jer se s drugim članovima skupine bio tako potpuno osvjedočio da je majmun-čovjek mrtav. Bilo je teško uskladiti to uvjerenje s vrlo živom pojavom Janina »šumskog boga«. Starca se duboko kosnula vijest o Claytonovoj smrti.

— Ne mogu shvatiti — napomenuo je. — M. Thuran nas je uvjeravao da je Clayton preminuo prije mnogo dana.

— Je li s vama Thuran? — upitao je Tarzan.

— Jest. Tek nas je nedavno pronašao te nas je odveo u vašu kolibu. Logorovali smo nedaleko na sjeveru. Zaboga, što će se radovati kad vas oboje vidi!

— I iznenaditi! — dodao je Tarzan.

Za kratko vrijeme ta je čudna skupina došla do čistine na kojoj je stajala koliba majmuna-čovjeka. Bila je puna ljudi što su dolazili i odlazili, a gotovo prvi kojega je Tarzan vidio bio je D'Arnot.

— Paule! — povikao je. — Ta zaboga, što radiš ovdje? Ili jesmo li svi poludjeli?

Protumačilo se, međutim, brzo, kao i mnoge druge, na prvi pogled čudne stvari. D'Arnotov brod patrolirao je uz obalu, kad su se, na poručnikov prijedlog, usidrili uz malu zatvorenu lučicu, da još jednom pogledaju kolibu i džunglu u kojoj su prije dvije godine mnogi oficiri i ljudi sudjelovali u uzbudljivim pustolovinama. Kad su pristali, našli su skupinu lorda Tennin-gtona, pa se zaključilo da se svi već sutradan ujutro ukrcaju na brod i tako odvezu natrag u civilizaciju.

Hazel Strong i njezina majka, Esmeralda i Samuel T. Philander bili su presretni kad su vidjeli da se Jane Porter vratila. Njezin bijeg činio im se gotovo čudesan, a svi su se složili da je to mogao izvršiti samo Tarzan-majmun. Toliko su hvalili i obasipali pažnjom majmuna-čovjeka da se osjećao neudobno te se poželio vratiti u amfiteatar.

Svi su se zanimali za divlje Vazirije. Ovi crnci primili su mnogo darova od prijatelja njihova kralja, ali kad su saznali da će ovaj možda otploviti onom velikom kanoom što se usidrila milju dalje od obale, vrlo su se ražalostili.

Dotad pridošlice nisu vidjeli lorda Tenningtona i Thurana. Oni su rano ujutro pošli po svježe meso, i još se nisu vratili.

— Kako će se iznenaditi onaj čovjek, koji se, kako ti kažeš, zove Rokoff kad te vidi — napomenula je Jane Porter Tarzanu.

— Iznenađenje bit će mu kratkotrajno — odgovorio je majmun-čovjek mrko, a nešto je bilo u njegovu glasu što ju je ponukalo da mu uzbunjeno pogleda u lice. Ono što je ondje

vidjela očigledno joj je potvrdilo bojazni, jer ga je primila za ruku i zamolila ga da Rokoffa prepusti zakonima Francuske.

— U srcu džungle, dragi — govorila je — kad se nemaš komu obratiti, nikakvoj pravici ni pravdi, nego se moraš osloniti samo na svoje jake mišiće, ti bi imao pravo da nad tim čovjekom izvršiš osudu koju on zaslužuje. Ali kad ti stoji na raspolaganju jaka ruka civilizirane vlade, bilo bi umorstvo da ga ubiješ. Čak bi se i tvoji prijatelji morali pokoriti tvom hapšenju, a ako bi se ti opirao ponovo bi nas bacio u nevolju i nesreću. Ne mogu podnijeti misao da te ponovo izgubim, moj Tarzane. Obećaj mi da ćeš ga naprosto predati kapetanu Dufrannu, i pustiti da zakon izvrši svoje — ta zvijer nije vrijedna da mi za nju stavljamo na kocku svoju sreću.

On je vidio da je ta molba pametna, pa je obećao. Pola sata kasnije izroniše Tennington i Rokoff iz džungle. Išli su jedan uz drugoga. Tennington je prvi opazio da u logoru ima stranaca. Vidio je kako crni ratnici razgovaraju s mornarima krstaša, i vidio je kako vitak, smeđi div razgovara s poručnikom D'Arnotom i kapetanom Dufranneom.

— Ta tko je to? — obratio se Tennington Rokoffu, a kad je taj podigao oči i sreo oči majmuna čovjeka, koje su gledale ravno u njega, posrnuo je i problijedio.

— *Sapristi!* — opsovao je, i prije nego što je Tennington shvatio što kani, bacio je pušku k ramenu, naciljao ravno u Tarzana i povukao otpomac. Ali Englez je bio uz njega — tako blizu da mu je ruka dosegla naciljanu cijev dijelak sekunde prije nego što je klin pao na naboj, i kugla koja je bila namijenjena Tarzanovu srcu profijuka bezopasno iznad njegove glave.

Prije no što je Rokoff mogao ponovo opaliti, majmun-čovjek bio je na njemu te mu je istrgao oružje iz ruke. Kapetan Dufranne, poručnik D'Arnot i tuce mornara pojurili su na odjek hica te im je sad Tarzan predao Rokoffa bez i jedne riječi. Francuskom zapovjedniku protumačio je stvar prije nego je Rokoff stigao, a taj je oficir dao odmah naloge da okuju tog čovjeka i zatvore ga na krstašu.

Upravo prije nego što je straža u malom čamcu otpratila uhvaćenika u privremeni zatvor, Tarzan je zamolio da ga pretraži, te je na svoju radost pronašao one ukradene spise.

Hitac je doveo Jane Porter i druge iz kolibe, te je ona, pošto je splasnulo uzbuđenje, pozdravila iznenađenog lorda Tenningtona. Tarzan im se pridružio kad je Rokoffu oduzeo spise, a Jane Porter ga je predstavila Tenningtonu.

— John Clayton, lord Greystoke, lorde — rekla je.

Englez se činio začuđen unatoč herkulskim naporima da ispadne uljudan, pa je trebalo da Tarzan, Jane Porter i poručnik D'Arnot mnogo ponavljaju onu čudnu pripovijest o majmunu-čovjeku, da se lord Tennington napokon uvjeri da oni svi nisu posve poludjeli.

Za zalaza sunca pokopali su Williama Cecila Claytona uz grobove u džungli njegova strica i strine, prijašnjeg lorda i lady Greystoke. A Tarzan je zatražio da se ispale tri plotuna nad počivalištem »hrabra čovjeka koji je hrabro umro«.

Profesor Porter, koji je u svojim mlađim danima bio zaređen za svećenika, vodio je one jednostavne pogrebne obrede. Oko groba, pognutih glava, stajalo je žalobno društvo, čudnije no što ga je sunce ikad vidjelo. Bilo je francuskih oficira i mornara, dva engleska lorda, Amerikanaca, i dvadesetak divljih afričkih ratnika.

Poslije pogreba Tarzan je zamolio kapetana Dufrannea da na nekoliko dana odgodi putovanje, da on može otići u unutrašnjost i donijeti svoju »prtljagu«, a taj mu je oficir rado udovoljio želji.

Kasno iduće popodne Tarzan i njegovi Vaziriji vratili su se s prvim tovarom »prtljage«, a kad je ta skupina vidjela stare šipke suhog zlata rojili su se oko majmuna-čovjeka sa tisuću pitanja. Ali on se uporno smiješio i nije odgovarao na njihova pitanja — nije im htio natuknuti koji je izvor tog golemog blaga. — Ostavio sam za sobom tisuću — protumačio je — za svaki komad koji sam iznio, a kad ovo potrošim možda ću se vratiti po još.

Sutradan vratio se u logor s ostatkom šipaka, a kad su sve natovarili na krstaš, kapetan Dufranne je rekao da se osjeća poput zapovjednika starinske španjolske galije koja se vraća iz gradskih riznica Asteka. — Ne znam kad će mi posada prerezati vrat i preuzeti brod — dodao je.

Sutradan ujutro, kad su se spremali na krstaš, Tarzan se usudio nešto predložiti Jani Porter.

— Drži se da divlje životinje nemaju osjećaja — rekao je — ali bih se ja ipak želio oženiti u kolibi gdje sam se rodio, uz grobove svoje majke i svojega oca, okružen divljom džunglom koja mi je uvijek bila dom.

— Bi li to bilo posve u redu, dragi? — upitala je ona. — Jer ako bi bilo, ja ne znam ni jedno drugo mjesto na kom bih se radije udala za svog šumskog boga nego što je u hladovini prašume.

A kad su o tom progovorili s drugima, ti su bili sigurni da je to posve u redu, i najsjajniji, završetak velike ljubavne pustolovine. I tako se cijela skupina okupila unutar kolibice kao i uz vrata da gledaju drugi obred koji je profesor Porter morao obaviti u tri dana.

D'Arnot je trebalo da bude djever, a Hazel Strong djeveruša, dok Tennington nije poremetio sve te pripreme drugom divnom »idejom«.

— Ako pristaje gospođa Strong — rekao je primivši djeverušu za ruku — Hazel i ja mislimo da bi bilo kolosalno da proslavimo dvostruko vjenčanje.

Sutradan su plovili, a kako se krstaš polako udaljivao, visok muškarac, u čistom bijelom flanelu, i lijepa mlada žena naslanjali su se na ogradu i promatrali sve udaljeniju crtu obale na kojoj je plesalo dvadeset golih, crnih ratnika Vazirija, mašući ratnim kopljima nad divljim glavama i dovikujući zbogom svomu kralju koji je odlazio.

— Ne bio želio misliti da gledam tu džunglu posljednji put, draga — rekao je on — kad ne bih znao da ulazim u novi svijet neprestane sreće s tobom — i, sagnuvši se, Tarzan-majmun poljubi svoju družicu.

S A D R Ž A J

Izdaje
»EPOHA«
izdavačko, Štamparsko i knjižarsko poduzeće
Zagreb, Dolac 8.

Za izdavača
LJUBO GRUBOR

Tisak
GRAFIČKI ZAVOD HRVATSKE
Zagreb, Frankopanska

Tarzana nije oduševio život i moral civiliziranih ljudi. Već na putovanju u Pariz i u samom Parizu sukobi se s dvojicom agenata neke strane sile: Nikolasom Rokoffom i A. Paulwitchem, koji su uz pomoć apaša pokušali da ga ubiju. S ovim agentima on će se odsada često sukobljavati, tako prilikom kontrole francuskog poručnika Gernoisa, pa kada spašava kćer šeika pustinjskog plemena, kada kreće brodom u Capetown, da ga konačno ovi agenti bace u more, ali se Tarzan ipak na nekoj olupini dočepa afričke obale i crnačkog plemena Vazirija, te uspijeva da zarobi svog najvećeg neprijatelja Rokoffa i krene u London.

